

МАЙКЪЛ ДОБС

ПОСЛЕДНОТО РАЗДАВАНЕ

Част 3 от „Къща от карти“

Превод от английски: Георги Иванов, 2017

chitanka.info

„Че смърт ни чака, знаем; срока
само
желал би всеки да си
продължи.“^[1]

Уилям
Шекспир,
„Юлий Цезар“

БЕЛЕЖКА ОТ АВТОРА

„Последното раздаване“ бе написана през 1994 г. Вече много години по-късно британците все още спорят за мястото си в Европа, кипърците откриха огромни залежи от въглеродород под Средиземно море, а гърците и турците все още се карат за бъдещето на този така несправедливо разделен остров. Надявам се читателят да усети как също така неизчерпаема и неподвластна на времето е и лошотията на Франсис Ъркарт.

---

[1] В превод на Валери Петров (1973). ↑

ПРОЛОГ

Планините Тродос, Кипър — 1956 г.

Беше късен следобед през май, най-сладкия от сладките сезони на Тродос, след като планините са свалили снежните си шапки, но преди да са се превърнали в наковални за левантийското слънце. Пролетният въздух беше изпълнен с тежък дъх на смола и звукът от вятъра стържеше по клоните на големите иглолистни дървета като шума на морето, което се разбива по каменистия бряг. Но това беше на много километри от Средиземно море, доколкото изобщо е възможно да си далеч от морето на малък остров като Кипър.

Това беше хубаво време, сезон на изобилие дори в планините. За няколко седмици през пролетта прахът от разпадащите се скални отломки, който минаваше за почва, се превръщаше в съкровищница с диви цветя — изригващи храсти от лилави цветчета гладиола, кървавочервен мак, алисум със златни глави, за които в древността се е смятало, че лекуват лудост.

И все пак нищо нямаше да излекува лудостта, която бе на път да се разрази на склона на планината.

Йоргос, на петнадесет и почти три четвърти, смушка магарето нагоре по планинска пътека, без да обръща внимание на красотата наоколо. В ума му пак бяха изплували женски гърди. Това беше тема, която, изглежда, заемаше голяма част от времето му напоследък, лишаваше го от сън, заглушаваше всички думи на майка му, караше го да се изчервява, щом погледне към жена, а когато го правеше, винаги гледаше право между гърдите ѝ. Те имаха своя собствена притегателна сила, която дърпаше очите му към тях като магнити, без значение колко се мъчеше да се държи прилично. Трудно можеше да си спомни лицата им, очите му рядко се отклоняваха толкова нагоре — един ден сигурно щеше да се ожени за някоя беззъба стара вещица. Стига да имаше гърди.

Ако искаше да избегне лудостта или — още по-лошо — манастира, по някакъв начин трябваше да го направи, реши той. Да ГО

направи. Преди да стане на петнадесет и три четвърти. До две седмици.

Също така беше и гладен. По пътя нагоре той и брат му Еврипид, който беше на тринадесет и половина, бяха спрели да плякосат мед от кошерите на онази стара овца Клорид, която имаше зловни очи като на граблива птица и ужасно сгърчени пръсти — и без това винаги ги обвиняваше, че нещо са ѝ откраднали, така че на практика тази дребна кражба си я бяха платили отдавна. Местна справедливост. Йоргос зашемети пчелите с пушека от цигарата, която бе донесъл специално за целта. Едва не се задави — още не беше започнал цигарите, но искаше, така поне си обеща. Скоро. Веднага след като ГО направи. Тогава може би щеше най-после да успява да заспи нощем.

Не оставаше още много. Терасовидните площадки, където няколко сбръчкани маслинови дръвчета се бяха вкопчили в скалата, сега бяха далеч назад, вече бяха на два километра над селото, по-малко от два оставаха нагоре. Светлината беше започнала да става по-мека, щеше да се стъмни след няколко часа и Йоргос искаше да са се прибрали дотогава.

Той смушка магарето безжалостно още веднъж. Животното — под тежестта на грубото дървено седло и издутите платнени кошове — трудно се справяше с каменистата пътека и подобен тип насърчение никак не му се понара. Звярът изрази възражението си по традиционния начин.

— Не по униформата ми, мършо! — Еврипид отскочи назад, но твърде късно.

Изпсува. Биеха ги, ако не отидат на училище с униформа. Дори в бедните планински селца имаха стандарти.

Имаха и пушки.

Например двете леки картечници СТЕН^[1], увити в зебло на дъното на един от кошовете, които трябваше да доставят на по-големия си брат, заедно с хранителните припаси. Йоргос завиждаше на по-големия си брат, който се криеше с петима други бойци на ЕОКА в бърлога в гората.

ЕОКА. „Етнически органозис киприон агонистон“, или Национална организация на кипърските бойци, които от една година се бореха да отворят умовете на колониалните си британски владетели и да ги принудят да дадат независимост на острова. Да ги отворят с взривове.

За едни те бяха терористи, за други — освободители. За Йоргос бяха големи патриоти. С цялото си същество, или поне с тази част, която не беше заета да мисли за секс, той искаше да се присъедини към тях, за да се бори с враговете на родината си. Но главното командване беше категорично: никой на възраст под осемнадесет години не трябваше да вдига оръжие. Той би излъгал, но нямаше смисъл, не и в село, където всеки знаеше дори нощта, в която е бил заченат, точно преди Коледа на 1939 г. Войната срещу германците беше започнала само преди няколко месеца и братът на баща му, Йоргос, беше отишъл доброволец в Кипърския полк на британската армия. Подобно на много млади кипърци той беше искал да се присъедини към борбата за свобода на Европа, очаквайки, че след като спечелят, това със сигурност ще доведе и до собственото им освобождение. Но само така си бяха мислили. Изпращането на чичо му беше дълга нощ на пируване и любене и тогава е бил заченат той.

Чичо Йоргос не се върна.

Младият Йоргос трябваше да доказва, че е достоен за името си. Той идеализираше чичото, когото никога не беше познавал, но беше само на петнадесет и почти три четвърти и вместо да марширува в героичните му стъпки, трябваше да се примири с това да доставя съобщения и припаси.

— Наистина ли го направи с Васо? Честно, Йоргос.

— Много ясно, глупчо. Няколко пъти! — излъга Йоргос.

— И как беше?

— Като пъпеша, само че меки и от кожа — възкликна Йоргос, въртейки длани в демонстрация.

Искаше му се да обясни повече, но не можеше; Васо го беше оставила само да разкопчае блузата ѝ, където той не намери сочни плодове, както беше очаквал, а малки, твърди гърди със зърна като костилки на джанка.

Еврипид се изхили, но не му повярва.

— Нищо не си направил, нали? — обвини го той.

Йоргос усети как внимателно построената му история се разклаща под него.

— Съм.

— Не си.

— Псефти.

— Малака^[2]!

Еврипид хвърли един камък и Йоргос подскочи, препъна се и падна по задник. Еврипид се разквича от смях, на моменти по детски писклив, а после по пубертетски дрезгав, който заля долчинката и се плисна като киселина по гордостта на брат му. Йоргос се почувства унижен, имаше нужда с нещо да възстанови спадналият си авторитет. Изведнъж му хрумна точно с какво.

Йоргос разхлаби връвчицата на платнището на един от кошовете и бръкна към дъното под портокалите и пушеното свинско месо, докато пръстите му стиснаха цилиндричен пакет от зебло. Внимателно го изтегли, след това още един по-малък пакет. В сянката на една канара той ги положи върху килима от меки борови иглички, внимателно ги разви и Еврипид ахна. Това беше първото му ходене по маршрута за доставки и не му бяха казали какво ще носят. От зеблото в него се виждаше матовосивият метал на картучница СТЕН, модифицирана със сгъваем приклад, за да е по-компактна за контрабанда. До нея бяха три пълнителя.

Йоргос беше доволен от ефекта. В рамките на няколко секунди, както по-големият му брат го беше научил преди седмица, той сглоби картучницата, заключвайки в позиция металния скелет на приклада и зареждайки единия пълнител. Зареди първия патрон в цевта. Беше готов.

— Не знаеше, че мога и това, нали?

Почувства се по-добре, беше си върнал авторитета. Опря приклада в сгъвката на лакътя си и зае стрелкова позиция, обсипвайки наужким долчинката с откос, избивайки хиляда въображаеми врагове. После я насочи към магарето и го „застреля“ с подсвирване. Животното не разбра ролята си и продължи да пасе твърдата трева.

— Дай и на мен, Йоргос. Мой ред е — помоли брат му.

Йоргос, командирът, поклати глава.

— Иначе ще кажа на всички за Васо — започна да се пазари Еврипид.

Йоргос се изплю. Той обичаше малкия си брат, който, макар и само на тринадесет и половина, вече можеше да тича по-бързо и да се оригва по-силно, отколкото почти всеки друг в селото. Еврипид беше и по-умен за възрастта си, и повече от способен на малко изнудване. Йоргос нямаше представа какво точно смята да каже Еврипид на

всички за Васо, но в крехкото му емоционално състояние всяка капка му се струваше твърде много. Той подаде оръжието.

Когато дланта на Еврипид обви гумата по дръжката и пръстът му се протегна към спусъка, оръжието изджавка пет пъти, преди ужасеното момче да го изпусне на земята.

— Предпазителят! — извика Йоргос, но твърде късно.

Беше забравил. Магарето изрева раздразнено и избяга на двадесетина метра да потърси по-спокойна паша.

Основното предимство на 9-милиметровата картучница СТЕН е, че е лека и дава възможност за сравнително бърза стрелба; нито е особено мощна, нито се смята за много точна. И е доста шумна. В кристалния въздух на Тродос, където полите на планината се спускат от връх Конистра към мъгливите далечини, звуците се носеха като криле на буревестник. Едва ли беше изненадващо, че британският военен патрул чу лая на картучницата; по-забележителното беше, че патрулът се бе приближил толкова много, без Йоргос и Еврипид да го усетят.

Чуха се викове от две посоки. Йоргос хукна след магарето, но вече беше късно. На стотина метра под тях се показва войник в сиво-кафява униформа и шотландска барета на главата и тръгна към тях. Размахваше пушка .303-инчов калибър.

Еврипид вече тичаше; Йоргос се забави само за да грабне картучницата и останалите два пълнителя. Втурнаха се нагоре по склона, където дърветата растяха по-нагъсто, сърцата им биеха лудо и ушите им пищяха, удавяйки звука от преследвачите. Тичаха, докато останаха без сили. Свлякоха се до една скала, подивелите им погледи говореха за страха, дробовете им горяха.

Еврипид се съвзе първи.

— Мама ще ни убие, че сме изгубили магарето — каза задъхано той.

Тичаха още малко нагоре, докато се озоваха в малка падина, която беше скрита от няколко скални блока, и решиха да се скрият. Легнаха по очи в средата на своеобразната скална купа, на ръка разстояние един от друг, и се заслушаха.

— Какво ще направят, ако ни хванат, Йоргос? Ще ни бият ли с камшик?

Еврипид беше чувал кошмарни разкази как британците пребиват момчетата, за които смятат, че помагат на ЕОКА, като по един войник държи всеки крайник, а пети ги налага с тънка, шибача пръчка бамбук. Не беше като наказанията в училище, след които можеше да станеш и да ходиш. При томитата^[3] си беше голям късмет, ако след това можеш дори да пълзиш.

— Ще ни измъчват, за да им кажем накъде сме носили оръжията, къде се крият другите — прошепна Йоргос през пресъхнали устни.

И двамата знаеха какво значи това. Едно укритие на ЕОКА беше намерено близо до съседното село малко преди да падне първият сняг. Осем мъже бяха покосени при атаката. Деветият, единственият оцелял, който още нямаше двадесет, беше обесен в тъмницата в Никозия миналата седмица.

И двамата си помислиха за по-големия им брат.

— Не трябва да оставяме да ни хванат, Йоргос. Не трябва да ги издаваме.

Еврипид беше спокоен и концентриран. Умееше да се владее по-добре от Йоргос, той беше мозъкът в семейството, този с възможности, открай време беше така. Дори говореха, че може да остане да учи и през лятото, да отиде в гимназия в столицата и после да стане учител, а защо не и чиновник в колониалната администрация. Ако дотогава все още имаше колониална администрация.

Лежаха възможно най-тихо, без да обръщат внимание на мравките и мухите, опитваха се да се слоят с горещия камък. Минаха дванадесет минути преди да чуят гласовете.

— Изчезнаха зад скалите ей там, ефрейтор. Не съм ги мяркал след това.

Йоргос се опитваше да контролира страха, който беше свил пикочния му мехур. Почувства се отвратен, изплашен, че ще напълни гащите. Еврипид го гледаше с питащи очи.

По звуците зад скалите им се стори, че още двама или трима са се присъединили към войника и ефрейтора, които стояха на тридесетина метра.

— Хлапета казваш, Макферсън?

— Две са. Едното е още с училищна униформа, ефрейтор, с къси панталонки такова. Няма да ни навредят.

— Ако се съди по припасите, които намерихме на мулето, смятат доста да ни навредят. Оръжия, детонатори. Даже имаше гранати, направени от парчета тръба. Тези хлапета ни трябва, Макферсън. И то много.

— Малките копеленца сигурно вече са изчезнали, ефрейтор — размърдаха се ботуши. — Ще хвърля един поглед.

Ботушите се приближаваха, хрускаха по дебелия килим от борови иглички. Еврипид прехапа силно устна. Той посегна към ръката на Йоргос, опитвайки се да почерпи сила, и когато ледените им пръсти се преплетоха, Йоргос започна да пораста, търсейки смелост и за двамата. Той беше по-голям, това беше неговата отговорност. Неговото задължение. И неговата вина, знаеше го. Той трябваше да направи нещо. Ощипа брат си по бузата.

— Като се приберем, ще те науча да се бръснеш — усмихна се той. — После ще отидем да видим Васо двамата заедно. А?

Той се плъзна по скалния ръб, държейки главата си ниско, насочи картечницата над ръба и затвори очи. После стреля, докато пълнителят свърши.

Йоргос никога не беше си представял, че може да съществува такава тишина. Това беше тишина вътре, когато за миг сърцето спира и кръвта не пулсира във вените. Птиците не пееха, изведнъж нямаше дори бриз, нито шепот на боровете, нямаше го вече и звука от приближаващите стъпки. Нищо, докато ефрейторът не заговори с глас с една октава по-нисък.

— Божичко. Сега ще трябва да викаме скапания офицер.

Въпросният офицер беше Франсис Юън Търкарт. Младши лейтенант. На двадесет и две. Постъпил на служба направо от университета, той олицетворяваше триумфа на образованието над опита и засега губеше войната в разговорите в офицерската столова. И наистина, откакто преди няколко месеца го бяха разположили в Кипър, не беше виждал почти никаква реална война. Той жадуваше за действие, напълно наясно със своята младост и неопитност, нямаше търпение да покаже зъбите си, отчаяно търсеше шанс да се докаже, но беше открил само разочарование. Неговият командир се беше оказал човек с бастун в задника, неговата предпазливост отнемаше на ротата всякакъв шанс за слава. Терористите от ЕОКА залагаха бомби, колежа и дори изгаряха живи така наречените предатели, като ги палеха и ги оставяха да тичат

в пламъци по улиците на селото за наизидание на останалите, но ротата на Ъркарт хвърляше повече пот в това да копае клозетни ями, отколкото да вади терористите от дупките им. Но така беше до миналата седмица. Тази седмица командирът на ротата беше в отпуск, Ъркарт беше поел командването, тактиката се беше променила и хората му бяха ходили четири часа нагоре в планината с идеята да причакат някого следобед. И изненадата, изглежда, беше свършила работа.

При първия пукот от стрелба усещането за шанс изпълни вените му. Той бе чакал три километра по-надолу в неговата военна джипка, „Остин Чамп“, и му отне по-малко от петнадесет минути да пристигне на сцената, като последните няколко метра мина пеша с пружинираща походка.

— Ефрейтор Рос, докладвай.

Мухите вече кръжаха около окървавеното тяло на Макферсън.

— Две деца и едно магаре? Ти шегуваш ли се — викна Ъркарт невярващо.

— Явно куршумите не са знаели, че ги стрелят момчетии. Сър.

Двамата, Рос и Ъркарт, бяха с вродена непоносимост един към друг, единият дошъл на белия свят в бедна квартира в Клайдсайд^[4], другият в семейство на шотландски аристократи. Когато Рос вече погребваше другари от плажовете на Нормандия, на Ъркарт все още вратовръзките му ги оправяше бавачката.

Година по-рано Ъркарт бе станал причината да понижат Рос в чин, от сержант обратно към ефрейтор, след като месечната дажба алкохол беше изчезнала от офицерската столова при Тал ал Кебир^[5] и Ъркарт като млад офицер и натегач беше инструктиран да привика подходящи заподозрени. На Рос едва наскоро му бяха върнали втората нашивка и все още имаше да наваксва. Бяха му намалили и заплащането.

Ъркарт знаеше, че трябва да си пази гърба, но засега не обърна внимание на наглия коментар на другия; предстоеше му по-важна битка.

Децата се бяха натъкнали на забележително ефективен природен редут. Около шест метра по дължина, вдълбан в планинския склон и прикрит от големи скални късове, което реално скриваше всякаква стрелкова линия отстрани и отгоре, а фронтална атака би означавала

изкачване на баира, тактика, която вече се беше оказала фатално погрешна. Групички храсти обгръщаха периметъра, предоставяйки още повече покритие.

— Предложения, ефрейтор Рос? — Ъркарт почукваше с пръст по офицерския пистолет „Браунинг“, който висеше на колана му.

Ефрейторът засмука кутрето си сякаш се опитваше да извади треска.

— Можем да се предадем на момента, това ще е най-лесното. Или да пратим малките копеленца в небитието, ако това искате, лейтенант. Една граната ще свърши работа.

— Трябват ни живи. Трябва да разберем накъде се бяха запътили с тези оръжия.

— Те са хлапета, преди малко са спрели да сучат. Ще умрат от глад до утре сутрин и сами ще излязат с бял флаг в едната ръка и вилица в другата.

— Сега, трябват ни сега, ефрейтор. До утре сутрин ще е късно.

И двамата разбираха, че не разполагат с много време. При ЕОКА доставките на припаси се правеха в определен час; при забавяне с повече от шест часа скривалището щеше да се евакуира. Трябваше да се действа бързо; затова залавянето беше важно, а при техниката на разпит понякога липсваше търпение.

— В живота, Рос, точният момент е всичко.

— Ами то и в смъртта май — отговори ефрейторът, като кимна към Макферсън.

— Какъв, по дяволите, ти е проблемът, ефрейтор?

— Честно да ви кажа, г-н Ъркарт, нямам много стомах да убивам сукалчета — той имаше син почти на възрастта на момчетата, които се криеха в скалите. — Ще го направя, ако трябва. Ако ми наредите. Но никак няма да ми е приятно. Ако има медал, вземете си го вие.

— Ще внимавам да не пропусна да включа малката ти проповед, когато пиша на родителите на Макферсън. Сигурен съм, че ще се трогнат.

Слънцето се беше смалило до мандарина, която се търкаляше по небето и пръскаше измамно топли лъчи върху сцената. Ако се забавят, щеше да падне мрак и той щеше да донесе провал за Ъркарт, а той беше млад мъж с непоносимост към провала както в себе си, така и в другите. Той взе една картечница СТЕН от рамото на един от хората

си, застана широко разкراчен върху горската трева и изстреля един цял пълнител срещу амфитеатъра от камъни в дъното. Последва втори пълнител, прах и искри се разхвърчаха от оранжево-жълтите скали; шумът беше страхотен.

— Хей, момчета — извика той. — Не можете да избягате. Излезте и обещавам, че никой няма да пострада.

Тишина. Той прикани още двама членове на отряда да изпразнят пълнителите си по скалите и изведнъж се чу детски вик от болка. Един рикоширал куршум беше парнал едното от момчетата. Нямаше поражения, но предизвика изненада и уплаха.

— Говорите ли английски? Излезте сега, преди някой да пострада.

Мълчание.

— Проклети да са. Да не искат да умрат? — Ъркарт плесна ядосано с ръце.

Рос беше коленичил и бърникаше нещо по една граната.

— Какво, за Бога...? — викна Ъркарт, но не можа да се спре и отстъпи неволно назад.

Ефрейторът беше огънал щифта, така че да не може да падне, след това с изключително внимание продължи да развива горната част на гранатата, като я извади от металното тяло в комплект с детонатора. Прахообразният експлозив се изсипа лесно на малка купчинка върху скалите край ботуша му. След това той отново сглоби безвредната бомба и я подаде на Ъркарт.

— Ако това не изкара зайчетата от дупката, не знам какво.

Ъркарт кимна с разбиране.

— Последен шанс — извика той към скалите. — Излезте или ще използваме гранати.

— Елефтерия и танатос! — беше отговорът.

— Бойният вик на ЕОКА. Свобода или смърт — обясни Рос.

— Те са само деца! — тросна се Ъркарт вбесен.

— Смели малки копелдаци.

Ядосан, Ъркарт изтръгна щифта от гранатата, като остави звука от пружината да се разнесе по скалите. После хвърли гранатата в скалната купа.

След по-малко от две секунди тя бе запокитена обратно. Реакцията беше автоматична, инстинктът за самосъхранение надделя.

Ъркарт се хвърли на земята, зарови главата си сред боровите иглички и шишарки, опитвайки се да брои секундите. От детонатора се чу приглушено изщракване, но нищо повече. Нямаше взрив; нямаше хвърчащ метал и парчета плът. Накрая той вдигна поглед, за да открие фигурата на Рос надвиснала над него, рамкирана в заплашителен силует от вечерното небе.

— Да ви помогна да се изправите. Сър — присмех изпълваше всяка сричка.

Ъркарт отблъсна протегнатата ръка и се надигна, като щателно изтупа праха от сиво-кафявата си униформа, за да скрие унижението си. Той знаеше, че всички в отряда ще му се подиграват и до сутринта историята ще се носи от четирите краища на офицерската столова. Рос бе получил своето отмъщение.

Ярост изпълни Ъркарт. Но не сляпа ярост, която замъглява преценката, а гняв, който гори вътре и чиято светлина носи ужасяваща яснота.

— Донеси две туби бензин от джипката — инструктира той.

Един войник се завтече.

— Какво възнамерявате да правите, г-н Ъркарт? — попита Рос, а триумфът беше изчезнал от тона му.

— Или ще получим информация, или ще дадем пример. Тези терористи могат да ни свършат работа и в двата случая.

Рос забеляза промяната в статута на момчетата.

— Пример? За какво?

Ъркарт срещна погледа на другия мъж; видя страх. Беше си върнал преимуществото. Тогава пристигнаха тубите.

— Ефрейтор, искам да минеш зад тях. Използвай прикритието на скалите. После излей бензина в бърлогата им.

— А после какво?

— Това зависи от тях.

— Те са просто момчетии...

— Кажи го на Макферсън. Това е война, не е чаено парти. Могат да излязат цели или с опърлени опашки. Изборът е техен.

— Нали не бихте ги изгорили?

— Ще им дам много повече шанс, отколкото ЕОКА.

И двамата знаеха страшната истина в тези думи, и двамата бяха виждали овъглените трупове, с протегнати, изкривени в агония ръце,

бащи и синове, често отвлечени в църквата или изтръгнати от отчаяните прегръдки на семействата им, изгорени, изклани. За пример.

— И посланието ще се разчуе, ще изиграе ролята на предупреждение. И следващия път ще ни е по-лесно.

— Но, сър...

Ъркарт го сръза, подавайки му едната туба.

— Ще те прикриваме със стрелба.

Рос отстъпи крачка назад, клатейки глава.

— Няма да ги подпалвам. Това не е моята война. Срещу момчетии.

Чу се размяна на реплики в явна негова подкрепа сред другите членове на отряда. Рос беше способен, опитен, много от тях дължаха живота си на това.

— Ефрейтор, давам ти пряко нареждане. Ако не се подчиниш, това е за военен съд.

— И аз имам момчета.

— И ако не изпълняваш заповедите ми, ще направя така, че да те заключат за толкова дълго, че да са пораснали мъже, когато пак ги видиш.

Агонията беше издълбала дълбоки бръчки по лицето на ефрейтора, но той все пак отказа да вземе тубата.

— По-добре това, отколкото вече да не мога да погледна момчетата си в очите.

— Не аз ти нареждам, Рос, а страната ти.

— Тогава ти го направи. Ако имаш стомах за такива работи.

Предизвикателството беше хвърлено. Ъркарт огледа останалите петима мъже, видя, че всички са на страната на Рос. Знаеше, че не може да прати на военен съд целия отряд, щеше да стане за смях. Рос беше прав; ако ще се прави, щеше да се наложи да го направи сам.

— Прикривайте ме със стрелба, когато стигна зад тях — той погледна ефрейтора. — Ти не, Рос. Ти си арестуван.

И тръгна. Приклекнал ниско, крачеше бързо през дърветата, с по една туба във всяка ръка, докато мина доста зад укритието. Той сигнализира и един след друг войниците откриха огън, произвеждайки канонада от звуци над сцената. Бързо и възможно най-безшумно Ъркарт пропълзя по един от по-високите камъни, почти колкото човешки бой, който се издигаше точно зад мястото, където се криеха

момчетата. Махна капачката на едната туба, протегна се и изля всичките двадесет литра вонящо гориво надолу по камъка и вътре в скалната купа. Последваха ги следващите двадесет литра. След това отстъпи и се върна.

— Имате трийсет секунди да излезете, преди да запалим бензина!

Вътре в скалното убежище лицата на Йоргос и Еврипид говореха за страха им. Колкото и да се мъчеха да се отдръпнат от стичащата се локва бензин, бяха принудени да се върнат назад заради рояка рикоширащи куршуми. А по-лошото беше, че горивото бе направило скалната купа хлъзгава, подметките на обувките им намираха съвсем малко сцепление по гладкия камък. Неизбежният резултат в такова тясно пространство беше, че дрехите им се напоиха с вонящ бензин. Започна да им се повдига.

— Петнайсет секунди!

— Няма да го направят, братчето ми — опита се да се самоубеди Йоргос. — Но ако го направят, скачай първи.

— Не трябва да казваме. Каквото и да стане, не трябва да казваме — каза Еврипид със задавен глас.

— Пет!

Минаха повече от пет секунди. Значително повече. Блъфът на Ъркарт не мина. Нямаше връщане назад. Беше откъснал един парцал, наполовина напоен с бензин; завърза го около малък камък, така че мокрите краища да висят. Извади запалката си, щракна с нея и с пламъка докосна парцала.

От този момент нататък събитията се развиха бързо. Парцалът се възпламени, почти обгръщайки ръката на Ъркарт, опърляйки космите по нея. Той бе принуден да хвърли камъка веднага; той описа висока, димяща дъга в небето над скалите, преди да падне надолу. Рос извика. Чу се остро пропукване. Гореща мараня затанцува над скривалището като комин от ада. Тогава се чу писък, ужасен, див момчешки писък на протест. Две глави се появиха над купата, след това раменете на две млади тела, които се опитваха да се изкатерят по скалите. Но пред погледите на войниците по-малкото момче, изглежда, се подхлъзна, изгуби баланс, препъна се и изчезна обратно вътре. По-голямото замръзна, погледна назад надолу в кипящия ад, извика името на брат си и скочи обратно.

Беше невъзможно да се каже какво точно се случва в купата, но сега пицяха две гърла, сливаха се в хор от продължително страдание, агония и смърт.

— Ти, жалко копеле — прошепна сподавено Рос. — Няма да ги гледам как горят.

И гранатата вече излиташе от ръката му към огнения пъкъл.

Експлозията изсмука въздуха и потуши огъня. И спря виковете.

В тишината, която последва, Ъркарт ясно усещаше, че ръцете му треперят. Убиваше за пръв път — в интерес на нацията, с правомощието на общото благо, но знаеше, че много хора няма да приемат това за оправдание. Нямахше какво да се спечели от случилото се. Рос стоеше пред него, едва се контролираше, юмруците му бяха свити в огромни топки, които можеше да ударят всеки момент. Другите се скупчиха около тях, мрачни, отвлечени.

— Ефрейтор Рос, не това исках — започна бавно, — но те сами го предизвикаха. Войната изисква своите жертви, по-добре терористи, отколкото повече такива като Макферсън. Нито пък искам да те видя съсипан и заключен в резултат на военен съд. Имаш дълга военна служба, с която можеш да се гордееш.

Думите вече идваха по-лесно, ръцете му бяха спрели да треперят и мъжете слушаха.

— Мисля, че ще е в интерес на всички, ако забравим този инцидент. Не ни трябва повече мъченици на ЕОКА. И не искам твоето неподчинение да създава излишна работа за военната администрация — той прочисти гърло с неудобство. — Докладът ми ще отразява факта, че сме се натъкнали на двама неидентифицирани и тежковъоръжени терористи. Те бяха убити при военни действия, причинили смъртта на редник Макферсън. Ще заровим телата в гората, тайно, без да оставяме следи. Нека не даваме на местните селяни извинение за отведен удар. Освен, разбира се, ако ти не искаш пълен доклад, ефрейтор Рос?

Рос, грамадният, тромав и грижовен войник баща, осъзнаваше, че един пълен доклад можеше да навреди на Ъркарт, но със сигурност щеше да съсипе него. Така беше в армията, вредата се предаваше надолу по веригата. За Ъркарт армията не беше нищо повече от една-две години служба на нацията, за Рос тя беше целият му живот. Той искаше да изкрещи, да протестира, че това, което се случи, беше една

диващина; вместо това раменете му увиснаха и главата му клюмна в капитулация.

Докато мъжете търсеха място, подходящо за погребване в плитката горска почва, Ъркарт отиде да инспектира сцената в скалната купа. Беше благодарен, че имаше учудващо малко очевидни поражения по тъмната кожа на лицата им, но сладко-киселата смрад на опърлено и на бензинови пари го накара отчаяно да иска да повърне. Нямаше нищо с военна стойност в джобовете им, но около вратовете им, на две тънки верижки висяха разпятия, гравирани с имената им. Той ги откъсна; никой не трябваше никога да открива самоличността им.

Беше привечер, когато тръгнаха обратно надолу по планината с тялото на Макферсън завързано отзад в джипката. Ъркарт се обърна, за да хвърли един последен поглед към сцената на битката. Внезапно в сгъстяващия се мрак видя светлина. Един жив въглен, фрагмент от пожара, някак си беше оцелял, разпалил се от вечерния ветреца и пламъкът беше оживял отново. Младият бор, който стоеше в средата на купата, гореше като светъл кръст, маркиращ мястото, и се виждаше от километри наоколо.

Той никога не проговори отново за инцидента в планината, но оттогава насетне, по време на голяма лична криза и важни решения в живота, когато затвореше очи и от време на време, докато спеше, яркият образ и споменът за този ден се връщаха в съзнанието му — полукошмар, полувдъхновение. Изграждането на Франсис Ъркарт.

---

[1] STEN — британска лека картечница, използвана между 40-те и 60-те години на миналия век, кръстена по първите букви от фамилиите на тримата изобретатели: Шепърд, Търпин и Енфийлд. — Б.пр. ↑

[2] (От гръцки) — Лъжец. — Чекиджия! — Б.пр. ↑

[3] Прякор на британските войници. — Б.пр. ↑

[4] Беден квартал на гр. Глазгоу, Шотландия. — Б.пр. ↑

[5] Град в Египет, на 110 км североизточно от Кайро. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЪРВА

Предпочитам кучетата пред хората. По-лесно се дресират.

Вратичката на контролната кабина се отвори само няколко сантиметра, за да може Хари Грайм да надникне в залата.

— Явно още го няма — изръмжа той.

Хари, главният гардеробиер на Кралския Шекспиров театър, не харесваше Франсис Ъркарт. По-точно не можеше да го понася. Хари беше пряк йоркширец и изявен гей, който делеше света на такива, които са с него, и такива, които са против него. А Ъркарт според простичкото и скромно разбиране на Хари не беше от неговите хора.

— Да ми го турят, ако това копеле спечели — беше се обзаложил Хари предната вечер.

Но все пак Ъркарт спечели, а на Хари му го туриха.

Преди три години Хари беше сменил цвета на косата си от лъскаво кестеняво към оранжевото на незрял портокал, беше разкарал стария си гардероб, състоящ се предимно от кожени дрехи, и се беше задоволил с неща, които му позволяват да диша и не стягат корема му, но по никакъв начин не беше променил политическите си възгледи. Сега чакаше пристигането на министър-председателя като руснак, който се окопава пред Сталинград. Ъркарт щеше да дойде и той вече се чувстваше осквернен.

— Разкарай се, Хари, мотаеш ми се в краката — сряза го звукоинженерът, който стоеше сред паяжината от жици, които свързваха мониторите и микрофоните, с които трябваше да контролира продукцията. — Върви виж дали на някой от актьорите не му стягат бричовите, измисли си нещо.

Хари се наежи, готов да отвърне, но после размисли. Оставаха само няколко минути, всички бяха на позиция и зад завесата сигурно се разиграваше една малка война в последния момент заради липсващ

реквизит и разхлабени копчета. Нямаше нужда от излишно раздразнение, не и тази вечер. Изхлузи се от кабината и отиде да провери набързо перуките в кабинката за преобличане до сцената.

Щяха да играят „Юлий Цезар“ и „Суон“ вече започваше да се пълни, макар и по-бавно от обикновеното. „Суон“, или „Лебедът“, беше театрална зала на няколко нива, с балкони, изградени основно от иглолистно дърво, и се намираше леко встрани от основната зала на Кралския Шекспиров театър в Стратфорд на Ейвън. Беше построена в полукръг в духа на елизабетинската епоха и имаше интимна, неформална атмосфера, а капацитетът ѝ беше не повече от 432 места. Чудесно място за представление, но кошмар за охраната на един министър-председател. Ами ако някой случаен любител на театъра, който може да обича Шекспир, но да мрази Франсис Ъркарт, повече дори и от Хари Грайм, се възползва от възможността да... Да какво? Никой не можеше да бъде сигурен. Публиката на бардовете в Стратфорд не беше известна с това, че носи разнообразни оръжия, затъкнати в колана или чантата — феновете на Ибсен, може би тези на Чехов — вероятно, но със сигурност не и тези на Шекспир? И все пак никой не беше готов да поеме риск, не и в присъствието на по-голямата част от кабинета, една шепа заместник-министри, разни редактори и съпругите им, както и други избрани сред силните на деня, които бяха привикани, за да участват в тържеството за тридесет и втората годишнина от сватбата на Франсис и Мортима Ъркарт.

Джефри Бууза-Пит беше главният организатор. Най-младият член на кабинета на Франсис Ъркарт, той беше министър на транспорта и човек със силно развит усет към шанса. И към забавлението, във всичките му форми. А какво по-добро забавление и бягство от рутината на министерското ежедневие от това да запази цял блок от сто места в чест на годишнината на Шефа и да покани най-силните мъже в страната да засвидетелстват публична почит? Тези две хиляди лири за билети му се върнаха стократно в лична публичност и тепърва щяха да му дължат услуги из цял Уестминстър, включително „Даунинг стрийт“^[1]. Точно това беше казал Джефри на „Матасуйо“, световния автомобилен гигант и корпоративен спонсор на Кралския Шекспиров театър, който тихичко се беше съгласил да плати всички разходи. Джефри не беше похарчил и стотинка. Не че щеше да си признае.

Пристигнаха със закъснение, появиха се почти царствено. Ако не друго, след единадесет години живот на „Даунинг стрийт“ поне знаеха как да направят впечатление. Мортима, винаги безупречно представителна, изглеждаше като издигната на невидима платформа, с вечерна рокля от черно кадифе с висока яка и огърлица от диаманти и смарагди, които улавяха осветлението в салона и го отразяваха обратно, за да заслепят всички останали жени наоколо. Дървените парапети на балконите издадоха звук на недоволство, когато хората се наведоха напред, за да зърнат двойката, а един малък контингент от американски туристи избухна в аплодисменти, които лека-полека обхванаха цялата зала, за очевидно неудобство на мнозина.

— Le roi est arrive.^[2]

— Имай милост, Брайън — смъмри го единият от другите двама в компанията, седнала в средата на първи балкон, точно над мястото, където семейство Ъркарт заемаха местата си.

— Милост? Нали говорим за един и същи Франсис Ъркарт, Том? Човекът, който съсипа кариерата на Елгар?

Томас Мейкпийс не отговори, само се усмихна с лек укор. Знаеше, че Брайън Бринфърд-Джоунс, редакторът на в. „Таймс“, е прав. Беше наясно, също така, че Бринфърд-Джоунс знае, че той знае. Тук можеше да говори, без да бъде цитиран. Но все пак имаше неща, които един външен министър не би казал на публично място, особено когато се отнасят до неговия министър-председател. А и Ъркарт му беше приятел, който беше поощрявал приятелството му с редовни повишения през годините.

— Но пък няма как да не се възхитиш на умението му, истински професионалист — продължи Бринфърд-Джоунс и помахна с усмивка в посока на семейство Ъркарт, които се обръщаха на всички страни да поздравят хората около тях. — Тук няма човек, който да не е жигосан от твоя министър-председател все някъде по тялото. Добрият стар Франсис Ъркарт.

— Не всичко в живота е само материал за първа страница, Брайън — от другата страна на Мейкпийс се обади трети човек.

Куентин Дигби беше лобист, и то добър. Не само че имаше професионално участие в политиките, но и по свой скромен начин беше активист и представляваше множество благотворителни

организации по въпросите на околната среда. Мейкпийс не го познаваше добре, но го харесваше.

— И аз се чудех кой от трима ни първи ще започне да чете морал — присъедини се и Мейкпийс.

Приглушиха осветлението и изпълнителният директор на „Матасуйо“ стъпи на сцената, за да заеме своето малко място пред очите на обществеността и да изнесе приветствена реч. Светлината от сцената се отразяваше по лицата на Мейкпийс и другарите му, като създаваше сенки и им придаваше затворнически вид като на вещици пред казан.

— Сериозно, Том — продължи Бринфърд-Джоунс, който се чувстваше почти длъжен да се възползва от присъствието на член на кабинета — да се беше оттеглил на десетата годишнина. Десет години на върха са малко повече за когото и да било, не е ли така?

Мейкпийс не отвърна, преструвайки се, че следи проповедта на японския господин, който се опитваше да установи някаква форма на духовна връзка между културата и автомобилните части.

— Явно иска да счупи рекорда. Да бие Тачър — предположи Дигби. — Аз лично нямам нищо против, но не намирам много смисъл. Какво се опитва да постигне? Половината от хората в страната ни пълнят кофите за боклук с опаковъчна хартия от лъскави бутици, а другата половина ровят в тях да намерят нещо за ядене.

— Вие, лобистите, редовно си разваляте хубавите аргументи, като преувеличавате — сръза го Мейкпийс.

— Странно, аз пък си мислех, че преувеличението е запазена марка на политиците — върна се в разговора редакторът.

Мейкпийс започваше да се чувства обсаден. През последните няколко месеца често му се случваше, седнал до редактори или изправен пред своите избиратели с привиден ентусиазъм, когато отвътре имаше само умора и разочарование. Нещо се беше вкиснало. Някой се беше вкиснал. Франсис Ъркарт. И Мейкпийс имаше много да каже, но малко му беше позволено.

— Дотук му се получи добре, Том, страната го оценява и така нататък, но наистина е време за нова кръв.

— Неговата кръв.

— Нов старт за правителството.

— Нов старт за теб, Том.

— Всички знаем ценностите, които поддържах, каузите, които подкрепях.

— Искаме да помогнем.

— Знаеш, че страната ни не е това, което беше. Или това, което може да бъде. Тази страна има твърде голямо сърце, за да го отдаде за толкова дълго време само на един човек.

— И то на такъв тип човек.

— Дявол да го вземе, дори незаконните имигранти започнаха да бягат оттук.

— Защо ти не си там, Том? Мейкпийс по нищо не отстъпва на Ъркарт.

Пауза. Мъжът от „Матасуйо“ изчезна и пиесата щеше да започне; Мейкпийс посрещна това с облекчение. Главата му се въртеше. Искаше да оспори твърденията им, да изиграе ролята на лоялна хрътка, но не можеше да намери думите. Може би бяха прави за Ъркарт. Без съмнение бяха прави за него самия. Те знаеха, че той го иска — толкова много, че от време на време устните му пресъхваха като на човек, изгубен в пустинята, който вижда оазис само за да открие, че е мираж. Власт. Но не сама по себе си, не заради място в учебниците по история като Ъркарт, а за сега. За днес. За всички неща, за които имаше отчаяна нужда да бъдат направени и променени.

И Бринфърд-Джоунс, и Дигби имаха сериозен интерес от евентуална промяна, единият редактор, другият лобист — и двамата бяха професионалисти в бизнеса с революции. Статуквото беше точно толкова неизгодно за тях, колкото и за него, помисли си Мейкпийс. Може би щяха да се окажат полезни съюзници един ден, ако някога се стигне до война. След като неговият приятел Франсис напусне терена. А може би всички те щяха да отидат по дяволите, пометени от тотално нова вълна.

И тогава се разнесе смях. Цезар се беше появил за пръв път на сцената с лице, скрито под тежък грим, който го караше странно да прилича на Франсис Ъркарт. Същият издължен профил. Пронизващи очи. Оредяла сребриста коса, високо чело. Тънък процеп през лицето за уста. Маска, която не показваше нито радост, нито милост. Споровете зад кулисите бяха дълги и яростни, когато научиха за предстоящото присъствие на Ъркарт. Хари гръмогласно настояваше за бойкот и заплаши, че ще се хвърли гол на сцената, ако представлението

се състои, но както на място отбеляза реквизиторът: „Дай по-кратко, миличък. От години долната ти половина не може да изпълнява това, което горната ти половина се зарича да направи. Не те знам даже от колко години не си виждал долната си половина. Сигурно правиш всичко по памет“.

В крайна сметка решиха да направят компромис. По стара актьорска традиция шоуто щеше да продължи, натоварено с малко идеологически багаж. Но Хари се оказа разочарован, когато отново хвърли поглед към залата да види как се развива протестната му идея. Живата маска се оказа по-добра от театралната. От мястото си до Бууза-Пит точно пред сцената Ъркарт, един опитен гладиатор във всяка публична арена, беше забелязал опасността и реагира веднага. Той не само поде смеха, но и се увери, че всеки ще види това, като извади бяла копринена кърпичка и я размаха енергично към неговото протеже.

С напредване на пиесата Мейкпийс все по-трудно си стоеше на мястото. Лоялността означаваше много за него, тя беше политическа добродетел само по себе си. И все пак напоследък той не спеше добре, угриженият ум и смутеното сърце го лишаваха от почивка, съмненията започваха да проникват в сънищата му. И той знаеше, че ако не направи нещо, ако просто остави тези съмнения да го гризат, тогава ще загуби и мечтите си.

— *Злоупотребата с властта настъпва, когато разделят се власт от съвест...*^[3]

Лоялност. Но към какво? Не и към един-единствен човек. Великите имат своя апогей само за да видят как репутацията им пада от небето като листа пред есенна буря.

— *... и да постъпим, както постъпваме със змийския зародиш, отровен в бъдеще — да го убием, додето е в яйцето си!*

Всеки министър-председател, който бе познавал, рано или късно започваше да иска твърде много и рано или късно се отърваваха от него. Жертваха го. Проливаха кръвта му. И то винаги колегите му.

И накрая каквото имаше да се върши, бе свършено.

— *И ти ли, Бруте?*

Последва особено безмилостен епизод на убийството и във всеки един момент Ъркарт махаше с кърпичката.

— Ама че говедо е този човек — промърмори Грайм, докато се суетеше около кабинката за преобличане, помагайки на „мъртвия“

Цезар да облече одеждата си на призрак.

— Не ти се върза сюжетът, а, любов моя — присмя му се Юлий.
— Не го ли видя? Попика се от смях.

— Трай малко, Цезаре, да не те забода с безопасната в задника — отвърна Хари ядосано. — А и какво разбираш ти от сюжети? Последното ти жалко предложение за сценарий даже не стигна до машинописките.

— Имаше няколко проблема с развитието на героите — призна Юлий.

— И толкова посока, колкото кон, влязъл в задника на таралеж.

— Поне играя. Ти и в най-добрите си години не би могъл да изиграеш дори черепа на Хамлет.

— Кучка — Хари сви устни и утихна.

В залата дежурното осветление обозначи антракта и гръмотевични аплодисменти отразиха оценката на публиката за едно представление, забележително със своя нестандартен прочит. Отдавна не се бяха смели толкова на трагедия, но на първи балкон Дигби изглеждаше разсеян. Мейкпийс реши да се пробва.

— Извинявайте. Тревожа се за новата си кола — оправда се лобистът.

— Много гори ли? Чудиш се дали е опасна за околната среда? Дали ще можеш някой ден да я рециклираш?

— Не позна. Четирилитров двигател, който върви на тестостерон и най-кадифения италиански стил, който можеш да намериш в тази страна, без да те арестуват. „Ферари“. Червено. Росо. Единственият ми порок. Паркирано отпред.

— И се тревожиш да не открият опаковъчната хартия в кофите пред вас? — предизвика го Мейкпийс.

— Повече се тревожа, че в този прекрасен наш свят ще ми изтърбушат стереоуредбата, докато свърши представлението. Вие какво мислите, г-н министър?

— Овладей се, Дигби — намеси се Бринфърд-Джоунс. — Нищо не е вечно.

Редакторът и лобистът се наслаждаваха на закачките си, но мислите на Мейкпийс се отнесоха другаде. Гледаше към долния етаж, където Ъркарт, заобиколен от ентусиазирани последователи начело с Джефри Бууза-Пит, тъпчеше кърпичката обратно в джоба си.

— Всичко наред ли е, Том? — запита Бринфърд-Джоунс.

— Да, разбира се. Просто си мислех колко си прав. Нали се сещаш. Че нищо не е вечно.

* * *

Червената кутия с кожена облицовка лежеше отворена на задната седалка, документите вътре бяха недокоснати. Министърът беше заспал веднага като стъпиха на магистралата — работната вечеря се беше оказала тежка, а старото момче вече не беше толкова издръжливо както някога. Той похъркваше с отворена уста, изкривен неудобно на една страна. Беше откопчал колана си — лош ход. Шофьорът го наблюдаваше внимателно в огледалото известно време, преди да реши, че може да рискува. Предпазливо, като същевременно внимаваше двигателят на ягуара да поддържа своя постоянен успокояващ ритъм при скорост осемдесет и три мили в час, той посегна и леко увеличи звука на радиото. Всеки момент щеше да прозвучи първият съдийски сигнал на „Ъптън парк“^[4] и следващите деветдесет минути щяха да бъдат решаващи за цял сезон усилия. Не искаше да ги пропусне.

Поколеба се, когато през дъждовната пелена отпред се появиха задните светлини на един стар „Форд Ескорт“, който явно се опитваше да докаже, че все още го бива за нещо. Младият шофьор на ескорта псуваше; изгнилата гума на чистачките трансформираше магистралата в размазана импресионистична картина с объркващи послания и той се напрягаше, за да разшифрова сцената пред себе си. А назад изобщо не гледаше. Шофьорът на министъра реши да не рискува да събуди пътника си с рязко натискане на спирачките, особено като се има предвид, че мачът всеки момент щеше да започне. Той навлезе в средната лента, за да задмине другия автомобил от вътрешната страна.

Някои събития в живота — и в смъртта — не подлежат на разумно обяснение. Впоследствие обучени мъже, с опит и съдебномедицински способности може да дойдат и да предложат своите възгледи, но това твърде често служи по-скоро за извинение, отколкото за обяснение. Понякога е точно толкова лесно да се приеме, че има моменти, в които съдбата се надига от следобедна дрямка и все още сънена, посочва с пръст капризно напосоки. Защото точно когато

шофьорът на министъра отново се навеждаше към бутона на радиото и колата беше на по-малко от шест стъпки зад бронята и от вътрешната страна на другия автомобил, задната лява гума на ескорта гръмна. Съдба. Той се люшна рязко пред министерската лимузина, чийто водач сграбчи кормилото с една ръка. Ягуарът се удари в мантинелата и направи пълен, елегантен пирует на влажния път, преди да мине през банкета и да изчезне надолу по насипа.

Спря се в дънера на един бряст. Когато шофьорът се свести от шока, видя министерската кутия смачкана и разкъсана на предната седалка до него. Както и самия министър.

---

[1] В Уестминстър е парламентът на Великобритания, а на „Даунинг стрийт“ е офисът на министър-председателя. — Б.пр. ↑

[2] (От френски) Кралят пристигна. — Б.пр. ↑

[3] „Юлий Цезар“ от Уилям Шекспир, второ действие, първа сцена. В превод на Валери Петров (1973). — Б.пр. ↑

[4] Бившият стадион на футболен клуб „Уест Хем Юнайтед“ в Източен Лондон. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ВТОРА

*Мразя ненужното насилие.
То отнема удоволствието от неизбежното
насилие.*

— Франсис Ъркарт миротворец?

Бринфърд-Джоунс не се и опитваше да скрие възмущението в гласа си, докато следеше внимателно реакцията на Мейкпийс.

— Живеем във вълнуващ нов свят, Брайън. Всичко е възможно.

— Съгласен. Но Франсис Ъркарт?

Вече известно време стояха на опашка заедно с останалите гости на стълбището на „Даунинг стрийт“, чакайки да бъдат посрещнати официално от семейство Ъркарт, преди да бъдат въведени при президентите на разделените кипърски общности. Предишния ден, на неутралната територия на балната зала на Ланкастър Хаус и под зоркия поглед на британския министър-председател и медиите, турчинът и гъркът се бяха споразумели относно принципите на мира и се бяха нагърбили да уредят всички спорни детайли в рамките на три месеца. Конфедерацията на обединените републики на Кипър беше на път да се роди, конфликтът отшумяваше, многоуважаемият Франсис Ъркарт играеше ролята на акушерка, на миротворец.

Сега беше време за празнуване. Силните и важните в държавата се бяха събрали в приемните зали на първия етаж на „Даунинг стрийт“, за да изкажат благодарност за мира и за Франсис Ъркарт. Беше скромно събитие, за някои почти отрезвяващо. Всички получиха еднакво отношение, без значение колко са богати или известни. Никакви коли, никакви прожектори, никакви изключения. Спираха ги на портите от ковано желязо на входа към „Даунинг стрийт“ от Уайтхол. Проверяваха ги от полицията, преди да им бъде позволено да минат пеша с жените си по цялата дължина на улицата до охраната пред входната врата. Караха ги да изчакат, докато сменяха палтата си

за намачкано картонче от гардероба. Пет минути, прекарани в благочестиво пристъпване нагоре по стълбите, стъпка по стъпка на опашка, покрай портретите на бившите лидери: такива като Уолпол, Питс, Палмърстън, Дизраели, Чърчил и единствената и неповторима Маргарет Тачър. „Наздраве за тези, които сме разпънали на кръст“, промърмори Бринфърд-Джоунс. И после официалното въвеждане от някакъв облечен в червено извънземен, който като че ли не разпознаваше никого и имаше големи неприятности с произнасянето на имената. „Г-н Бринфърд-Джоунс“ не беше очарован, но това и бездруго рядко му се случваше.

— Сигурно така е било и в залите на Версай — продължи да мърмори той. — Преди да ги поведат към гилотината.

— Брайън, цинизмът ти минава всякакви граници. Великите промени изискват малко безмилостност. Така стоят нещата — запротестира Мейкпийс.

— А ти безмилостен ли си, Том? Достатъчно безмилостен, че да грабнеш короната на стария Франсис? Защото той няма да я подари за Коледа. Ще трябва да я изтръгнеш, както направи той самият. Както е трябвало да направят всички преди това. Стиска ли ти наистина?

— В политиката е нужен и късмет — отвърна Мейкпийс, като се опитваше да отклони въпроса, но не бързаше да смени темата, нито компанията на редактора.

— Мъжете трябва да са господари на съдбата си.

— Знаеш, че съм готов да заема този пост, но не се е появила възможност. Засега.

— Тя няма да се появи, докато я очакваш. Ако искаш да постигнеш нещо велико, хващаш късмета за топките и се пускаш по течението.

— Брайън, понякога си мисля, че се опитваш да ме изкушиш.

— Не, не ми е работа да те изкушавам. Просто очертавам една амбиция и гледам дали някой си я разпознава. Аз съм един воайор, запазена марка на пресата. Мръсната работа я оставям на вас момчета... и момичета! — възкликна той и се пресегна да хване лакътя на друга гостенка, която си проправяше път през множеството.

Клер Карлсън се обърна и се усмихна, лицето ѝ се озари, когато ги разпозна. Тя беше народна представителка и на тридесет и осем беше с десетина години по-млада от двамата мъже.

— А ти какво направи, за да заслужиш мястото си сред знатното стадо? — запита Бринфърд-Джоунс. — Мислех, че на хранилката пускат само от граф и архиепископ нагоре. А не разни редови членове на партията.

— Вика му се символично участие, Брайън. Очевидно професионалните морализатори на средна възраст като вас обичат наоколо да има малко фусти, за да им напомнят изгубената младост. Нали се сещаш, да понаточат малко лиги и да си тръгнат щастливи. Такъв е планът.

Усмивката ѝ беше топла, но есенно сините очи шаваха в търсене на нещо. Беше висока почти колкото закръгления редактор, който се наслаждаваше на вечерната светлина, която блестеше в русата ѝ коса.

Бринфърд-Джоунс се засмя високо.

— Закъсняла си за изповед. Вече казах, че съм воайор, а в твой случай с удоволствие се признавам за виновен. Ако този твой съпруг някога те изгони, си повече от добре дошла вечер да ми бъркаш млякото с какао.

— Ако аз го изхвърля някога този мой съпруг — поправи го тя, — ще е с надеждата да разбъркам нещо повече от мляко с какао. Както и да е, вие какво кроите? Да пратите стриптийзъорки на Светия синод или някоя друга лудория?

— Точно питах нашия приятел тук дали притежава необходимото, за да успее в политиката, необходимите качества, енергия и амбиция да се превърне в следващия министър-председател. Би ли сложила пари на него, Клер?

Тя повдигна вежда — притежаваше силно изразително лице и когато не беше напрегната, имаше освежаващата аура на непослушница. В отговор на поканата от Бринфърд-Джоунс тя огледа Мейкпийс, сякаш за пръв път го виждаше, върхът на носа ѝ се сбърчи скептично и, изглежда, достигна някакъв извод, преди умишлено да хвърли вниманието им в съвсем различна посока.

— Ако опира само до енергия и амбиция, тогава следващият ни лидер със сигурност стои там до прозореца.

— Не и Джеф? По-скоро бих емигрирал — захили се редакторът, непочтително, но не и съвсем невярващо.

Обърнаха се да проследят погледа ѝ. В подножието на грандиозния прозорец от деветнадесети век с изглед към градината

министърът на транспорта беше приковал управителя на централната банка на Англия към елегантната завеса.

— Хлъзгав е като риба — продължи Клер. — Толкова е умел, че управителят на банката дори няма да разбере кога е приключил с него и е минал на следващото име от списъка.

— Нашият Джеф си има списък? — запита редакторът.

— Ами че как. Напечатан на едно картонче във вътрешния джоб на самото му. Той разполага с около час, затова иска списъка на гостите предварително, преценява кого иска да впечатли и омае и така си разпределя времето. По шест минути за всеки. С дигитална точност.

Наблюдаваха мълчаливо, докато Бууза-Пит, без дори да си поеме дъх и без да поглежда часовника си, стисна ръката на управителя и се сбогува. Секунда по-късно вече се движеше из стаята, като се ръкуваше и поздравяваше, преминавайки, но без да спира.

— Най-вероятно програмата му ще завърши с нечия отегчена съпруга — продължи Клер. — Така е по график, особено откакто се раздели със собствената си съпруга.

— Втората му съпруга — поправи я Мейкпийс.

— Удивително. Малко ми се издигна в очите — призна Бринфърд-Джоунс. — Но трябва да кажа, че това пак не го поставя много високо. Обаче по-интересно ми е откъде намиращ толкова деликатесна информация?

Клер сви устни.

— Нали знаеш, че момичетата обичат да клюкарят. И нали не си представяш, че той сам си печата списъка?

Редакторът знаеше, че тя се подиграва не само на Бууза-Пит. Забеляза как сините ѝ очи не трепнаха през целия разговор, изпитващи, преценяващи. Нищо не ѝ убягваше. Той подозираше, че тя използва мъжете много повече, отколкото те нея. Дрехите ѝ бяха дискретно скъпи, от някои от най-добрите представители на висшата мода на Найтсбридж, нейната сексуалност беше ненатрапчива, но явна и уникално нейна. Той я желаше все повече с всяка изминала минута. Но също така подозираше, че тя не е жена, с която може да рискува, или която би се хванала на обичайното „бихте ли искали да обсъдим на вечеря един профил за вас във вестника“ и други подобни тактики. Би било грешка да пропусне жената вътре, зяпайки само опаковката.

— Струва ми се, че трябва по-честичко да си говоря с теб, Клер — започна той.

— И на мен ми се струва, че трябва.

— Ти не си ли парламентарният близък на Бууза-Пит? — продължи той. — Май четох нещо преди време. И двамата влязохте в камарата едновременно, нали, преди — колко — седем години? На една и съща възраст. И двамата сте от богати семейства, любимци на партията. И от двама ви се очаква бляскаво бъдеще.

— Де да имах неговия талант.

— Да попитаме многоуважаемия министър на външните работи. Вие как виждате Бууза-Пит в един евентуален кабинет на Мейкпийс? — той се върна към първоначалната си цел.

Мейкпийс не отвърна веднага, сякаш искаше да придаде тежест на думите си след внимателно обмисляне.

— Никакъв шанс — отвърна тихо той. — Този човек не би разпознал политически принцип, дори да му го сервираш с гарнитура от омари.

— Е, най-после! Крайно време беше да се пропука тази ваша министерска лоялност, Том. Явно все пак има надежда — редакторът се ухили, радостен, че е напипал една толкова очевидна антипатия. Обърна се към Клер. — Усещам, че се оформя редакционен материал. Макар че, да ти кажа честно, мила моя, малко ме тревожи фактът, че постоянно говори за принципи и оригинални идеи. Това не е полезно за един амбициозен човек. Ще трябва да пореботим върху него.

Тя се разсмя, искрена демонстрация на бели зъби и удоволствие.

— Знаеш ли, Брайън, и на мен ми се струва, че трябва.

ГЛАВА ТРЕТА

*Великите мъже обикновено са лоши хора.
А аз смятам да стана много велик мъж.*

*Цивилна зона, военна база Декелия,
Британска суверенна територия, Кипър*

— Здравей, гръцки приятелю. Добре Дошъл в скромната ми дърводелница. Коя част от изобилието на Аллах искаш да сподели с теб Неговият слуга?

— Овце. Седем на брой. За другия петък. И да не са жилави като жена ти.

— Седем? — замисли се турчинът. — Една за всеки ден от седмицата, Глафкос. За теб ще се помъча да намеря най-хубавите овце в цялата турска част на Кипър.

— Великден е, сине на Саладин — изплю се в отговор Глафкос, водопроводчикът. — И дъщеря ми се жени. Голям пир ще е.

— Хиляди пъти благословена да е дъщерята на Глафкос.

Гъркът, дребен човек с увиснали рамене и лице като преварен лозов лист, не се впечатли.

— Да се задавиш дано с тия благословии, Улуч. Защо ми липсваха пет ризи в доставката миналата седмица?

Дърводелецът остави рендето, с което работеше по една счупена врата, и избърса ръце в престилката над изпъкналото си шкембе. Спортните ризи и тениски, с умела имитация на логата на „Лакост“ и „Адидас“, се произвеждаха в турската част на острова от втория братовчед на майка му, който явно ги „скубеше“ и двамата. Но гъркът слагаше огромна надценка върху контрабандните имитации, които се продаваха в спортния магазин на племенника му в градчето Пила. Нямаше да го съборят пет бройки. А и не искаше скапаният грък да разбира, че ги прецаква човек от собственото му семейство.

— Свили са се — възкликна той накрая.

— Или ти пак взе да дърпаш чаршафа към твоя край.

— Ама, гръцки приятелю, нали според нашите лидери скоро ще бъдем братя. Едно семейство.

Грамадната му длан отново обвини рендето и той пак започна нехайно да стърже вратата.

— А да не би дъщеря ти да се жени за турчин?

— Предпочитам да оправям водопровода на ада. С голи ръце.

Турчинът се засмя, оголвайки черни зъби. Двамата не спираха да се заяждат, работеха в британската военна база и по буферната зона, където военни разделяха гръцката от турската част. Двамата се разбираха, оцеляваха заедно и изкарваха добри пари от контрабанда, но това не значеше, че трябва да се харесват, независимо какво им натякваха политиците.

— Виж, грък. Подарък за жена ти — дърводелецът бръкна в един шкаф и извади малко шишенце с надпис „Шанел“. — Дано ти излезе късметът някоя нощ.

Глафкос отви капачката и подуши съдържанието, отливайки малко в дланта си.

— Мирише на камилска пикня.

— Ама е от камила „Шанел“. Шанел-камел. И е много, много евтин — отвърна Улуч и извъртя очи.

Гъркът отри длан в ризата си и разгледа внимателно шишенцето.

— Ще взема осемдесет бройки. Пробно. И да няма свиване.

Турчинът кимна.

— Или изпарения.

Улуч пак избухна в сърдечен смях, но той бързо заглъхна и на негово място един сив облак надвисна над челото му. Поглади мустаците си методично с върховете на мазолестия си пръст три пъти от всяка страна, като че ли се опитваше да изглади един безпорядък, внезапно влязъл в живота му.

— Замириса ти на гозбите на жената ти ли? — подразни го Глафкос.

Улуч не обърна внимание на обидата.

— Не, приятелю, една друга мисъл ми тежи. Щом ни се казва, че трябва да се обичаме, турците и гърците, да си стиснем ръцете, вместо да си стискаме гърлата — тогава какво, в името на Аллах, ще правим ти и аз?

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Ако невежеството е блаженство, тогава парламентът трябва да е пълен с щастливи хора.

Като индивиди повечето бяха скромни, принадлежащи на средната класа, и най-често скучни. И се гордееха с това. Но събрани на едно място, те споделяха силна животинска страст, която се изливаше на талози от крясъци и ентузиазъм по корта.

— Как се променят нещата, нали? — промърмори замислено сър Хенри Понсънби, изпитото му лице — скрито под сянката на голяма панамска шапка.

Нямаше нужда да добавя, че според него това е за добро. Като директор на държавната администрация неговата работа беше да убеждава хората, че промяната може да бъде нещо различно от разрушителна.

— Тоест помниш времената, когато ние, англичаните, биехме?

— Уви, това е от онзи тип история на древността, която дори не се изучава в училище — изсумтя той. — Друго имах предвид. Че всеки аспект от живота явно се е превърнал в кървав спорт. Политиката. Журналистиката. Висшето образование. Търговията. Дори „Уимбълдън“.

Долу на корта първият англичанин, който стигаше толкова напред в престижния турнир през последните две десетилетия, се докопа до още една точка в тайбрека; още две и щеше да си извоюва правото да се бори в решаващ сет. Тълпата, унила след пълното унижение на националния им герой през първата част от мача, сега се беше пробудила пред реалния шанс той да се върне в играта. На изтърканата от подметки морава пред тях се раждаше една легенда. Може би. И още по-важното: потенциалната жертва беше французин.

— Може и да съм академик, Хенри. Даже международен юрист. Но дълбоко в мен една част би дала всичко да е там отпред.

Сър Хенри се впечатли от тази неочаквана проява на емоция. От своя скромнен произход Клайв Уотлинг беше стигнал до забележителна кариера: бакалавърска и магистърска степен от най-добрите университети във Великобритания, адвокат, работещ в най-висши инстанции и с множество почетни отличия — мъж, чийто авторитет отиваше на широката му йоркширска талия. Приливите на физически ентусиазъм не бяха част от резюмето му. Но все пак всеки имаше право на малко страст и по-добре топки за тенис, отколкото малки момченца.

— Ами, не точно това имахме предвид, стари приятелю — започна отново сър Хенри. — Искях да те преслушам, имайки предвид репутацията ти покрай работата с Международния съд, колко много те уважават и така нататък.

Още една точка бе прибавена към националната чест, а Уотлинг не можа да се въздържа и размаха свит юмрук. Тънките яркочервени устни на сър Хенри заеха изчаквателна позиция. Смесицата от напрежение и жегата на корт номер 1 задушаваше всеки опит за друг разговор.

Тенисистите заеха позиции още веднъж. Удар. Размахване на крайници и трескави викове. Движение на топката, толкова бързо, че очите не успяваха да го проследят, но сърцата го следваха. Облаче талк изпод английски крака, галски вик на отчаяние и звуково изригване от трибуните. Сетът бе спечелен и от далечния край на корта се разнесе хор от дрезгави гласове с припева на „Господство на Британия“. Сър Хенри вдигна поглед с неприязън, като не забеляза широката усмивка на събеседника си. Сър Хенри беше традиционалист, не беше свикнал да изразява емоции и не одобряваше изразяването им от други хора. Както щеше да обясни на другите в клуба по-късно тази седмица, това сега далеч не беше неговият тип място. Бяха принудени да изчакат, докато неизбежната мексиканска вълна мине през тях — истина ли е това, Уотлинг даже напъна бедра? — преди да се върнат към мислите си.

— Да, Хенри, благодарен съм на съдбата, получих много признание. Най-вече в чужбина, разбира се. Тук не толкова. Никой не е пророк в собствената си държава, нали знаеш?

Особено ако напредъкът му се дължи на успех в училище, а не на потекло. Не и в елитарна система, все още доминирана от възпитаници на Оксфорд и Кеймбридж. Като Понсънби.

— Напротив, скъпи приятелю, напротив. Ти си на почит, и то от най-висока степен. Просто ние, англичаните, сме малко по-сдържани в това отношение.

Думите на сър Хенри незабавно бяха опровергани от изблик на женска истерия зад тях, докато играчите заемаха местата си за финалния сет. Все по-ясно се усещаше, че проявите на патриотизъм по трибуните се смесваха с такива на явна франкофобия. Такива неприкрити страсти караха Понсънби да се чувства неудобно.

— Позволи ми да премина направо на въпроса, Клайв. Кипърците искат да разрешат домашните си кавги. Не е невъзможно — и гърците, и турците, изглежда, са изпаднали в необичайна фаза на добронамереност и здрав разум. Може би вече виждат, че не останаха гърла за прерязване, а може и да са съблазнени от чуждестранните помощи, които се предлагат. Както и да е, повечето проблеми са решими, дори границите. И двете страни знаят, че трябва да направят някакъв жест, да се откажат от нещо.

— Голяма ли е разликата в гледните им точки?

— Не прекомерна. Всички искат да се отърват от бодливата тел, а повечето предложени гранични линии минават през планини, които не трябва на никого, освен на пастирите и на отшелниците.

— Но остава въпросът с бреговата ивица и континенталния шелф.

— Съобразителен човек си ти! Това е потенциалният препъникамък. Честно казано, нито едните, нито другите имат много опит с териториални води и затова искат международен трибунал, който да свърши тази работа вместо тях. Нали разбираш, да се придаде легитимност на споразумението, без да се налага лидерите да правят публични компромиси, от които да ги е срам. Всичко, което им трябва, е малко лейкопласт за националната гордост, за да може всяка страна да продаде сделката на масите, които чакат и от двете страни. Вече проучват водите и са се съгласили на арбитражен панел от петима международни съдии, който да се председателства от Великобритания.

— Защо Великобритания, за бога?

Понсънби се усмихна.

— Кой познава този остров по-добре? Старият колонизатор, държавата, на която и гърци, и турци имат еднакво малко доверие. Едните и другите ще изберат по двама от съдиите, а ние ще сме безпристрастният пети. И искаме ти да си петият.

Уотлинг пое дълбоко дъх, наслаждавайки се на честта.

— Но искаме да се подпише и подпечата възможно най-скоро — продължи Понсънби. — За предпочитане в рамките на следващите няколко месеца. Преди да са си променили скапаното мнение.

— Тогава има малък проблем.

— Да, знам. Планираш да прекараш лятото в сериозен лукс, докато лекторстваш в Калифорния. Но ние искаме да си тук. В служба на мира и на обществения интерес. Освен това, стари приятелю, правителството на Нейно Величество ще ти бъде много благодарно.

— Звучи като подкуп.

Двоен фал, тълпата изстена. Понсънби се наведе по-близо:

— Отдавна ти е време да получиш признание, Клайв. Има само едно подходящо място за човек с твоя опит — той спря, за да раздразни интереса му. — Ти би бил изключително полезен в Камарата на лордовете.

Понсънби се усмихна лукаво; доставяше му удоволствие да раздава привилегии. За разлика от него Уотлинг се опитваше да прикрие нервния тик, който се бе появил в тъглчето на устата му. Като дете беше мечтал да е звездата на отбора по крикет в Йоркшир; случващото се сега заемаше достойно второ място.

— Кой друг ще е в панела?

— Турците са номинирали някакъв от Малайзия и един египетски професор от Кайро...

— Трябва да е Осман. Той е добър.

— Да. Мюсюлманска мафия.

— Той е добър — настоя Уотлинг.

— Разбира се, всички са добри. А колкото до гърците, те са избрали Роспович от Сърбия — и бързам да добавя, че това няма нищо общо с факта, че е православен християнин. Едва ли им е хрумнало даже на гърците.

— А четвъртият?

— Идва от най-силния съюзник на Гърция в Европа — Франция. Твоят стар познайник от Международния съд, Роден.

— Той! — Уотлинг не успя да скрие разочарованието си. — Сблъскавал съм се с този човек повече, отколкото ми е приятно да си спомням. Подбира възгледите си, колкото някоя курва подбира клиентите си. Не мога да го понасям.

Той поклати глава.

— Мисълта да съм в една кошара с него не ме радва никак.

— Но, Клайв, помисли. Панелът ще е разцепен точно по средата, две на две, още поначало. Ти ще имаш решаващия глас. Няма никакво значение какво ще прави Роден или някой от другите, ти можеш да се включиш и да свършиш това, което смяташ за редно.

— Не знам, Хенри. Това започва да ми звучи като политическа игра на покер. Ще бъде ли сериозна работа? Без извиване на ръце? Няма да участвам в задкулисни сделки — предупреди адвокатът с цялата си северняшка упоритост, изпънал врат така, че няколко гънки от двойната му гуша се поскриха. — Ако аз ще се занимавам с този процес, отсъждането ще трябва да бъде по същество.

— Ето затова трябва ти да се захванеш, точно защото си толкова досадно безпристрастен. Нека ти кажа честно как стоят нещата. Искаме те заради репутацията ти. Ако ти си там, ще се знае, че има справедливост. Затрупай ги с цитати от Хагската конвенция и прецедентно право, проповядвай мир, каквото искаш. Честно казано, от политическа гледна точка ни дреме на стафидите какво ще решиш, на практика става дума за прокарване на линия през камънаците. Това е горе-долу. Километър насам или натам, какво значение има? Там и торба боб не можеш да намериш. Но това е начинът за кипърските политици да закърпят една сделка, от която много се нуждаят. Така че решавай каквото искаш, Клайв, избири която страна искаш, от нас няма да има натиск. Всичко, което ни вълнува, е да се стигне до споразумение.

Двамата млъкнаха за малко. Тълпата отново кипеше, докато течеше решаващият сет. Уотлинг още се колебаеше, време беше за последното побутване.

— Смятам, че ще е редно и ние да забързаме нещата откъм нашия край. Няма нужда да се чака на опашка, мисля, че ще можем да направим нужното твоего име да се появи в Листата с почести^[1] още за тази Нова година. Не бихме искали да имаш каквито и да било безпокойства, докато заседавате — Понсънби се смееше. —

Извинявай, че толкова даваме зор. И че ще изпуснеш Калифорния. Но ситуацията е напрегната. Кипърците са във война един с други от четвърт век насам; време е да спуснем завесата над тази малка трагедия.

— Нямах съмнение, че ще кажа „да“, нали? В интерес на благородническото звание?

— Скъпи приятелю, в интерес на британския феърплей.

По-нататъшният разговор се оказа невъзможен, потънал под тежестта на шума. Френският тенисист беше скочил напред в отчаян опит да спаси важна точка, но се беше препънал и оплел в мрежата. Брейк пойнт. Най-последен шанс за обрат и повеждане в резултата. Всички в тълпата скочиха на крака като един и започнаха да реват от удоволствие.

* * *

Капитанът на сеизмологичния кораб „Щастливата долина“ изстреля с пръсти фасата на цигарата високо над главата си и го загледа как увисна в тежкия въздух, преди да падне с неохота някъде зад корпуса на траулера извън погледа му. Дробовете му горяха; опита да сподави кашлицата си, но не успя, разтресе се и се изплю. Беше обещал на жена си да откаже този скапан навик и наистина беше опитал, но тук, ден след ден, прекаран под сивите мазоли на небето, кръстосвайки безличните води на Източното Средиземноморие, той стигаше дотам, че да се моли за бури, за бунт, за нещичко, което да разсее еднообразието. Но нямаше такова нещо. Вероятно щеше да умре от скука много преди тютюнът да го убие.

Жадуваше до мозъка на костите си за старите дни, когато прекарваше резервни части за танкове в Чили или откраднати авточасти в Нигерия, с фалшиви или непълни документи, когато се промушваше между краката на властите с контрабандния товар като дете, което бяга от трудноподвижния си дядо. Но сега работата му беше напълно законна; често си мислеше, че точно тази скука ще му смаже топките.

Явно тези дърти византийски копелета в Кипър се бяха съгласили да пропъдят духовете и да стигнат до компромис. Мир на

всички хора, независимо дали са гърци или турци и без значение кой на кого е изнасилил дъщерята и кой на кого е откраднал козата. Или беше обратното? По дяволите, той беше френски канадец и ненавиждаше всички, но те искаха проверка на офшорните им води, за да могат да се споразумеят да си ги разделят приятелски. А бизнесът с нарушаването на санкции вече не беше като едно време, не и откакто мирът започна да избухва навсякъде. От сеизмологията поне се припечелваше нещо. До следващата война.

От морето зад него се чу тътенът на сгъстен въздух като взрив. Едно време, спомни си той, бяха куршуми и мини. Никога не си беше представял, че ще умре от скука. Той присви очи към залязващото слънце, където линиите от шамандури и хидрофони^[2] се точеха в далечината в продължение на три километра зад кораба, подредени в точна решетка, контролирана от спътник, докато пускаха шокови вълни към калта и шистите под морското дъно и тъпчеха с информация гърлата на компютрите. Скапаните компютри заемаха единственото климатизирано помещение на кораба, докато хората от екипажа му можеха да си изпържат яйце в гащите. Но — както шефовете от „Сеизмик Интернешънъл“ не спираха да му напомнят — тази операция струваше тридесет хиляди долара на ден, а капитанът и екипажът му бяха най-евтината част от нея, а също и най-леснозаменимата.

Пак се изплю, опитвайки да уцели чайката, която бе кацнала върху перилата до него. Птицата литна лениво в небето зад кораба, потърси риба в кремообразната водна дия и като не намери, издаде вик на презрение, преди да се впусне в търсене на някой истински траулер. Боже, дори тъпите птици не се задържаха на кораба. А и какъв беше смисълът? Всички знаеха, че долу няма нищо, освен желязо за скрап и парчета от стари глинени съдове; даже риба нямаше, не и откакто започнаха да гърмят някога процъфтяващия морски свят със стари гранати или пък други форми на безразборен риболов.

Не можеше да търпи повече разразилия се мир. Искаше нова война. И нова цигара. Закашля се и се разрови в джобовете.

---

[1] Всяка година кралицата раздава почести на около 1350 човека, включително рицарско звание, като имената често са предлагани от правителството. — Б.пр. ↑

[\[2\]](#) Микрофон, проектиран да улавя звукови вълни под вода. —
Б.пр. [↑](#)

ГЛАВА ПЕТА

Добрите хора са неспособни да защитават честта на нацията. Те никога не успяват да стигнат толкова ниско, колкото се изисква.

Беше свалил самото и папийонката си и гледаше през тежките завеси на спалнята към Сейнт Джеймсис парк, когато тя влезе. Стаята беше тъмна, лицето му беше като восъчна маска под отразената студена светлина от парка. Франсис Ъркарт, с увиснали рамене, с ръце, натъпкани дълбоко в джобовете на изисканите панталони, изглеждаше отчаян.

— Фреди са го изключили — прошепна той.

— Скъпи?

— Старият Фреди Уорбъртън. Катастрофата? Беше на животоподдържащи системи. Решили са, че няма смисъл, Мортима. И са ги изключили.

— Но ти нали каза, че той така или иначе е безполезен.

Ъркарт се завъртя към жена си.

— Разбира се, че беше безполезен. Изцяло и напълно безполезен. Даже се чудя по какво са разбрали, че мозъкът му е спрял да функционира. Но не това е важното, нали?

— А кое е важното, Франсис?

— Важното, Мортима, е, че той беше последният оцелял от първия ми кабинет през всичките тези години. Сега ще кажат, че това е краят на една ера. Моята ера. Не разбираш ли?

Мортима беше започнала да сваля бижутата си и методично да се подготвя да си ляга, докато в полумрака следеше нестабилното настроение на съпруга си.

— Не смяташ ли, че малко преувеличаваш? — каза предпазливо тя.

— Разбира се, че преувеличавам — отговори той. — Но и те ще започнат да преувеличават, долните медии винаги го правят. Нали видя, че отровата започва да се процежда. Да се беше пенсионирал на десетата годишнина. Една остаряваща администрация, която се нуждае от нови идеи и нова кръв. Една отминаваща ера. Сега, като го няма скапания Фреди, ще кажат, че направо е отминала. Отминала. Няма я.

Той седна на ръба на леглото си.

— Всичко ме кара да се чувствам толкова... самотен някак си. Освен теб.

Тя коленичи на леглото му и започна да масажира напрегнатите му рамене.

— Франсис, ти си най-успелият министър-председател на тази страна. Печелил си повече избори от всеки друг, а след три месеца ще си задминал рекорда на Маргарет Тачър за най-дълго управление. Мястото ти в учебниците по история е гарантирано.

Той се обърна. Тя виждаше как стиснатата му челюст кара слепоочията му да пулсират.

— Точно за това става дума, Мортима. Сякаш вече съм история. Всичко това е вчера. Няма днес. Няма утре.

Върнало се беше мрачното му настроение, гневът, че животът му е отишъл напразно и ядът към неблагоприятността и некомпетентността на света около него. Тези настроения никога не продължаваха дълго, но безспорно зачестяваха. Предизвикателствата пред него бяха загубили чара си, той искаше да реже драконови глави, а вместо това го затрупваха алинеи, партийни документи и евро регулации. Мантията на властта тежеше на раменете му, сега имаше церемониални одежди, там, където някога имаше броня. Беше се извисил като гигант над парламентарната сцена, много извън обсега на враговете си, но нещо се беше променило, може би и в него самия, но в другите със сигурност. Вече открито се спекулираше колко му остава, преди да се откаже, и кой е най-вероятният му наследник. Имаше страховита репутация, че реже краката на младите претенденти, но сега те сякаш стесняваха кръга около лагерния му огън, криейки се в сенките, там, където не можеше да ги достигне, добиваха смелост заради своята все по-голяма численост, докато чакаха своя момент да изскочат на светло. Преди няколко седмици беше в камарата за парламентарния контрол, както винаги готов да се брани от стрелите

им, носейки с гордост щита, по който личаха вдлъбнатините и белезите от толкова спечелени битки. Тогава един млад опозиционен депутат от задните скамейки, когото Ъркарт бегло познаваше, стана прав.

— Знае ли министър-председателят какви са последните цифри за безработицата в тази страна?

И пак си седна.

Каква наглост! Не „как ще коментира“ или „как ще обясни“, а „знае ли“. Разбира се, Ъркарт знаеше — два милиона и нещо, — но му беше ясно, че няма да му свърши работа едно приблизително предположение; трябваше му точната цифра и той започна да рови в бележките от брифинга. Но не се очакваше да му се налага да търси, трябваше да го знае. Само че скапаната цифра се менеше всеки месец! И докато търсеше, очилата му паднаха и от скамейките на опозицията се чу тържествуващ рев. „Той не знае, не му пука!“ — викаха те. Той намери отговора, но вече беше твърде късно.

Пряко попадение.

Това беше необичайно за Франсис Ъркарт. Беше показал, че кърви, че е смъртен. И мрачните настроения се увеличиха.

— Понякога се чудя за какво беше всичко това, Мортима. Какво ни очаква с теб, на какво ни остава да се надяваме. Един ден ще излезем през тази врата за последен път и... тогава какво? Да чакаме да стане време за чай и да ядем бисквити? Да ходим на минерални бани?

Той потрепери, когато пръстите ѝ достигнаха възела в тила му.

— Не говори глупости — смърри го нежно тя. — Това е много далеч, а така или иначе сме го обсъждали много пъти преди. Предстои ни да отворим библиотека „Ъркарт“. И катедра „Ъркарт“ по международни отношения в Оксфорд. Има толкова много неща, които ни остава да направим. А на приема тази вечер срещнах един издател. Той много настояваше да говорите за мемоарите ти. Каза, че книгите на Тачър са изкарали нещо като три милиона паунда и че твоите ще се продават далеч повече. Не е лош начин да започнем с финансирането за библиотеката.

Брадичката му пак бе паднала върху гърдите му. Тя осъзна, че разговорът за мемоари беше постигнал обратен ефект.

— Не знам. Не ми се мисли за мемоари сега, Мортима.

— Ще имаме нужда от пари, Франсис. Но най-вече ще имаме нужда един от друг.

Той се обърна рязко към нея и я погледна втренчено. В тъмнината тя не можеше да разбере дали блясъкът в очите му издаваше развеселеност или още по-дълбока меланхолия.

— Не и мемоари — повтори той. — Да повтарям старите лъжи и да измислям нови. Не мога да пиша за колегите си по този начин, да говоря лошо за мъртвите. Бог знае, че изговорих достатъчно лъжи, че да ги вкарам в гроба, но не мога да ги преследвам и след това. Няма как. Не и за цялото кралство — той замълча. — Мога ли според теб, Мортима?

* * *

Хаким беше ядосан. Кафето му беше изстинало, мустакът му беше посивял, уменията му не бяха оценени, банката му не показваше никакво съчувствие и всички го знаеха просто като Хаким. Не Хаким великолепно, не Яман Хаким, не Хаким старият приятел и колега. Имаше една малка табела на вратата на кабинета му в този смисъл, сигурно щяха да го издълбаят и на ковчега му: „Хаким забравеният“. И после щяха наистина да го забравят — жената, децата, шефовете, тези от банката. Всички. Особено тези от банката. Той отпи от хладката кал в чашата си за кафе и сви устни с отвращение. Цял живот съвестна работа и накрая всичко, което щеше да отнесе със себе си, когато дойде време, щяха да бъдат неосъществените му мечти.

Замисли се. Какво най-много му се искаше да вземе със себе си в отвъдното? Млади жени? Злато? Мерцедес с климатик? Лозето, за което винаги бе мечтал? Май млади жени, реши той. Не, в крайна сметка щеше да вземе този от банката. Да се пържат заедно.

Той се усмихна на собствения си хумор, после се закашля мъчително. Този отровен въздух му съсипваше дробовете. Това беше един от многото проблеми с това да се построи столица в подмишницата на Анадола, където горяха мръсни кафяви въглища и давеха улиците в бензинови пари. И те бавно и безмилостно задръстваха дробовете му. Цял живот служба, за да го задавят до смърт. И да го забравят.

Ако просто заключи вратата отвътре и изгние там, дали някой би забелязал? Офисът му беше мизерен, дори за стандартите на ТНПК, Турската национална петролна корпорация — рафтове, натъпкани със стари ръководства и доклади, стени, облепени с графики и странни чертежи, бюро, обсипано с петна от кафе и пепел от цигари, прашния съпровод на работата му като геофизик. Кой знае, нищо чудно предишният обитател на този офис все още да се крие в недрата на малкия шкаф в ъгъла — въпреки че Хаким беше в този офис вече четиринадесет години.

Той върна очи към екрана на компютъра и разгледа отново сеизмичните напречни сечения, които бяха започнали да пристигат от проучването. Не се виждаше нищо интересно, всеки знаеше, че няма нищо в морето около Кипър — ТНПК дори не би си направила труда да купува техниката, ако кипърски води не опираха в турските. Всички останали части на Източното Средиземноморие, изглежда, имаха нефт. Не само турците, а и либийци, сирийци, египтяни, дори проклетите гърци — всички, с изключение на малкия Кипър, който може би най-много имаше нужда. Сухо като прах. Божия мистерия. Пустиня сред море от черно злато. Така е в петролния бизнес.

Погледна отново. Всички му се присмиваха, старият забравен Хаким, но той имаше търпението за мудната аналитична работа, а не като тези младежи, които се интересуваха само от футбол и фустис... Той спря. Испита странен гъдел по върховете на пръстите, докато висяха над клавиатурата, усещане, че нещо му е познато, че го е виждал и преди. Преди много време. Къде може да е било? Той избърса очилата, даде си време да си спомни. Това бяха седиментни скали, в това нямаше съмнение, но такива скали да ти донесат нефт беше малко като гърци да ти носят подаръци. Рядко бяха истински. Какъв тип можеше да са?

И тогава му просветна. Не само че го беше виждал в геоложките доклади, дори беше пъхал ръката си в скапаната кал. Преди тридесет години като студент в института, когато посетиха един проучвателен кладенец, който копаеха в близост до морската граница с Кипър. Беше показал всички правилни геоложки формации, сандвича от порести пясъчници, който на теория можеше да съдържа един милиард барела петрол, но не даде нито капка. Сега му се струваше, че разбира защо. Една от сеизмичните линии от последното проучване стигаше до

мястото на сухия кладенец и минаваше право през това, което очевидно беше разлом на тектонски плочи, приплъзване в земната кора, което обръщаше геологията надолу с главата.

Отново се закашля, този път от нерви. Сети се, че някъде все още пази копие от доклада си в института заедно с подробните констатации от стария кладенец. Шкафът. Тънката метална вратичка издаде стържещ протест, докато той с разтреперани пръсти започна да рови в съдържанието — нямаше скелет, който да пази пиратските дублони, но все пак беше древно съкровище. Ето го в ръцете му, тънък документ, подвързан със спирала, който трепереше като лист под есенния вятър, докато той разгръщаше страниците.

Всичко беше там. Правилните структури. Следи от остатъчен нефт по сондата. Но нямаше натрупване, природното богатство изтичаше неизвестно къде.

А екранът крещеше към него. Fault^[1]!

Без сеизмологията да покаже разлома, нямаше начин преди тридесет години да се разбере защо тези иначе подходящи пясъчници бяха сухи като кокал. А без подробно познаване на пясъчниците, разкрити от кладенеца, нямаше начин да се разбере само от сеизмологията какво вщяе структурата.

Но Хаким геофизикът беше разбрал и беше единствената душа на света, която беше в позицията да знае.

Разломът беше объркал всичко. Беше разбил на пух и прах всяка логика. Накланяйки геоложките структури. Източвайки пясъчниците.

И сега Хаким смяташе, че знае къде са отишли тези един милиард барела.

---

[1] Двусмислица: различни значения на думата са „грешка“ и „разлом“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

Ако ме нарекат лицемер, приемам го като комплимент.

Това значи, че съм способен да виждам и двете страни на въпроса.

— Мразя погребения. Хленченето. Фалша. Празните фрази и кухите хвалебствия. Мразя погребения.

Ъркарт отново беше изпаднал в едно от онези настроения. Пристъпваше нетърпеливо от крак на крак, докато чакаше пред източната порта на църквата „Сейнт Маргарет“, за да бъде придружен от пастора, а после, като вървеше към определената за него пейка, лицето му беше като издялано от камък, минавайки покрай примирените, кимащи лица с техните усмивки на кокер шпаньоли и синтетични съчувствия над черните вратовръзки и шалове. Те си мислеха, че поведението му показва тъга, мъка при загубата на такъв добър приятел и колега като Фреди, барон Уорбъртън, и наистина чувствата му бяха разбити, но не и от жал за другите.

Мрачното настроение бе започнало от предишната вечер, когато отвори червената кутия с документи от прессекретаря си, в която този глупак беше сметнал за целесъобразно да постави няколко от статиите в печата, посветени на кончината на стария Фреди. Пълен идиот. Това да чете как смъртта на Уорбъртън отбелязва „края на една епоха“ и че той е бил „последният от мръсната дузина на Ъркарт“ никак не повиши благоразположението на министър-председателя нито към пресата, нито към неговия прессекретар.

— Не издържам, Мортима. Погват човека и го гонят като хрътки до гроба, но веднага щом го няма вече, вадят носните кърпички и започват да обясняват колко велик човек е бил, как загубата му по някакъв начин заплашва културата, страната, цивилизацията въобще. Единствената причина да държа Фреди беше, че ходеше подире ми

като агънце. Всеки го знаеше. Но сега, когато е мъртво агънце, всички говорят за него като за лъв. Никъде не се споменава, че във вените му течеше не кръв, а алкохол. Никой не говори за онзи път, когато две жрици на любовта го бяха зарязали гол на „Шепърдс Маркет“^[1], без панталони, без портфейл и без пропускателен билет за „Даунинг стрийт“.

— Той беше лоялен, Франсис.

— Аз бях стиснал топките му в менгеме, Мортима, разбира се, че ще бъде лоялен!

Ъркарт рязко млъкна и затвори очи. Беше отишъл твърде далеч. Вече трябваше да е свикнал с почестите към мъртвците в Уестминстър, толкова пъти му се беше случвало през годините, но тези спомени изкарваха само най-лошото в него.

— Прости ми. Това беше ненужно.

— Простено.

— Аз просто... какво ли ще кажат за мен, Мортима? Когато вече ме няма?

— Че си бил най-великият министър-председател на века. Че си пренаписал законите на тази държава и си счупил всички рекорди. И че си живял дълго и доволно в пенсия.

— Съмнявам се. Колко от великите лидери са успели да намерят доволство в пенсията?

Тя се замисли за някой, но не ѝ хрумна нито едно име.

— Не искам да се превърна в един стар мрънкач, когато всичко това свърши. Не мога да си представя как се оттеглям, как някой идва на мое място. Изобщо не мога да си го представя. Никога — той махна с ръка. — Знам, че съм жалък в момента, но... не си представям дълги летни вечери с пиене в ръка, а безкрайни нощи в беседи с духове. Духовете на това, което е можело да бъде. И от това, което някога е било.

— Разбирам.

— Да, знам, че ме разбираш. Само ти ме разбираш. И ти дължа толкова много.

Тя седеше до него в църквата „Сейнт Маргарет“ в Уестминстър, досами великото абатство, докато слушаха хористите да пеят жален химн. Очите на Мортима бяха фиксирани върху младия солист, момче на може би дванадесет, с руса коса, падаща върху челото му, и нежен ангелски глас, който изпълваше църквата като слънчеви лъчи. Колко

по-различно щеше да бъде всичко, мислеше си той, ако можеха да имат деца; може би това щеше да докосне живота им с чувство за безсмъртие и да донесе музика за душите им. Но не беше писано. Тя бе превързала раната, докато се превърне в корав белег, никога не се оплакваше, макар той да знаеше, че на моменти болката я разцепва на две; вместо това тя бе инвестирала цялата си емоционална енергия в него и в кариерата му. Тяхната кариера, реално беше така, защото без нея той нямаше да успее, нито да се задържи на върха. За Мортима това беше безплодна корона, жертва в много отношения далеч по-дълбока от смъртта, и всичко това беше за него. Дължеше ѝ всичко.

Хорът приключи, тя се обърна и го погледна, мимолетна мекота в очите ѝ, която той знаеше, че граничи със скръб. Колко по-лесно щеше да им е да мислят за пенсия, ако имаха деца. Вместо това всичко, което щеше да остане след тях, беше една библиотека и капризната присъда на историята. „Après moi rien.“ След мен — нищо.^[2] Някога си мислеше, че това ще му бъде достатъчно, но с течение на годините, когато смъртта вече чукаше на вратата, вече не беше сигурен.

— *Радвайте се винаги в Господа, и пак ще кажа: радвайте се. Вашата кротост да бъде известна на всички човеци. Господ е близо.*^[3]

Църковни хиперболи и полуистини, моментна пауза в политическия живот по пейките зад него, докато всички набожно отдаваха почит на мъртвия и вече като хищни птици мислеха за следващата жертва.

— *Прочее, братя мои, за това, що е истинно, що е честно, що е справедливо, що е чисто, що е любезно, що е достославно, за това, що е добродетел, що е похвала — само за него мислете.*

Как е възможно хората да пеят такива думи в полусън, в един празен ритуал, а после да се събуждат и да ги пренебрегват с такова безхаберие. И все пак в деня на разплатата какъв ли щеше да бъде неговият случай? През него премина тръпка на моментно съмнение, призраци се струпаха в сенките на съзнанието му, но после погледът му се изясни, както винаги. Това, което беше направил, не беше за него самия, а за другите, за страната му. Човешките дела изискват жертви и жертвите, които той беше направил, винаги са били мотивирани от обществения и националния интерес. Жертвал беше другите, разбира се, понякога буквално, но не бяха ли направили той и Мортима своите

собствени жертви, два живота, посветени на една кауза в служба на другите?

— ... толкова неща подредени и установени от техните начинания, върху най-добрите и най-сигурните основи, че мир и щастие, истина и справедливост, религия и набожност могат да владеят сред нас за всички поколения.

Глупости. Животът беше като плаване в сито сред бурно море. На повечето хора им ставаше лошо, някои се давеха.

— Нека си спомним в мълчание Фредерик Арчибалд Сейнт Джон Уорбъртън.

Как иначе? Няма по-добър начин да почетем човека. В пълна, скапана тишина. Но Ъркарт нямаше намерение да напуска този свят по такъв начин.

— Да бъде Твоята воля на земята...

И там той слагаше границата. Не, това не беше достатъчно, никога не е било достатъчно за Ъркарт. Някои хора използваха морала като патерица, като извинение — винаги тези, които се проваляха и не постигаха нищо. Моралът не беше пътят през блатото, а самото благо, което чака да те хване в капана, да скове крайниците ти, да те завлече надолу. Великите империи не са били построени върху такива крехки основи, британският народ не е бил защитаван от заговорите на завистливи чужденци чрез молитва. В крайна сметка тези, които отдават чест на слабостта, сами по себе си са слаби. Великите се съдят по това колко високо са се изкачили, а не по това колко дълго са били на колене.

Когато дойде това време, той нямаше да си тръгне в тишина, щеше да напусне този свят с толкова дандания, че ехото да остане да звучи през вековете. Франсис Ъркарт щеше да остане господар на собствената си съдба.

— Амин.

* * *

Джефри Бууза-Пит се държеше необичайно сдържано, когато погледна министър-председателя през бюрото на кабинета в „Даунинг стрийт“, сключил ръце с побелели кокалчета, фиксира усмивка, която

изглеждаше като нарисувана. Той често търсеше лична аудиенция и в известна степен Ъркарт го насърчаваше; Джефри беше прословут клюкар и вещ в кражбата на чужди идеи, които можеше или да присвои, или да отхвърли с подигравки, в зависимост от това как ги приема господарят му. Той беше без съмнение и без свян най-добрият импровизатор в кабинета, очевидно нямаше качествата на другите министри, но показваше изключителна лоялност към отбора в общественото пространство, докато сръчно връщаше топката към собствената врата и караше колегите си да се разтягат от плонжове, като обикновено ги изненадваше от сляпата страна и винаги с израз на болезнена невинност. Полезен източник на информация и забавление за Ъркарт, който обожаваше този спорт.

Ъркарт предполагаше, че Бууза-Пит ще иска отрано да си опече работата за следващите министерски рокади. Джефри беше млад мъж, който не се спираше; откакто отвори с ритник вратата на кошарата чрез поредица от блестящи пиротехнически изяви по време на партийната конференция, се беше оказало невъзможно да го закачат на конкретна работа или за онези, които все още имаха спомен за такива неща, да го закачат към какъвто и да било водещ политически принцип. Но в това далеч не беше уникален, а ефервесцентната му енергия, чест отличителен белег на някои маломерни мъже, компенсираше липсата на дълбочина, що се отнасяше до повечето наблюдатели. Джефри имаше бъдеще — не оставяше съмнение за това в нито един слушател и този ентусиазъм за мнозина беше заразен. Не беше тайна за тези в Уестминстър, че Джефри би приветствал нова работа. Като министър на транспорта за последните две години на него отдавна му беше втръснало безсмислието да се опитва да прекара автомобили от двадесети век през сифона на лондонските улици от деветнадесети век и отчаяно искаше да избяга от задръстванията към някакво ново началство — все тая какво, стига да изглежда като повишение в очите на другите. Изчезвай, преди да пуснеш корени и преди на другите да им стане скучно, беше правилото на Бууза-Пит, верую, което следваше както в политиката, така и в любовта. Той вече беше минал през два брака; циничните и завистливи колеги наричаха къщата му в Уестминстър клуб „Вътре — вън“. Отговорът на Джефри беше да изтъква съмнителната сила на нуждите си и да избягва следващо обвързване, като вместо това избираше партньорките си от

дългото меню на жените в Уестминстър. Това само подсилваше впечатлението, че води динамичен живот.

Но сега в приглушената светлина на кабинета на Ъркарт министърът на транспорта опровергаваше своя образ. Спретното подстриганата пясъчна коса падаше над челото му, очите му бяха уморени, широката и леко издадена долна челюст, която обикновено придаваше аура на атлетизъм, тази вечер изглеждаше просто крива. Ученик, дошъл в кабинета на директора да си признае някаква беля.

— Джефри, скъпо момче. Какви новини ми носиш от бойното поле? Бием ли? — Ъркарт остави настрана златната писалка, с която досега беше подписвал документи, принуждавайки Бууза-Пит да чака и да се мъчи.

— Проучванията на общественото мнение са... не са лоши.

— Могат да бъдат и по-добри.

— Ще бъдат.

Ъркарт погледна изпитателно другия. Очите му бяха червени, стори му се, че усеща киселия дъх на уиски. Проблеми.

— Давай направо, Джефри.

Нямаше съпротива; спокойствието му се стопи и раменете увиснаха.

— Имам... леки затруднения на местно ниво.

— Жени.

— Толкова ли е очевидно?

Министърът беше известен със скромния си интелект и неудържимия си нагон; Ъркарт отдавна знаеше, че е въпрос на време, преди да си пресрецне палеца.

— В този бизнес винаги става дума или за жени, или за пари, поне в нашата партия е така — той се приведе напред в израз на бащинска фамилиарност, поощрявайки самопризнанието. — Не е била мъртва, нали? Почти всичко може да се изглади, освен живи животни и мъртви жени.

— Не, разбира се, че не! Но е... по-сложно е.

Явно беше повече от пресрецнат палец — счупен крак може би? Можеше да се наложи ампутация.

— Добре, да кажем, че засега имаме една — една, нали? — жива жена. Продължавай.

— Председателят на асоциацията на партията в моя изборителен район ще се развежда с жена си заради изневяра. С мен.

— Вярно е, предполагам.

Бууза-Пит кимна, ръцете му все още бяха сключени между коленете, сякаш пазеше мъжеството си от ревнив съпруг.

— Срамота. Малко трудно ще те преизберат следващия път, ако той председателства.

Бууза-Пит въздъхна дълбоко няколко пъти, изкарвайки въздуха все едно се мъчеше да прогони демони от гърдите си.

— Той казва, че няма да остане там. Много е огорчен. Смята да напусне партията и да даде историята на вестниците.

— Наистина заплетена история.

— И ще изрѣси всякакви нелепи обвинения — последното беше изстреляно почти неразбираемо. Вече не можеше да контролира дишането си.

— Че си я прелъстил...

— И че съм я накарал да инвестира пари в недвижима собственост от мое име.

— И какво от това?

— Недвижима собственост, на която е паднала цената заради проекти за пътен строеж.

— Нека позная. Проекти, които се очаква да бъдат преустановени. Завинаги. И тогава цената на имотите рязко ще се покачи. Вътрешна информация, достъпна само за шепа хора. Включително министѣра на транспорта. Ти.

Липсата на отговор потвърди съмненията на Ъркарт.

— За бога, Джефри, нали си наясно, че тук не става дума само за оставката ти, а и за криминално производство.

Той започна да се гърчи като червей на кукичка. Стрѣв за пирани. Ъркарт го остави да се мъчи, докато размишляваше. Да стане обвинител или съучастник, да накаже или да защити? Току-що бе заровил един член на кабинета, да зарови втори толкова скоро след това можеше да се възприеме като лош знак. Завъртя писалката върху попивателната пред себе си, като компас, който търси посока.

— Можеш ли да ме увериш, че тези обвинения са неверни?

— Лъжи, всичко е лъжи! Имаш думата ми.

— А прав ли съм да предполагам, че има регистри, дела и права на собственост с дати, които за циничните очи ще изглеждат като повече от съвпадение? Тя откъде е разбрала?

— Най-много нещо да съм споменал в просъница... Може да съм оставил една кутия с документи, отворена в спалнята ѝ в един от случаите.

Ъркарт се възхищаваше на изобретателността на младия мъж.

— И двамата знаем, Джефри, че ако това излезе наяве, никой няма да ти повярва. Ще те гонят чак до стъпалата на Олд Бейли^[4].

Писалката сочеше право към Бууза-Пит, осъдително като офицерска сабя при военен съд. Ъркарт извади бланка на лист хартия и го положи до писалката.

— Искам да ми напишеш писмо, Джефри, което аз ще ти диктувам.

Сковано, като човек, замръзващ в арктическата пустиня, Бууза-Пит започна да пише.

— „Уважаеми г-н министър-председател — започна Ъркарт. — За съжаление трябва да Ви информирам, че имах любовна афера с омъжена жена, съпругата на председателя на моя избиращия район...“

Джефри вдигна умоляващо очи, но Ъркарт му даде знак да продължи да пише.

— „Освен това тя ме обвинява, че съм използвал конфиденциална информация, известна ми като министър в правителството, за да търгувам с обезценено имущество за собствена облага, в нарушение не само на министерската етика, а също така и на закона.“ Нов параграф, Джефри. „Въпреки че Ви давам честната си дума, че тези обвинения са изцяло безпочвени, в светлината на тези твърдения...“

Бууза-Пит спря и повдигна въпросително вежда.

— „... нямам друга алтернатива, освен да подам оставката си.“

Смъртна присъда. От отсрещната страна на бюрото се чу нещастно изхълцване.

— Подпиши го, Джефри — писалката се бе превърнала в инструмент на наказание. — Но не слагай дата.

Зора на надежда, отлагане на екзекуцията. Бууза-Пит направи, както му беше казано, даже успя да се усмихне. Ъркарт взе листа,

прегледа го внимателно и го пхна в чекмеджето на бюрото си. След това гласът му потъна в шепот, като въздух от крипта.

— Идиот безподобен! Как смееш да застрашаваш моето правителство с твоите мръсни малки пороци? Ти не си достоен да участваш в кабинета на Франсис Ъркарт.

— Ужасно съжалявам, наистина. И оценявам...

— Аз те създадох. Аз ти направих място на хранилката.

— Винаги съм бил благодарен...

— Никога не го забравяй.

— Никога. Но... но, Франсис. Какво ще правим с моя председател?

— Не е изключено да мога да ти спася кожата. Как се казва?

— Ричард Тенант.

— Срещал ли съм го?

— Миналата година, когато посети моя избирателен район. Онзи, дето ти надуваше главата за субсидии за туризма.

Бавно, без да сваля поглед от Бууза-Пит, Ъркарт се пресегна към телефона.

— Свържи ме с някой си Ричард Тенант. От Ню Сполдън.

И зачакаха в тишина. Отне по-малко от две минути да го свържат.

— Г-н Тенант? Обажда се Франсис Ъркарт от „Даунинг стрийт“. Помните ли, че се срещнахме миналата година, имахме прекрасна дискусия за туризма? Да, вие много хубаво го казахте. Вижте, искам да говоря с вас поверително, ако нямате нищо против. Случаят е малко извънреден, но трябва да реша един проблем. Знаете ли, че сте предложен за държавни почести за вашата политическа и обществена служба?

Явно не.

— Точно така, няма как да знаете, защото тези неща са конфиденциални. Затова исках да говорим поверително. Вижте сега, точно преглеждах списъка и честно казано, след всичко, което сте направили за партията, ми се стори, че заслужавате нещо малко по-добро. Всъщност рицарско звание. Проблемът е, че има строго определена квота и списъкът с чакащи е доста дълъг. Много искам да получите голямото „Р“, г-н Тенант, но това би означавало да почакате

още, може би година и половина. Ако искате по-малката почест обаче, може да я имате веднага.

От гласа капеше мед, докато очите се взираха студено в Бууза-Пит, който не показваше кой знае какви признаци, че диша.

— Предпочитате да почакате. Напълно разбирам. Но нали сте наясно, че това трябва да остане напълно конфиденциално дотогава. Разбира се, това не пречи с г-жа Тенант да дойдете на някой прием на „Даунинг стрийт“ междувременно, нали? Чудесно.

Кратка триумфираща усмивка.

— И последно. Тези неща минават през комисия, която проверява всеки случай поотделно, за да се убеди, че няма скелети в килера, нищо, което може да се окаже обществена излагация и да се наложи званието да бъде отнето или някакви подобни нелепици. Простете ми, че питам, но понеже лично предлагам вашето име, нали няма нещо или нещо да се задава, което...

Пауза.

— Много се радвам да го чуя. Длъжен съм да повторя, че ако нещо изтече за бъдещото ви звание... Партията винаги е знаела, че може да разчита на вас. Сър Ричард, много съм ви благодарен.

Изсмя се, когато хвърли слушалката обратно във вилката.

— Готово! Легендите за Кръглата маса все още работят; дай им рицарско звание и посока в живота и гледай как започват да ти скачат по свирката. С малко късмет това ще му затвори устата поне за следващата година и половина, а може би и завинаги.

Джефри беше на път да се присъедини към доброто настроение на министър-председателя, когато Ъркарт се обърна към него с непогрешима неприязън.

— Сега изчезвай. И не очаквай втори път да направя нещо такова за теб.

Джефри се изправи, коленете му все още осезаемо трепереха.

— А защо го направи този път, Франсис?

Светлината от настолната лампа хвърляше остри сенки по лицето на Ъркарт, пропъждайки от него всяка следа от жизненост. Едното му око изглеждаше почти като извадено, оставяйки кухо гнездо, което водеше право към мрака вътре.

— Защото Франсис Ъркарт и само Франсис Ъркарт решава кога министрите идват и си отиват от този кабинет, не някакъв съсухрен

рогоносец от Ню Сполдън.

— Разбирам.

Той се беше надявал на някакво признание за това колко е ценен и незаменим.

— И защото сега те притежавам. Утре, вдругиден, докогато реша. Като щракна с пръсти, ще скачаш, ще скачаш на когото ти посоча, ще скочиш и в собствения си гроб, ако така поискам. Без въпроси. Пълна лоялност.

— Разбира се, Франсис. Ти я имаше така или иначе.

Той се обърна да си ходи.

— И едно последно нещо, Джефри.

— Какво?

— Да ми върнеш писалката.

---

[1] Малък площад в централен Лондон. — Б.пр. ↑

[2] (От фр.) Перифраза на знаменитата реплика на Мадам Помпадур „След мен и потоп“. — Б.пр. ↑

[3] Послание на свети апостол Павла до Филипяни, 4:4. — Б.пр. ↑

[4] Централният криминален съд на Англия и Уелс, наричан така по името на улицата, на която се намира в Лондон. — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

Някои хора обичат да наливат масло в огъня.

Аз предпочитам да съм този, който драсва кибрита.

Слънцето грееше яростно през прозореца, а кафето в малките чашки на масата беше тъмно и гъсто; като изключим това, офисът със своите стилно опростени мебели и модерни художествени гарнитури спокойно можеше да се намира на „Шепсбрън“^[1], с изглед към пристанището в Стокхолм. И все пак повечето книги по лавиците от светъл дъб бяха на турски, а двамата мъже в стаята бяха мургави, както и лицата от семейните снимки, закачени зад бюрото.

— И така, какво толкова спешно ви води в Никозия?

— Само глупакът бави добрите новини.

Имаше известна формалност между тях, двамата президенти, единият Якар, шеф на Турската национална петролна компания, а другият, Нурес, политически глава на турската част на Кипър. Разликата между двамата не беше само във факта, че петролният шеф беше хомосексуалист с отработени маниери, а политикът беше човек със солидна фигура, език и чувство за хумор; имаше разлика между метрополията и островитяните, която беше нещо повече от петдесетте мили море, което ги разделяше. Беше минал един век, откакто османците бяха управлявали Кипър и разликите в културата и перспективата бяха нараснали. Тези от континента покровителстваха с пренебрежение островитяните — нали спасиха своите братовчеди от лапите на гръцките екстремисти чрез нахлуването и след това анексирането на една трета от острова през 1974 г.? В един момент по време на тези объркани дни кипърските турци бяха изправени пред гръцкия щик, а в следващия имаха собствена държава. Само дето

правителството в Анкара се държеше така, сякаш тази държава е тяхна.

Крайно време е да се отървем от тях, каза си за пореден път Мехмет Нурес. От хиляда години турците, гърците и имперска Британия се месеха и подкопаваха мира, използвайки острова като кладенец, в който да утоляват жадните си амбиции. И така го изпиваха до капчица, превръщайки този остров на старомодна човечност и един милион пеперуди в политическа пустиня. Едва ли можеше да се върнат назад към старото, когато куполите на църквите стояха редом до минаретата на джамиите, но беше време за промяна. Беше време кипърците да вземат в ръце собствената си съдба, беше време за мир. Въпросът беше — чий мир?

— Имам честта да ви представя проект за официален доклад, който „Сеизмик Интернешънъл“ ще публикува до няколко дни след последното им проучване на офшорните води — петролният шеф извади папка от тънък кожен калъф и го положи пред Нурес, който го взе и прелисти страниците му.

Файлът съдържаше множество цветни карти и завъртулки на сеизмични сечения с много технически език, който беше доста извън интересите му.

— Не се дръжте с мен като с костенурка. За какво, по дяволите, става дума?

Якар подръпна маншетите на копринената си риза.

— Нищо кой знае какво. Както се очакваше, сеизмичното проучване разкри, че под водите на Кипър се крият много скали, а под скалите... още повече скали. Не е точно за заглавие на първа страница.

— Изпълнен съм с безинтерес.

Якар си играеше с него, виждаше се по съдържаната усмивка в ъгъла на влажните му устни.

— Но, г-н президент, аз имам втори доклад, който нямат нито „Сеизмик Интернешънъл“, нито който и да било друг — никой, освен мен. А сега вече и вие.

Той бутна през бюрото една значително по-тънка папка, подвързана с червена спирала и носеща логото на ТНПК.

— Тоест и гърците не знаят?

— Да ми опънат червата над Босфора.

— И тук пише, че...?

— Че има геоложки разлом край бреговете на Кипър, който е наклонил земните недра и морското дъно на север и на запад от острова. Че структурата в тази област наистина съдържа нефт. И че разломът е накарал този нефт да се излее в една голяма локва някъде... там.

Той се протегна и заби окичения си с бижута пръст в картата, която Нурес разглеждаше.

— Мамка му.

— Именно.

Маникюрът на пръста на Якар сочеше точно тази област, станала известна като „Водите на Уотлинг“ — морската граница, за която спореха гръцките и турските кипърци и която в момента беше предмет на арбитраж от панела на британския професор.

Нурес усети как ток минава като червей през стомаха му. Беше му отнело години да балансира везните на мира, перце по перце, и точно сега не знаеше дали иска да изсипе отгоре тонове скали, с нефт или без нефт. Сделката за мира беше важна за него; отстъпвайки толкова малко на гръцката страна, той можеше да спечели толкова много за своя народ — мир, международно признание, истинска независимост, просперитет — и евентуално Нобелова награда за мир за самия себе си. Всичко в замяна за малко земя и водно пространство, което беше безполезно. Или поне така си беше мислил.

Прекара грамадната си длан през мургавата брадичка.

— Колко нефт? — попита той, сякаш всяка дума му костваше по един зъб.

— Вероятно един милиард барела.

— Разбирам — каза той, но явно не беше съвсем така. — Това какво значи?

— Ами, текущата цена на петрола е около двайсет долара на барел. Разходите за сондиране излизат около пет на барел. Тоест закръглено — около петнайсет милиарда долара.

Петролният шеф продължи да цвили относно турското братство и как ТНПК трябва да получи преференциален достъп, опитвайки се да измъкне сделката, за която беше дошъл. Нурес затвори подпухналите си очи, сякаш да се отстрани от подобно омерзение, но всъщност да обмисли изкушението. Той бе изправен пред възможност — беше създал тази възможност — да промени посоката на историята,

да спре отровата, с която беше натъпкан Кипър и която осъждаше собствения му син да бъде отгледан в земя на страх. За внука му можеше да е различно.

Как би му простил светът, ако постави под заплаха мирния процес? Как би простил народът му, ако изпусне сделка за петнадесет милиарда долара? Но как би си простил сам, ако не опита да грабне и двете?

Не беше нужно да избира.

— Г-н президент Якар, мисля, че искаме тези скали.

— Г-н президент Нурес, и аз мисля точно така.

* * *

Яман Хаким се притесняваше, че бие на очи. Беше сложил най-хубавия си костюм, който все пак беше скромно скроен и изглеждаше не на място сред стила и агресията на улица „Сен Оноре“. И все пак, напомни си той, нали не беше дошъл тук за модно ревю.

Първоначално мислеше да направи размяната в Истанбул, където един самотен човек можеше лесно да изчезне сред рояците хора, но дори и сред лабиринта от занаятчийски дюкяни и задимени базари властите имаха своите хора, информатори, а и винаги съществуваше опасността да отърка лакти с някой познат. Той не се доверяваше на късмета си по тези въпроси; веднъж бе отишъл до Анталия под претекста, че е на енергиен симпозиум, за да прекара две нощи с Шериф, сексапилна девойка от личен състав, която си падаше по по-възрастни мъже, само за да открие, че един съсед се беше настанил в съседната стая в хотела. Хвала на бога, човекът също беше зает с подобна мисия, което им позволи да споделят солидарността на грешниците. И все пак той усещаше присъствието на любопитни очи навсякъде в родината си, а това му беше много по-важно от една бърза креватна гимнастика.

Избра Париж, защото беше ходил веднъж като студент, защото нямаше опасност някой да го познае и защото французите знаеха как се правят тези неща. Англичаните бяха твърде превзети и със стеснен сфинктер, а всички американци бяха каубои. За да оцелее, Хаким имаше нужда от дискретност, от партньор, на когото може да се има

доверие, който ще си държи устата затворена и няма след две напитки и окуражаваща усмивка да започне да се хвали в бара на хотел „Хилтън“. По въпросите на корпоративния шпионаж, укриването на данъци и измамите французите имаха необходимия финес, имаха и банкови сметки, непроследими за турските власти; жалко, че кафето им беше слабо.

От нерви беше подранил и сега седеше в кафенето на тротоара, въртеше утайката в чашата си и чакаше. В главата му танцуваха мисли — сънливи острови в мистични морета, които блестяха като осеяни със съкровища и диаманти; вили с изглед към свещения Босфор, обсипани с бугенвилия и звънящи под звуците на женски смях; петролни кладенци, треперещи в средиземноморския бриз под пера от черно злато — и зловонни плъхове в стените на прословутия истанбулски затвор „Йеди Гийле“, отекващи от виковете на онези, които твърде късно са се покаяли. За него не беше твърде късно, все още не, все още можеше да спре, да се прибере вкъщи, да се върне в офиса утре. Да се превърне отново в Хаким забравения. Мъжът, който сам, със своите умения и опит, разкри една от най-големите находки на природно богатство, мъжът, без който това голямо приключение нямаше да бъде възможно! Но когато им предаде доклада и анализа си с изпъчени гордо гърди, те му казаха, че това влиза в задълженията му, че компанията му плаща заплата и че не трябва да очаква някакво специално признание или благодарност. И не получи нито едно от двете.

Един лъскав черен ситроен паркира на улицата точно до него и тъмното стъкло се смъкна наполовина.

— Г-н Хаким, качвайте се. Бързо, моля ви!

Фолксвагенът отзад вече надуваше клаксона нетърпеливо.

Бяха му казали за кафенето, не бяха казали нищо за колата. Объркан и подозрителен, но сякаш оставен без избор, турчинът скочи от стола си. Задната врата се отвори и той потъна в меката кожена седалка. Към него се протегна една ръка, окичена със златен швейцарски часовник.

— За мен е удоволствие най-после да се срещнем, г-н Хаким.

Той бе настоял да се срещне с баш шефа, лице в лице, да не му пробутват асистенти и подчинени. Искаше някой да вземе решение и искаше да говори с човека, който ги взима.

— Простете за предпазливостта. Нямахме как да сме сигурни, че не са ви закачили — как да се изразя? — някой, който да ни гледа в кафенето. Репортер. Някой от конкуренцията. Реших, че малко уединение може да подпомогне нашата дискусия.

Хаким изсумтя. Другият вонеше на авторитет, на пари; Хаким изобщо не беше в свои води.

— Много се заинтересувахме от материала, който ни изпратихте, г-н Хаким — той им беше пратил подбрани откъси, трохи за отваряне на апетита, но не и основното ястие. — Заинтересувахме се достатъчно, за да ви проверим. Вие сте това, за което се представяте. Но дали е така с вашия доклад?

В отговор Хаким извади от вътрешния джоб на самото си един лист хартия, сгънат на четири, и с едно последно леко колебание го подаде на мъжа до себе си. Това беше резюмето на доклада, в което се посочваха предвижданите количества под морското дъно.

— Удивително. И предполагам, че този материал има цена.

— Висока цена — изръмжа Хаким, дръпвайки обратно листа. — Но много справедлива цена.

— Колко?

— За целия доклад? — Хаким загриза нокътя на палеца си. — Един милион долара.

Другият не трепна. Гледаше право в Хаким и го изучаваше, сякаш търсеше в набразденото му лице някаква подсказка; турчинът предизвикателно срещна погледа му.

— Нещата са много прости, г-н Хаким. Вашата информация е с нулева стойност за когото и да било, освен ако не е точна, и е с нулева стойност за моята компания, освен ако не можем да вземем лиценза да сондираме.

— Когато дойде моментът, ще купите лиценза. С моя доклад ще знаете точно колко да платите — и на кого да платите.

— Този момент няма да дойде много скоро.

— За ваше нещастие аз не съм много търпелив човек.

— Тогава ще говоря направо. Моето предложение, моето първо и финално предложение е следното.

В ръцете му се беше появил един плик.

— Тук има петдесет хиляди долара, за да видим доклада. Ако след като внимателно го разгледаме, се окаже, че съдържанието му е

достоверно, ще има още двеста хиляди долара.

Той вдигна ръка, за да прекъсне възражението, което започваше да бълбука в турчина.

— И ако моята компания успее да се сдобие с лиценза и открие нефт, ще има плащане към вас в размер не на един, а на два милиона долара. При условие че това, което казвате, е вярно.

Беше ред на турчина да осмисли предложението, докато нервно подръпваше осеяния си с бели косми мустак, сякаш искаше да го изскубне от устната си.

— Но как да знам, че мога да ви имам доверие?

— Г-н Хаким, аз как да знам, че мога да имам доверие на вас? Как да съм сигурен, че не сте размахали същия този документ пред очите на всеки един от моите конкуренти? Трябва да проявим известна доза взаимно доверие. Погледнете го и от тази страна, какъв е смисълът да ви лъжа за милиони, когато потенциалният залог е за милиарди?

Турчинът дишаше тежко, опитвайки да осигури кислород за мисловния процес.

— Ако документът ви е достоверен, ще ви дам четвърт милион долара, а настреща ще имам само вашата дума, че това е единственото копие на пазара. Това би могло да бъде грешка, която да ми струва скъпо, ако се окаже, че думата ви не значи нищо.

Французинът направи пауза.

— Но все пак на вас би ви струвала още по-скъпо.

— Какво? — попита подигравателно Хаким. — Заплашвате, че ще ми счупите краката ли?

— Съвсем не, приятелю. Просто ще споделя на турските власти за твоите дейности. Мисля, че счупените крака ще са ти най-малкият проблем.

Французинът се усмихна, вдигна плика с петдесетте хиляди долара и внимателно му го подаде. Хаким се пулеше, вътре в себе си водеше брутален спор, но това упражнение беше безсмислено. Вече беше твърде късно, нито съвестта, нито предпазливостта можеха да спорят с петдесет хиляди долара и с обещанието за много, много повече. От куфарчето с имитация на крокодилска кожа той извади доклада и го подаде.

[\[1\]](#) Кей и улица със същото име в старата част на Стокхолм. —
Б.пр. [↑](#)

ГЛАВА ОСМА

Какъв е смисълът да покоряваш планини?

Студено е, храната не струва, а и кой нормален човек иска да виси, завързан за някакъв препъващ се идиот?

Не, майната им на планините. По-добре да покоряваш хората.

Прекрасна пролетна зора се разливаше над Лондон и пълнеше очите на ранобудните с розов ентузиазъм. Мортима Ъркарт нямаше как да знае, че съпругът ѝ не споделя колективното настроение.

— Добро утро, Франсис. Боговете на метеорологията, изглежда, ти се усмихват с аплодисменти. Честит рожден ден.

Той не помръдна от мястото си до прозореца на спалнята и на първо време отговори само с едно тихичко „О, боже“ и леко изсумтяване. Той се загледа в нещо навън, после поклати глава, сякаш да изтръска въшката, която се беше загнездила в главата му и разваляше настроението му.

— Какво си ми взела тази година? Още едно викторианско шишенце за кабинета? Колко станаха — осемнадесет години все шишенца? Нали знаеш, че не мога да ги понасям.

Тонът му беше самокритичен, повече ирония, отколкото гняв.

— Франсис, знаеш, че нямаш много интереси извън политиката, а аз със сигурност няма да ти подаря един подвързан екземпляр от Хансърд^[1]. Поне тази малка колекция представлява един любопитен факт за теб, които драскачите да използват, когато ти пишат профили. А това, което съм ти намерила тази година, е особено красиво. Деликатно изумруденозелено шишенце за лекарства, за което се предполага, че е принадлежало на самата кралица.

Тя сви устни, опитвайки да привлече вниманието му.

— Както и да е, на мен ми харесва.

— Тогава, щом ти го харесваш, Мортима, значи ще го харесвам и аз.

— Не бъди такъв мърморко. Имам и нещо друго за теб.

Най-сетне той се извърна от прозореца и седна срещу нея, докато тя му подаваше един малък пакет с неизменната панделка. Когато го отвори, в него се появиха първите признаци на удоволствие.

— Размисли на Бърк за революцията във Франция. И то ранно издание.

Той опипа малката кожена подвързия с благоговение.

— Първото издание — поправи го тя. — Един добър старт за библиотеката на Ъркарт, поне така си помислих аз.

Той хвана ръцете ѝ.

— Това е толкова типично за теб. Винаги мислиш за тези неща. И колко е подходящо нашата библиотека да започне с една от най-добрите антифренски тиради, писани някога. Знаеш ли, може и да ме вдъхнови. Но... трябва да си призная, Мортима, че тези разговори за рождени дни и библиотеки намирисват твърде много на пенсиониране. Аз още не съм готов, нали разбираш?

— Младите претенденти може и да имат по-бърза крачка, Франсис, но как ще им помогне това, щом ти знаеш къде отиват и откъде минават?

— Животът ми би бил толкова празен и безрадостен без теб — усмихна се той и наистина го мислеше. — Добре, време е да разровим пепелта и да видим дали въглените още горят.

Той я целуна и стана, привлечен отново от гледката през прозореца.

— Какво толкова има там? — поиска да знае тя.

— Нищо. Засега. Но скоро може и да има. Знаеш ли, че от фондацията на Тачър искат да издигнат нейна статуя на поляната ей там.

Той залепи показалец на стъклото, сочейки внимателно подстриганата трева, която лежеше отвъд стените на градината на „Даунинг стрийт“, срещу Сейнт Джеймсис парк.

— Тази гледка не се е променяла кой знае колко за последните двеста и петдесет години; има една картина в залата на кабинета и всичко си е там, същите тухли, същите врати, дори камъните на

вътрешния двор са същите. Разбираш ли? А сега искат да сложат някаква скапана статуя.

Той поклати невярващо глава.

— И вече са събрали почти пълната сума от дарения — той се обърна рязко, лицето му се изкриви от безсилие. — Мортима, ако първото нещо, което ще виждам всяка сутрин, цял живот, когато си дръпна завесите в спалнята, е тази ужасна жена, мисля, че ще изсъхна.

— Тогава не гледай натам, Франсис.

— Но как да не гледам?

— Тя не заслужава статуя. Изхвърлена от този пост, предадена от собствения си кабинет. Дали статуята ще покаже всички тези ножове в гърба ѝ?

— И все пак почти всички са изхвърлени от този пост, любов моя. От своите колеги или от електората. Подобно на Цезар, застигнати от събития, които не са предвидили. Амбицията прави лидерите слепи, а тези след тях кръвожадни; никой не знае кога му е дошло времето да си отиде.

— Има само един-единствен министър-председател, който заслужава статуя, и това си ти!

Той се усмихна на нейната преданост.

— Може би си права, но плътта се превръща в камък достатъчно скоро. Нека не прибързваме.

Той се вкамени два часа по-късно, толкова целенасочено, сякаш бе прекарал нощта в прегръдките на Медуза. Прессекретарят му имаше навика да организира редовни срещи с представители на благотворителни организации — редови членове, не опитни водачи, — като ги канеше на прага на „Даунинг стрийт“ № 10, но не и вътре — посещение, твърде кратко, за да даде възможност за сериозно лобиране, но достатъчно дълго, за да покаже на камерите, че премиерът се интересува. Малко „щрак-прак“, както го наричаше прессекретарят, любител хокеист и ентусиаст на име Драбъл. Той не беше ставал от бюрото си от шест сутринта, за да подбере от сутрешната преса това, което смяташе, че заслужава вниманието на министър-председателя, и за да подготви писмено резюме. Посрещна Ъркарт в коридора малко преди девет и половина.

— Какво имаме днес, Драбъл? — запита Ъркарт, крачейки чевръсто по червения килим от залата на кабинета.

— Изненада за рождения ви ден, г-н министър-председател. Тази седмица са пенсионерите, ще направят презентация.

Някъде в корема си Ъркарт усети как се разтваря парче от закуската му.

— Уведомен ли съм за това?

— Имахте бележка в кутията си миналия уикенд, г-н министър-председател.

— За съжаление, съм я пропуснал поради по-спешни държавни дела.

Мамка му, всяка бележка от Драбъл беше толкова скучна и подробна, а ако един министър-председател не може да разчита на професионалистите да му спестяват детайлите...

Голямата врата пред него се отвори и Ъркарт пристъпи в светлината, премигна, усмихна се и вдигна ръка за поздрав все едно улицата бе изпълнена с ликуваща тълпа, а не осеяна с малобройни групи обръгнали журналисти. Петнадесетина пенсионери, привикани от различни части на страната, се събраха около него, организирани от Драбъл, който се вживяваше в ролята на квачка. Схемата винаги беше една и съща: Ъркарт питаше за имената им, слушаше със съсредоточено — усмихнато лице и кимаше разбиращо, преди да премине към следващия. Скоро те щяха да бъдат отведени от един от помощниците на Драбъл и разни заместник-министри от съответните отдели, за да бъдат накиснати в нескафе и разбиране в подходящо впечатляващата обстановка в Уайтхол. Седмица по-късно щяха да получат снимка как се ръкуват с министър-председателя и писмо с нещо, което минаваше за неговия подпис, и благодарност за това, че са си направили труда да го посетят. Щяха да бъдат изпратени копия до местните вестници. От време на време се повдигаха въпроси или лични казуси, които бяха в интерес на системата; но почти винаги участващите се завръщаха триумфално в своите кръчми и клубове, за да разпространяват истории за добрината на премиера. Сравнително лека схватка в голямата война, за да спечели сърцата и гласовете на хората, но пък полезно упражнение. Обикновено беше така.

Този път Ъркарт почти беше приключил с ритуала и отиваше към последния от групичката. На оградата зад човека беше опрян голям пакет, почти метър и половина висок, и когато Ъркарт се завъртя към

него, пенсионерът премести пакета пред себе си. Оказа се огромен плик за писмо, адресиран просто: „За министър-председателя“.

— Пожелаваме дълголетие, г-н Ъркарт — изчурулика пенсионерът.

Ъркарт потърси с поглед Драбъл, но пресекретарят беше минал през улицата и инструктиреше фоторепортерите. Ъркарт беше сам.

— Няма ли да го отворите все пак? — попита друг пенсионер.

На Ъркарт му се стори, че капакът се отвори твърде лесно и отвътре изпадна огромната картичка. „Ние сме за теб, Ф. У.“^[2], изписано с големи червени букви най-отгоре. А отдолу: „Днес на 65!“. Групичката пенсионери аплодираха, докато един от тях, не по-висок от самата картичка, я разтвори, за да се види написаното послание вътре.

„Приветстваме Ви в Клуба на пенсионерите“, гласеше тя с крещящ ръчно изписан шрифт. „Пенсионерите са сила!“ Цялата картичка беше украсена с кръстосани като саби бастуни.

Очите на Ъркарт се изцъклиха като гланцирани. Фотографите рядко бяха виждали усмивката на министър-председателя толкова широка и същевременно толкова застинала, сякаш беше издялана с длето през лицето му. Изражението му остана непроменено, докато пресичаше улицата, по-скоро за да докопа това говедо Драбъл, отколкото от нетърпение да навлезе в обичайните задявки с пресата.

Хор от гласове, пеещи „Честит рожден ден“, се смесваше с виковете „Не е ли време за пенсия, Франсис?“ и „Колко ще ти е пенсията?“. На свой ред той кимаше и клатеше глава. Атмосферата беше весела, а Драбъл припикаше с ентузиазъм; този глупак нямаше представа какво е направил.

— Не сте ли много възрастен за толкова изискваща работа на шейсет и пет? — запита една жена с прищипана физиономия, навирайки диктофон в лицето му.

— Не и според Чърчил например. Той е бил на шейсет и пет, когато е започвал.

— Американският президент е само на четирийсет и три — чу се друг глас.

— Китайският е над деветдесет.

— Тоест засега не се очаква да се оттеглите?

— Не и тази седмица, графикът ми просто е запълнен.

Той понесе нападките им с привидно добро настроение и хумор; дори успя да се разсмее, за да покаже, че не го притесняват. Политиката е може би най-жестоката, най-зложелателната форма на ритуално малтретиране на личността, позволена от закона; номерът е да се преструваш, че не боли.

— А какво смятате за днешната анкета? — беше Дики Уидърс от „Дейли телеграф“, опитен драскач, познат със способността да прикрива безпогрешния си инстинкт зад приятелска халба наливен „Гинес“.

— Анкета?

— Да, тази, която публикувахме днес.

Драбъл затанцува жита, която не беше по програма, пристъпвайки от крак на крак, сякаш под ходилата му имаше въглени. Не беше включил анкетата в резюмето, нито невъздържания коментар на в. „Мирър“, озаглавен „Време е да си ходи“. За бога, човекът имаше рожден ден днес, един ден в годината да си почине, да празнува, да се отпусне малко. И не че Драбъл беше мекушав, просто по-лесно приемаше аргументите в посока предпазливост — твърде често вестоносците, които бързаха да носят лошите новини на бойното поле, ги обвиняваха в дезертство и ги разстрелваха.

— Четирийсет и пет процента от подкрепящите собствената ви партия смятат, че трябва да се пенсионираме преди следващите избори — обясни Уидърс.

— Което означава, че мнозинството настоява да остана.

— А най-често споменаваното име за ваш наследник е Том Мейкпийс. Бихте ли искали той да е човекът, когато дойде моментът?

— Скъпи ми Дики, сигурен съм, че като дойде моментът, Том ще се състезава с още много кандидати, включително шофьорите на автобуси.

„Мейкпийс = автобусен шофьор“ записа си Уидърс, отбелязвайки оскърбителния еквивалент.

— Тоест вие възнамерявате да продължавате и да продължавате, и да продължавате?

— Може и така да го кажете — започна Ъркарт, — но ми се ще да не го правите. Радвам се на дълга и добра кариера и макар че не ламтя за власт, докато разполагам с ума си и със зъбите си и докато мога да служа на...

— Какво смятате да правите, когато в крайна сметка се пенсионирате? — прищипаната физиономия пак му набута диктофона.

— Какво ще правя ли? — развеселените бръчки около очите му се превърнаха в цепки на несигурност. — Какво ще правя? Ами какво, ще стана измъчен и мрачен като всички останали, предполагам. Сега моля да ме извините, дами и господа. Имам събрание на кабинета.

Той се завъртя и се впусна в това, което се надяваше да изглежда като достойно отстъпление към отсрещната страна на улицата — като лъв, който се връща в бърлогата си, каза си Драбъл, и който размахва зловещо опашка. Прецени, че е по-добре да не тръгва с него.

Ъркарт почти се блъсна в съпругата си, докато тя излизаше от асансьора за частния им апартамент.

— Добре ли мина всичко? — попита тя, преди да види очите му.

— Те казват, че е време за промяна, Мортима — изсъска през зъби той. — Така че ще им дам промяна. Като се започне с този скапан глупак, пресекретаря.

* * *

„Удивително — мислеше си Ъркарт, докато гледаше членовете на кабинета, подредени около голямата маса — как политиците заприличват на избирателните си райони.“

Анита Бърк например, непланиран еврейски квартал, оплетен с еднопосочни улички. Ричард Грийв, долнопробен крайбрежен квартал (който навремето беше успял да облепи с предизборни плакати с надпис „Грийв за Ръшпуул“ и след това някак си бе успял да се разочарова от собствената си победа). Артър Болингброук, член на северняшкия работнически клуб с кисело чувство за хумор и още покисел бирен дъх. Колин Кечпол, народен представител за град Уестминстър, червендалесто лице като от червени тухли в архитектурния стил на катедралата, докато за други части от анатомията му все още се говореше, че са останали в задните улички на Сохо. Джефри Бууза-Пит — да, Джефри, измислен шоумен за измисления град Ню Сполдън. От средната класа и изцяло изфабрикуван, лишен от корени или история — а колкото история имаше, Джефри отказваше да си признае. Той беше се родил в

семејство Пит, с баща счетоводител и алкохолик; в училище Джефри си беше измислил допълнение към името и някакъв митичен южноафрикански произход, за да отклони вниманието от недоброжелателните клюки за баща му. Но пък името се беше захванало като толкова много други фантастични измислици за произхода и постиженията му. Не можеш да угодиш на всички, но можеш да заблудиш поне част от хората и за Джефри това беше достатъчно.

Ето го и Том Мейкпийс. С плоския хумор от блатата на Източна Англия, с упорството на глинестите почви и нравоучителните тенденции на пуританското си минало. Той беше кадър на колежа „Итън“, със социална съвест, която Ъркарт приписваше на свръхразвито чувство за вина и за незаслужени привилегии в търсене на неидентифицирана цел. Човекът притежаваше безспорен талант, но не беше замесен от същото тесто като Ъркарт, което беше и причината да бъде запратен в Министерството на външните работи, където със своя инат и плосък хумор може да допринесе в борбата на Великобритания с досадните комисии на Брюксел и където войнстващият му морал не можеше да донесе кой знае каква вреда.

Кабинетът на Ъркарт.

— Повечето от вас не следят играта, ако трябва да бъда честен — гласът му стържеше по кремък; Драбъл беше изчезнал, тепърва предстоеше да се екзорсира призракът на неговата глупост. — Трябва да приключим за десетина минути, налага се да бъда в двореца за пристигането на султана на Оман.

Той бавно огледа лицата около дългата маса.

— Вярвам, че този път ще имаме повече успех, отколкото при последната визита на държавен глава.

Погледът му се спря на Анита Бърк, министър на околната среда. Тя беше еврейка и жена, което означаваше, че портите на властта бяха двойно заключени за нея. Но тя бе щурмувала с отривиста жизненост и някак си бе пробила. Само че сега седеше неподвижна, с наведена глава. Нещо в попивателната пред нея, изглежда, беше придобило внезапна важност, монополизирайки вниманието ѝ.

— Доста неприятно се получи тогава, г-жо министър. Нали не ми се струва само на мен така?

Бърк, единствената жена в кабинета, повдигна глава да се защити, но не намираше думите. Какво беше виновна тя? В продължение на месеци бе планирала голяма кампания за промотиране на добрите страни и за разсейване на гнусните митове, които битуваха за живота в столицата; от тихите маси в някои от най-добрите лондонски ресторанти PR стратегите гадаеха обществените настройки и накрая казаха тежката си дума — щеше да се организира пресконференция, да се залее градът с подвижни билбордове, плакати и седем милиона листовки, щеше да има и духов оркестър в деня за начало на кампанията. „Да направим един велик град още по-велик.“

Това, което не предвидиха — това, което нямаше как да предвидят, без значение колко пилешки рулца и котлети от съомга паднаха в боя, — беше, че началото на кампанията ще съвпадне с най-катастрофалната авария в канализацията на Лондон, прогресивен колапс на цяла секция от викторианска тухлена зидария, който наводни метротото и предизвика късо съединение в контролната мрежа. Жителите на града не го приеха с чувство за хумор. Един милион гневни пътници наизскачаха като мравки по улиците, създавайки задръствания, които минаваха през целия град и стигаха чак до пътищата, водещи към него. По един от тези пътища, М4, от летище „Хийтроу“, се возеше новопристигналият президент на Мексико, очаквайки обичайното четиридесетминутно пътуване с кола до кралските и политическите сановници, събрани в негова чест в Бъкингамския дворец. Но автомобилът, който го возеше, не помръдваше. Камиионите, които возеха винилите и плакатите, бяха заклещени в задръстването, а някои от тях бяха разбити и плячкосани. Повечето от листовките бяха изхвърлени тихомълком в страничните улички. Пресконференцията бе отменена, духовият оркестър не можа да пристигне. Нито пък мексиканският президент, за повече от три часа.

Това беше ден, в който достойнството на столицата бе пометено в порой от гняв и отпадъчни води. Гафът изискваше изкупителна жертва и Бърк влезе в заглавията на таблоидите.

— Много жалко наистина — съгласи се тя с Ъркарт, не успявайки да скрие срама си. — Съдбата не беше на наша страна.

— И сега имаме нова идея как да възстановим репутацията си на загрижени за околната среда. Директива „Свеж въздух“. Член 188 —

говореше й сякаш тя беше на разпит.

— Здраве и безопасност на работното място. Против замърсяване на сетивата.

— Миризми.

— Да, може и така да се каже.

— И ние се обявяваме против тях, така ли?

— Европейската комисия иска мониторинг на всички работни места в градска среда против замърсяване, товарещо сетивата, със стриктен правилник за изпълнение и коригиране за тези места, които не отговарят на определените стандарти.

— Сещам се, че има един магазин за кърпички в края на моята улица... — започна Болингброук, който имаше навика да дава тривиални примери от личния си живот.

Но Ъркарт веднага го прекъсна:

— Или спазваш правилата, или затваряш. И вие одобрявате това.

— Изцяло. По-чист въздух, по-добра околна среда. Отговаря на предизборната ни платформа и ни дава готов отговор за тези, които твърдят, че си влачим краката спрямо Европа — тя почука с химикал по попивателната пред себе си, като с това само издаде неспокойствието си.

Ъркарт беше в толкова кисело настроение, но защо си го изкарваше на нея.

— Били ли сте някога в Бъртън-он-Трент, г-жо министър на околната среда?

— Ходила съм там за два дни на един ученически симпозиум, когато бях на шестнайсет — тъмните й очи проблеснаха; нямаше да го остави да й говори като на малко дете.

— Оттогава не се е променило много. Пак има пет пивоварни и завод за сосове. В горещите летни дни на главната улица трудно се издържа.

— Именно това имам предвид, г-н министър-председател. Ако не ги накараме да спазват предписанията за чистота, няма да си мръднат пръста сами.

— Но целият град се издържа с бира и сосове. Икономиката им, работата им, закуската и чайт им зависят от това. И едва ли ми е работа да напомням, че пивоварите са сред най-верните корпоративни поддръжници на партията.

Министърката на околната среда усети как всеки един от колегите от двете ѝ страни леко се отдръпна на стола си, по-далеч от нея, сякаш за да избегне някой рикоширал куршум.

— И вие смятате да ги затворите. Да изтриете целия град от картата. За бога, дори Гьоринг не би могъл да направи това.

— Това е искане на Европа, което сме длъжни да...

— И колко градове искат да затрият тези болни французи? През август цял Париж смърди, като падне нивото на водата. Нищо чудно, че всички бягат към морето и оставят града на туристите.

— Това е колективно взето решение след внимателно обсъждане в Брюксел. Нашето бъдеще е с Европа и нейните...

Ето пак. Тя си караше по нейната еднопосочна улица, в грешната посока.

— Майната му на Брюксел — той вече не можеше да сдържа пренебрежението си, но не повиши тон, не искаше да изглежда сякаш губи контрол. — Това се превръща в един бюрократичен бордей, където се събират всички от континентална Европа, за да се изучат един друг за възможно най-много пари.

Болингброук потропа одобрително по масата, за да покаже своята вяност и задоволство. Магазинчето за кърри можеше да бъде спасено.

— Ако бяхте отделили на този въпрос толкова време, колкото аз, г-н министър-председател, щяхте да осъзнаете колко... — тя потърси думата, премисли, претегли последствията и направи компромис — преувеличено е вашето описание.

Един ден, много скоро, обеща си тя, вече нямаше да спира силата на своите убеждения. Нямаше да позволи да бъде кастрирана като повечето от мъжете около масата. Тя беше единствената жена в кабинета и той нямаше да посмее да я уволни. Нали?

— Тази директива е за химически заводи и рафинерии и...

— И за рибни пазари и цветарски магазини! Г-жо министър по околната среда, нека бъда напълно ясен. Няма да търпя да се прокарват такива евро глупости зад гърба ми.

— Г-н министър-председател, всички детайли ви бяха представени в подробен доклад две седмици преди Съветът на министрите в Брюксел да одобри мярката. Не съм сигурна какво още трябваше да направя.

— Да проявите инстинкт. Политически инстинкт — отговори Ъркарт, но беше време да отстъпи, да продължи нататък. — Не може да се очаква от мен да забелязвам всеки дребен детайл, заровен в купища документация.

Той парира, но ефектът не се получи, защото се забави, докато ровеше за очилата си, за да прочете следващата точка от дневния ред.

Какво накара Мейкпийс да се намеси в схватката, дори сам той не можеше да каже. На него му беше в природата да взима участие. Като приятел на Анита и силен поддръжник на Европа никак не му харесаха аргументите и отношението на Ъркарт. Може би му се стори, че като заемащ един от четирите най-важни поста в правителството от него се очаква да успокои страстите, да разсее атмосферата, да удави в масло огъня.

— Не се тревожете, г-н министър-председател — каза небрежно той, докато Ъркарт наместваше очилата си. — Отсега нататък ще изготвяме всички документи на кабинета, напечатани с двойна разредка.

Маслото избухна. Излезе все едно е обвинил Ъркарт в... В какво? Че е твърде стар? Че е твърде изтощен? Че остава назад? За Ъркарт, който днес беше изгубил всякакво чувство за хумор, това изказване прозвуча като ехо на исканията за промяна. Той се изправи толкова рязко, че столът му изхвърча назад по килима.

— Не си правете илюзии, че една анкета ви дава специални привилегии.

Атмосферата беше ледена, въздухът беше станал изключително разреден, изтънял от конфронтацията. Мейкпийс дишаше трудно. Стаята беше жива картина на дълбоко възмущение, сблъсък на различни политически животи. Бавно Мейкпийс също се изправи.

— Г-н министър-председател, повярвайте ми, не съм имал никакво намерение...

Другите не пропуснаха да се възползват от възможността. Двама прави министри спокойно можеше да се възприеме като край на срещата, шанс да се приключи с това извънредно смущение. Чу се общо шумолене на хартия и толкова бързо, колкото да изглежда елегантно, те се разотидоха без повече размяна на думи.

Ъркарт беше ядосан. На живота, на Драбъл, на Бърк и на Мейкпийс, на всички тях, но най-вече на себе си. Имаше правила

между „колегите“, които важаха дори и за тези, чиято амбиция бе кацнала на раменете им като изгладнял ястреб.

„Уважавай колегите си, поне на всеослушание.“

„Не лъжесвидетелствай, ако могат да те хванат.“

„Не пожелавай секретарката на близкия си или поста му (съпругата му, в някои случаи, може).“

„На публични места пожелавай на колегата си дълголетие.“

Ъркарт беше нарушил правилата. Беше изгубил самообладание и с това контрол над ситуацията. Беше отишъл твърде далеч, по-далеч, отколкото възнамеряваше, беше показал непоносима арогантност, сякаш самоцелно, а не с подходяща причина. В стремежа си да навреди на другите беше навредил на себе си. Трябваше да се реваншира.

Но първо трябваше да се изпикае.

Точно бързаше към тоалетната до залата на правителството — до скулптурата на Хенри Мур, на която Мортима така се възхищаваше, — когато видя мрачното лице на Мейкпийс, застанал до един колега, който го утешаваше. Набелязаната от него жертва все още не беше избягала и тук се отваряше една възможност да превърже раните и да пресече жалбите в личен разговор.

— Том! — повика го той и помахаше за поздрав към другия, който, с очевидно нежелание, напусна компанията на колегата си и се затътри обратно към залата на кабинета. — Може ли да си кажем две думи, Том?

Ъркарт успя да се усмихне символично.

— Но първо да угодя на повика на природата.

Ъркарт изпитваше сериозен дискомфорт, цялото напрежение и чаят от сутринта го бяха застигнали. Той изчезна в тоалетната, но Мейкпийс не го последва, вместо това застана пред вратата. Ъркарт се надяваше той да влезе с него — нямаше как да съществува формалност или разграничаване на авторитети, когато стоиш пред писоар, идеално място за разговори на основата на равенство между двама мъже. Но Мейкпийс никога не беше истински член на клуба, винаги се държеше настрана, винаги стоеше отделно. Както и сега, висеше отвън като ученик, който чака да бъде привикан в кабинета на директора, мамка му.

Мамка му и на това. Мехурът на Ъркарт щеше да се пръсне, но колкото повече се мъчеше, толкова по-упорито му пречеше организъмът му. Вместо да отговори на неотложността на ситуацията, нещо вътре в него сякаш се свиваше и ограничаваше потока до пестеливи капки. Дали всички мъже на неговата възраст страдат от такова унижение, зачуди се той? Ама че глупост — по-бързо, имай милост! — но не ставаше по-бързо. Ъркарт се взираше в белия фаянс, след това в тавана, опита да се концентрира, изпсува, обеща си да потърси мнението на лекар, но нищо не успяваше да накара организма му да побърза. Сега се радваше, че Мейкпийс не се присъедини към него, за да стане свидетел на това унижение.

Простата. Болежката на възрастния мъж. Механизмът на тялото, изгубил контакт с волята.

— Том, ще мина да те видя после — провикна се той през вратата, знаейки, че после ще е твърде късно.

Чуха се стъпки отвън и Мейкпийс се оттегли, без да каже и дума, взимайки негодуванието със себе си. Изгубен момент, пропиляна възможност. Колега, превърнат в опонент, може би в смъртен враг.

— Хайде давай, проклето да си! — изпсува той, но напразно.

И когато най-накрая свърши, свали копчета за ръкавели и нави ръкави, за да измие ръцете си, се загледа внимателно в огледалото. Вътре в себе си все още се чувстваше като човек на тридесет години, но лицето се беше променило, кожата беше увиснала, осеяна от петънца, с измит цвят като зимно небе със залязващо слънце. Очите сега бяха по-скоро наситено синьо, на места костите на черепа сякаш се опитваха да си пробият път през изтънялата плът. Това бяха чертите на баща му. Една битка, която никога не можеше да спечели.

— Честит рожден ден, Франсис.

* * *

Бууза-Пит нямаше никакви колебания. По много въпроси той беше прецизен, наистина педантичен, планиращ, разделяше колеги и познати в класации от различен ранг, които предполагаха различни нюанси на отношение. Първа дивизия се състоеше от онези, които бяха стигнали или очевидно бяха на ръба да стигнат самите върхове на

своите професионални или социални планини; всяка година те получаваха коледна картичка, някакво послание от личен характер за съпругата или партньора (без гейовете, разбира се), покана за участие в поне едно от селективните му социални събития и специално внимание от сорта, за който се водеше подробен дневник в компютъра на личната му секретарка. Каймакът. За тези във втора дивизия, които все още се изкачваха по хлъзгавите склонове, нямаше нито послание, нито излишно внимание; трета дивизия се състоеше от онези млади хора с перспектива, които все още се упражняваха в подножието и получаваха само насърчителна картичка. Четвърта дивизия обхващаше по-голямата част от света, тези хора, които никога не бяха влизали в клюкарска колонка и които в живота си се задоволяваха просто да седят и да се наслаждават на гледката — за Джефри те не съществуваха.

Анита Бърк беше, разбира се, в първа дивизия, но сега се беше натъкнала на свлачище и беше много вероятно да изпадне в четвърта, но докато удари дъното на дерето, все още имаше какво да се изстиска от нея. Тя стоеше встрани в коридора с черно-бели плочки на номер 10, изглаждайки нервите си и събирайки сили за вниманието на света отвън, когато Джефри сграбчи ръката ѝ.

— Това беше ужасно, Анита. Сигурно си много ядосана.

Не последва отговор, но очите ѝ сами говореха.

— Имаш нужда да ти оправим настроението. Вечеря?

Лицето ѝ се просветли след неочакваната подкрепа; тя кимна.

— Ще ти звънна.

И с това той изчезна. Някое интимно и клюкарско място, помисли си той — може би си заслужаваше да запази сепаре в „Уилтънс“, — където пламъците на наранените чувства и взаимните обвинения можеха да се разпалят и нажежени до бяло, в тях да се изковат малките инструменти на политическата война, разкрити тайни, споделена информация и нова бодлива тел, с които да се подсили той и да се отслабят други. Защото умиращите предпочитат да повлекат и други със себе си.

Вечеря и клюки, нищо повече, въпреки че тя можеше да се окаже уязвима и податлива. Минаха повече от петнадесет години, откакто бяха прекарвали един следобед в лудории в един хотел във Феликстоу, вместо да присъстват на втория ден от младежката конференция на

партията, на която се обсъждаха проблемите с глада в Третия свят. И двамата го помнеха много ясно, както и изненаданата камериерка, но това трябваше да си остане само спомен. Сега ставаше дума за бизнес.

И освен това, помисли си Джефри, некрофилията не стои добре по вестникарските заглавия.

---

[1] Официален доклад със стенограмите на парламента. Разговорно — нещо като Държавен вестник. — Б.пр. ↑

[2] На английски името се изписва Francis Urquhart — оттам инициалите FU. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕВЕТА

*Ще мога да му се доверя, когато държа
праха му в ръката си.*

Беше в една малка странична уличка в Излингтън, мястото, където централната част на града започва да дава път на разтегнатия северен Лондон, точно от железопътните арки нататък, които превиваха гръб и пъшкаха под тежестта на претъпканите влакове в началото на пътуването си по протежение на източното крайбрежие. През деня улицата се пръскаше от трафика и шумотевицата на открития пазар, но през нощта, заради лошото улично осветление и особено когато ръмеше, тя спокойно можеше да мине за сцена, излязла от страниците на Дикенс. Дълбоките сенки и тъмните улички караха хората да избягват да минават оттам, освен ако нямаха някаква работа. А ако по това време след здрач имаха някаква работа, то най-вероятно тя щеше да бъде при Евангелос Пасолидес.

Малкият му ресторант, който представляваше една стая с прозорци към улицата, беше скрит зад дебели спуснати завеси и табела на мръсния прозорец, която кратко и сурово гласеше, че мястото е затворено. Нямаше дъска с меню отвън, нямаше приветливо осветление. Изглеждаше сякаш никой не е идвал в продължение на месеци, като изключим протъркания праг, но малцина от тези, които подминаваха бързо, биха забелязали. „Вангелис“, както бе познат, беше ненатрапчив и до голяма степен незабележим ресторант, което беше и целта. Само приятели или приятели на приятели получаваха достъп и сред тях със сигурност нямаше нито един, който би могъл да бъде служител на местната власт или на „Митници и акцизи“. За такива хора „Вангелис“ беше перманентно затворен, както и неговото счетоводство. Това създаваше интимна и почти конспиративна атмосфера около петте малки маси с избелели покривки, рециклирани свещи и хартиени салфетки, останали от някоя минала Коледа.

Мария Пасолидес, начална учителка в местното училище, гледаше как баща ѝ, кипърски грък в средата на шестдесетте си години, куцука към тесния кухненски бокс, където с възлестите си пръсти и либерални количества пресен лимонов сок превръщаше сутрешния пазар в ястия от пресни раци, карамелизирано агнешко, прасенце, артишок и пъдпъдъчи яйца. Малката таверна беше силно казано бизнес, по-скоро хоби и скривалище за Пасолидес, а Мария знаеше, че сега той се крие повече от всякога. Стаичката бе изпълнена до хаос с антикварни спомени — рибарска мрежа, опъната на стената, подписани снимки на гръцки известни личности, повечето от които вече нито бяха известни, нито пък живи; претрупани рафтове, чинии, декорирани със сцени на троянски ловци в схватка, гипсови статуетки на Афродита и батальон от разнообразни чаши; на гърба на вратата имаше очукана британска армейска каска.

Имаше изобилие от военни сувенири: полеви телефон, бинокли, остъргани почти до голия метал, разкъсано и избеляло бледо лазурно парче плат — гръцкото знаме. Дори ирландски републикански трикоълор.

Достойно място на стената заемаше грубо нарисован портрет на Уинстън Чърчил, с предизвикателно висяща пура от устата му и победоносно вдигнати пръсти; под него, върху парче бял картон, бяха надраскани думите, които в гръцките сърца го правеха поет, равен на Байрон: „Смятам за съвсем естествено, че кипърските жители, които са от гръцки произход, трябва да гледат на съединението им с това, което може да се нарече Родината, като на сериозен, благочестив и заветен идеал...“.

Това не беше единственият портрет на стената. До него стоеше снимката на млад мъж с разкопчана риза, втренчен поглед и стиснати устни, на фона на грубата мазилка. Нищо не подсказваше неговата самоличност, не беше и необходимо за Михалис Караолис. Обещаващо селско момче, изучено в Английското училище. Млад чиновник в данъчната служба на колониалната администрация, превърнал се в боец на ЕОКА. Последната му снимка, направена в тъмницата в Никозия в деня, преди британците да го обесят.

— Вангелис.

Откакто погребва съпругата си преди няколко години, Евангелос Пасолидес повече от всякога бе запленил от миналото. След

намусените му дни идваха дълги нощи на бродещи спомени, седнал на осветената със свещи маса със стари другари, които знаеха за какво става дума, или с млади мъже, които бяха готови да слушат, въпреки че бройката и на двете групи все повече намаляваше с изминаващите месеци. Той се беше заключил във времето, горчиви спомени извиваха и тялото, и душата му; беше се прегърбил и зверски счупеният крак, който го беше оставил куц за цял живот, сега го болеше значително повече. Сякаш гаснеше пред погледа на Мария, сякаш киселина го разяждаше отвътре.

Новината, че ще има мир на неговия остров, само влоши нещата. „Не е моят мир“, мърмореше той с тежкия си акцент. Той се беше борил за съединение, „Еносис“, присъединяването на всички гърци към Родината — един език, една религия, едно правителство, без значение колко некомпетентно и корумпирано, стига да е нашето правителство. Беше заложил живота си за това до деня, когато падна надолу в планинската клисура с тридесеткилограмова минохвъргачка на гърба си и костите на крака му изскочиха през пиццала, а коленната става остана замръзнала завинаги. Името му беше в списъка за издирване на британците и затова нямаше шанс за болнично лечение; беше извадил късмет, че изобщо запази крака си при тези условия. Падането скърши и духа му, остави му живот, облян в съжаление, в самообвинение, че той и усуканият крак са разочаровали народа му, че не е направил достатъчно. Сега бяха на път да разделят любимия му остров завинаги, да подарят половината на турците и по някакъв начин вината за това беше негова.

Тя трябваше да намери как да отвлече вниманието му от това разкажание, да пренасочи всичките тези емоции или да седи и да гледа как баща ѝ бавно изчезва в нищото.

— Кога ще се ожениш? — изръмжа за пореден път той, залитайки покрай нея с походката на моряк с чиния мариновани риби в ръка. — Семейството нищо ли не значи за теб?

Семейството, вечният му рефрен, гордият кипърски баща, концентрирал цялото си внимание върху единственото си дете. От майчиното мляко тя бе захранена с историите за планината и за селото, за мистичния си произход и шепнещите гори, за страстите и безумията, за смелите си предци — едва ли беше толкова чудно, че тя така и не намери мъж, който можеше да се сравнява с това. Тя беше

родена в живот, осветен от легендите, а нямаше много легенди, които да се разхождат по улиците на северен Лондон, дори и за жена с нейните красиви мургави черти.

Семейството. Тя захапа едно хладно парче сурова ряпа и наслаждавайки се на стипчивия вкус, поръсен със сол, една идея започна да се оформя в главата ѝ.

— Баба — тя се протегна и сграбчи жилавата му ръка, — седни за минутка. Говори с мен.

Той изръмжа, но избърса ръце в престилката си и направи както тя иска.

— Знаеш колко много обичам твоите истории за старите дни, как е било в селото, разказите на майка ти край огъня през зимата, когато снегът е толкова гъст и кладенецът замръзва. Защо да не ги запишеш, спомените си. За семейството ти. За моето семейство, когато създам такова — усмихна се тя.

— Аз, да пиша? — изсумтя той с отвращение.

— Не, да разказваш. И да си спомняш. Аз ще свърша останалото. Представи си какво би било, ако можеш да прочетеш историята на Папу, дядо ти, дори и на неговия дядо. Стария начин на живот в планините вече го няма, може би моите собствени деца никога няма да могат да се докоснат до него — но аз искам поне да знаят, че го е имало. Как е било. Заради теб.

Той се намръщи, но не възрази веднага.

— Би било забавно, Баба. Ти и аз. През лятото, когато училището е във ваканция. Ще имаме повод да отидем още веднъж. Минаха толкова години. Чудя се дали старата плевня на баща ти още си е там, в задната част на къщата, или пък лозите на майка ти. И дали някога са оправили този прозорец на църквата, който сте счупили с братята ти.

Сега тя се смееше, както преди да умре майка ѝ. Далечна светлина се беше промъкнала в очите му и в тях, сред пепелта, тя пак видя проблясък на съживяваща се жар.

— Може да минем да видим гробовете на семейството — прошепна той. — Да проверим дали се поддържат, както трябва.

И да опитаме да пропъдим духовете. Поне част от тях, помисли си тя. Да излеем всичко на страниците, да изгоним вината, да пуснем светлината и да освободим демоните, които той таеше в себе си.

Той пое въздух, сякаш вече можеше да подуши миризмата на боровете.

— Поне няма да навреди.

Това беше първата му проява, наподобяваща ентусиазъм, за последните няколко месеца.

ГЛАВА ДЕСЕТА

Не намирам смисъл в компромисите. То е като да ти препоръчат да скочиш, за да си излекуваш световъртежа.

Мортима отчаяно се опитваше да провери грима си в трептящата светлина от подминаваните улични лампи, докато колата се движеше по „Бърдкейдж Уок“^[1].

— И какъв тип жена е тази Клер Карлсен? — попита тя, докато прибираше огледалцето си.

— Различна — Ъркарт се замисли. — Камшиците^[2] не я харесват много — заключи той, като че ли нямаше оформено собствено мнение.

— Непослушница?

— Не. По-скоро мисля, че мрежата на този мъжки клуб не успява да измисли клетка, в която да постави една жена, която е независима, кара мерцедес за петдесет хиляди паунда и не иска да им играе по свирката. Има и доста остър език, поне така чувам.

— Не ми звучи като нещо, което и ти самият като бивш камшик би одобрил. Защо отиваме на тази вечеря тогава?

— Защото тя е настойчива, поканата ѝ все се появява в списъка ми. И защото е различна.

— Звучи сякаш все пак одобряваш, Франсис — подразни го тя, любопитството ѝ бе възбудено.

— Може и така да е. Като главен камшик ми беше лесно да обработвам празноглавците и безделниците, но като министър-председател ми трябва малко повече разнообразие, малко по-различна перспектива. А и не знам дали споменах, че тя е под четирийсет и е изключително привлекателна — подразни я той в отговор.

— Да не си решил да ѝ намериш нова работа?

— Не знам. Затова отиваме тази вечер, да разберем малко повече за нея. Имам нужда от нови членове на екипа.

— Но за да направиш място на сала, трябва да хвърлиш няколко стари кримки зад борда. Има ли доброволци?

— С радост бих обесил на мачтата този проклет глупак Драбъл. А Анита Бърк е родена за стръв.

— Мислех, че е лоялна.

— И лабрадорът ни е лоялен.

— Действай по-смело, Франсис. Много по-смело. Накарай ги пак да го почувстват.

— Кое?

— Страх. Станаха мързеливи и тлъсти през последните няколко месеца, твоите успехи направиха нещата твърде лесни за тях. Започнаха да намират време да мислят за бунт.

Минаха покрай Бъкингамския дворец, кралският флаг беше осветен и пръхаше гордо.

— Дори един крал не е в безопасност на трона си.

За миг потънаха в спомени.

— Припомни им за вкуса на страха, за камшика на дисциплината. Накарай ги да лежат будни нощем и да мислят как да осъществят твоите желания, а не техните.

Тя отвори отново огледалцето, приближаваха своята дестинация.

— Не си правил основен ремонт в продължение на месеци. Знаеш как тези акули от таблоиди го обичат.

— Когато ти си до мен, любов моя, животът изглежда пълен със заострени възможности.

Тя се обърна с лице към него в полумрака.

— Няма да позволя да те застигне съдбата на Маргарет Тачър, да те потопа собственият ти екипаж. Франсис, ти си по-голям от това.

— И ще издигнат статуи в моя памет...

Тя върна поглед към огледалцето.

— Така че изхвърли няколко от тях зад борда за назидание, вземи малко нов екипаж. Или започвай с хормоналната терапия като мен.

* * *

Вратата на къщата с масленожълта циментова замазка, разположена в средата на Белгравия^[3], се отвори чрез обединените усилия на две прилежно сресани момиченца, и двете увити в пижами.

— Добър вечер, г-жо Ъркарт и г-н Ъркарт — каза по-голямото, протягайки ръка. — Аз съм Аби, а това е Даяна.

— Аз съм почти на седем, а Аби е на девет — добави Даяна с фъфлене, идващо от мястото, където съвсем скоро щяха да се появят две нови зъбчета. — А това е Тангъл — обяви тя, вадейки пухкаво петнисто куче играчка зад гърба си. — Той скоро ще навърши три годинки и е много...

— Достатъчно, момичета — зад тях се появи Клер, сияеща от гордост. — Казахте добър вечер, сега е време за лека нощ. Хайде по леглата.

Пискливи пазарлъци в стереофоничен дует избликнаха от двете ъ страни.

— Пронто. Или няма да има десерти за една седмица.

Протестът им бе потушен чрез родителско сплашване и момичетата, кикотейки се дяволито, се втурнаха нагоре по стълбите.

— Сложила съм ви изгладени дрехи за училище за утре сутрин. Тях да облечете — провикна се майка им към отдалечаващите се гърбове, преди да се върне към своите гости. — Извинете ме, задълженията преди удоволствията. Добре дошъл, Франсис. И вие, г-жо Ъркарт.

— Мортима.

— Благодаря. Чувствам се неудобно, че познавам съпруга ви много по-добре от теб.

— Не се притеснявай, аз не съм от ревнивите. Така или иначе се налага да го споделям с останалата част на света. Неизбежно е да има и някои привлекателни млади жени.

— Много благодаря — Клер прие комплимента с усмивка.

В светлината на полилея в коридора тя изглеждаше бляскаво по начин, на който Мортима завидя и за който тя си мислеше, че може да бъде открит в комбинация с майчинството само между страниците на списание „Вог“. Дали Клер беше от типа жени, които се снимат голи в напреднала бременност само за да покажат как се прави на смачканите, потни маси с болки в гърба и претъпкани чанти от пазар?

Клер представи съпруга си, Йоханис, който бе застанал крачка назад; това беше вечерта на жена му, а така или иначе той създаваше впечатление за физическа мощ — човек, свикнал да приема живота със спокойствие и без излишни вълнения. Беше и на такива години, много по-близо до възрастта на Ъркарт, отколкото до тази на съпругата си, и говореше бавно и отчетливо с осезаем, но не и неприятен акцент, носещ белезите на скандинавския му произход. Самоуверената поза на г-н Карлсен говореше за човек, който знае какво иска и го е получил, докато тя показваше младежката жизненост на жена с амбиции, които все още предстои да бъдат реализирани. Контрасти. И все пак бяха нужни само няколко минути, за да осъзнае Мортима, че въпреки повърхностните различия по някакъв начин семейство Карлсен, изглежда, си пасваха, разбираха се и бяха много единни. Може би тя не се бе омъжила за него само заради парите.

Клер ги поведе към приемната с висок таван и пастелни стени — идеални за показаните творби на съвременни европейски художници, — в която другите осем гости вече се бяха събрали. Ъркарт познаваше лично само един от тях, но знаеше по нещо за всеки един от тях; Клер го бе снабдила с кратка и леко нецензурирана писмена биография за всеки гост, включително Йоханис. Беше го улеснила много и беше подбрала компанията добре. Един безцеремонен индустриалец от Ланкашър, който бе постигнал необикновени неща с няколко закрити текстилни фабрики, благодарение на което държеше жена си във Флорида през половината година и в състезанията с коне през другата половина. Редакторката на „Нюз найт“ и съпругът ѝ, вносител на вино, който беше предоставил течната част от вечерята, гарнирана с вдъхновени истории за едно скорошно пътуване до лозята в планините на Грузия, където в продължение на три нощи пребивавал в местния затвор по обвинение в обществено пиянство, докато се съгласил да купи голяма партида вино от брата на шефа на местната полиция. Виното се оказало отлично. Имаше и една доста разкрепостена ирландско-американска двойка, която бе измислила бизнес в посока на последното извращение в нещо, наречено „правна логистика“ — „профилиране на алтернативни стратегии за съдебни спорове“, обясни той; „адвокатски глупости, става дума за подучване на свидетелите и подкупване на журито“, прекъсна го тя.

И Нурес. Ъркарт знаеше, че той ще бъде там, макар че бе добавен в списъка сравнително късно, защото се оказа, че по това време ще бъде на частно посещение в Лондон за зъболечение; фирмата за плодове на семейството му беше използвала товарните съоръжения на Карлсен за повече от десетилетие. Външно министерство би изразило сериозни възражения относно срещата с президента на турски Кипър при тези обстоятелства, без присъстващи официални лица, но Нурес вече не беше международен отшелник. Така или иначе Министерството на външните работи не можеше да се противопостави, защото Ъркарт не ги беше уведомил; те щяха да се почувстват задължени да преговарят с Никозия, Анкара, Атина, Брюксел и половин дузина други в процес на безкрайни консултации и компромиси, за да се гарантира, че никой няма да бъде обиден. Ако оставеха тази вечеря на Министерството на външните работи, всички щяха да умрат от глад.

Клер тикна една чаша малцово уиски в ръката на Ъркарт — „Брухлади“, беше си написала домашното — и го поведе в посока на редакторката на „Нюз найт“ и индустриалеца, които нямаше да седят до него по време на вечерята.

— Инициативните групи са голяма напаст — протестираше индустриалецът Трешър. — Прав ли съм, г-н Ърът?

Той го произнасяше „Ъкът“, в оригиналната шотландска форма, а не мекото южняшко „Ъркарт“, така любимо на Би Би Си, които на моменти, изглежда, не бяха в състояние да разберат нито произношението на името, нито политиката му.

— Преди имаше едно тихо и спокойно мнозинство, което не се занимаваше с глупости; хора, които косяха градините си и печелеха войните. Но сега изглежда, че изведнъж всички принадлежат към това или онова малцинство, викат, спорят и са готови да легнат на пътя, за да ти пречат да си гледаш живота. При-ро-до-за-щит-ни-ци-те — Трешър подчерта всяка сричка, сякаш искаше да ѝ извие врата — ще сринат тази страна до основи.

— Щом имаме природно и културно наследство, със сигурност трябва да го защитаваме, нали така? — отговори Уенди, редакторката на „Нюз найт“, приемайки с удоволствие факта, че за момента на нея бе отредена ролята на самотната благодетел.

— Зелени дърдорковци — подхвърли Ъркарт, присъединявайки се към играта. — Навсякъде са. Първосигнална носталгия по дните на вилата и каруцата. Преди десет години улиците на много северни градове бяха пусати, сега са претоварени от задръствания, защото хората тичат по магазините. Аз по-скоро се гордея с тези задръствания.

— Може ли да ви цитирам, г-н министър-председател? — усмихна се Уенди.

— Съмнявам се.

— Ето ти нещо, което може да цитираш, моето момиче, но знам, че няма да го направиш — Трешър набираше скорост. — Имам един проект в Уондсуърт, който се върти около едно проядено от червеите старо кино. На никого не му трябва, не става и за украшение, на практика се разпада, но дали според теб ми разрешават да го съборя? Протестиращите твърдят, че предпочитат едно съсипано старо кино пред мултимилионен търговски комплекс с всички нови работни места и удобства. Шантавите копеленца не искат да седят в киното и да гледат филми, не, всичко, което правят, е да стоят отпред на улицата и да пускат петиции, за да ме принудят да вляза в процедура, която ще отнеме години. Ето ти пример за обир от страна на средната класа.

— Не и в моята къща, надявам се — Клер се върна, за да ги въведе в трапезарията.

Докато я следваха, Ъркарт се озова сам с Трешър.

— И какво възнамерявате да правите, г-н Трешър?

— Явно ще трябва да си прибера парите, да ги сложа в някоя банка на Карибите и да си купя слънчеви очила.

— Много жалко за вас. И голяма загуба за страната ни.

— Какво ще направи правителството тогава, г-н министър-председател?

— Г-н Трешър, изненадан съм, че човек с вашия светски опит може да мисли, че правителството е в състояние да направи каквото и да било, за да помогне.

Ъркарт имаше навика да говори за колегите си, както отегчен училищен директор за безотговорните си ученици, които заслужават един хубав бой.

— Значи към Карибите.

— Може би отговорът се крие малко по-близо.

— Колко близо?

— Брикстън^[4] например?

— Стана ми интересно.

— Просто се чудех защо, ако протестиращите искат кино, не им дадете кино.

— Но не е в това играта. Така или иначе никой не ходи в това кино.

— Очевидно показвате грешните филми. Какво мислите ще се случи, ако например започнете да показвате култови филми със силен етнически привкус? Нали се сещате, расти и плитки?

— Ще трябва да давам билетите безплатно.

— Именно. Много безплатни билети. За черната общност, предлагам аз.

— За бога, ще се напълни с тях. Но какъв ще е смисълът?

Ъркарт дръпна другия за ръкава, за да го забави на входа на трапезарията, като сниши глас:

— Смисълът, г-н Трешър, е, че след четири седмици с магията на Боб Марли не би ме изненадало, ако добрите граждани на Уондсуърт променят мнението си относно вашето кино. Всъщност тая най-силно подозрение, че сами ще запълзят към вас на лакти и колене, молейки ви да докарате булдозерите — той повдигна вежда саркастично. — Това е жалката действителност за живота на средната класа, че либерализмът някак избледнява с падането на нощта.

На Трешър му увисна ченето; Клер се появи отново до тях, за да ги подкани.

— Това е един почтен дом. Така че, какъвто и заговор да кроите вие двамата, по-добре да спрете — инструктира ги сърдечно тя. — В противен случай няма да има пудинг.

— Мисля, че аз току-що си получих моя десерт, миличка. Знаеш ли, че шефът ти е забележителен човек — гласът на Трешър вибрираше с необичайно възхищение.

— Радвам се, че сме на едно мнение. Дали моята женска интуиция усеща чек за съществена сума до централата на партията? — попита тя, стискайки го за лакътя, докато го настаняваше на неговото място.

— За първи път в живота си мисля, че е възможно.

Клер зае собственото си място начело на масата, от двете ѝ страни бяха Ъркарт и Нурес.

— Впечатлена съм, Франсис. Аз се опитвам в продължение на пет години да го накарам да отвори портфейла си, а ти го направи за пет минути. Цялата държава ли продаде или само няколко принципа?

— Просто му напомних, че в градината на политиката се намират и много бурени.

— А на пазара има много оферти — добави Нурес.

— Леко цинично за някой, който е в отпуск, Мехмет — отговори тя.

— Напротив. Какъв е смисълът да ходиш на пазар, ако не възнамеряваш да се пазариш? — усмихна се той.

— Да огледаш стоката?

Очите му я огледаха одобрително, плъзнаха се по вълните на фината коприна — тя нямаше нужда от прекомерна орнаментация, — не се задържаха прекалено дълго, че да е обидно, преди да се завъртят около трапезарията, където модерното изкуство и меките пастелни тонове отстъпваха пред викторианските класики, изложени върху ламперия от избелен дъб.

— Не ми създаваш впечатление за човек, който прекарва живота си с нос, опрян във витрината, Клер.

— Това е вярно. Но поне ми дава възможност с ръка на сърцето да отрека всякакъв стремеж да ти открадна работата, Франсис.

— Как така? — попита той с тон, който предполагаше, че няма да повярва и на дума.

Тя смръщи нос в отвращение.

— Не бих могъл да живея на „Даунинг стрийт“. Много е далеч от „Хародс“^[5].

И вечерта се оказа голям успех.

Ъркарт и съпругата му вече се готвеха да тръгват, когато Нурес го дръпна настрана.

— Искях да ви благодаря, г-н министър-председател, за всичко, което сте направили, за да помогнете за постигането на мир на моя остров. Искам да знаете, че съм ви вечно задължен.

— Говорейки изцяло поверително, г-н президент, мога само да кажа колко съм се възхищавал на вашата упоритост. И двамата сме се убедили по трудния начин, че гърците не са най-лесните хора на света. Знаете ли, че Акрополът се разпада около ушите им, но те все пак

изискват връщането на Мраморните статуи на Елгин^[6]? Тяхното е своеобразен вандализъм.

— Кипърските гърци са различни, разбира се.

— Приемам. Но балканската кръв вода не става.

— Нито пък петролът.

— Не ви разбрах?

— Нали знаете, че излезе сеизмичният доклад за офшорните води?

— Да, но там не се споменава нищо за петрол, нали така?

— Именно — Нурес млъкна, тишината увисна между тях. — Но исках да знаете, че ако се окаже, че има петрол и този петрол попадне в моя власт, много бих искал моите британски приятели да получат правото да копаят.

— Говорите така, сякаш очаквате да има петрол. Но нямаше нищо такова в доклада.

— Може би инстинкт?

— Пожелавам ви този инстинкт да се окаже верен. Но тогава пак ще зависи от изхода на арбитража по граничните линии.

— Именно.

— Аха, мисля, че започвам да разбирам.

— Инстинктът ми е много силен, г-н Ъркарт. Що се отнася до петрола.

Ъркарт беше наясно, че в момента стои по средата на пазара.

— Не мога да се намеся, дори да исках — отговори тихо той. — Арбитражът е в ръцете на панел от съдии. Нямам нищо общо.

— Разбирам това напълно. Но ще е много жалко, ако инстинктът ми се окаже верен, но нещо се обърка в арбитража и гърците дадат правата за експлоатация на техните добри приятели французите.

— Ще бъде направо трагедия.

— Такова богатство за вашата страна и за моята... — защо ли на Ъркарт му се струваше, че другият има предвид „за теб и мен“? Може би инстинкт — такова голямо богатство ще бъде загубено. Представете ли си какво ще стане с мен, ако народът ми разбере, че съм подарил едно огромно състояние в петрол? Ще ме влачат по улиците на Никозия.

— Остава ни да се надяваме, че щастието ще се усмихне на вас, а мъдростта на съдиите.

— Ще имам още повече причини да ви бъда безкрайно благодарен, г-н Ъркарт.

Доверието между тях се крепеше върху тънко въже; един прибързан или агресивен ход и щяха да паднат и двамата — дали Ъркарт щеше да опита да избяга, или да натисне? Те говореха шепнешком, като внимаваха да запазят самоувереност, когато внезапно към тях се присъедини нов и по-смел глас.

— Такава рядка стока в политиката, не мислите ли — благодарността? — беше Мортима, която вече си беше казала довиждане с другите и сега кръжеше около тях. — По-добре да те одерат жив, отколкото да оставиш французите да избягат с нещо, Франсис. Наистина трябва да намериш начин да помогнеш на г-н Нурес.

— Ще му стискам палци.

И кимайки за довиждане, Ъркарт отстъпи от въжето.

Клер го чакаше на входната врата.

— Наистина изключителна вечер — каза благодарно той и хвана ръката ѝ. — Де да можех да организирам правителството си по начина, по който ти организираш вечерите си.

— Разбира се, че можеш, Франсис. То е същото. Каниш гостите, избираш менюто и решаващ кой къде седи. Тайната е да имаш няколко добри помощници в кухнята.

— Напоследък си мисля за пренареждане на масата, да организирам една игра на „пускам кърпичка“. Но ми харесва аргументът ти за кадрите в кухнята. Ти какво виждаш?

— Искаш да бъда недискретна.

— Разбира се. Драбъл например?

— Пълна трагедия.

— Съгласен. А Бари Кръм^[7]?

— Подхожда му името.

— Не бива да има трохи по масата на кабинета, така ли? — той се разсмя, наслаждаваше се на играта.

Бари Кръм беше личен парламентарен секретар на министър-председателя. Той беше член на парламента, но по мнението на мнозина това беше най-ниската форма на парламентарен живот. Работата се състоеше в това да бъдеш неофициален роб на даден министър, изпълняващ всякакви функции, които се изискват от теб —

от това да носиш напитки до това да шпионираш колегите. Като такава работата беше неплатена, но цената за извършващия я индивид беше висока, тъй като секретарят е лишен от всякаква форма на независимост и задължен да следва линията на правителството по всички въпроси на политиката. Това беше отличен начин да затвориш устата на някой депутат от задните скамейки, който започва да става неприятен.

И все пак постът предлагаше много повече и беше много търсен, защото предоставяше привилегирован достъп до министерския живот и се разглеждаше като първата стъпка по стълбицата, тренировъчното игрище, от което се излюпваха новите министри. Тези, които участваха в процеса, се оприличаваха на „Чарли от опашката“, артилерист от задните редици, който с малко повече късмет можеше да оцелее, да се придвижи напред в екипажа и да стане лоцман, а може би един ден дори капитан. Тези с по-цинична нагласа твърдяха, че това е само началото на процеса, при който един депутат от задните скамейки е лишен от способността за самостоятелно мислене и действие, като по този начин става подходящ да бъде избран за по-висок пост.

Секретарят живееше в сянката на министъра и не съществува независимо. Но тази сянка можеше да се окаже дълга и дебела, а секретарят имаше право на достъп — и до двореца в Уестминстър, и до Държавния департамент, понякога дори до личния живот на министъра.

А да имаш изобилен достъп до един важен министър, да не говорим за министър-председател, да надничаш през дясното му рамо и да седиш на задната седалка си беше една от най-интересните възможности пред всеки млад парламентарист и това беше причината много хора толкова безхаберно да разменят своята независимост срещу шанса да надникнат зад кулисите и да стигнат до най-елементарните начини на влияние.

Жалко за Бари Кръм. Той скачаше, когато трябваше да пристъпва на пръсти, мотаеше се, когато вече трябваше да си е отишъл, беше ентусиаст, но беше толкова скован от страх да не сбърка, че това го лишаваше от инициатива и всякаква способност да чете мислите или настроенията на Ъркарт. Човек без финес, без собствена сянка. Без бъдеще.

— Той не става, нали? — каза Ъркарт.

— Не. Но аз ставам.

Той взе палтото си и се засмя на нейната наглост. В цялата история на християнството никога не беше имало жена секретар, не и на премиера. На момчетата никак не би им харесало, щяха да излязат много лоши вицове за бельо и отверстия. Но, помисли си Ъркарт, нали неговото намерение беше да разклати кораба, какво ако някои от тях се разстроят малко, толкова по-добре. Щеше да им напомни кой командва. Имаше нужда от свежи сили, от свежи ръце и крака и в този случай най-малкото това щяха да бъдат млади и изключително привлекателни крака, далеч по-приятни за окото от тези на Кръм. А и той имаше чувството, че тя може да се окаже много повече от просто една манекенка.

— Ще разкараш ли мерцедеса, ще започнеш ли да купуваш костюмите си от „Маркс & Спенсър“?

— Не. Нито смятам като твой секретар да си обръсна главата, да пусна косми по краката и да си позволявам да ме боли главата по три дни всеки месец.

Той махна за довиждане на останалата част от гостите, замествайки с това необходимостта да отговори.

— Време е да си ходим.

Той повика Мортима, която си казваше довиждане с Нурес, но Клер все още стоеше до рамото му, настоявайки за внимание.

— Аз съм твоят човек, Франсис.

Той се обърна на вратата.

— Знаеш ли, и на мен ми се струва, че си.

---

[1] Улица, минаваща покрай Сейнт Джеймсис парк и Бъкингамския дворец в Уестминстър, Лондон. — Б.пр. ↑

[2] От Chief whip, буквален превод „главен камшик“ — длъжност в британската политическа система; човекът, който отговаря всички членове на партията да гласуват така, както лидерите на партията искат. Няма точен еквивалент в българската политическа система, нещо като „отговорник по партийната дисциплина“. — Б.пр. ↑

[3] Богаташки район в Лондон. — Б.пр. ↑

[4] Квартал на Лондон, в случая асоцииран с банди, наркотици и ямайски емигранти. — Б.пр. ↑

[5] Богаташки универсален магазин в Лондон. — Б.пр. ↑

[6] Част от мраморната декорация на Партенона, изнесена от лорд Елгин между 1801 и 1803 г. и известна като Мраморните статуи на Елгин. Съхраняват се в Британския музей. — Б.пр. ↑

[7] (От англ.) Crumb — троха. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

Всички политици са кукувици. Предател съм, следователно съществувам.

Тя вече не намираше удоволствие, нищо друго, освен тъмни спомени от детството, разбуджани от ритмичния протест на разхлабената пружина на леглото. Не можеше да го скрие и той трябва да беше забелязал, дори когато неистовият му вик при кулминацията изпълни спалнята.

Горе-долу така си ги спомняше, детските нощи в малката двуфамилна къща в северен Лондон, с парно от викторианския период и стени като от вафла, изпълнена със звуците на измъчени тела и спални пружини. Когато беше на осем и бе попитала майка си за шумовете, тя промърмори смутено, че сигурно са детски кошмари и музика. Може би от такива неща черпеше вдъхновение Харисън Бъртуисъл^[1], макар че пред неговото творчество тя все пак предпочиташе звука от пружините.

Дали някой все още спеше на тези допотопни чугунени рамки, с преплетена ядосана стоманена тел и недоволство, чудеше се тя? Бяха минали толкова много години, откакто беше спала на такова легло, и това никак не ѝ липсваше. Нито пък килимът във всекидневната — каша от мазни петна, фасове и други петна, за които така и не се намери обяснение. „Ще отида до Хардуик и ще ти купя нов“, баща ѝ все обещавахе на майка ѝ. Но така и не го направи.

Клер Карлсен бе оставила толкова много зад себе си, но далечното ехо все още я дърпаше назад; тя си спомняше страха, повече отколкото физическата болка и травмите; погнусата, в която по-късно научи, че може да е имало и любов; сълзите, които не носеха кой знае какво успокоение, защото бяха споделени и от трите деца. Тя беше избягала, сестра ѝ също, но не и по-малкият им брат, който все още въртеше малък склад за риба на едро около пазарните улички на южен

Лондон в промеждутъците от наркотично вцепенение и побой над съпругата му. Подобно на баща си. Сигурно и той щеше да си отиде по същия начин, освен ако не станеше жертва на пианското си шофиране. Баща им се прибра късно една неделя вечер, както обикновено, наруга ги всичките, изхвърли препечената си пържола, свлече се на пода пред телевизора, оригна се и затвори очи.

По-късно докторът каза, че е било масивен инфаркт.

— Не го е боляло, г-жо Дейвис — увери той майка й.

По-добра смърт, отколкото заслужаваше това копеле. Изгориха килима във всекидневната в същия ден, когато изгориха и тялото му.

Спомените покълваха като плевели и тя знаеше, че колкото и да скубе листата им, корените винаги ще останат заровени дълбоко вътре.

— Къде се отнесе? — Том Мейкпийс, все още задъхан, надигна зачервеното си лице от възглавницата.

— О, на един милион мили разстояние и около тридесет години по-рано. Съжалявам — тя се извини и леко отмести тежестта му от себе си.

— През всичките тези години, откакто те познавам, не мисля, че някога съм те чувал да говориш за детството си. Заключена врата.

Той започна да подрежда с пръсти русите кичури, разпръснати по челото й.

— Не обичам да имаш тайни от мен. Когато сме с теб, искам да те имам цялата. Знаеш ли, че ти си най-важното нещо, което се е случило в живота ми от много, много време насам.

Тя го погледна, неговите дълбоки, мили очи, пълни с привързаност, все още запазили спомен от малкото инатливо момче, което правеше и политиката, и личността му емоционална и толкова лесна за прегръщане. И тя знаеше, че сега беше моментът, че трябваше това да бъде моментът, преди да се стигне до прекалено големи щети.

— Ние трябва да спрем, Том.

— Трябва да се връщаш вкъщи?

— Не. Да спрем завинаги. Ти и аз. Всичко това.

Тя видя как изненадата заля лицето му, а след това и болката.

— Но защо...?

— Защото ти казах от самото начало, че да вляза в леглото ти не означава да се влюбя в теб. Не мога да запълня празнините в живота ти, трябва да спра, преди да те нараня.

Тя виждаше, че вече го е направила.

Той се обърна по гръб и заби поглед в тавана, не искаше тя да види объркването в очите му; за пръв път от много години му се прииска да не беше спирал цигарите.

— Знаеш, че се нуждая от теб повече от всякога.

— Аз не мога да ти бъда котва.

Това беше нещото, от което той така отчаяно се нуждаеше. Докато теченията в политиката се вихреха все по-капризно около него, някои го тласкаха напред, други завистливо го връщаха обратно, липсата на солидна основа в личния му живот го бе оставила още по-уязвим. Най-малкият му син беше вече на двадесет и учеше в университет. Съпругата му с радост се отдаде на новата си свобода и я използва в академичната си кариера, като прие да бъде гост лектор в „Харвард“, което сведе отношенията им до кратки телефонни обаждания, в които имаха все по-малко да си кажат. Той беше сам. Петдесет се бе оказала брутална възраст за Мейкпийс.

— Не сега, Клер. Нека си дадем малко време, още месец-два, и да говорим тогава — той полагаше усилия да не се моли.

— Не, Том. Трябва да се случи сега. Твоят брак не е изложен на риск, но моят е. А има и други усложнения.

— Има друг? — болката го правеше сприхав.

— В някакъв смисъл. Прекарах един час с министър-председателя тази сутрин. Искане да бъде негов парламентарен секретар.

— И ти прие?

— Том, недей с този обвинителен тон. За бога, ти си неговият външен министър.

— Но да си негов личен секретар, това е толкова... лично.

— Просто ревнуваш.

— Явно имаш слабост към по-възрастни мъже — каза остро той, провокиран от нейното наблюдение.

— Стига, не намесвай и Йоханис в това — укорът ѝ го удари като шамар в лицето и го заболя още повече.

— Прости ми, не исках... Просто съм загрижен за теб. Клер, не се сближавай твърде много с Франсис. Не се връзвай за потъващия кораб.

— Безпристрастна загриженост за благополучието ми?

— Досега не съм ти давал лош съвет.

Това беше неоспорим факт. Мейкпийс водеше Клер в първите ѝ политически стъпки, застъпваше се за нея, когато няколко комисии определяха, че външността ѝ е твърде разсейваща и че мястото ѝ е при децата. Когато нейната упоритост и постоянство се увенчаха с успех, той ѝ помогна да намери мястото си в камарата и я подготви за сексистките изказвания, дори се опита да ѝ осигури достъп до един от най-ексклузивните клубове, които генерират толкова полезни контакти и взаимна подкрепа в Камарата на общините — „това е като да вкарам индианец нелегално във Форт Апах“, беше я предупредил той. Той беше постоянен източник на насърчение — въпреки че, замисли се тя, никога не ѝ беше предлагал да стане негов парламентарен секретар.

— Личен парламентарен секретар на Франсис Ъркарт — продължи той. — Това може да те zlepостави много. В политически смисъл.

— Всички трябва да правим малки компромиси, Том. Няма смисъл да се държа като девицата на бала.

— Моралните цели оправдават компромисните средства? — той пак обвиняваше.

— Имаш ли нещо против да стана от влажните чаршафи на леглото ти, преди да говорим за морал? Знаеш не по-зле от мен, че политиката е отборна игра, трябва да правиш компромис със себе си, ако искаш да има шанс да спечелите. Няма смисъл да се правиш, че можеш сам да вкараш всичките голове. Искам да се пробвам в отбора, Том.

— За някои от мачовете, които Ъркарт иска да играе, въобще нямам желание да участвам, камо ли да му помагам да спечели.

— Което е още една причина да спрем да се виждаме с теб по този начин. Толкова много се говори, че сблъсъкът между вас двамата е неизбежен, сигурно си чул шушукането.

— По-скоро армейски барабани, придружени от индиански боен танц. Тони Франкс от „Гардиън“ искаше да се басираме, че или аз, или Ъркарт ще изхвърчи от правителството в рамките на една година. Може и да е прав.

Лицето му се надвеси над нейното, набраздено от болка. Щеше да боли, ако загуби мястото си в политиката. Той беше част от дълга семейна традиция в държавните постове; пращядо му бил генерал, който държал да води войската от предните редици и в калта на

Фландрия умрял за тази привилегия. Но политиката беше много по-опасна от войната; в битка можеха да те убият само веднъж.

— Това ли е истинската причина да искаш да спрем? Конфликт на интереси? Да не смяташ да подкрепиш Ъркарт срещу мен?

Тя взе главата му в ръце, с палци се опита да изглади бръчките, които бележеха мъката му в този момент.

— Ще стана негов парламентарен секретар, Том, няма да стана негова собственост. Не съм продала принципите си, не съм спряла изведнъж да подкрепям всички неща, за които и двамата с теб сме се борили. И не съм спряла да те обичам.

— Наистина ли го мислиш?

— Много. В някой друг живот може би щяхме да сме много по-близки; в този живот искам да продължим да бъдем приятели.

Тя го целуна, той отвърна страстно.

— За последен път? — прошепна той, прокарайки ръката си от врата до пъпа ѝ.

— Това ли беше между нас? Просто секс?

— Не! — отвърна той.

— Жалко — отговори тя и го целуна отново.

* * *

Пасолидес почти изпусна чашата си, хванат неподготвен от пискливото двойно бипкане на електронния пейджър, с който ги повикаха. Мария се наведе през масата, за да забърше разсипаното кафе.

— Това сме ние, Баба. Време е.

Чакаха малко повече от половин час в малко кафене под Държавния архив в Кю, като Евангелос отказваше да свали поглед дори за миг от червеното око на пейджъра, който се зачисляваше на всички търсачи на истината — или поне на това, което минаваше за истина в официалните британски архиви. Всичко, което миришеше на британска бюрокрация, го изнервяше и го правеше агресивен — навик, който му беше останал от старите дни в планините. Дори в Излингтън постоянно искаха да му се месят, да си врат носа, да го контролират, пращаха му тъмножълти пликове с искания за пари и със заплахи.

Защо той, точно той, да плаща на британците, когато те имаха да му плащат толкова много? Един здравен инспектор беше прекарал цяла седмица в шпионаж пред входната му врата, убеден, че Пасолидес върти бизнес там. Отказваше да се разкара, докато не го прогониха грипът и други по-належащи опасности за здравето на гражданите на Излингтън. Така и не разбра за задната врата.

Докато той зъзнеше на тротоара на усойната улица, зад плътно спуснатите завеси приятелите на Евангелос Пасолидес прекарваха своите вечери в тостове за победата над стария враг.

— За Вангели!

Застаряващият кипърец нямаше много вяра, че врагът ще му помогне и сега. Идеята беше на Мария, нещо, с което да го накара да анализира интереса си по отминалите дни, да опресни спомените си, извинение, с което да го измъкне от спуснатите завеси чрез внушението, че може да намерят някаква информация, някакво обяснение или извинение в британските документи от онова време. Затова минаха през цял Лондон до Държавния архив в Кю, бетонен мавзолей с историята на една империя, създадена, развита и в крайна сметка загубена отново.

Симпатичният чиновник не беше оптимист.

— Периодът на ЕОКА в Кипър? Много е вероятно да е засекретено или при военните, или при службите за сигурност. Преди срокът беше за петдесет години върху такива документи. Нали се сещате, всичко, маркирано със „Строго секретно“, е от жизненоважно значение за запазването на сигурността на страната. Например стари прогнози за времето или ако гръцкият президент си е бръкнал в носа — той сви рамене. — Но сега преглеждат архивите на всеки десет години и като се имат предвид съкращенията в Министерството на отбраната, мисля, че са им на изчерпване бомбоубежищата, в които да съхраняват всички тези кутии. Така че, когато имат възможност, или направо ги изхвърлят, или ги пращат при нас. Може пък да извадите късмет.

И извадиха. Индекс WO-106. Дирекция военни операции и разузнаване. „7438. Доклад за сигурността и сблъсъци с ЕОКА в планините Тродос, април-октомври 1956“.

Пасолидес заби показалец в описа.

— Два дни ни преследваха в планината, мен ме носеха на носилка и с натъпкан парцал в устата, да не викам — прошепна той. — Това съм аз.

Вкараха заявката в компютърния терминал в стаята за референции. И зачакаха.

И останаха разочаровани.

Държавният архив в Кю не беше точно това, което изглеждаше. Зад приемната за референции, зад кулисите в хранилището компютризацията отстъпваше пред пращните кашони. Близо сто и петдесет километра от тях. В тази среда с контролирана температура и влажност и под звуците на Рой Орбисън, идващи от високоговорителите (целият смисъл на архива беше, че не е актуален), един младеж прерови огромните стелажи в търсене на една папка сред милиони такива. След като веднъж бе намерена, тя бе транспортирана бавно през система от електрически колички и транспортни ленти до общата читалня, където бяха призовани Мария и баща ѝ.

Но го нямаше. Под бръмченето на климатика и луминесцентното осветление, те търсеха в доклад WO-106/7438 нещо, което да споменава преследването на Евангелос и неговите другари от ЕОКА през онези горещи летни дни. Как се бяха крили в подземен заслон, докато британските войници минаваха на три метра от тях, и как само една граната можеше да ги избие всичките. Как се беше молил на другарите си да го застрелят, само и само да не го оставят да попадне в лапите на врага. И как те — така или иначе — биха постъпили така, за да избегнат всякакъв риск той да предаде това, което знае.

Но нямаше нищо. Овехтелият кафяв плик беше натъпкан с отделни листове хартия, подвързани с конец, най-вече размити копия под индиго, които, изглежда, бяха подреждани на случаен принцип, а не с някаква конкретна логика или в опит да се запази някакъв цялостен запис на събитията. Особено труден период, обясни чиновникът. Суецката криза била избухнала през октомври и всичко било хаос, когато британската армия обърнала вниманието си от защитата на Кипър към атаката на Египет. Цели полкове били прехвърлени и островът се превърнал в шуптящ транзитен пункт за армиите на инвазията. Документацията, която никога не е била силата на войниците във военно време, в много случаи просто била

изоставяна. За британците, изглежда, Пасолидес не съществуваше, никога не беше съществувал.

Но имаше нещо друго. Един спомен. Пръстът му отново се заби в индекса най-отпред в папката.

Артикул 16. 5 май. Над село Спилия.

Датата. Мястото. Той развълнувано прелисти папката, за да открие документа; когато го намери, се разтрепери още повече. Един-единствен лист ксерокопирана хартия, разузнавателен доклад за акция в планината, в близост до място, където се смятало, че се намира голямо скривалище на бойци от ЕОКА. Двама неидентифицирани терористи са заловени, докато транспортирали оръжия и други консумативи. Престрелка, загинал британски редник. Двамата кипърци убити. Изгаряне и заравяне на телата им, за да се намалят рисковете от отмъщение. Без други указания по отношение на местоположението на скривалището. Препоръка да бъдат извършени допълнителни внезапни проверки в района. Подписан от офицера, отговарящ за операцията.

Името на офицера беше заличено.

— Затова е ксерокопирано. Да се защити самоличността на британския личен състав — обясни чиновникът. — Не е нещо скрито-покрито, просто стандартна процедура. Няма как да му оставят името, не и докато е жив. Все пак представете си, ако бяхте вие.

— Но това бях аз и моите братя!

Пасолидес се беше опитал да обясни, да настоява, да разбере повече, но гласът му беше одрезгавял, а съзнанието му се беше замъглило от емоцията и чиновникът не успя да разбере приказките на стареца за убийство в планината. Така или иначе нямаше какво повече да се намери. Нямаше друг архив, нямаше други документи. Това, което можеше да предложи британската система, се намиреше пред тях; нямаше какво повече да се намери, освен името. А това нямаше как да стане.

— Те бяха малки момчета, заровени там — изстена Пасолидес.

— Не ви трябва архивът — отговори му чиновникът, убеден, че старецът със сълзи в очите е леко простоват. — Трябва ви Комисията за военнопрестъпления.

— Но първо ми трябва име.

[\[1\]](#) Британски композитор (р. 1934), известен с оперите си. —
Б.пр. [↑](#)

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

*Никога не влизай в леглото на политик.
Като ти обърне гръб, издърпва целия юрган.*

— Мамка им! Да не са сменили редактора, какво е това, Мортима?

Тя вдигна поглед от препечените филийки и писмата пред нея.

— Кръстословицата на „Таймс“ е станала толкова... — той потърси думата — объркваща. Неразгадаема. Сигурно са сменили редактора.

Не, помисли си тя, не кръстословицата се е променила, Франсис. А ти. Имаше време, когато щеше да е решил всички анаграми и загадки, преди да си е довършил овесените ядки.

Раздразнен, той захвърли вестника настрана. Първа страница беше достатъчно отчайваща, а сега и последната страница. Разрови се по претрупаната маса за закуска и извади друг лист от вестник.

— Този е по-добре — промърмори той със значително повече ентусиазъм и започна да отбелязва разликите между двете картинки, както много пъти преди.

Спря, за да потърси вдъхновение.

— Четири или пет, как мислиш?

— Подскажи ми за какво говориш, Франсис.

— Разликите в картинката. Разстрел на няколко адмирали пред погледите на цялата флотилия — за мотивация на останалите. Така мисля. Точно както ти ме посъветва — да им върна страха?

— Разбирам. Промени в кабинета.

— Четирима или петима. Това се чудя. Да са достатъчно, че да се вдигне шум, но не твърде много, че да изглежда като панически ход.

— Кои доброволци смяташ да излъчиш?

— Твърдоглавците и евроемарионетките. Картър. Йорк. Пенторп — толкова е грапав, че всеки път като си отвори устата, само точи

ножа под собственото си гърло. А, и Уилкинсън. Можеш ли да си представиш, че реално прекарва повече време във Франция, отколкото в собствения си избирателен район? Преценката му е промита от евтино вино и нови приятелства.

С решителен размах той надраска още едно име с химикала си.

— Ами Тери Уитингтън? Всеки път се чудя дали е пиан, или просто така си говори.

— Да, проблем е, когато министърът, отговорен за Гражданската харта, не може дори да произнесе думите, без да оплюе интервюиращия от глава до пети. Тъпо човече е той, ох, обаче жена му е толкова симпатична и с такива добри връзки. Не съм ли ти казвал?

Той погледна театрално над рамките на очилата си.

— Оказва се, че тя лично се е грижила за доброто изкарване на комисаря по индустрията в Брюксел, докато миличкият Тери по цяла нощ е вързан в заседателната зала със своите европейски колеги.

— Какъв финес. Ще бъде жалко да загубим подобно влияние в Европейската комисия.

— Особено като се има предвид, че се очакват доста сурови квоти в автомобилостроенето.

Тя ухапа препечената филийка, която се разпадна в скута ѝ, и в следващите няколко секунди тя се разсейваше с това да подрежда парченцата.

— Кой друг?

— Анита, разбира се. Знам, че е единствената жена, но тя постоянно седи в края на масата на кабинета и все каканиже нещо, обаче аз и думичка не мога да чуя — той поклати глава, изнервен. — Нали не е проблемът в мен, Мортима?

— Франсис, способността да чуваш избирателно е не само привилегия на министър-председателя, а също и едно от най-силните му оръжия. С годините ти превърна тази способност в изкуство.

Не беше само това, помисли си тя, но той, изглежда, си върна увереността. Тя взе ножа и с умело движение на китката, което изглеждаше неестествено за една дама, отрязва „главата“ на едно рохко яйце.

— А какво ще правиш с Том Мейкпийс?

Жълтъкът се разтече.

— Опасно е да го разкарам, Мортима. Предпочитам да го имам на борда и оръдието му да сочи към врага, отколкото на вражески кораб с мерник върху мен. Но може да има известно... — той направи движение във въздуха с ръка като диригент, който подава знак на вторите цигулки — разместване на палубата. Да му измисля нова цел. Околната среда например.

— Ще го изриташ от Външно? Харесва ми.

— Нека се помъчи малко с ветровете и водите на зелените ни земи. Да пречисти хората, такива работи. Какво по-добро предизвикателство за един отговорен човек?

Той на практика репетираше пресъобщението.

— И същевременно да напомним на онези копеленца в Брюксел, че не си играем, като дадем външно министерство на този таралеж Болингброук. Той страда от газове и не може дълго да седи мирен. Дългите нощи в прегръдките на европейските ни събратя ще са му точно по мярка.

— Отлично! — тя прободе сърцето на яйцето с твърдата коричка на филийката.

— И ще сложа Бууза-Пит в Министерството на вътрешните работи.

— Този мазен манипулатор? — изведнъж на лицето ѝ се появи разтревожено изражение.

— Такъв е, спор няма. Но е и достатъчно кух и вулгарен, че да знае какво искат верните на партията и да им го дава. Да ги чеше там, където сърби.

— Това май важи най-вече за съпругите на министрите.

— Но и аз знам къде да пипам. Държа го в дланта на ръката си и само трябва да стисна, ако се наложи. С Джефри няма да имаме проблем.

Изведнъж той изправи рязко гръб в стола си, подуши въздуха, както капитан на кораб надушва в бурното небе идването на спокойно море.

— Франсис...?

— Ето! Това е! Осем вертикално. „Бедствие в Европа“. Единайсет букви.

— Какво, „Болингброук“?

— Не. „Найн, найн, найн!“ — той се закикоти триумфално и се зарови отново във вестника, попълвайки празните квадратчета в прилив на ново просветление. — Виждаш ли, Мортима. Старият Франсис все още го може.

— Разбира се, че го можеш.

За всеки случай обаче тя реши, че няма да е зле да се увери, че ще се окаже точно така.

* * *

Коридорите на властта приличат на гордиевия възел, с преплетени връзки — взаимоотношения, брачни, фамилни, често плътски, кръвни връзки, школи и клубове, привилегии и предразсъдъци, които имат корени много по-дълбоко от сезонната смяна на професионални познанства и постижения. Нектарът на традицията, отпит при раждането, или пък омразата, натрупана през следобедите на игрището и вечерите в общежитието, могат да осигурят една рамка на поведение в живота, а понякога дори и определена цел в живота. Не е случайност, че деветима британски министър-председатели са от колежа „Итън“ например.

В разнищването на тези вътрешни тайни и в проследяването на произхода на влияние няма по-полезен инструмент от страниците на каталога „Кой, кой е“. Повечето от ефирните нишки на обвързаност могат да бъдат открити в рамките на тази книжка, както и грубото бръмчене на случайния безочлив натрапник, който като всяко насекомо, влязло в паяжина, рядко оцелява дълго.

Изданието, което Мортима имаше, беше отпреди няколко години, но все пак съдържаеше това, което ѝ трябваше да знае. Там видя, че Клайв Уотлинг щеше да бъде проблем. Той не идваше от знатно семейство, нямаше правилното образование, нито пък правилното възпитание, беше стигнал високо само със стремеж и честни постижения. Кое за целите на Мортима не беше достатъчно. Той се гордееше със скромния си произход от малката общност на Колд Кърби, която лежеше на ръба на Йоркширските хълмисти поля; основното му училище стоеше на почетно място в резюмето му, както и неговото президентство на Обществото по консервация в Колд

Кърби и членството му в няколко други местни инициативни групи. Това беше човек, чиито ботуши все още бяха здраво стъпили в калта на шотландското поле и чиито нишки в паяжината бяха тънки и редки като листа на орхидея. И все пак...

За късмет — всъщност благодарение на семейните връзки — един втори братовчед на майката на Мортима Ъркарт (по баща Къхуун^[1]) все още притежаваше значително количество акри обработваема земя на север, в околностите на Колд Кърби, заедно с наследствената титла, която върви с тях, и Мортима ангажира благородника братовчед да отпрати необходимата покана за по пиетие на терасата.

Терасата на Уестминстър гледа към северния бряг на голямата река, където някога се е разхождал Хенри VIII — през разцъфналите дървета и подкастрените плетове на това, което по онова време е било градината на неговия дворец. Това винаги е било проблем, непосредствената близост до средновековната градска част на Лондон с неговото гъмжащо човечество и преливащите нощни гърнета. Може би точно в някой зловонен летен ден кралят е започнал да завижда за сладкия аромат на двореца, който стоеше по-нагоре в Хамптън Корт, където живеял неговият лорд — канцлер, кардинал Уолси, един човек, чието богатство и собственост щели да намалеят с прилива на лютите води на Темза, която се люшкала покрай портите на краля. Във всеки случай мястото никога не е постигнало голяма популярност, докато викторианците, най-мощните градски преустроители, не изградили канализационна мрежа и надеждни насипи по бреговете на реката и по този начин трансформирали забележителностите на града. От едната страна на реката архитектите Бари и Пуджин издигнали голям портокалово златист дворец за парламента, приличащ на пясъчен замък на плажа, осеян с флагове и кули. По ръба му направили тераса, където през топлите летни дни членовете на съответната камара на парламента могат да седят и да сърбат големи глътки чай, докато блискащите се води облекчават и правят преминаването на времето и на законодателството по-лесно, вместо да наводняват сетивата, както в древните дни.

Майор Лорд „Бънджи“ Къхуун рядко имаше път към Лондон, но когато идваше, намираще Камарата на лордовете за възможно най-удобния клуб. Поради тази причина той се оказа податлив към

предложението на братовчедка си да организира малък коктейл на терасата и да покани няколко внимателно подбрани гости. Той не познаваше своя съсед от Колд Кърби, който скоро предстоеше да му стане брат благородник, но нямаше нищо против да се запознае с него. Същото важеше и за Мортима.

Уотлинг беше любезен човек, учтив, но и предпазлив, опипваше пътя си, чувствайки се на леко несигурна почва. Като опитен играч на крикет в началото на мача той не беше човек, който си дава зор. За известно време той стоеше тихо на терасата, загледан през тинестата река към мястото, където една армия от работници като мравки трансформираха това, което беше болницата „Сейнт Томас“, в нещо, което трябваше да се превърне в офисен и търговски комплекс с кино мултиплекс.

— Прогрес? — попита тя, заставайки до него.

— Имате предвид факта, че ако сърцето ми спре в този момент, ще им отнеме петнайсет минути повече да ми осигурят спешна помощ — той поклати глава. — Щом ме питате, не, според мен това по-скоро не е прогрес.

— Но не е точно така, нали, не и в Камарата на лордовете. Имам чувството, че всяка готическа ниша в това място е оборудвана с всевъзможна животоспасяваща техника. Във всеки килер има системи. Не се позволява да умираш тук. Не и в кралски дворец. Против правилата е.

Той се засмя.

— Звучи обнадеждаващо, г-жо Ъркарт. Като съдия за мен е важно да се водят по правилата.

— Не претендирам, че разбирам юридическата система.

— Не е ваша работа да я разбирате. Иначе какво щяхме да правим всички ние, юристите, как щяхме да кълвем букви за сметка на данъкоплатците?

Той беше срамежлив, но се отпускате малко по малко; беше неин ред да се засмее.

— Значи сте на държавна заплата в момента, харчите кралския шилинг?

— Всъщност кипърския, ако трябва да сме точни.

— О, значи вие работите по това? — тя остави ветреца да разроши косата ѝ, напрегната, че може да изглежда... ами, напрегната.

— Трудно ли е делото?

— Не прекомерно. Зоните на разногласие са ясни и не чак толкова големи; просто е въпрос на фин баланс. Имаме съдийски панел, който заседава по дванайсет часа на седмица, а през останалото време ходим да... си събираме мислите.

Той вдигна чашата шампанско в красноречив жест на самоирония.

— Значи сте панел? По някаква причина бях останала с впечатлението, че е изцяло британска инициатива.

— Де да беше. Понякога намирам френско-британската дружба от времето на Антантата нито за кой знае каква дружба, нито за кой знае какво „съглашение“.

Предишния ден французинът Роден беше стигнал нови висоти в своята нелогичност и грубост. Но това май беше обичайното му поведение.

— Значи и французите са замесени?

— Да, както и един малайзиец, един египтянин и един сърбин. На теория трябва да създадем толкова жега, че да претопим мечовете в услуга на един по-добър свят, но на практика се оказва, че ръбовете на ралото са не по-малко остри.

— Сигурна съм, че вътре в себе си сте много горд с работата си. Но — простете ми невежеството — тази смесица от националности, и специално присъствието на французин, не прави ли задачата ви малко... по-трудна? Особено в този случай.

— Винаги е така — съгласи се пламенно той. — Но защо „особено“ в този случай?

— Имам предвид с петрола...

— Петрол? Какъв петрол?

— Не знаете ли? Трябва да знаете. Няма как да не са ви казали.

— Какво да са ми казали? Сеизмичните проучвания не показаха никакъв петрол.

— Но явно има и друг доклад, много секретна търговска тайна, така чух — а може би не ми е работа, — в който се твърди, че островът плава над огромен резервоар с петрол. И че ако отиде при гърците, на французите са им обещани правата за експлоатация — тя изглеждаше объркана. — Това не прави ли решението трудно за един френски съдия?

Ето какво си е наумило копелето... Лицето на Уотлинг помръкна угрижено, докато покрай него великата река Темза и Мортима не спираха своя поток.

— Простете ми. Забравете всичко, което казах. Сигурно е нещо, което съм дочула, а не е трябвало. Нали ме разбирате, аз никога не внимавам много в тези неща и не мога да преценя какво ми е работа да знам и какво не.

Тя звучеше смутено.

— Аз съм една глупава жена, която се натъква на сфери, в които нищо не разбира. Трябва да си гледам бърсането на прах и женските предавания.

— Навярно е нещо, което не би следвало да обсъждаме — съгласи се той, настроението му се вкисна, сякаш някой му беше взел питието. — Работата ми е да боравя с фактите, които са ми поднесени. Безпристрастно. Трябва да се изолирам напълно от външен материал и — простете ми — от клюки.

— Надявам се не съм ви накарала да се почувствате неудобно. Моля ви, кажете, че ще ми простите.

— Разбира се. Вие нямаше как да знаете.

Той говореше мило, но тонът му беше станал подчертано формален, беше се превърнал отново в съдията, взиращ се през реката, в нищото. Мислеше.

Мортима замълча за момент, докато се мъчеше да се овладее, въртейки нервно дългото столче на чашата си. Беше време да завземе нова територия, каквато и да било нова територия, стига да не плава над петрол. Тя го дари с най-любезната си женска усмивка.

— Толкова се радвам, че доведохте и майка си; разбрах, че и двамата сте пили чай с Бънджи.

Той кимна леко.

— Майка ми особено хареса бисквитките. Но не и чая. Каза, че ще донесе от нейния следващия път.

Изведнъж Уотлинг се притесни, парна го една тревога. „Следващия път“. Дали не издаде нещо, което не бива, за бъдещата си титла? Дали съпругата на министър-председателя знае за новогодишния списък с почести? Не, сигурно поканата на терасата е просто начин да го въведат в системата?

— А баща ви?

— Страхувам се, че вече не е сред нас. За мое вечно съжаление никога не съм го познавал, нито пък той мен.

— Колко тъжно — на нея отново ѝ стана неудобно, изчерви се, сякаш не успяваше да намери правилната тема, притесни се колко е непохватна. Пое си дълбоко въздух. — Вижте, всички глупости, които казах за петрола, нали не мислите, че съм намеквала, че това би се отразило на мнението на френския съдия. Аз уважавам французите, те са нация на смелия и независим дух. Не мислите ли така?

Уотлинг се задави с шампанското. Тя хвана лакътя му, притеснена за здравето му. Очите му се изцъклиха, лицето му се зачерви. Тя се замисли дали да не притича за онези животоспасяващи системи.

— Моите извинения — изкашля се той. — Но се страхувам, че не споделям изцяло вашето мнение за французите. И аз имам своите малки лични предразсъдъци.

— Просто обичате йоркширски пудинг и зеле, а не префърцунената френска кухня?

— Не точно, г-жо Ъркарт. Истината е, че баща ми е загинал във Франция. През 1943.

— По време на войната...?

Лицето ѝ беше картина на пълна злочестина, но веднъж повдигнат, това не беше въпрос, от който той можеше лесно да се отърве.

— Да. Той е бил агент от „Специални операции“, пуснат с парашут зад вражеската линия. Предаден на Гестапо от местния френски кмет, който се оказал таен сътрудник. Повечето от тях са били сътрудници на Гестапо. До десанта в Нормандия. Французите си получиха държавата обратно, а в замяна майка ми получи малка пенсия. Как да стигне за издръжката на четири деца в едно изолирано йоркширско селце. Така че надявам се ще разберете и простите моя малък личен предразсъдък.

Но имаше и още. Петролът. Французите. Това копеленце от Бретан. Сега Уотлинг знаеше защо Роден е толкова упорит. Изведнъж всичко стана на каша. Как да постави под съмнение почтеността на свой колега? Какви доказателства имаше, само подозрения, които много хора биха нарекли предразсъдъци. Във всеки случай и най-малкото споменаване на петрол щеше да хвърли процеса в пълен хаос.

Не, трябваше да подаде оставка, да си измие ръцете от това, не можеше да позволи собствената му преценка да бъде замъглена от слухове и лични съмнения. Но и това щеше да доведе до хаос. Непредвидено забавяне. Може би дори щеше да застраши мира. И щеше да помахва за сбогом на благородническата си титла. Баронът от малкото село.

— Чувала съм за вашата репутация, професор Уотлинг, и знам, че сте безпристрастен — опитваше се да го успокои тази глупава жена. — Сигурна съм, че нищо от това няма да повлияе на вашата преценка...

Имаше и друг начин. Да си мълчи. Да се прави, че нищо не е чул. Да завърши процеса, както всички го молеха. Да въздаде справедливост въпреки французина.

— А за баща ви много съжалявам — продължи тя. — Нямах никаква представа.

С изключение на представата, придобита от каталога „Кой кой е“ и няколкото минути, прекарани в ровене на пресизвадки за Уотлинг.

* * *

Той се прекръсти по сложния маниер на православните християни и коленичи в прясно окосената трева до гроба на жена си, маневрирайки ставите си като човек, по-възрастен от годините си. „Еониа мними“ — вечна й памет, промърмори той, прокарвайки ръка по линиите, издълбани в мрамора, без да обръща внимание на жалбите на болния си крак. До него Мария смени увехналите цветя с нови и двамата се отдръпнаха с тихи мисли и спомени.

— Това е важно — каза той. — Да се почитат мъртвите.

Гръцките митове и легенди бяха изградени около подземния свят и за човек като Пасолидес, който знаеше, че самият той скоро ще трябва да премине от другата страна, почитта към мъртвите беше от първостепенно значение. През цялата история на елините животът толкова лесно оставаше на заден план за сметка на мрачния лодкар на Стикс, че сложните ритуали на този преход бяха необходими, за да се запази известна доза цивилизованост в един свят, който твърде често беше нецивилизован и варварски. И все пак за Йоргос и Еврипид не беше имало ритуал, нямаше почит, нямаше достойнство.

Откакто в метафоричен смисъл се натъкнаха на гробове на братята му, сякаш в Пасолидес се заформи апетит към собствения му живот. Той намери нова цел, нова фиксация и дори за Мария на моменти това да изглеждаше прекалено, поне беше някаква цел, някаква мисия, някакъв смисъл, който му даваше жизненост, каквато тя не бе виждала в него от по-щастливите времена, преди майка ѝ да почине. Дори кракът му сякаш беше по-добре. През деня той бе започнал да напуска сянката на своя храм, да куцука на разходки в Риджънтс парк, често си мърмореше нещо, отново се наслаждаваше на откритите зелени площи, на кавгите на врабчетата по пътеките, на шума на липите край езерото. Това беше най-близкото до спомените му за планинските склонове, което можеше да постигне в центъра на Лондон.

Докато Мария забърсваше хладната мраморна надгробна плоча, изучаваше внимателно баща си, усещайки колко много се беше променил. Неговото малко кръгло лице беше като плод, паднал твърде отдавна от дървото, съсухрено, набръчкано от възрастта и от гена, косата му — бяла като изхабена стомана, бузите — издълбани от болките на тромавото му непохватно тяло. Но очите блестяха отново с подновена жар, като стар лъв, събудил се от сън, гладен.

— Защо са го направили, Баба? Какво са крили британците?

— Вина.

Той познаваше това чувство добре. Вината беше изпълнила собствения му живот и го беше направила самотник, тази натрапчива мисъл, че някак си се е провалил, че ги е разочаровал, подвел — и другарите си, и роднините. Като най-големия син не беше успял да защити по-малките си братя, а когато осакатя, не беше успял да вдигне пак знамето на съпротивата, когато те загинаха. Той не би го признал пред никого, рядко го признаваше и пред себе си, но тайно презираще своите братя мъченици, въпреки че ги обичаше, защото Йоргос и Еврипид бяха почитаните мъртъвци, докато Евангелос беше нещастният, провалил се жив. Гърчеше се в сянката им, недостоеен за паметта на братята си, без да знае дали е щял да покаже техния кураж и с отнет шанс дори да опита. Той никога нямаше да бъде герой. Бе прекарал живота си, мъчейки се да докаже на света, че неговата отдаденост на каузата е не по-малка от тази на братята му, дори докато тайно в себе си ги обвиняваше. Обвиняваше ги и заедно с това

обвиняваше себе си, че оставяше червеят на завистта и безразсъдството да го яде. Но сега най-после сякаш имаше надежда за някакво облекчение, за някой друг, който да понесе вината.

— Вина — повтори той, разтривайки крака си, за да върне кръвообращението. — Какво друго може да крие един войник? Не смъртта, това му е работата. Само вината се заравя. И се изгаря.

Тя откъсна няколко стърчащи стръка трева около гроба, докато слушаше. Той мислеше, че тя не знае нищо за скрития му срам, но тя бе живяла с него през целия си живот и разбираше, въпреки че не можеше да направи нищо за него.

— Продължи, Баба.

— Те са имали правото да убият братята ми според британския закон. Йоргос и Еврипид носеха пушки, бомби; никой не би ги обвинил, освен някой беззъб старец. Имаше един случай — британците обесиха едно осемнайсетгодишно момиче, Паликаридес, защото го хванали с пистолет. Това беше техният закон. Задължително — той се запъна в произнасянето на думата, но не и в смисъла ѝ. — Не, не са се опитали да скрият смъртта им. Трябва да е било начинът, по който са умрели.

— Значи затова са изгорили телата, заради това, което са им причинили. Мъчения?

— Не е като да не се е случвало.

Той спря, очите му се взираха в далечината и в миналото.

— Може и да не са били трупове, когато са ги горили. Може да са били живи. И това се е случвало.

И то от двете страни, макар че не му се искаше да си спомня; това беше другото нещо, което не би признал пред дъщеря си. Но дори след толкова години се оказваше невъзможно да изтрие спомена за телата, напоени с бензин и отмъщение. „Продоти“, предатели, гърци, обвинени, че са издали други гърци, как се препъваха надолу по селската уличка, как продължаваха да крещят, че са невинни през овъглените си устни, с ослепели, изгорели очи, телата им — превърнати в клада, която да запечата в съзнанието на всеки очевидец едно ужасно послание за вярност и преданост към народа. Но Йоргос и Еврипид не бяха предали никого, не бяха „продотес“, не заслужаваха да умрат така.

— Нали знаеш какво означава това, Баба̀? Може да има и други скрити гробове.

За кипърските гърци в дългите зимни нощи, когато възрастните жени подклаждаха пламъците на спомена и разказваха истории за старите дни, нямаше спомен, който да изгаря по-дълбоко от спомена за „онези, които вече ги няма“. През 1974 г. гръцките екстремисти в Атина, разочаровани от липсата на напредък в посока „Еносис“, съединение между острова и континенталната част, направиха заговор за сваляне на правителството в Никозия на архиепископ Макариос. Това беше пристъп на лудост, от която Кипър никога нямаше да се възстанови. Пет дни по-късно турците си отмъстиха и нахлувайки в острова, го разделиха и разчупиха етническия пъзел така, че после никога не можа да се преподреди. По това време хиляда и повече гърци изчезнаха безследно, пометени от настъпващата турска армия и от лицето на познатия свят. Подозренията за съдбата им винаги са били източник на неподправен гняв от страна на гърците и на срам за турците — такива неща се случваха при военни действия, нещастия, изолирани примери за варварство, дори грешките на едро, само че кой, по дяволите, обичаше да си го признава след това? Но в търсенето на мир турците бяха признали, разкрили всичко, което знаят за „онези, които вече ги няма“, което след почти четвърт век се беше оказало болезнено малко — няколко разпръснати гроба, стари кости, фрагменти от доклади, избледнели спомени, — но дори и малката светлина, огряла най-тъмния час от историята на този остров, донесе разбирателство и помогна за облекчаване на страданието, беше позволила на семействата да скърбят и да отдадат почит на мъртвите. „Мирология“. Но сега се оказваше, че има още гробове. Изкопани дори още по-рано, от британците.

За Мария, която никога не бе познавала чичовците си и следователно не можеше напълно да сподели тяхната загуба, беше въпрос на политика и на принципи. Но за баща ѝ ставаше дума за много повече. Въпрос на чест и на възмездие. Кипърска чест. Възмездие за Вангелис.

— Трябва да разберем каквото можем за тези скрити гробове, Баба̀.

— И за престъпленията, които са се опитали да прикрият, като ги заровят.

Той изпъна превитото си тяло като войник на парад.
— И кое е копелето, което ги е заровило.

---

[1] Шотландска фамилия, свързвана със стари родове на благородници. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

*Никъде не се разчита вече на
средновековните изпитания и мъчения за
проверка на нечия правота; никъде, освен в
Уестминстър.*

Пред входа на пленарната зала на Камарата на общините стои богато украсена и привидно старинна арка — арката на Чърчил. Нейната древност е преувеличена, опушената ѝ бледност не е причинена от хода на дълги години, а от близостта ѝ до една от избухналите бомби на райхсмаршал Гьоринг, която изравнила камарата със земята на 10 май 1941 г. От двете страни на арката има бронзови статуи на двамата големи военни лидери от съвременното, Дейвид Лойд Джордж и Уинстън Чърчил. Позата, в която е изобразен Лойд Джордж, е по-красноречива, тази на Чърчил е по-агресивна, с ръце на кръста, като че старият воин се засилва да изрита задните части на врага. Малко по-нататък има един цокъл, където няма статуя, но има място, може би оставено като акт на насърчение за всички онези, които минават и се надяват, че с помощта на усилията и големите си постижения ще могат да се присъединят към великите държавници.

Роджър Гарлик не би могъл, при каквото и да било стечение на обстоятелствата, да се нареди сред тях. Разбира се, той имаше високо мнение за себе си, което подхождаше на ролята му на младши „камшик“, един от онези, чиято задача е да събират депутатите на правителството и да ги подкарват през фойетата за гласуване. Гарлик беше човек с безкрайна талия, но ограничени ораторски способности, затова беше наясно с факта, че шансовете му за постигане на високо обществено признание ще бъдат редки и с удоволствие посрещаше възможността да упражни влиянието си в срещи насаме, по тъмните ъгълчета на политическия живот. Той дебнеше като лешояд, а любимата му храна бяха новобранци и жени.

— Роджър!

Викът дойде от посока на Бууза-Пит, който си проправяше път през лобито, където депутатите се събират, за да получават съобщенията си, да обменят клюки и други материали, необходими за тяхната работа. Той се протегна и стисна ръката на Роджър за поздрав, но не спря при него. Гарлик беше полезен контакт, човек, който беше способен под приглушено осветление и под натиска на втората бутилка бордо да сподели много от личните тайни, които откриваше за колегите си, но по средата на лобито не беше мястото за това. Министърът на транспорта тръгна да търси нещо по-полезно за момента.

Лобито беше претъпкано както винаги половин час преди времето за парламентарен контрол — „Време за въпроси“ към министър-председателя. Всички се събираха за ритуалното кръвопролитие — от време на време кръвта на Ъркарт, но по-често тази на питация и особено тази на Дик Кларънс, сравнително младия и безполезен лидер на опозицията, който често изглеждаше като ученик, който се държи неоправдано грубо с търпеливия си директор с дълъг стаж. Трябваше да има ред в клас и това беше работа на Гарлик като един от префектите на формата — да го налага.

Затова, когато забеляза, че Клер влиза в лобито, очите му се изцъклиха като стъклени мъниста на главата на плюшено мече.

— Не те видях снощи на гласуването, скъпа моя. Аз се застъпих за теб, разбира се, но шефът много се размърдя. Набутах се половин бутилка уиски, докато го успокоя — той й препречи пътя, застанал до фундамента на Лойд Джордж.

— Съжалявам, Роджър. Неотложен ангажимент, нямаше как да се измъкна.

— Не става само с „извинявай“, нали знаеш, моето момиче. Аз си заложих задника за теб, така че сега си ми длъжница. Какво ще кажеш да ми се извиниш на вечеря утре?

Той облегна дебелата си ръка на статуята зад нея, скъсявайки дистанцията между тях, интимност, която смяташе, че постът му позволява. Смърдеше на евтин одеколон и други по-лоши неща. Тя се огледа в лобито, търсейки някого — който и да е, — за да отклони вниманието си, но той не забеляза, неговият поглед беше фиксиран върху блузата й.

— Извинявай, Роджър, не мога утре. На фризьор съм. И вдругиден не мога. Ще ходя на семинар „Как да отстояваме личното си пространство“. Ако съпругът ми няма други планове — тя се усмихна, надявайки се той да схване намека.

— Тогава следващата седмица — настоя той. — Ще бъде забавно. Говори се за кадрови промени, отварят се нови постове, можем да обсъдим бъдещето ти. Може и да успея да те прикача към списъка ни с изгряващи звезди.

Докато говореше, покрай тях мина един депутат от тяхната партия и правейки му път, Гарлик използва възможността да приближи тялото си още, почти да се отърка в нея. Клер не възрази на глас; в тази тенджера под налягане, пълна с опънати нерви и безкрайни нощи, не беше необичайно за нея да получи подобно предложение от някой колега, особено след обилна вечеря, и ако започнеше да вдига скандал на всеки, който сложи ръка на коляното ѝ или я прегърне през кръста, нямаше да останат много хора, с които да си общува в партията. Такива бяха правилата на този мъжки клуб и тя беше поискала да влезе. Но не беше нужно да търпи тъпотии на Гарлик.

— Не става и следващата седмица, Роджър. Ще правя ремонт на кухнята.

Тя продължи да се усмихва, но без да трепне, заби пръсти в гърдите му и го отблъсна.

Устата му увисна.

— Скапани жени! Всички сте едни и същи. Безполезни. Как, по дяволите, очаквате да ръководим държавата, като почвате да ревете всеки път, като имате мигрена или децата хванат шарка.

Депутатите наоколо започваха да се заслушват в разговора им; той усети, че събира аудитория и повиши глас:

— Крайно време е да си набиеш нещо в главата. Това не е нито кръжок по плетене, нито детска ясла, това е Камарата на общините и ще правиш това, което се изисква от теб. Легни. Стани. Когато ти се каже. Ще заемаш каквато позиция трябва. Излъчена си да подкрепяш това правителство, а не да се мотаеш по коридорите, сякаш си избираш бельо в „Маркс & Спенсър“. Като ти се каже, ще си там и ще правиш каквото кажем!

Кръвопролитие то започваше отрано днес; от колегите, събрани наоколо, се разнесоха шумолене и мърморене, смесица от неудобство и

очакване, като звук от слагане на касапска престилка.

— Много съжалявам, че пропуснах гласуването снощи, Роджър. Нямах избор.

Тя положи особени грижи да изцеди и най-малката нотка на емоция, която би могла да се промъкне в гласа ѝ.

— И какво беше толкова важно, че да ни разочароваш всичките? За бога, само не ми казвай, че си имала час при скапания гинеколог.

— Не, не съм лежала по гръб, Роджър. Бях с Франсис. Нали се сещаш, министър-председателя? Той ме помоли да стана негов личен парламентарен секретар.

Аудиторията около тях се раздвижи, докато бузите на Гарлик започнаха да почервяват. Изглежда, с мъка контролираше долната си челюст.

— Министър-председателят ти е предложил да станеш негова... — той не успя да завърши репликата си.

— Негов личен парламентарен секретар. И нали знаеш каква съм си, Роджър, женичка. Не можах да кажа „не“.

— Но шефът, главният „камшик“, нищо не знае за това — заекна той.

Молеше се това да е номер.

Разбира се, че главният „камшик“ нямаше как да знае. Нямаше защо да бъде обсъждано с него. Той беше един от онези, маркирани за „под ножа“. Заедно с няколко от подчинените му.

— Франсис планираше да му го каже днес на обед. Явно още не е стигнало надолу по веригата. Поне не толкова надолу, че ти да знаеш.

Един стар депутат от насъбралите се зяпачи дръпна Гарлик за ръкава.

— Гейм, сет и тестиси, приятелче. Така изглежда — каза той и отмина, кискайки се.

Гарлик спихна като продупчен цепелин, размаха безпомощно ръце, издаде гърлен звук, смали се наполовина, но, както тя знаеше, му предстоеше да се смали още повече. Клер беше стигнала до вътрешни привилегии и достъп до вътрешна информация и осъзнаваше колко много ѝ харесва това. Неспособен да проговори, напълно блокирал, Гарлик се обърна и се затътри към офиса на „камшиците“ и бутилката уиски, която се намираше вътре.

— Толкова се радвам, Клер, винаги съм смятал, че е крайно време да получиш някакво признание. Наскоро пак те препоръчвах на Франсис. Радвам се да видя, че е помогнало — Бууза-Пит се появи до нея от нищото; неговите антени бяха безупречни.

— Не мога да повярвам колко много хора са ме препоръчали напоследък — отговори двусмислено тя.

— Много ми е приятно, че съм един от първите, който те поздравява. Нека го отпразнуваме на вечеря. Скоро.

Поканата. Която щеше да бъде последвана от внимателни поздравии за съпруга ѝ и малък подарък за децата. С един скок тя бе минала от трета в първа дивизия, през главите на около двеста колеги, почти изцяло от мъжки пол. Това изпълваше Джефри с безпокойство. Тя беше дала на късо системата му, системата, проектирана да го защитава и да подкрепя неговата кауза. Тя не се вписваше и той не я разбираше, следователно не знаеше как да я контролира. Да, той имаше властта на министерския пост, но тя имаше влиянието на достъпа — тя на практика щеше да живее на номер 10. Тя беше конкуренция, сурова и гола — това му напомни, че нямаше смисъл да се опитва да я вкара в леглото си, вече беше опитал.

Новината вече беше обиколила лобито и Джефри усети, че много очи ги следят. Той я хвана свойски под ръка.

— Ще ни бъде толкова забавно — каза той и я поведе към пленарната зала.

* * *

Ъркарт, стиснал червената си папка, с препъване стигна до своето място на първия ред в залата, където седяха правителствените ръководители. Би предпочел да се появи с горда крачка в камарата, всеки да го забележи, като мине зад стола на председателя, но тук винаги беше претъпкано, когато ставаше дума за парламентарен контрол, и затова му се наложи да се провира сред тела, лакти, крака и други протегнати пречки от този род от страна на депутатите, които не го бяха видели, че идва. Почти бе стигнал до мястото си с висока стъпка, сякаш беше на упражнение по обзядване, облягайки се на рамото на Том Мейкпийс за подкрепа, когато заместник-министърът на

финансите получи спазъм и изрита премиера си в пиццала. Още един доброволец за гледка от задните редици.

Независимо от това Ъркарт се чувстваше добре, изпълнен с позитивизъм. По време на обяда беше информирал главния „камшик“, че услугите му на боцман на борда вече няма да се изискват по време на този курс. Човекът беше разбрал с половин дума. Големият кораб на държавата рядко спираше да прибере падналите зад борда, да не говорим за някой, който е преднамерено пуснат; по-добре беше да опита да се залепи за корпуса като някое ракообразно. И все пак в точката на най-голямото нещастие му беше хвърлен спасителен пояс, обещание за благородническо звание при успех на следващите избори, ако междувременно си държи устата затворена и не създава проблеми. От този момент нататък той бе принуден да седи и да се прави, че се наслаждава на последния си обяд, като между супата и рибата помогна на премиера да завърши окончателния списък с тези, които ще се присъединят към него зад борда. Чувството за дълг и дисциплина бе втъпено достатъчно дълбоко в психиката на повечето „камшици“, така че гледката на кръв, дори на собствената им, изглежда, не влияеше на апетита.

Докато седеше на мястото си до катедрата за отговори, гледайки армията на опозицията, подредена в слоести редици пред него, Ъркарт бе поразен колко много приличаше това на панаирджийско стрелбище. Редици с патици, които една след друга щяха да изпърхат и да се изложат на мерника му, докато арбитрите от пресата на балкона гледаха надолу в безпристрастно очакване да преброят опърлените пера. Той възнамеряваше да им отвори доста работа в този ден. Зрението му може и да отслабваше, но не и ловният инстинкт.

Първата патица, която изквака и издаде прикритието си, беше един уелсец, чийто глас носеше нежния ритъм на северозападния бряг и остроумието на дървени въглища. Ожесточено и ужасно подробно той изрази загрижеността си, че премиерът не полага достатъчно грижи по европейските въпроси. Ъркарт пое дълбоко дъх, отегчен, извъртя очи, за да разгледа тавана, мислите му минаха през него и стигнаха до терасата на покрива... Той бързо се изтръгна от това състояние и се върна обратно към работата на парламента.

— И ще завърша с това: премиерът твърди, че вярва в единния икономически пазар; аз също. Но ако той наистина вярва, защо тогава,

питах защо, обръща гръб на единната валута? Всички тези лири, шилинги и песети са такова разточителство-о-о.

Толкова красиво го каза, помисли си Ъркарт, Большой театър, само че в уелски вариант. Вятър работа. Той се изправи и облегна лакът на катедрата, за да се прицели по-добре.

— Ако ми позволите, смятам да се намеся в монолога на многоуважаемия джентълмен... — той се усмихна, за да покаже, че няма лоши чувства.

След това с небрежно движение затвори червената папка пред себе си, която съдържаше брифинга на държавните служби. Очевидно отговорът му нямаше да изисква допълнителна информация.

— Бих искал да знае, че съм изцяло съгласен с него.

Залата се раздвижи в недоумение. Откога Ъркарт се съгласяваше с опозицията?

— Е, почти изцяло. По основния въпрос. Който за мен е следният... — ловко и без уелсецът да е наясно с това, Ъркарт местеше вратичките с намерението да заиграе напълно различна игра. — И въпросът е: какво трябва да направим, за да се постигне ефективен единен пазар в Европа? Въпреки че не виждам защо бърза толкова да премахне британския паунд и да свали от монетите ни лика на краля.

Уелсецът пляскаше с крилца; той изобщо не беше искал да каже това. И кой, по дяволите, беше Франсис Ъркарт, че да облича доспехите на защитник на короната?

— Но нека му кажа и още нещо — пръстът на Ъркарт сочеше като оръжие към цел. — Ако искаме да изградим единен пазар и да се отървем от отпадъците и разточителството-о-о, има нещо много по-важно от единната валута. И това е единният език.

Залата замлъкна зашеметена, докато присъстващите храносмилаха този изцяло нов залък. В кошарата, отредена за държавни служители, отстрани на председателския стол, един асистент започна да рови из страниците на своя клипборд, като суфльор, който отчаяно се опитва да върне пиесата към репликите от сценария.

— О, да — продължи Ъркарт, като повиши глас и се подготви за атака с наречия и прилагателни. — Няма нищо по-разточително и скъпо за бизнеса от това да се търгува на множество различни езици. Цената възлиза на милиарди всяка година, пък го смятайте в каквато

валута щете. Икономическата логика е безспорна, първият ни приоритет трябва да бъде да заговорим на един и същи език.

Той сви рамене, сякаш нямаше какво да се направи по въпроса.

— Предполагам, че това е просто историческа случайност — че единственият език, подходящ да изпълни тези условия в момента, е английският.

От мястото си на първия ред Болингброук нададе рев на наслада — негов специалитет, както казваше Ъркарт, макар и по-уместен за отбелязване на победа на „Манчестър Юнайтед“ например. Ъркарт все пак беше благодарен и се обърна, за да уважи подкрепата, която се изкачваше и набъбваше по скамейките зад него. Той забеляза, че Том Мейкпийс не гори от желание да се присъедини към забавата.

— Така че, когато европейците дойдат при мен и започнат да ми говорят за единна валута на английски език, тогава ще започна да ги слушам — обяви той.

Той се забавляваше страхотно. Майната му на дипломатическия етикет. Негова ли щеше да бъде вината, ако се окажеше, че Брюксел няма чувство за хумор?

— И ще разчитам на непоколебимата подкрепа на уелското сърце на многоуважаемия джентълмен, който се изказа преди малко.

Ъркарт засия сред врявата, която се вдигна около него, и се върна на мястото си. Още преди да е седнал, лидерът на опозицията беше станал на крака и подлагаше на изпитание шевове на костюма „Армани“, а лицето му беше зачервено от възмущение. Ъркарт се отпусна удобно в кожения стол. След като си видял как колегата ти се превръща във вихрушка от пера, трябва да си пълна пуйка, за да си толкова нетърпелив да заемеш мястото му. Но Кларънс си беше пълна пуйка, на практика готова за фурната.

— Рядко съм чувал в тази камара някой да се изказва толкова недостойно и толкова антиевропейски. Поведението на министър-председателя днес е национален срам. След няколко дни му предстои полет до Франция и среща с френския президент. Не осъзнава ли как ще го посрещнат? Как ще се отрази на репутацията на тази страна, ако нейният министър-председател бъде освиркан по улиците на Париж?

Парадоксална радост изблизна от поддръжниците зад него, която бързо замря в объркване, а Ъркарт я прие благосклонно. Кларънс продължи атаката си.

— Кога ще разбере министър-председателят колко вреда носи на интересите на тази страна със своето твърдоглавие, непрестанното налагане на вето над новите идеи и унизителния отказ да бъде добър европеец?

Смут. Наложил се да мине известно време, а председателят неколkokратно да положи усилия да успокои залата, преди Ъркарт да има шанс да бъде чул. Но той нямаше причина да бърза.

— Може би е виновна младостта на многоуважаемия джентълмен, че го прави толкова буен. Може би тя обяснява очевидното му желание да идва всяка седмица в камарата с единственото намерение да получи поредния урок по стария викториански метод — като си изпроси един добър бой. Но младостта сама по себе си не е достатъчно извинение за невежеството — Ъркарт подръпна ръкавите на самото си като учител, който се подготвя да хване тебешира пред черната дъска. — Изглежда, вече се е изкачил толкова високо по своя европейски вариант на Вавилонската кула, че му се е завило свят и е загубил ориентация. Още веднъж ще ми се наложи да го сваля на земята. Да му напомня за едни други времена, когато светът имаше много причини да бъде благодарен, че ние във Великобритания не се водехме по модата в Европа. Когато пак упражнявахме своето вето. Когато пак казахме „Не, не и не“. Когато показвахме, че сме упорити и нямаме никакво намерение да се огънем. Както направихме през 1940 г. Ние се изправихме сами, подкрепени само от Бога и морето, когато всички останали... — той ги отхвърли с широк пренебрежителен жест — бяха капитулирали.

Болингброук обезумя, решен на всичко, за да може подкрепата му да се чува над залповете на безредие, изстреляни от пейките наоколо. Докато правеше пауза сред глъчката, Ъркарт си спомни позата от статуята на Чърчил отвън пред вратите на залата и реши да я изпробва, премести ляв крак напред, отметна назад краищата на самото си, сложи ръце на кръста и се наведе напред с лице срещу звука от престрелката.

— Нашето твърдоглавие — смятам, че това е думата, която той използва, — нашето твърдоглавие спаси Европа тогава. И британският премиер не беше освиркван по улиците, след като освободихме Париж, а падаха на колене да му благодарят!

Да, това определено щеше да предизвика хаос във Франция, но той щеше да го преживее. Французите нямаха право на нито един глас, който да се брой в изборната нощ. Отгоре, в балкона на пресата, виждаше нетърпеливи лица, наведени напред за по-добра гледка; още по-важното беше, че пейките зад него се бяха превърнали в бурно море, всички бяха вдигнали във въздуха белите листове с дневния ред и сякаш до един се подготвяха да предотвратят друга заплаха от нашествие. Е, почти до един. Мейкпийс седеше сковано, с протегнати крака, с намусен израз, като излят от цимент. Той щеше да бъде проблем, когато се размрази. Но Търкарт мислеше, че има решение за това.

* * *

Търкарт закри чевръсто по коридора към кабинета си в Камарата на общините, докато вече съчиняваше заглавия.

— Как ти се струва: „Търкарт блокира брюкселските брътвежи“, „Франсис 6 — 0 Франция“? А какво ще кажеш за: „Да бъдеш или да не бъдеш — това е езикът“? Да, харесва ми.

Клер се мъчеше да не изостава. Той напусна пленарната зала с жарта на сопрано, стимулирано от десет биса, и й направи знак да го последва. Обикновено той щеше да бъде заобиколен от глутница държавни служители, но този път те бяха решили да се скупчат отстрани и да изчакат, докато броят мъртвите си събратя. Той влетя в стаята си, задържа тежката дъбова врата за нея, след което я затръшна със звук като от артилерийски залп. Той застана мирно срещу нея, като за проверка.

— Как се справих?

— Ти беше просто...

Тя потърси думата. Какво трябваше да каже? Майсторството, с което владееше камарата, я възхити и вдъхнови точно толкова, колкото бесният шовинизъм на думите му обиждаше всичко, което й беше скъпо. Но нейните възгледи за момента нямаха значение — тя беше тук, за да се учи.

— Франсис, ти беше просто невъзможен.

— Да, бях, нали? Перушина навсякъде. Толкова хубаво меле не беше ставало от години.

Той се повдигна на пръсти, беше се подмладил с четиридесет години, не можеше да сдържа ентусиазма си.

— Франсис, ти сериозно ли говореше? За единния език?

— Разбира се, че не. Това никога не може да стане. Но ще блокира всички тези глупости за единна валута, поне за известно време, и нашите избиратели ще бъдат страшно доволни. Ще ни се вдигне рейтингът с три процента до края на месеца, ще видиш.

Той беше извънредно жизнен, все още под влияние на адреналина. Времето за въпроси и отговори беше метод за себедоказване чрез изтърпяване на мъчения, моментът, когато най-силния човек в страната го влачат до ръба на една скала и го карат да погледне надолу, за да види какво го чака един ден. Тя беше чувала, че за да се справят с напрежението, някои премиери са пиели, други са повръщали преди това, но в пленарната зала Ъркарт винаги изглеждаше сякаш държи нещата под контрол, сякаш нищо не може да го разклати. Но тук, зад затворената врата на кабинета си, тя усещаше напрежението, което струеше от порите му. Кръвта му кипеше, страстта гореше, като любовник пред оргазъм. Тя беше допусната да сподели с него един много интимен момент.

— Ти си моят талисман, Клер. Усещам го.

Той протегна ръце и сграбчи раменете ѝ, обявявайки я за своя, и в същото време търсейки опора, защото огънят в него бавно започваше да затихва. Тя се опита да се престори, че няма нищо сексуално в този момент, но напразно — тук имаше власт, най-потентният от забранените плодове, а също и авторитет, страст, уязвимост, събрани в едно, всичко, за което беше мечтала в политиката и от което вече тя самата беше част. Тя го погледна в очите, възхитена от привилегията на този момент, знаейки, че политическият ѝ живот вече никога няма да бъде толкова прост.

Моментът беше прекъснат от звуците на протест, идващи от външната страна на вратата, и неочакваното появяване на една фигура в състояние на значителна възбуда. Беше Том Мейкпийс. Раздразнението му, изглежда, само нарасна, когато хвана началото на интимния момент между неговия лидер и бившата му любовница. Първоначално възнамеряваше да предложи кратко извинение за

нахлуването си, но реши да се откаже от всякакви изтъркани формалности, като първоначално се облеци срещу Клер, преди да премести поглед върху министър-председателя.

— Франсис, твоето малко представление беше на ръба на позора. Обида за европейските ни партньори. За един следобед ти успя да заличиш всичко, което съм постигнал през целия си мандат като външен министър. И всичко това само в името на една безсмислена парламентарна кавга.

— Трябва да се научиш, Том, че в Европа не всичко е по правилата на Куинсбъри^[1]. Понякога трябва да сложиш малко пипер на ръкавиците.

— Не можеш да се гавриш с международната политика, без да си направиш труда да се консултираш първо с мен. Няма да го допусна. Как очакваш да работя с министрите на други държави след това? — той отметна един кичур, който беше паднал над челото му, опитвайки се да възстанови самообладанието си.

— А, добър въпрос. Не очаквам.

Клер отстъпи крачка назад. Тя знаеше какво следва и се чувстваше сякаш се натрапва. Усети и силен пристъп на срам. Дали защото Мейкпийс допреди няколко дни беше неин любовник, или защото все още не беше свикнала с ритуалите на унижение? Погледът му я проследи със съмнение.

— Том, ти си един от моите най-способни и благочестиви министри и си една от силните страни на това правителство. Потенциално. Също така си и най-страстният евроентусиаст в правителството, който е източник на голямо объркване. Потенциално. Така че... местя те в Министерството на околната среда, където твоята благочестивост може да намери своята награда, а ентузиазмът ти да предизвика по-малко вреди.

Ударът бе нанесен, но ефектът не беше мигновен. Кичурът отново падна напред и изражението му премина в объркване. Сковано започна да клати глава, като че ли опитваше да се отърси от внезапния шок.

— Помисли си, Том. Ти си човек с големи административни способности и със социално съзнание в едно правителство, което мнозина смятат за напълно безсърдечно. Това сигурно ти причинява точно толкова страдание, каквото и на мен. Е, какво по-добро място да

покажеш своите лични ценности и добрите намерения на правителството от областта на околната среда? Добре ще е за теб, добре ще е за всички нас.

Главата му все още се клатеше.

— Няма да приема.

— Не подлежи на обсъждане.

— Или околната среда, или изхвърчам?

— Ако така искаш да поставиш въпроса.

Мейкпийс пое дълбоко дъх, търсейки самообладанието си, и след няколко секунди го намери.

— Тогава подавам оставка.

Клер го погледна с нови очи — за бога, той наистина щеше да го направи. Нямаше да направи компромис. Тя знаеше, че той прави грешка, но откри, че повече от всякога оценява тази жилка на инат, както благородна, така и наивна, която беше същевременно най-привлекателната и най-дразнещата черта на Том Мейкпийс. Ъркарт обаче не изглеждаше толкова впечатлен. Неговата еуфория си беше отишла, за да бъде заменена с чист гняв.

— Том, не може да подадеш оставка! За бога, спри да бъдеш толкова капризен и виж реално нещата. Не след дълго ще реша да се пенсионирам и партията ще започне да търси нов лидер. Моето предположение е, че ще търсят и промяна в стила. Някой по-благ от мен. Някой с различни пристрастия в политиката просто заради радостта от промяната. Звучи като доста добро описание на Том Мейкпийс. Околната среда е чудесна възможност за теб — грабни я с две ръце! — за миг остави тази мисъл да пусне корени. Това, което партията няма да направи, Том, е да предаде съдбата си в ръцете на някой, който е прекарал последните няколко години в това да седи сърдито на задните скамейки.

Мейкпийс беше опънат като струна на пиано, краката леко разкрасени за стабилност, ръцете скръстени, за да не издадат вътрешните емоции, чертите на лицето му — нетрепващи, докато се бореше да се контролира. Бавно, в самите краища на устата му, Клер забеляза появата на една тъжна усмивка — картина на мъж, който казва сбогом на нещо много ценно за него. Но на кое? На поста? Или на принципите си?

— Франсис, логиката ти е почти безупречна. С едно изключение.

— И какво е то?
— Подценяваш колко много те намразих с времето.
И с това той си отиде.
Тишината, която остави след себе си, беше потискаща.
— Май това означаваше „не“ — промърмори Ъркарт накрая.
— Да го догоня ли?
— Не. Няма да се моля.
Нито пък щеше да прости.
— А за момент се бях притеснил, че денят ще се окаже приятен.

* * *

Може би всичко щеше да се развие по различен начин, ако Мейкпийс беше имал лукса да си позволи няколко тихи момента на размисъл, възможност да остави прагматизма да се настани редом до чувството му за накърнена гордост и да прецени кое от двете има по-големи шансове да стигне до успешен край на деня. Но вятърът на съдбата в Уестминстър е доста капризен и явно не беше писано да стане така. Коридорът, идващ от кабинета на министър-председателя в Камарата на общините, минаваше непосредствено до стълбището за балкона на пресата. Обзет от гняв, в невниманието си Мейкпийс връхлетя Дики Уидърс, докато журналистът минаваше по стълбите.

— Арестувайте този грубиян, сержант! — извика шеговито Уидърс към полицаия, който охраняваше тази чувствителна част на коридора.

— Няма как, Дики. Току-що заложих пет лири на него, че ще стане следващият ми работодател.

— Жалко, прибързал си — отговори Мейкпийс, докато извинително оправяше костюма на журналиста. — Щеше да имаш по-добри коефициенти на сутринта.

Уидърс се загледа в министъра, отбелязвайки необичайно смутеното му изражение.

— Явно доста си се разбързал, Том. Кажи ми: атакуваш или абдикираш?

— Има ли значение?

— Разбира се, че има. Когато един външен министър фучи по коридорите така, значи става дума или за жена, или за война. Кажи ми! Знаеш, че можеш да ми се довериш. Ще кажа само на около един милион човека.

Мейкпийс оправи карамфила на ревера му. Вече всичко си беше на мястото.

— Събери агитката от мое име, Дики. В главното лоби след петнайсет минути. Тогава може да кажем на целия скапан свят. Не мога да ти го дам ексклузивно, но ще имаш първото интервю след това.

— Значи война?

— Да.

* * *

МЕЙКПИЙС ОБЯВЯВА ВОЙНА НА ЪРКАРТ

ВЪНШНИЯТ МИНИСТЪР НАПУСКА „ОТВРАТЕН“

От Ричард Уидърс, редактор „Политика“

Министърът на външните работи Томас Мейкпийс напусна вчера правителството след размяна на остри обвинения с „Даунинг стрийт“ относно политическата посока. Не стана ясно дали е подал оставка, или е бил уволнен.

„Тръгнах си отвратен“, каза Мейкпийс по време на импровизираната пресконференция в Уестминстър. По-късно източници от „Даунинг стрийт“ положиха значителни усилия да отрекат това с твърдението, че той е бил „в постоянен асинхрон“ с правителствената политика към Европа и че министър-председателят е нямал друг избор, освен да го освободи.

Лоялните към правителството описаха Мейкпийс като „евро ексцентрик“.

Вчера беше ден на необичайно вълнение в Уестминстър. Сензационното уволнение/оставка дойде

малко след сцени на смут в Камарата на общините, провокирани от изказването на министър-председателя Франсис Ъркарт.

Късно вчера Мейкпийс обяви сформиранието на нова проевропейска група в партията на правителството, наречена „Клуб Конкорд“.

„Ще бъде модерна, прогресивна и напълно адекватна на съвремието ни. И ще бъде в опозиция на политическата неандерталщина“, каза той.

Наблюдатели споделиха, че без съмнение политическият неандерталец, когото визира, е Франсис Ъркарт.

Не е ясно колко подкрепа ще събере „Клуб Конкорд“, но ако дълбоко уважаваният Мейкпийс успее да привлече достатъчно последователи, това ще представлява най-сериозната заплаха за момента за министър-председателя и неговите шансове да продължи да управлява.

Високопоставен източник в партията коментира, че това „реално представлява обявяване на война“.

---

[1] По името на Джон Дъглас, маркиз на Куинсбъри, въвел съвременните правила в бокса през 70-те години на XIX век. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

Внимавай с политик, който ти говори за политическите си принципи. Най-вероятно ти отклонява вниманието, за да може да те преджоби.

Тя потропа на вратата на банята.

— Започва, Франсис.

Отвътре се чу звук от плискане и плацикане, докато Ъркарт се връщаше в настоящето.

— Отвори вратата и увеличи звука, може ли?

Тя направи, както той поиска, и доля уиски в чашата му. Двамата бяха много балансиран екип, помисли си тя, инстинктите им бяха толкова преплетени, изправяха се пред света и несгодите в него като един. Не можеше да си спомни кога последно са си позволявали да имат сериозно разминаване в мненията. Може би за обзавеждането на апартамента им на „Даунинг стрийт“ или пък при уволнението на първия му финансов министър? Той играеше по-традиционно, а тя го поощряваше да бъде по-смел както за интериора, така и за правителството. Бяха правила и много компромиси; тя смени мебелите по свой вкус, а той пощади колегата си по финансите (но само за шест месеца, доколкото си спомняше тя, после го уволни на рождения ѝ ден — той можеше да бъде такъв романтик).

Той не бъркаше често. Не сбърка и тази сутрин, когато на закуска ѝ сподели някои свои предположения за бъдещите няколко дни.

— Ще бъде натоварен уикенд за Том — беше казал той. — Стандартната процедура за загубеняците. В петък тичат в прегръдките на избирателните си райони, за да покажат морална подкрепа. Събота — разходка в градината със съпругата и дечурлигата, за да покажат семейни ценности. Неделя — църква, за да парадират със съвест — една много лична и духовна одисея, която някак си винаги е

придружена от камера и грим. Не мога да ги разбера редакторите, сигурно им се обръща стомахът от това, но все пак успяват да го пуснат.

— Жена му е някъде в Щатите обаче?

— Вярно. Може би има някоя скрита приятелка. Знаеш ли, може би трябва да го наглеждаме този младеж. Може да се окаже, че Том крие неподозирани дълбочини.

Сега, когато ранните вечерни новини обявяваха, че бившият и може би бъдещ министър е бил посрещнат с ентузиазъм от членките на неговия „Клуб на женските интереси“, от банята се разнесе подигравателен вик и звук от разплискана вода. Ъркарт изскочи, увит в хавлия.

За привидна изненада на преследващия го новинарски екип Мейкпийс бе показан как си купува торба портокали от местното пазарче.

— Добър ход. От висините на министерския пост право към пазара — ето го нашия човек от народа — изкоментира на глас Ъркарт.

— Обзалагам се, че ще опита да плати с 20-паундова банкнота. Сигурна съм, че няма и най-бегла представа колко струва торба портокали — промърмори по-критично Мортима.

— Г-н Мейкпийс, какви са плановете ви сега? — задъхан репортер бутна микрофон в лицето му, докато Мейкпийс вадеше портфейла си.

— Да се прибера и да си почина. Това ще бъде първият уикенд от почти десет години, в който няма да бъда затрупан от министерски папки; честно казано, го чакам с нетърпение.

— Но сигурно ще ви липсва да бъдете в управлението? Ще искате ли да се върнете в правителството в някакъв момент?

— Аз съм само на петдесет. Надявам се да имам възможност отново да служа на страната си.

— Но не и под ръководството на Франсис Ъркарт. Вчера нарекохте правителството му безпринципно. Смятате ли, че е време министър-председателят да се оттегли? Или да бъде принуден да го направи?

Мейкпийс не отговори веднага. Той остана за момент с протегната ръка, докато чакаше рестото. То дойде под формата на шепа монети, които той не си направи труда да преброи.

— Г-н Мейкпийс, смятате ли, че министър-председателят трябва да бъде принуден да си тръгне? — настоя интервюиращият.

Той се обърна с лице към питащия и към нацията, челото му помръкна, сякаш обмисляше дилема с огромни последствия. Изведнъж на лицето му се появи дяволита усмивка.

— Вие можете да го кажете — започна той. — Но на този етап аз не бих могъл да коментирам...

Ъркарт се пресегна за дистанционното и спря звука на своя мъчител.

— Този път лошо подходих към ситуацията — каза замислено той. — Трябваше да се справя с него по по-добър начин. Никога не съм го искал въвн от правителството. Но... политиците с принципи. Те са като дупка по средата на магистралата.

— Сутрешната преса мина добре — каза поощрително тя.

— Беше в най-добрия случай равен мач, Мортима. Един министър-председател не може да си позволи да завършва наравно.

Той беше толкова безмилостно честен със себе си. Но дали можеше да бъде честен и за себе си, зачуди се тя? Завит само в една хавлия, той изглеждаше толкова уязвим, че тя започна да размишлява за пореден път за отминаващите му години, най-славните дни на лятото и избледняващата есен, когато дори един голям дъб започва да губи листата си и да стои гол пред безмилостните ветрове. Той беше дал толкова много, и двамата бяха дали толкова много, но като се сменяха сезоните на живота им, не им оставаше много, което да очакват с нетърпение. Нямаше радост в това да го гледа как остарява.

Приближаваща зима. Мрежа от гънки и цепнатини. Тънки, измършавели пръсти като клонки, кожа като пергамент или кора, когато сокът започва да намалява, а нощите растат и на хоризонта се виждат дървари.

— Защо искаш да продължаваш с това, Франсис?

За момент той я погледна стреснато.

— Защото само това знам да правя. Защо, ти искаш ли да спра?

— Не, но може да ти струва повече от всякога и мисля, че трябва да си наясно защо го правиш.

— Защото искрено вярвам, че съм най-добрият човек за тази работа. Единственият може би. Заради страната ми, заради мен самия трябва да продължа. Не съм готов да прекарам остатъка от дните си,

гледайки назад. Има твърде много спомени, твърде много неща, които не трябваше да правим.

— Не можем да продължаваме вечно, Франсис.

— Знам. Но скоро ще стана министър-председателят, задържал се най-дълго на върха в съвременното ни. Мястото на Франсис Ъркарт в историята ще бъде подсигушено. Не е лошо постижение за нас, Мортима. Нещо, което да споделим с теб, когато всичко това остане в миналото.

— За да оправдае миналите жертви.

— Да, за да оправдае миналите жертви. И тези, които тепърва предстоят.

* * *

— Мамо, защо г-н Ъркарт не е вкарал Мистър Тоуд^[1] в затвора? Клер остави книгата и прегърна развеселена малката си дъщеря, Аби.

— Не мисля, че г-н Ъркарт е бил на власт тогава, миличка.

— Ама той винаги е бил на власт.

Изведнъж Клер я осени идеята, че Франсис Ъркарт беше министър-председател отпреди Аби и Даяна да се родят. Отдавна. Цял един живот.

— Аз мисля, че г-н Ъркарт е жабокът — по-голямата дъщеря се включи от другата страна на дивана.

— Ти не харесваш ли г-н Ъркарт? — попита майка й.

— Не. Не е много мил и не слуша другите хора. Точно като Мистър Тоуд. И е много ста-а-ар.

— Не е чак толкова стар — запротестира Клер. — Само малко по-стар от тати.

— Съвсем малко по-стар от тати — изкоментира Йоханис с престорено кисела физиономия.

Той разглеждаше финансовата секция на вечерния вестник, успявайки същевременно да следи новините и да слуша разговора с децата.

— А твоята майка четеше ли ти „Шумът на върбите“, като беше малка? — запита Даяна.

— Не, миличка. Не ми я четеше.

— Ти нещастно детство ли си имала, мамо? — Даяна започваше да прихваща толкова много от неизказаните мисли на майка си, подобно на самата Клер, когато беше дете.

Нейната майка говореше рядко с нея, не искаше да споделя болката, опитвайки да я предпази от истината. Но болката беше дошла дори когато нямаше побой, защото, когато нямаше малтретиране, имаше тишина. Така беше за Клер, но никога нямаше да бъде така за собствените ѝ деца. Крясъци, истерични спорове, викове и вдигнати юмруци, докато вече ѝ се струваше, че сърцето ѝ ще се пръсне. След това дълги периоди на мълчание. Пълна тишина. Вечери, прекарани в мълчание, дълги дни в мълчание, дори майка ѝ плачеше в мълчание. Мълчание в адския шкаф под стълбите, където в някои случаи я заключваха, но по-често се криеше. Детство, в което се редуваха побоят с тишината. Юмруците нараняваха, но тишината нараняваше повече. Тя беше оцеляла. Тя се спаси.

— Да инвестирам ли в него, как мислиш? — попита Йоханис, обърнал поглед към телевизионните новини. — Или вече е бита карта?

Том Мейкпийс плащаше за торбата с портокали.

Тя се зачуди какво знаеше съпругът ѝ, или поне за какво се досещаше. Преди да се оженят, бяха обсъждали открито страховете му, че мъж с двадесет и три години по-стар от нея неизбежно ще покаже дефицит в някои важни аспекти, че един ден той ще бъде пенсионер, докато тя все още е в разцвета на силите си, и че в почти всички подобни взаимоотношения няма как да не се появи една пропаст, която може да бъде преодоляна само с доверие и огромно разбиране. „Не може да се запази топъл бракът, ако и двете страни на леглото са студени“, беше казал той. Колко предвидлив се беше оказал. Но това беше преди много време; дали през годините тази мисъл беше прескочила в съзнанието му от абстрактна теория към реален факт? Ако беше така, а тя подозираше, че е, той не беше направил никакъв намек. Отдаден рицар, съпруг, ментор, баща изповедник, но никога инквизитор. Това я караше да го уважава и обича още по-силно.

— Не — отговори тя на въпроса на съпруга си. — Поне засега не е.

— Но Том Мейкпийс може да се окаже опасност?

— Така ли мислиш?

— Аз съм бизнесмен, любов моя, не съм политик. Но да направим един анализ на пазара. Колко се задържат повечето министър-председатели — три, четири, пет години? Той вече изкара повече от десет. Никой не може да пребори статистиката завинаги, шансовете твойт Франсис все още да е на власт след две години са много малки. Старост, износени стави, лошо здраве, загуба на популярност. Времето притежава много неприятни съюзници.

— Но той все още се държи сякаш е на върха.

— Така е било и с Александър Македонски, преди да падне от коня.

— Какво казваш, Йох?

— По-скоро да бъдеш внимателна. По всяка вероятност Франсис Ъркарт ще падне под колесницата, докато ти си негов личен секретар — поправка, няма да падне, а по-скоро ще бъде вкаран под колелата от ревящата тълпа. Заедно с цялото си обкръжение. Не се обвързвай с него твърде много.

— И смяташ, че Том Мейкпийс ще го вкара? — терминологията ѝ се стори доста некомфортна.

— Мейкпийс или някой като Мейкпийс. Трябва да го държиш под око.

Логиката му, както винаги, беше безупречна; побиха я нервни тръпки.

— Как да стане това, Йох? Как да го държа под око?

Той сякаш не я чу, остави вестника настрана, за да прегърне дъщерите си, преди да ги прати по леглата под акомпанимента на обичайния хор от протести. Чак когато Аби и Даяна излязоха от стаята заедно със своите кукли и гальовни думи, той се обърна отново към съпругата си:

— Как? Зависи колко е важно.

— Според това, което казваш — много.

Той разтри ръцете си, като наблюдател как ги беше топил над лагерния огън в някоя влажна, беззвездна нощ, устните му се движеха сякаш смучеха лулата, която той обичаше толкова много, преди да срещне Клер и да я заобича повече.

— Общителен приятел. Близък колега може би. Нищо електронно или незаконно. Сещаш ли се нещо?

Тя се загледа в него, страхувайки се да признае дори пред себе си за какво се сеща.

— Шофьор. Шофьорите знаят всички тайни. Спокойно можеха да заменят цялото ЦРУ за един шофьор в Кремъл. Ще намеря някой приятелски настроен бизнесмен, който да му предложи шофьор с големи уши и голяма уста.

— Не е незаконно?

— По-скоро случайност.

Тя прехапа долната си устна и направи физиономия сякаш бе опитала лимон.

— Представи си, Йох, само си представи, ей така, теоретично, ако някой бизнесмен, впечатлен от „Клуб Конкорд“, би искал да предложи на Том някакъв жест на подкрепа — малко дарение, организационна услуга, един шофьор и кола, която да замести министерския „Ягуар“, който е загубил...

— Шофьор, който не умее да си държи езика зад зъбите и който е слуга на двама господари.

— Какво би казал, Йох?

— Бих казал, че това значително ще подобри шансовете в полза на г-н Ъркарт. Поне за известно време.

— Как може да се случи това? — попита тихо тя.

Той се вгледа внимателно в нея, опипвайки почвата, хипотезата се превръщаше в решение. Трябваше да бъде сигурен.

— Всъщност доста лесно, бих казал. Но съм сигурен, че заето момиче като теб не би искало да се натоварва с подобни детайли.

— Струва ми се, че си прав.

Той замълча, размишлявайки за новата врата, която се отваряше в живота им.

— Явно не си сменила само работата си.

— Какво имаш предвид?

— Мислех, че харесваш Том Мейкпийс.

Той знаеше, тя вече нямаше съмнение. В някои моменти й се струваше, че той има огледало към съзнанието й и че няма къде да се скрие от него, дори вътре в себе си.

— Харесвах го. Мисля, че все още е така.

— Но?

— Но... — тя сви рамене, изведнъж се почувства страшно изморена. — Но така е в политиката.

Това сякаш обясняваше всичко. И все пак не оправдаваше нищо.

---

[1] Герой жабок от детската книжка „Шумът на върбите“ от Кенет Греъм (1908 г.) и анимационна адаптация от 1946 г. Той е богат, но нарцистичен. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

Средиземно море е пълно с останки от корабокрушения.

Евангелос Пасолидес пееше славна песен, докато с дървения чук удряше по късите ивици свинско, превръщайки ги в това, което по-късно вечерта щеше да се превърне в гръцка кухня. Туп-пляс-хрус и още хиляда войници отидоха в подземното царство.

Мария подготвяше масите за вечеря. Беше дошла след поредния дълъг ден в училище само за да го наглежда и да подхранва нарастващото си безпокойство. Настроенията му ставаха все по-капризни, понякога зли, прояви на решителност, последвани от изблици на горчивина, когато изглеждаше, че силите на властта отново бяха застанали на стража пред гроба на неговите братя и го отблъскваха, прикривайки стари следи. С Мария се бяха опитали да разберат повече за неизвестния офицер и точното местоположение на мястото на погребването, но никой орган не показва какъвто и да било интерес към техния случай. Всичко това се беше случило много отдавна и вече нямаше какво да се изкопае, освен проблеми. Така им казваха. Опишете всичко в детайли и ще видим какво може да се направи. Така че Мария започна да пише, но не последва отговор, писмото остана да циркулира през коридорите на властта, докато не падна от изтощение.

През останалото време Пасолидес готвеше, пееше траурните си песни и ставаше все по-кисел.

И вината за това беше нейна. Тя се беше намесила в тихата му скръб, беше му размътила главата и с това бе провокирала надежди, но заедно с тях и мрачни спомени. Тя вече не можеше да се откаже, нито пък той.

Семейство. Привързаност. Окови. Държаха я прикована толкова много години, в разцвета на женствеността ѝ — първо към леглото на

умиращата ѝ майка, после към скърбящия ѝ баща. А него един крак почти го беше вкарал в гроба още докато е жив. За доброто и на двама им тя трябваше да намери помощ отнякъде. Помощ от някой, който можеше да пребори изкуствената любезност и оправданията, някой, който можеше да разбере нещо за гробовете на братята му и да разбере дали имаше и още гробове. Но кой?

Докато новините прескачаха по малкия черно-бял екран, кацнал над закачалката, тя видя един авторитетен и отговорен мъж, който говореше за принципи и за непоколебимото си решение да защитава правата на обикновените хора пред арогантното и безчувствено правителство. Дори докато си купуваше портокали...

* * *

Клайв Уотлинг огледа масата за обяд и се зачуди как може да е бил толкова наивен. Налапа въдицата на Понсънби, че задачата ще бъде проста, че въпросът ще бъде лесен, че доказателствата ще бъдат ясни, а заключенията — очевидни. И какво се оказа — че не могат да се споразумеят дори какво да ядат. Двама мюсюлмани, единият с язва, един вегетарианец и един чистокръвен йоркширец, който имаше едни и същи предпочитания и за ястията, и за аргументите си — предостатъчни по количество и недвусмислено честни. Там беше и Роден, разбира се, който настоя за кашер и се мръщеше на всичко в чинията си с яacobинско снизхождение. За повечето неща в този свят, изглежда, Роден вече беше сформирал твърдо становище.

Имаше толкова много несигурност в международното право; толкова много беше въпрос на тълкуване, на объркващи прецеденти, толкова много зависеше от здравата преценка и фундаменталните принципи — поне така смяташе Уотлинг. Как можеха да оставят това в ръцете на абориген като Роден — никога нямаше да успее да проумее.

В продължение на седмици учени, геолози, политици, историци, морски експерти и професионални лобисти, облечени като адвокати, се тълпяха преди заседанията им и раздуваха въпроса, който всъщност беше прост. Отвъд целунатите от бриза плажове на Кипър лежаха две оспорвани области на континенталния шелф, източна и западна. Те трябваше да бъдат дадени на гърците или на турците, или да се намери

някакъв вариант за поделянето им, който да бъде облечен в наметалото на справедливост и общ интерес. Километри солена вода, актинии и пясък.

И нефт.

Уотлинг вече нямаше съмнение. И беше сигурен, че французинът знае. Какво друго би могло да бъде обяснението за безумното му поведение? Той посрещаше с ожесточение всяко предложение, което включваше вариант турците да получат значителна порция от континенталния шелф, дори идеята просто да теглят една права линия през средата и да го разделят на две равни половини. Дори това стана обект на подигравки и отхвърляне. „Лъвският пай“, както той сам се изрази, трябваше да отиде при гърците. Докато чакаха предястието в отредената специално за тях трапезария, всички натиснаха Роден да даде обяснение за позицията си — какъв международен принцип беше възможно да цитира в подкрепа на толкова едностранното си мнение?

— Всичко е много просто и безспорно — заяви той, въртейки водата в чашата си, сякаш инспектираше вкусовите качества на английското червено вино. — Турците са завладели тази територия чрез инвазия. С цената на много човешки живот и незачитане на Обединените нации. Ще задоволим исканията им по най-лошият възможен начин, ако им предложим награда за кървавите им военни действия.

— Не сме тук, за да съдим за войната — скара му се Осман, египтянинът.

— Точно това правим! — каза през зъби Роден. — Ако покажем пристрастие към турците, легитимираме бъдещи актове на международен тероризъм. Какво казваме на света — завземете някоя територия, изнасилвайте и плячкосвайте, докато местното население избяга, и след двайсет години международният съд ще ви поздрави, като потвърди завоеването?

— Така са се оформяли границите през цялата история, за какво изобщо говорим — промърмори малайзиецът.

— Надявах се да намерим споразумение, което не идва от Средновековието — отвърна хладно Роден. — Моля да не ми давате за пример Берингово море и канала „Бигъл“, защо трябва да се крием зад древни прецеденти?

— Защото това е законът — отговори тихо Осман.

— Но не е правдата.

Правда, замисли се Уотлинг, той говори за правда. И това беше човекът, който толкова яростно спореше при делото с френските рибари за опита им да се настанят върху риболовните райони на Гърнси, позовавайки се на Наполеоновите договори и националната чест, докато предлагаше непрозрачни компромиси при закрити врати. Сега той осъждаше всеки компромис, който оставяше турците на по-малко от стотина километра от нефтените шисти, с подигравателното спокойствие на френска плетачка, която чува по калдъръма тракането на колата, с която откарват поредните осъдени до гилотината.

Уотлинг изгледа французина. Разбира се, че Роден знаеше! Уотлинг се запита дали Роден действително продаваше мнението си за пари, или му беше достатъчно да подуши и най-мижавия интерес за Франция? Нямаше значение, резултатът пак щеше да бъде същият. Ако Уотлинг го позволише.

Френска правда. От онзи вид, отсъден за баща му. Докато преглъщаше, Уотлинг се бореше с желанието вътре в себе си да пусне на воля предразсъдъците в собствените си възгледи — но тук нямаше конфликт, реши той, нямаше противоречие, чувството му за принцип беше изцяло в съзвучие с неговия антагонизъм. Френският фанатизъм и личните интереси нямаше да минат за честна игра, не и в съда на Уотлинг. Роден говореше надълго и нашироко за правда, така че щеше да бъде набучен на кола на правдата. Уотлинг щеше да се погрижи за това. В интерес на принципа. И с удоволствие.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

Политиката всъщност е средство за търсене на преимущество.

Кабинетът на правителството често напомняше на свинарник, в който прасетата бяха сгушени едно до друго, помисли си той. В света на Уестминстър, като по Оруел, имаше една даденост преди всичко, предоставена на Главната свиня — да избира другарите си в свинарника. Много жалко, че оставката на Мейкпийс отне удоволствието от пренареждането на кабинета, придавайки елемент на принудителна необходимост, вместо да се възприеме като знак за едноличната сила на Ъркарт. Мейкпийс беше угоено прасе, той сам бе настоял за това, с прекомерна храна от Брюксел и вече едва ли беше способен да се надигне, да не говорим за гимнастическите пируети, необходими, за да се спечели уважението на народа от британската страна на Ламанша. Беше време за пазара. „Трябва да напомня на останалите за постоянната нужда да останат жилави и гладни“, каза Ъркарт на новия си прессекретар, Грист. „Да им напомня и кой държи кофата с фуража в едната ръка и ножа в другата.“

Грист показа добър старт, а денят беше важен. Предложи министър-председателят да направи една разходка с бързо темпо около езерото в Сейнт Джеймсис парк, за да предостави подходящи кадри на фотографите — смесица от целеустременост и жизненост. Един от операторите даде идея министър-председателят да стисне с две ръце за врата една опитомена гъска: „Просто така, да покажете на обществеността как се прави, г-н Ъркарт“. Той отказа.

До момента, в който се върна на „Даунинг стрийт“, нетърпеливо ято от репортери и кулоарни кореспонденти беше накацало по бариерите, чакайки първата плячка. Скоро щеше да плисне кръв по ботушите им и те се караха помежду си, бореха се за първата хапка, подвиквайки към министър-председателя от другата страна на пътя.

Той отговори само с помахване и един искрен поглед, отработен до съвършенство, преди да се обърне към лъскавата черна врата.

— За Англия и свети Георги^[1]?

Беше Дики Уидърс. Старият лешояд се пазеше за специалния момент.

Ъркарт се обърна на прага и погледна още веднъж към сцената от другата страна на улицата, като кимна по посока на Дики. Дики знаеше за какво става въпрос.

— И за топлата бира, белите скали и подскачащите прасета — промърмори Ъркарт.

Не каза нищо повече, преди да хлътне вътре. Имаше работа за вършене.

Щеше да бъде дълъг ден. С дълги ножове.

* * *

За Джефри Бууза-Пит денят започна по възхитителен начин. Беше на риболов в „Риц“, където използва шампанско и бъркани яйца за стръв, докато тя невинно налага въдицата. Закуската със Селина винаги беше удоволствие, но атракциите на тялото ѝ бяха по-малки за министъра по транспорта в сравнение с тези на ума ѝ — или, по-точно, на паметта ѝ. Тя беше секретар в кабинета на председателя на партията и беше един от хората с подобна политическа заетост, които Джефри редовно хранеше и ласкаеше. Във всеки един от тези случаи той предпочиташе закуската пред леглото, беше твърде предпазлив, за да спи с жени в наивна възраст, когато на секса може да се гледа като на прелюдия към емоционално обвързване или към инсинуациите на клюкарските колонки, нито едно от които Джефри не можеше да допусне. Споделянето на закуската предлагаше много по-голяма награда, интимен разговор без цигарена пепел и петна от очна спирала по възглавницата, информация без еякулация.

Политическата философия на Бууза-Пит не беше ортодоксална. Той не вярваше например че информацията има собственост, поне не и за човек, който беше достатъчно непредпазлив да я остави да му се изплъзне от устата. И така, Джефри събираше по малко оттук, по малко оттам, не ограбваше нацяло, но рано или късно парчетата се

натрупваха — така правеше и като студент. Тогава писа на една еврейска фондация, че като отдаден студент не успява да свърже двата края и че не му достигат 200 паунда, за да си плати таксата за обучението. Че ще работи през нощта, за да си плаща битовите разходи, но първо трябва да предплати таксата на университета. Дали могат да му помогнат? И така, малко по малко, оттук-оттам и капките се бяха превърнали в язовир. Дори да имаше съвест, тя със сигурност не беше от еврейски произход, защото и двамата му родители бяха методисти. Но пък спеше добре в удобно легло.

Информацията беше богатство в лабиринтите на Уестминстър, със стойност, по-голяма от тази на парите, а Селина щедро изплати закуската си. Тя беше отговорна за набирането на текста на всеки проект на новия документ за партийната кампания, изготвен в централата на партията, всяко допълнение и изменение, всяка идея и преосмислянето ѝ, параграфите с анализ и аргументи, всички изводи. И си ги спомняше с изумителна точност дори докато балончетата на шампанското гъделичкаха носа ѝ и я караха да се кикоти. Новата кампания, изглежда, нямаше да бъде с радикален подход — малко директна поща, лек лозунг, — но се основаваше на нови проучвания на общественото мнение и, като самата Селина, беше атрактивно опакована. Тя беше достатъчно буйна, нищо неподозираща и мила, за да повярва, че той наистина иска да помогне.

Джефри се усмихна, наля ѝ още и запечата всичко в отличната си памет.

Колата, която ги откарваше обратно към техните отделни офиси, беше замръзнала в сутрешното задръстване. Глупавият шофьор беше решил да мине по бързия маршрут доникъде, около площад „Трафалгар“, където редици еднооки гълъби стояха мрачни и болни на пост. Министърът на транспорта вдигна прозореца и се облегна назад в седалката, като за пръв път в живота си нямаше против да остане неразпознат, опитвайки се да избегне вниманието на другарите по съдба в задръстването, с техните задушливи ауспуси и еднакво зловонни коментари. До него на задната седалка Селина кръстоса елегантните си крака и го накара да извърши бърза преоценка на приоритетите си — той оглупяваше при вида на красиви бедра, може би щеше да ѝ предложи вечеря следващия път, — когато телефонът започна да бръмчи. От другата страна на линията се чу гласът на

неговата секретарка в Камара на общините. Списъкът с гости за ложата му в „Албърт Хол“. Концертът в края на следващата седмица. Промяна в последния момент, един отпаднал, министърът на търговията щял да пътува надалеч, за да си накъса листа от дървото на японското изобилие, където със сигурност щеше да открие, подобно на всички свои предшественици, че когато става дума за обещания за свободна търговия, в Ориента винаги е есен.

Прекъсването вгорчи настроението на Бууза-Пит, отне вниманието му от изследването на деликатни глезени и сладки фантазии. Той мразеше промени в последния момент, които пречеха на нещо, което често му отнемаше месеци планиране; намръщи се, както би се намръщил херцогът на Уелингтън, ако бе получил бележка, че Блюхер няма да пристигне навреме за Ватерло. Той реши да застреля пратеника.

— И ти какво направи? — запита раздражително той.

— Ами, предположих, че ще искате да поканим някой друг политик на топ ниво, затова прегледах списъка. Минали сте всеки друг член на кабинета през последната година, освен Том Мейкпийс...

— Това е ложа в „Албърт Хол“, не е скапана крипта.

— И Артър Болингброук. Вече се обадох на секретарката му, тя смята, че той и съпругата му може да се окажат свободни за същата вечер.

— Болингброук! Той е един подут шопар, защо, по дяволите, мислиш, че не съм го канил на нищо досега? Не мога да го сложа до американския посланик и председателя на борда на Ай Ти Ен, ще пърди през цялата увертюра, докато се налива с огромни количества от моето шампанско. Имаш ли изобщо някаква представа колко ще ми струва това?

Секретарката опита да се оправдае, но Бууза-Пит не беше в настроение да слуша. Шофьорът в отсрещния автомобил го беше разпознал и го поздравяваше с два вдигнати пръста; министърът на транспорта успя да потисне внезапния импулс да излезе от колата и да му пренареди носовите канали.

— Така или иначе може би е по-добре да изчакаме до утре — чу я да предлага.

— Защо да чакаме до утре, за бога?

— Докато мине пренареждането.

— Пренареждането...?

Той се задави. Селина се зачуди дали не му е влязла в гърлото случайна костичка от съомгата.

— Не знаехте ли? В момента го дават по телевизията.

Рокадите в правителството винаги имаха неблагоприятно въздействие върху Бууза-Пит, те го караха да се гърчи. Първия път, когато това се случи, беше в парламента от по-малко от осемнадесет месеца и отказа да мръдне на повече от двадесет метра от телефона през целия ден, въпреки че втората му жена беше казала, че няма реални шансове да получи повишение толкова рано в кариерата си. И все пак телефонът звънна, докато той беше в градината — „Даунинг стрийт“, извика съпругата му със страхопочитание през прозореца на кухнята. Той се втурна тичешком, препъна се, падна, счупи си един пръст и скъса коляното на панталоните си, но нищо не можеше да го спре да се добере до обаждането. Офисът на министър-председателя. Чудили се дали може да помогне в този напрегнат момент. Разбира се, разбира се, че можеше! Един ангажимент в съседен изборителен район, изнасяне на някаква реч, премиерът бил обещал, но в момента, за съжаление, няма как да успее. Зает с новото разпределение на ролите, нали разбирате. Може ли Джефри да го отмени утре вечер? Очите му се зачервиха от болка, но Джефри изрази неподправена радост, че са се обърнали към него, докато бившата му съпруга се превиваше от смях.

Но това не го спря. Изигра важна роля във всяко следващо преустройство, а сега хрътките на риска отново бяха освободени от каишката. Камбаните щяха да бият навсякъде из Уестминстър, карайки възрастни мъже да се гърчат. Той погледна телефона в ръката си, чертите на лицето му издаваха изненадата. Той не знаеше, че се случва днес, точно в този момент, когато обажданията от „Даунинг стрийт“ определяха добрите и лошите, а тя заемаше линията му с празни приказки за това колко е жалко и как наистина се възхищавала на Том Мейкпийс и...

— Разкарай се от скапания ми телефон! — изкрещя той.

---

[1] Перифраза от „Хенри V“ на Уилям Шекспир (1599 г.), акт. 3, сц. 1, Св. Георги (Сейнт Джордж) е бил патрон на Англия. — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

*Лоялността притежава
характеристиките на разтворимото кафе,
които я правят евтина и в крайна сметка
незадоволителна.*

Все още беше по риза, когато отвори входната врата. По остриите ръбове тя предположи, че може да я е гладил сам.

— Ще ме намразите, че ви безпокоя вкъщи.

От двете стъпала над нея, Том Мейкпийс я разгледа, докато все още сдъвкваше парче препечена филия. Тя отметна нервно тъмната си коса, сутрешното слънце се плъзна по цветовете на лъскав въглен. Устните бяха пълни, свити в притеснение, ръцете прибрани до тялото и стиснати отпред, което сякаш повдигаше гърдите ѝ към него. Нейната въздържаност беше рядкост в Уестминстър, както и дънките.

— Надявам се, че е нещо важно, госпожице...?

Той забеляза, че нямаше пръстен.

— Мария Пасолидес. Въпрос на живот и смърт в някакъв смисъл.

Добре де, но, дявол да го вземе, точно по средата на закуската ли?

— Ако имате проблем, може би ще е най-добре да ми пишете с детайлите.

— Писах. Получих отговор от ваш асистент, който ми благодари, но казва, че сте твърде зает да се занимавате с индивидуални брожения към момента. Не знаеше как се пише „брожение“.

— През последните няколко дни получихме огромен брой писма. Повечето с подкрепа, радвам се да го кажа, но твърде много, за да мога да им отговоря лично. Извинявам се за това. Може би ще се съгласите да се обадите в офиса ми, за да насрочим среща.

Той изтупа трохите от ръцете си.

— И това направих. Пет пъти. Винаги сте зает.

Губеше тази игра на нула, и то при негов сервис.

— Явно ще се наложи да прекарам цялата сутрин в извинения, г-це Пасолидес. Кажете ми накратко с какво мога да ви помогна.

Той не отстъпи от позицията си две стъпала над нея, нито я покани да влезе — имаше толкова много хора с проблеми, толкова малко, което политиците можеха да направят, а той самият вече се чудеше как да се справи с необичайно голямата купчина неотворени пликове, която беше завзела масата в трапезарията му. Но докато говореше, тя докосна нещо вътре в него, предизвика пулсиращ интерес. Минаха няколко минути, преди той да осъзнае, че това беше привличане.

— Трябва да разберете, г-це Пасолидес, че е труден момент за политиците да навлизат във въпроси с липсващи гробове точно когато сме на прага на мир в Кипър.

— Ето тук бъркате неимоверно.

Докато говореше, притеснението ѝ бе изчезнало напълно.

— Не откритият разговор заплашва мира, а продължаващата несигурност и намеците за нещо скрито-покрито. Дори турците отчитат този факт.

Той се замисли над силата на аргумента ѝ, все още му тежеше мисълта за неотворените писма и невърнатите обаждания, които щяха да го преследват със седмици. Животът без министерската машина се оказваше изключително изморителен и му оставяше съвсем малко време за нови кръстоносни походи.

— Това е много далеч от моя избирателен район — каза вяло той.

— Не бъдете толкова сигурен. Има почти триста хиляди гръцки кипърци в тази държава и по една таверна или дюнерджийница на всяка по-голяма улица. За една нощ някой политик може да се окаже с армия до себе си.

— Или на врата си.

— Пазете се от гърци със сметки за уреждане.

Тя се смееше на тротоара. В тази жена имаше необуздана енергия, ентузиазъм, нетърпение, страст, отдаденост, суровият вкус на живота. На него това му харесваше, харесваше му и тя.

— Изглежда, че единственият начин да се отърва от вас и армията на прага ми е да ви покана за чаша чай. Така може би ще

имаме възможност да обсъдим на чия страна ще е армията.

Той се отмести, за да я пусне да мине.

— И на чий врат.

* * *

Той сведе глава, когато Ъркарт прекоси прага на номер десет. През годините портиерът бе забелязал, че онова, което започна с кратко кимване за поздрав, се бе развило до нещо по-близко до предпазлив поклон; като добър синдикалист той се бореше с тази тенденция, но не можеше да устои на импулса, изграден върху поколения нагласи на наследствената класа, която инстинктивно признаваше авторитета. Майната им на всички. Атмосферата на „Даунинг стрийт“ се беше променила, особено откакто Мортима Ъркарт беше наоколо, ставаше все по-формална с течение на времето и смяната на парламенти — един кралски двор, облечен в демократичен образ. Един ден, успокояваше жена си портиерът, тълпата щеше да се раздвижи като милион песъчинки под краката на Ъркарт и той щеше да затъне до коленете и да изчезне, заровен под изменчивата съдба. Един ден, някой ден, може би много скоро. Но междувременно портиерът щеше да продължи да се усмихва и да се покланя — колкото по-ниско, толкова по-добре, за да огледа плаващите пясъци.

Вратата се затвори и остави навън гладните викове на пресата. Щеше да им хвърли няколко кокала по-късно. Но преди това трябваше да изяде месото. Ъркарт погледна часовника си. Добре, като по план. Беше държал Макинтош да чака точно двадесет минути.

Джаспър Макинтош стоеше в ъгъла на коридора, потропваше с ръчно изработената си обувка по черно-белите плочки, опитвайки безуспешно да скрие раздразнението си. Като собственик и издател на втората по големина и най-бързо растяща вестникарска империя в страната той беше свикнал по-скоро да го чакат, отколкото да чака, и след като цял живот беше издигал и свалял политици, не изпитваше никакво неуместно страхопочитание от сегашната обстановка. Няколко месеца по-рано той бе стигнал до заключението, че е дошло времето да дръпне шалтера на Франсис Ъркарт — не че министър-председателят беше направил нещо политически вредно или обидно, просто той се

беше задържал толкова дълго време, че статиите за него вече не продаваха вестници. Промените и несигурността продаваха вестници и бизнесът диктуваше, че е време за малко смут. Макинтош беше развълнуван и бързаше. Миналата седмица най-накрая беше договорил условията за покупка на веригата вестници на „Трибюн“, трона и губещ гигант с измъчен персонал от журналисти, работещи в плесеняла печатница за отегчени читатели, но който пък предлагаше добре познати заглавия и голям потенциал. Журналистите можеше да бъдат съкратени, нова печатница можеше да бъде построена, нова публика купена с тежка реклама и промоции, но цената щеше да бъде висока, много десетки милиони, и в света на Макинтош нямаше място за излишно стоене на едно място. Той трябваше да разкара лихварите от гърба си. Това означаваше заглавия, събития, специални ефекти и нови герои. Сантименталността беше грях.

Макинтош вече беше решил, че Ъркарт губи мача от тази сутрин, и то не просто защото го започна двадесет минути по-късно. Той предположи, че премиерът иска да разпали отново страстта между тях, може би да му даде ексклузивен поглед върху правителствените рокади в замяна на съчувствие. Нямаше никакъв шанс. В утрешния свят на Макинтош Франсис Ъркарт не фигурираше. А и къде беше любезността, почитта, която можеше да се очаква от човек, дошъл да се помоли? Ъркарт просто го хвана за лакътя и го дръпна по коридора.

— Радвам се, че успя да дойдеш, Джаспър. Нямам много време, трябва да освободя няколко от живите мъртви от мъките им, така че ще карам направо. Защо си дал задача на хората си да хвърлят тор по „Даунинг стрийт“?

— Тор?

— Редакторите ти.

— Г-н министър-председател, те са независими хора. Имам ясна позиция относно намесата...

— Те са банда разбойници и каквото и да им е в главите, ти си ги хванал за топките. Обикновено мислите им следват това.

Изведнъж Ъркарт спря препускането си надолу по коридора. Той натика Макинтош в една ниша със скулптура от Хенри Мур и го погледна право в очите.

— Защо? Защо пишете, че е време да си ходя? Къде сбърках?

Макинтош се замисли и отхвърли варианта да увърта.

Ъркарт искаше да му го кажат направо.

— Нищо. Не опира до това какво сте направили, а до това, което сте. Вие сте гигант, сянката ви пада над целия политически свят и оставя другите на тъмно. Вие бяхте велик човек, Франсис, но е време за промяна. Нека другите получат шанс да растат.

Той се усмихна деликатно; доста добре го каза, помисли си.

— Това е бизнес, нали разбирате. Бизнесът с политиката и вестниците. Нищо лично.

Ъркарт, изглежда, не се впечатли от този своеобразен некролог.

— Задължен съм ти, Джаспър, че беше толкова директен. Винаги съм смятал, че имаме силна и честна връзка, която ще устои на ударите на времето.

— Това е много щедро от ваша страна... — започна Макинтош, но Ъркарт продължи да говори, сякаш не го чува.

— И като говорим за ударите на времето, прецених, че ще бъде най-честно и аз да ти кажа нещо поверително, да споделя някои планове, които Министерството на финансите предлага за гласуване. Аз самият не разбирам много от финанси, оставям това на експерти като теб. Невероятно е как нацията поверява съдбата и националното си богатство на политици като мен, които почти не могат да смятат.

Той сви рамене, сякаш се опитваше да се отърве от някакъв нежелан товар.

— Но, доколкото разбирам, си решил да купиш „Трибюн“ и смяташ да платиш за това, като пуснеш голям брой облигации на своите приятели в ситито.

Вестникарският магнат кимна. Това беше обществено достояние, праволинеен план да събере пари от големи заеми, като лихвата се приспада от наличните печалби на компанията. Като цяло печалбата му щеше да изчезне, но това се отнасяше и за данъците му, като по този начин хазната щеше да плати за разширяването на империята на Макинтош, която за няколко години той щеше да превърне в най-голямата перачница за пари в страната. Дългове днес, платени от данъкоплатеца, в замяна за огромни печалби утре, платими директно на Макинтош. Счетоводство с въображение и напълно легално. Лихварите го обожаваша.

— Става дума за следното — продължи министър-председателят, — и това трябва да остане само между нас двамата, като стари

приятели...

При споменаването на думата „приятелство“ някъде в стомаха на Макинтош изяденото мюсли помръдна.

— ... министерството планира няколко промени. От следващата седмица. Нещо, че загубите на една компания вече не могат да се прихващат от печалбите на друга. Не претендирам, че го разбирам, а ти?

Макинтош разбираше. Разбираше го толкова добре, че се подпря на стената. Това беше законопроект, който щеше да разбие на пух и прах целия му план. С тези нови правила данъците му щяха да скочат и дори най-глупавият поръчител щеше да осъзнае, че той няма как да си плати заема. Вече беше сключил сделката за закупуването на „Трибюн“, нямаше как да даде заден ход, но при най-малкия намек за промяна в правилата кредиторите му щяха да вдигнат ръце от целия план, щяха да се качат на своите поршета и да отпрашат към ексклузивните си барове, оставяйки го...

— Съсипан. Ще ме съсипете. Ще загубя всичко.

— Така ли? Това би било толкова жалко. Но тези сметкаджии от Министерството на финансите много искат да прокарат тази идея, а кой съм аз, че да споря с тях?

— Ти си скапаният министър-председател!

— Да, така е. Но очевидно не задълго. Бита карта.

— О, Господи!

Раменете на Макинтош потънаха, костюмът, шит по поръчка, увисна като чувал. Той сякаш се стопи. Вдигна очи в търсене на спасение, но всичко, което успя да намери, бяха дългите завеси, които стояха на пост пред високите прозорци на коридора, оцветени в бордо, или в кръв. Неговата кръв. Време беше да преглътне гордостта, думите, самоуважението. Той прочисти гърлото си с мъка.

— Изглежда, редакторите ми са ви преценили погрешно, г-н премиер. Очевидно не сте загубили нито своята проникателност, нито ентусиазма си. Аз ще ги информирам за грешката им веднага. И мисля, че мога да ви уверя, че само редактори, които ценят високо вашите много и разнообразни таланти, ще работят за който и да било от моите вестници.

Сякаш цяла вечност Ъркарт не проговори, докато Макинтош стоеше със затаен дъх. Устните на премиера бяха затворени, изтънели

като сбръчканата човка на костенурка, а очите му бяха озарени от злобата на влечуго, като че искаше физически да го нарани, и Макинтош усещаше това. Беше като в детски кошмар; вкусваше собствения си страх.

— Хубаво — най-послед устните помръднаха. — Вярвам, че ще намериш изхода.

Ъркарт вече беше обърнал гръб и беше на няколко стъпки от унилия Макинтош, когато се обърна за една последна реплика и сега чертите му се разтеглиха в отработена усмивка.

— Между другото, Джаспър. Разбираш, нали? Всичко това. Просто бизнес. Нищо лично.

И се обърна.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

*Гърците имат минало, изпълнено с
героични провали.*

*Никой не е успял да предвиди какво ще бъде
тяхното бъдеще.*

Беше мъжка вечер. Шумна, буйна, светска, едва ли много дипломатическа и със сигурност не много духовна. Кой би очаквал да намери там Негово Преосвещенство епископа на Марион заедно с върховния комисар на Кралство Великобритания и Северна Ирландия. Но кипърският епископ беше от новата порода духовници, които търсеха канона само в религията си.

— Добре дошъл, комисарю, най-върховен сред върховните — епископът, облечен в черно расо, разпери ръце за поздрав и се засмя.

Когато влезе британският дипломат Хю Мартин, трима от четиримата мъже, които бяха седнали до епископа, станаха и се преместиха леко встрани. Четвъртият, който беше толкова широк, колкото епископът беше висок, бе представен като брат му Димитри.

— Радвам се, че успяхте да дойдете и да се насладите на това, което с Божията благодат ще бъде нощ на велика победа за моя отбор — продължи епископът, докато две момичета безмълвно и с широки усмивки им поднесоха таблички с вино и хапки.

— Вашият отбор ли, ваша светлост? — попита небрежно Мартин.

— Точно така — отговори съвсем сериозно епископът. — Аз притежавам отбора. От името на епископството, разбира се. Подходящ начин да въздадем Божията слава на масите, не мислите ли?

Като по команда хилядите ревностни футболни привърженици, натъпкани на стадион „Макариос“ в Никозия, избухнаха в боен вик на наслада, докато двадесет и двамата играчи се подреждаха на терена. Финалът за Купата на Кипър беше на път да започне.

В ъгъла на частната лежа, високо горе на стадиона, изчурулика мобилен телефон и един от костюмираните асистенти започна да мърмори нещо в слушалката. Мартин разгледа сценката отново. Той беше отскоро на служба в кипърската столица, но вече беше чувал за странностите на Теофилос, който беше само на четиридесет, но контролираше цяла империя, която обхващаше не само сърцата и душите, но и джобовите на хората — вестник, два хотела, няколко редактори, няколко политици, и лозе, което се водеше за най-доброто на острова. Но Мартин не беше чувал за футболния отбор. Очевидно имаше още какво да научи за този образован в „Харвард“ духовник.

Англичанинът беше благодарен, че ръкомахащите фенове раздвижваха въздуха около ложата. Никозия беше една от онези столици, които изглеждаха на погрешното място, закътана зад планините на Кирения върху широките равнини на Месаория, недокоснати нито от ромолящия морски бриз, нито от чистия планински въздух, където още през май жегата и изгорелите газове стигаха до потиснически нива. Стадион „Макариос“ се бе превърнал в бетонен казан, наближаващ точката на кипене, пот и фанатична страст се лееха от претъпканите трибуни, но под одеждите, дълги до глезените му, епископ Теофилос, изглежда, се чувстваше съвсем комфортно. С елегантни жестове той изпращаше инструкции чрез асистентите, които седяха зад него. Всички те бяха представени като студенти по богословие, но ако се съдеше по честите им телефонни разговори, бяха еднакво у дома си в света на Мамон^[1]. Само брат му Димитри, напрегнат като пружина мъж с нервни пръсти, чийто език непрекъснато изследваше ъгълчетата на бузите му, седеше до епископа и върховния комисар; другите бяха на столове един ред зад тях, с изключение на един-единствен човек, който нито проговори, нито се усмихна, но стоеше на пост до вратата. На Мартин му се стори, че вижда издуптина под мишницата му, но това едва ли беше възможно при духовници? Той реши, че сладкото, тежко вино, което пиеха, сигурно беше размътило въображението му.

Играта се закучи. И играчите ги мъчеше жегата, както и напрежението от финала. Мартин подвикваше дипломатично по нещо насърчително, но езикът на тялото на Димитри издаваше растящото нетърпение, обзело всички в ложата, докато на терена нервното препъване, грешните пасове и подхлъзванията се трупаха. Само

епископът не показваше никаква реакция, вниманието му на пръв поглед бе концентрирано в това да обстрелва с черупки от шамфъстък близката купа, и то безпогрешно. Пронизващ пас, внезапна възможност, викове на очакване, размахан флаг, засада, отново спряна игра. Хиляди тропачи крака. Подигравки. Непочтително освиркване. От изобилните гънки на расото на епископа се показва един пръст, като розов заек, изскачил от огромна тъмна дупка в земята.

— Викни ми тренъора — бяха единствените думи.

С изненадваща бързина за човек, чийто духовен часовник се определяше от вечността, един от студентите по богословие изчезна през вратата.

Оставаха повече от петнадесет минути до полувремето, но след по-малко от пет се чу потропване на вратата и един зачервен човек, облечен в анцуг, бе пуснат да влезе. Той веднага се поклони ниско пред епископа. За очите на Мартин, колкото и да не беше свикнал с ритуалите на православието, паузата, преди дясната ръка на епископа да се вдигне и устните на тренъора да се залепят на пръстена, изглеждаше твърде дълга и целенасочена.

— Коста — обърна се епископът към тренъора, докато той се изправяше, — това е отборът на Господ. Защо им позволяваш да играят като бабички?

— Извинявам се, приятелю, на Бог — промърмори тренъорът.

Епископът издигна глас, сякаш че поучаваше огромна тълпа за опасностите, които крие сярата.

— Божият промисъл не може да бъде осъществен без голове, няма да чакаме земята да се разтвори и да погълне противника. Левият им бек е бавен като товарен кораб, пусни Евривиад срещу него, да го минава и да бележи голове.

Тренъорът наведе глава като бичуван, беше олицетворение на унилоост.

— Имаш нов мерцедес, ако спечелим.

— Благодаря. Благодаря, Светийо! — той се наведе и целуна пръстена още веднъж.

— А ако не спечелим, ще си ходиш с автобуса.

Тренъорът бе освободен като сервитьор, разлял супата.

Мартин внимаваше да не издаде настроението си, цялата сценка му се стори доста забавна. Но дали тази пиеса беше за пред него или за

пред тренъора — не можеше да бъде напълно сигурен. Той не проявяваше голям интерес към футбола, но все по-голямо любопитство към тази необикновена особа, облечена в черно, която, изглежда, контролираше съдбата на душите и финалистите, както вратарят на ада контролира надеждите на отчаяните грешници.

— Сериозно се грижете за футбола — изкоментира Мартин.

Епископът извади пакет цигари от гънките на расото си, почти едновременно с това един от помощниците запали мини огнехвъргачка и епископът изчезна в мъгла от синкав дим. Мартин се чудеше дали това беше втора част от пиесата и дали този път нямаше да стане свидетел на Възнесение. Когато лицето на духовника се появи отново, то бе цепнато в пакостлива усмивка.

— Скъпи ми, г-н Мартин. Бог е вдъхновение. Но от време на време малко допълнителна мотивация помага на Неговото дело.

— Искрено се надявам, ваша светлост, че никога няма да ми се налага да направя нещо, което да попречи на делото.

— С вас ще бъдем най-добри приятели — изкиска се той. Една от младите жени допълни чашите им; беше наистина много хубава. Теофилос вдигна чаша.

— Опустошение за враговете на Бог и на Кипър.

И двамата отпиха големи глътки.

— Кое то ми напомня, г-н Мартин. Има един дребен въпрос, който искам да обсъдя с вас...

* * *

— Има и един друг дребен въпрос, който искам да обсъдя с теб, Макс.

Максуел Стенбрук искрено обичаше този човек. Франсис Ъркарт стоеше в рамката на прозореца на залата на правителството, взирайки се навън като адмирал на велика армада на път да отплава. Стенбрук бе пристигнал преди по-малко от двадесет минути в офиса си в Министерството на земеделието, рибарството и храните, за да бъде уведомен от развълнуваната си секретарка, че го викат незабавно на „Даунинг стрийт“.

— Какво ще е, Соня?

— Не знам, г-н министър, наистина не знам.

Стенбрук беше твърдо ангажиран с твърдението, че правителството е всъщност тих заговор на държавните служители, които дърпат всички конци и прибират повечето вълна, и той изпитваше искрена неприязън и недоумение към онези, които твърдяха, че няма или не познават алтернатива. Той беше известен в целия Уайтхол с това, че замеряше — буквално замеряше — служителите си с документи и изявления, придружени с дъжд от недържавнически ругатни. Той беше известен като гангстера в мафията на Министерството на земеделието. Не беше тайна, че много хора в коридорите на властта отчаяно искаха да го застигне възмездие; дали пък не беше дошъл този момент?

Година по-рано му бяха казали, че може да има рак. Той си спомни как тогава влезе в кабинета на лекаря, опитвайки да прикрие своя страх, да спре нервното клатене на коляното си, да сложи смела маска пред лицето на смъртта. Но онова някак си беше по-лесно от това сега; страхът от смъртно заболяване беше нищо в сравнение с ужаса, който изпита, когато влезе в залата на кабинета. Ъркарт беше вътре, сам. Нямаше да има любезности.

— Наложил се да освободя Анита — започна министър-председателят.

Боже, и той беше в списъка...

— Искам да заемеш мястото й. Министър на околната среда. Малко да им покажеш дебелия край на тоягата. Нали знаеш, Макс, търтеите в отдела си въобразяват, че са новата морална полицията. Куче пазач на околната среда тук, инспекторат по замърсяването там. И какъв е смисълът? Накараха учениците да сънуват кошмари за глобалното затопляне и веднага след това трябваше да пращаме армията да спасява премръзнали пенсионери от снега. После поискаха един милиард лири за борба със сушата, четиринадесет дни — четиринадесет дни! — преди Северен Уелс и целият сезон по крикет да потънат в наводнения. Въздушни кули, нищо друго, само това им идва на ума по време на тия дълги обеда в Брюксел. Измислят си един на други работа, за да се държат на власт. Оправи се с тази пасмина заради мен. Ще можеш ли, Макс?

— С удоволствие, Франсис.

— Особено по един конкретен въпрос. Тази директива „Свеж въздух“, сещаш ли се? Брюксел иска британските заводи да миришат на френски бордей. Ужасна глупост, няма да го позволя.

— Но аз си мислех, че директивата вече е одобрена.

— Да, така е. И тя ще е надписът на надгробния камък на Анита. На нея не ѝ хареса, ама никак не ѝ хареса, че трябваше да си тръгне; подозирам, че ще се наложи да си пазя гърба от куки за плетене. Но както и да е, това е европейска политика, но местните правителства отговарят за привеждането ѝ в изпълнение.

— На хигиенисти ли ни обърнаха? Няма да ходим по заводите да душим въздуха.

— Именно. Виж сега. Върлува твърде много безпризорна критика, че не сме добри европейци и можеш да си представиш колко ме разстройва това. Искам да се уверя, че ще бъдат въведени педантични мерки за надзор. Предлагам веднъж в годината, и то януари. И ако може да е по време на виелица, още по-добре.

— В най-голямата виелица.

— Макс, далеч ще стигнеш.

— Със сигурност ще направя всичко по силите си.

Ъркарт се засмя добродушно, докато преценяваше дали току-що е забелязал потенциален съперник. Щеше да го наблюдава, както ги наблюдаваше всичките. Той стана от стола и отиде до прозореца, откъдето се виждаха дърветата на Сейнт Джеймсис парк.

— Има и още един дребен въпрос, Макс. Но малко по-особен. Едно от първите неща, които ще искат да подпишеш, е разрешително за издигането на статуя на любимата ни Маргарет. Точно ей там, отсреща — той посочи към парка. — Средствата са събрани, скулпторът е избран, готови са да започнат.

Той се обърна към него.

— Искам да намериш някакъв начин да го спреш.

— Имаш ли някакви предложения, Франсис?

— Надявах се на теб да ти хрумне нещо. Би било срамota някой да помисли, че аз съм против това. Ще кажат, че завиждам, което, разбира се, изобщо не е вярно. Става въпрос за принципи. Това не е идолопоклонническо правителство, не търсим слава и статуи. Искам да се знае, че аз нямам лична облага от това...

— И просто искам да знаете, скъпи ми г-н Мартин, че дори не съм помислял за някаква лична облага от всичко това. Ще се отворят много работни места за бедните фермери в една страшно неразработена част от острова.

— Но нос Катикас е природен резерват. Нормално е да бъде неразработен. За да се запазят орхидеите и другите редки растения.

Епископът размаха ръце екстравагантно, широките ръкави на расото се набраха и оголиха изненадващо добре развитата мускулатура на предмишниците.

— Има стотици хиляди хълмове за орхидеите. Но само един нос Катикас. Нека ви кажа какво виждам...

Нос Катикас, изглежда, беше идеалното място не само за местните и изключително редки орхидеи, Офрис киприа, но също така и за хотелски комплекс с хеликоптерна площадка, голф игрище, конферентен център и яхтено пристанище. Местните жители на този западен нос след поколения в изолация и бедност, подхранвани от истории на неподозирани богатства, бяха ентусиазирани до точката на въстание, че техните малки и безплодни парцели трябва да бъдат трансформирани в пътища, капанчета, водни паркове, жилищни постройки за персонала и всякакъв вид друга обслужваща периферия, сгрупана на новия Коста дел Кипрос. И щом църквата в лицето на Теофилос, който притежаваше по-голямата част от земята, щеше също да спечели неимоверно, то изглежда просто Божията благословия бе дадена за това бизнес начинание.

Имаше само едно друго препятствие, освен орхидеите. Фактът, че този нос беше и стрелбище за британската армия, определен като такова в рамките на договора за създаване на държавата, който бе дал на Кипър независимостта и според който в продължение на двадесет и един дни в годината крайбрежните скали и нейните офшорни околности ставаха поле за тестване на противотанкови ракети. Това едва ли щеше да се отрази добре на многоетажния хотел и яхтеното пристанище.

— Наистина ли ви трябва това стрелбище? — попита Теофилос.

— На армията ѝ трябва, а на нас ни трябва армия.

— Тогава ще ви намерим друг район за военни учения. Със сигурност има много други части на острова, които са подходящи.

— Например?

— Нали британците не смятат да пречат на развитието на кипърската икономика — отвърна епископът, избягвайки конкретния въпрос. — Това би разбудило толкова много неприятни спомени.

— Доколкото знам, възраженията са повдигнати от самите кипърци, природозащитниците. Тези, които ценят района като национален парк.

— Това са шепа хора, дребни душици без въображение. Във всичко се месят със своята сантименталност. Угоени лобисти, които познават природата само от чинията си. Ами нашите бедни селяни?

— Ами орхидеите?

— Нашите селяни настояват за равенство с орхидеите!

На това нямаше как да се отговори. Мартин предложи усмивка на примирие и замълча.

* * *

Бууза-Пит не спираше да дърдори. Правеше така, когато беше нервен, за да запълни паузите. Той не обичаше паузите в един разговор. Като момче го мъчеха мимолетните паузи, в които майка му поемаше дъх, преди да продължи с непрестанните тиради за тежката си участ. Така че като средство за защита той се беше научил да се вмести във всеки разговор, говорейки през и над хората, говорейки за каквото и да било. Беше отличен оратор, никога не му липсваха думи. Проблемът беше, че така и не се научи наистина да слуша.

Ъркарт беше сам на голямата маса на кабинета, когато Джефри влезе в стаята. Премиерът не каза нищо, но докато Джефри стигна до стола си на срещната страна на масата, очите на Ъркарт го следяха отблизо, сякаш той все още се опитваше да вземе решение, несигурен, измъчен. И измъчващ. Затова Джефри просто започна да говори:

— Имам една идея, Франсис. Няколко нови инициативи за кампанията на партията. Доста мислих по въпроса. Да използваме пренареждането, новите постове в правителството да изкараме

годината. Обсъдих го и с председателя на партията, мисля, че скоро ще го оформи в презентация за теб. Основните точки са...

— Млъкни, Джефри.

— Аз... — Джефри млъкна, несигурен как да продължи.

— Председателят вече ми разказа своите идеи за кампанията малко преди да го уволня. Трябва да призная, че много те бива да прокарваш чужди идеи като свои.

— Франсис, моля те, трябва да разбереш...

— Разбирам твърде добре. Разбирам те. Може би защото малко си приличаме.

— Ще ме уволниш ли все пак? — гласът на Джефри беше приглушен, полагаше всички усилия да не се моли.

— Мислех си го.

Лицето на Бууза-Пит увисна към гърдите, потънало в нещастие.

— Но вместо това реших да те направя министър на вътрешните работи.

Един любопитен къркорец звук излезе от гърлото на Бууза-Пит. Възможността да бъде парашутиран на един от четирите най-влиятелни поста в правителството на скромната възраст от тридесет и осем изглежда бе прекъснала храненето на механизмите му за самоконтрол.

— Ще кажат, че те подготвям за лидерската позиция, след като се оттегля. Но аз нямам такова намерение. Слагам те на този пост, за да блокирам възможността някой друг да започне да се самоподготвя за лидерската позиция оттам. И за да свършим една работа. Ще използваме твоя талант да прокарваш чужди идеи. Моите идеи.

— Каквото кажеш, Франсис — успя да изграка Бууза-Пит, гърлото му беше пресъхнало като коритото на арабска река.

— Скоро ни предстоят избори и аз реших малко да сменя правилата на играта. Нов избирателен кодекс. Мярка, толкова щедра и демократична, че ще остави опозицията без дъх.

Бууза-Пит закима ентусиазирано, без да има и най-малката представа за какво говори неговият лидер.

— Искам да направя така, че да е по-лесно за малките кандидати. Да създадем предпоставки за... — Ъркарт свали гласа си с полутон, сякаш изнасяше реч — по-пълно и балансирано представителство на

възгледите на широката общественост. Да се уверим, че правителството ще бъде по-дълбоко свързано с желанията на народа.

Той кимна на себе си, доволен от собствените си думи.

— Точно така, харесва ми.

— Но какво означава? — попита Бууза-Пит.

— Означава, че за всеки кандидат с повече от две хиляди гласа държавата ще покрива предизборните разходи.

Изведнъж на лицето на новия вътрешен министър се изписа недоумение.

— Бъзикаш ме, Франсис. При тази оферта всяка откачалка и всяко мрънкало в страната ще иска да се кандидатира.

— Именно.

— Но...

— Но за кого биха гласували тези малцинства и тези бунтовници иначе, ако не гласуваха за себе си?

— Не и за нас, дори да направиш на всеки от тях по една лоботомия.

— Браво, Джефри. Ще гласуват за опозицията. Затова, ако им дадем стимул сами да се кандидатира, ще откраднем по няколко хиляди гласа от опозицията в почти всеки избирателен район. Резултатът ще е поне петдесет места в парламента по мои сметки.

— Ти, ти...

— Позволявам ти да ме наречеш дяволски коварно копеле, ако искаш. Ще го приема като комплимент.

За пръв път от началото на разговора им чертите на Ъркарт се разтеглиха в усмивка.

— Ти си едно дяволски коварно, брилянтно копеле, Франсис Ъркарт.

— И голям защитник на демокрацията. Ще им се наложи да го кажат — всички вестници, дори тези на опозицията.

— Съвременната версия на „разделяй и владей“.

— Точно така. Владеехме империя на този принцип. Сигурно ще свърши работа и за малката ни държавица. Не смятате ли така, г-н министър на вътрешните работи?

* * *

Един прожектор освети ложата и Теофилос вдигна ръце, за да поздрави публиката на полувремето, одеждите му се разпериха като тъмни крила. Голям гарван, помисли си Мартин, и то с голям апетит.

— И така, да разчитам ли на вашата подкрепа и съдействие, г-н Мартин? — продължи духовникът, подхвърляйки въпроса през рамо, докато благославяше публиката, чертаейки въздушни кръстове. — Това е рядка възможност.

— Редки са и орхидеите.

За миг ръцете на епископа сякаш замръзнаха; Димитри бе започнал да развива видимо криво и намръщено изражение, а разговорът се въртеше в кръг. Той разглеждаше широките мазолести кокалчета на ръцете си, като че отговорът на всеки проблем можеше по някакъв начин да се намери там.

— Не искам да звуча сякаш не съм съпричастен — продължи англичанинът.

Той се радваше, че тренингът му като дипломатически служител, ранг 4, му даваше способност да контролира в голяма степен държането си, поне външно, особено изражения, които биха могли да покажат каквото и да било несъгласие или неодобрение. Задачата на службата беше да изглежда, че никога не казва „не“.

— Вашият проблем не е с британците, а с вашето собствено правителство. И с природозащитниците.

— Но това е нелепо — гласът на епископа заскърца от раздразнение. — Като отида при онова упорито магаре, нашия президент, той ми казва първо да се разбера с вас, британците. И с природозащитниците. Излиза, че британската армия се е овъргала в леглото с проклетите „зелени“, докато бедните ни селяни гладуват.

Той завъртя рязко глава към него, като нежелан нощен посетител на перваза на прозореца в спалнята. Синият емайл на тежкия кръст, който висеше на врата му, проблесна злокобно; очите му — също.

— Не подценявайте колко важно е това за мен, г-н Мартин.

— Искрено съжалявам. Британското правителство не може да се замеси в частен диспут в Кипър.

— Но вие сте замесени! — Теофилос се тръшна гневно в стола си, а второто полувреме започваше. — Имате две военни бази на острова ни, имате право на въздушен и наземен коридор и изстрелвате ракетите и куршумите си по него. Единственият път, когато решавате

да не се намесите, е когато най-много имаме нужда от вас. Като по времето на турската инвазия.

Разговорът замря, докато епископът се опитваше да си възвърне доброто настроение, а момичетата наляха още вино. Мартин отказа; отбеляза си наум никога повече да не пие в присъствието на Теофилос, човек, чието внимание изискваше цялата му съобразителност. Когато кипърецът заговори отново, тонът му бе овладян, но съдържаше не по-малко плам.

— Много кипърци смятат за недопустимо вие, британците, да продължавате да имате военно присъствие на наша почва.

— Двете военни бази са суверенна британска почва, не кипърска. Това е ясно упоменато в договора за създаване на държавата.

— Почвата е кипърска, напоена с кръвта на кипърци от векове, а договорът е несправедлив и неравноправен, наложен ни от британските колонизатори в замяна за нашата независимост. Съветвам ви, г-н Мартин, да не основавате аргументите си на този договор, защото обикновените кипърци нито ще ви разберат, нито ще одобрят. Ако ги накарате да се замислят по тези въпроси, ще си поискат всичко обратно. Може да се окажете без стрелбища, без бази, без нищо.

Предупреждението беше изказано с маниера на уморен професор, който изнася лекция на глуповат студент, тонът не оставяше място за спор, не търпеше отговор. Изглежда, нямаше какво повече да се обсъжда, тишината се настани неловко между тях, докато взаимният им дискомфорт не бе изместен настрана от вик на радост, обхванал трибуните наоколо. Евривиад вкара.

— Току-що загубихте един мерцедес.

— А вие, г-н Мартин, може би току-що загубихте приятелството на кипърския народ.

* * *

— Кой е?

— Приятел.

— В дни като този няма много приятели наоколо.

— Бройте ме за един.

Задната врата на ресторант „Л’Амикос“, скътан зад „Смит скуеър“, се плъзна и се отвори, за да разкрие грамадната фигура на Хари Мендип. Той беше чул, че Анита Бърк и Сол Уилкинсън ще обядват тайно, споделяйки мъката и гнева от уволнението си, далеч от шушукането и погледите на някое по-публично място. Мендип знаеше как се чувстват; той беше една от жертвите миналия път.

— Седни да хапнеш с нас, Хари.

— Апетитът ми не е за храна.

— Тогава за какво?

— За действие.

— Отмъщение?

— Може и така да се нарече.

Разля се трета чаша вино, поръча се още една бутилка.

— Всичко опира до Ъркарт. Дяволите да го вземат.

— Малкият Цезар.

— Той се държи като принц, а не като премиер.

— А ние се покланяме и коленичим като поданици.

— Окаяници.

— И какво в крайна сметка, освен безмилостност го издигна толкова високо?

— А какво, освен безмилостност ще го свали?

Те млъкнаха, докато сервитьорът събираше няколко чинии.

— Станал е толкова самодоволен, че краката му едва докосват земята.

— Но когато я докосват, земята е напоена с кръв. Хлъзгаво е. Той е уязвим.

— Твърде много минаха под ножа през годините.

Анита Бърк напълни отново чашите.

— За едно и също ли говорим?

Другите двама кимнаха.

— Тогава кой ще поведе това начинание?

— Какво ще кажете за Йорк? Той става за коварство и държавна измяна.

— Добра комбинация от лоши качества.

— Но няма хармония в душата му. Няма с какво да привлече погледите и да спечели сърцата на останалите.

— Тогава Пенторп.

— С тези плашливи очички като на пор някой ще реши, че е доброволец за гилотината. Не мисля.

— Ти, Анита.

Тя поклати глава.

— Не, това не е за мен. Острите думи, идващи от устата на жена, винаги се възприемат като хормонален изблик. А и във всеки случай никой няма да забрави, че са еврейски хормони. Както и да е, не съм толкова повратлива и умела, че да поведе танца.

— Значи остава само един.

Всички знаеха името му.

— Мейкпийс.

— Той е труден за убеждаване.

— Още по-добре, веднъж като го убедим.

— Да отправи предизвикателство за лидерството?

— Какъв е смисълът? Ъркарт е напълнил партийната машина с пионки с продадени души.

— Тогава, щом не можем да махнем Ъркарт от партията, трябва да махнем партията от него.

— Кое то значи?

— Нов лидер и нова партия.

Мендип пое въздух със свистене.

— Това е опасно начинание — каза бавно той.

— И достойно. Поне Мейкпийс ще го направи да изглежда такава.

— По-добре да ме разкъсат като бойно куче, отколкото да чакам да ме заколят като овца.

Бърк вдигна чаша.

— Тост. Да бъдем господари на собствената си съдба.

— Чак до вратите на ада.

---

[1] От Новия завет — персонифицирано название за материалното богатство и алчността. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА

Когато Бууза-Пит изхвъркна от залата на правителството в мъгла от въодушевление, едва не се блъсна в топчестата фигура на Болингброук, който се възхищаваше на белия мраморен бюст на Уилям Пит в нишата на стената.

— Той е бил прав, не мислиш ли? — попита Болингброук с вдигнати с възхищение очи.

Северняшкият акцент разтегляше гласните сякаш дъвчеше огромно парче черен петмез.

Бууза-Пит се опита да коригира профила си, за да съвпада с този на министър-председателя от осемнадесети век, чудейки се какво, за бога, дрънка този.

— Министър-председател по времето на Трафалгар, нали знаеш. Когато разсипал флотата на Наполеон. Чух някакви глупости, че ти бил роднина. Не е вярно, нали?

Изправен пред толкова директен въпрос, Бууза-Пит почувства неохота да излъже. Той само сви рамене неопределено. Дявол да го вземе този идиот, говореше му глупости, докато Джефри само искаше да се похвали с новото си положение и да се махне. Беше свикнал да минава бързо и да оставя другите да му дишат праха.

— Какви бяха точните думи, Джеф, помниш ли?

Той поклати глава, изгубен в лабиринта на мисълта на Болингброук. Предполагаше, че става дума за някакъв тест на семейната му история.

— „Англия бе спасена от нейните усилия, а Европа от нейния пример.“ Това беше казал. Това са били думите на Пит. Така де, не е лошо мотото и за ден-днешен. Знаеш ли, жабарите никога не се променят. Ще трябва да го запомня. Сега, като съм външен министър.

Той хвърли новината в скута на Бууза-Пит толкова безцеремонно, че последният остана като ударен с мокър парцал.

— Ти... си външен министър? — изписука Бууза-Пит. — Артър, толкова се радвам за теб. Трябва да дойдеш с мен да си разделим

бутилка шампанско.

— Не понасям тая лигня. Аз обичам бира.

В Бууза-Пит се прокрадна усещането, че нещо го занасят.

— На мен ми дадоха Министерството на вътрешните работи — отвърна вяло той, обезсърчен от перспективата да споделя заглавията на вестниците с Болингброук.

— Да, знам — отговори новият външен министър, упражнявайки един от онези погледи, които трябваше да покажат на французите пълната сила на презрението му, без да е казал и една недипломатична дума. — Тръгвам. Трябва да ходя да се оправям с тъпите бонапартисти.

Той се завъртя безцеремонно.

— Здравсти, коте — весело поздрави приближаващата фигура и изчезна.

Клер се появи, а може би си беше там през цялото време, Джефри не беше сигурен.

— Поздравления, г-н министър на вътрешните работи.

Божичко, всички ли бяха разбрали преди него?

— Но нека ти дам един съвет — продължи тя. — Вратовръзката.

— Харесва ли ти? — каза той, прокарайки пръсти през яркия копринен мотив. — От Австралия е. Аборигенски символ на потентност, така ми казаха.

— Просто е малко... — тя потърси подходящия термин — твърде смела.

— Какво й има на вратовръзката ми? — попита той, заемайки защитна позиция.

— Помни, Джефри, работата на министъра на вътрешните работи е да споделя несгодите и да обяснява разочарованията. Защо полицаите ни вдигат колите, вместо да гонят футболните хулигани, такива работи. Не се очаква от теб да изглеждаш сякаш се наслаждаваш на работата.

Тя се усмихна дяволито и тръгна към вратата на залата на кабинета.

Ужас, всички ли се бяха наговорили да му попречат да вкуси удоволствието от момента?

— Това не е единствената работа на вътрешния министър — контрира той. — Франсис и аз имаме планове.

Тонът му намекваше за приятелска конспирация и големи тайни, за съюз, на който никой не би посмял да се присмее. И той с радост установи, че тя се спря на място.

Обърна се и го погледна.

— Ако ще прецаквате електората, поне имай малко акъл да не ходиш с вратовръзка, която рекламира този факт.

После тя изчезна, влизайки при министър-председателя, без да чука.

* * *

АРБИТРАЖЕН СЪД

За определянето на границите на морските зони между Република Кипър и провизионна република Северен Кипър.

РЕШЕНИЕ

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Г-н Клайв Уотлинг. ЧЛЕНОВЕ: Г-н Андреас Роспович, г-н Мишел Роден, г-н Шукри Осман, г-н Фарук Абдул-Ганем...

Съдът, в по-горния състав, взе следното решение..., въпреки че кипърските рибари от гръцки произход традиционно ловят риба в тези води, и двете страни са договорили квоти, позволяващи тези рибари, които в момента се занимават с риболов в тези води, да продължат да го правят, така че да се гарантира, че препитанието им ще бъде защитено, такива традиции на достъп и другите „специални обстоятелства“, повдигнати от кипърската гръцка страна, не може да заменят географските характеристики, които са в основата на процеса по определяне на границите...

Освен това въпреки факта, че независими сеизмични проучвания показаха съвсем малък потенциал за

използваеми минерални ресурси на континенталния шелф, във всеки случай няма причина такива минерални ресурси да се считат като имащи някакво отношение към определянето на границите...

По мнение на съда не са налице основания да се твърди, че степента на морските права на двете страни трябва да се определя от основателността на исквете, тъй като те са свързани с миналото на острова. Законността на турската инвазия от 1974 г. не е въпрос за разглеждане от този трибунал, който признава дългогодишната де факто юрисдикция на властите на кипърските турци в северната част на острова...

И двете страни в оборването на претенциите на опонентите си са склонни да противоречат на самите принципи, които са изтъкнати в подкрепа на съответните им позиции. Съдът трябва да се увери, че постигнатото решение е едновременно разумно и справедливо и че за тази цел, като се имат предвид правно обвързващите гаранции, предвидени за риболовните интереси на кипърските гърци от страна на властите на кипърските турци...

Поради тези причини:

АРБИТРАЖНИЯТ СЪД: с три на два гласа, като гласували „за“ са председателят Уотлинг и съдиите Осман и Абдул-Ганем, а „против“ съдиите Роспович и Роден, стигна до определяне на следните граници...

След една последна проверка на текста Уотлинг подписа окончателния документ. Удоволствието беше по-голямо, отколкото можеше да се опише. Историческо споразумение, което щеше да помогне да се установи мирът в един размирен ъгъл на света и щеше да осигури неговото място в учебниците с юридически прецеденти, които щяха да бъдат преподавани на бъдещите поколения международни юристи. И благородническата титла. Майка му щеше да може да се наслаждава на препечени бисквитки и чай на терасата на Камарата на лордовете, когато си поиска, а той никога повече нямаше

да се моли да го поканят в Калифорния, всъщност, където и да било, включително на мачове. Щяха да се гордеят с него в Колд Кърби. „Границите на Уотлинг“. Хубаво решение, фина работа и справедлива, което невинаги можеше да се каже в такива случаи. Вече всичко беше свършено и нямаше никакво значение дали ще открият петрол, антики или костите на Минотавъра — и не би трябвало да има значение. Това беше решение, основано на законите, а не игра на покер с лицензи за сондиране.

Правда. Британска правда. И ако работата включваше прецакването на французина, толкова по-добре. Роден можеше да гние в ада.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

*Фундаменталното правило в
дипломацията е, че трябва да даваш, за да
вземеш. И после да взимаш.*

И да взимаш. И да взимаш...

Настана едно тихо стълкновение. Операторът на Би Би Си постоянно сменяше ъгъла на камерата, за да хване чист кадър само с премиера за изявлението му пред „Даунинг стрийт“ №10 — в крайна сметка Ъркарт беше важният в този случай — но новият му външен министър имаше твърдото намерение да се окъпе в светлините на телевизионните камери и отнемаше от вниманието. С упоритостта на епидемия от дребна шарка закръгленият силует на Болингброук постоянно се наместваше в картината, докато накрая се оказа застанал мирно, непосредствено зад дясното рамо на министър-председателя, а копчетата на костюма му щяха всеки момент да изхвъркнат под напора на изобилната плът. Преторианската гвардия на Ъркарт.

Един от личните секретари беше предложил изявлението да бъде пред парламента, а не пред медиите, но Грист — биваше го този Грист, инстинктите му работеха безотказно — улови настроението на Ъркарт. На прага на „Даунинг стрийт“ нямаше да има лидер на опозицията, за да подхвърля надменни въпроси и коментари, нямаше да има бивши и наскоро уволнени министри, за да претендират за част от заслугите, нищо нямаше да попречи на Ъркарт да заеме първите минути от обедните новини само за себе си. Освен Болингброук. Може би следващия път трябваше да го заклеят в някой стол.

И така благодарната нация получи възможност да стане свидетел как Франсис Ъркарт изразява радостта си от обръщането на затворените умове в отворени ръце на приятелството, приемайки поздравленията от други държавници. Формално покани лидерите на двете кипърски републики да летят до Лондон след осем седмици за

подписването на окончателното мирно споразумение — като по този начин си осигури поредния медиен гуляй и си гарантира победа в една арена, където никой друг британски политик не бе успял дори да влезе.

Франсис Ъркарт. Лицето на мира.

* * *

В една малка стая с тапети на цветя на последния етаж на „Даунинг стрийт“ № 10, в източния край на жилищните помещения, които бяха толкова малки, така неподобаващи за глава на голямо западно правителство и толкова английски в своята непретенциозност, Мортима Ъркарт седеше пред бюрото, което някога бе принадлежало на баба й. Тя избути настрана писмата, на които отговаряше досега, извади малък ключ и отвори чекмеджето, откъдето извади личния си адресник. Пръстите й леко потрепериха с чувство на очакване, както в дните, когато яздеше след хрътките по следите на голям елен. Една вътрешна борба между вълнение, страх и... гузна съвест? Ръката й се протегна, но не към камшика или юздите, а към телефона, който бе инсталиран преди много години, когато те за първи път се бяха преместили там. Телефонът, който не минаваше през централата. Нейният телефон, за нейните собствени цели. Дивечът беше притиснат в ъгъла, имаше добри новини, които искаше да сподели. Но не с прекалено много хора.

* * *

— Много съжалявам, г-н президент, че климатичната инсталация пак не работи.

Възел от тревоги се беше усукал около врата на асистента, който бе плувнал в пот след спора с отговорния инженер, в когото си бяха разменили обилно количество ругатни и летяща слюнка. Но без пряк ефект, температурата все още бързо нарастваше и достигаше 30 градуса. Двата вентилатора, които беше сложил в ъглите на стаята, изглежда, нямаха кой знае какво въздействие върху тежкия въздух на

Никозия, който миришеше и имаше вкус, като да е бил вдишван много пъти преди.

Нурес, мъж със силни страсти и непредвидим нрав, сякаш не се сърдеше особено. Той беше свалил сакото и вратовръзката и отпиваше сладък ментов чай, докато бършеше олисяващото си чело с голяма червена носна кърпичка. Беше се навел над една карта и ликуваше.

— Скоро ще имаме нова климатизация. Всички ще имат. И нови пътища. И училища. И къщи. Даже ново летище. Няма да сме вече аутсайдери — тъмните му очи блестяха с надежда. — Нов старт.

— Има много, за което да сме благодарни — каза сухо помощникът, опитвайки се да използва този неочакван прилив на добро настроение.

— И добри приятели — отговори Нурес. — На които дължим повече от благодарност.

* * *

Теофилос свали кърпата от врата си и с нетърпеливо махване на ръката отпрати бръснаря.

— Какъв ти е проблемът? — тросна се Димитри, когато вратата се затвори.

Той седеше пред монитора върху богато орнаментираното махагоново бюро на епископа. Дебелите му пръсти тракаха по клавиатурата. Екранът оживя.

— Пазарът се движи нагоре, харесват му всичките тези приказки за мир. И швейцарските лихви се повишиха миналия ден. Това е една добра седмица за нас.

— Политическият капитал, това трябва да следим, братчето ми — отговори Теофилос, чешейки корените на новоподстриганата си брада. — Ако искаме да се отървем от този глупак, президента, ни трябва малко хаос. Този мир в ръцете му трябва да ни радва точно колкото епидемия от холера.

Той погледна часовника си. Телевизионното интервю беше след десет минути. Смени ролекса с обикновен часовник с кожена каишка, нахлузи черното расо, окачайки тежкото разпятие на врата си, и отново се превърна в скромния Божи служител.

— И какво ще правим?

— Ще се молим. На Господ в небесата и на всеки друг бог, който намерим. Ще коленичим. Ще се държим смирено. И ще се надяваме да се окаже, че за пореден път турците се опитват да ни прецакат.

* * *

Телефонът издрънча. От задната седалка на лимузината „Ситроен“, която беше заседнала в задръстените улици на Париж, бизнесменът се протегна, за да вдигне и се заслуша внимателно. Той не каза нищо, вниманието му бе изцяло фокусирано върху съобщението и последиците от него, които бяха ясни. Четвърт милион долара, които беше дал — как му беше името на онзи турски мухльо, вече не помнеше — бяха хвърлени на вятъра, изгубени на хазарт. Рискът се беше оказал неоправдан. И го заболя. Дори и в петролния бизнес четвърт милион безотчетни долара щяха да оставят сериозна дупка в сметката с представителните разходи. И все пак това беше по-малката беда, защото изглеждаше сигурно, че е на път да загуби повече, много повече. Милиарди долари от загубени възможности. Море от петрол. И кладенци, които, изглежда, никога нямаше да бъдат негови.

Той постави слушалката обратно, без да каже и дума, чу я как хлътва с приятен, мек звук на мястото си. Тъмните стъкла и тежката шумоизолация на лимузината го обвиваха в пашкул и оставяха далеч хаоса на улицата отвъд. Това беше затворен свят, свят на привилегии и сигурност, защитен от външно влияние. С изключение на телефона. И посланията, които носеше.

Той беше човек, който се контролира, емоционално изсушен, с апетит, запазен само за едно нещо. Петрол. Млякото на Земята. По-ценно за него от собствената му кръв. С ярост, тиха като двигателя на свободна предавка, и юмрук, свит като чук, той започна да удря облегалката от естествена кожа, без да обръща внимание на болката, докато тя се счупи.

* * *

Тя се завъртя настрани и когато чаршафът се плъзна по контурите на тялото ѝ, той усети как нещо отново се надига вътре в него. Преди да срещне Мария, не беше съвсем сигурен къде бяха слабините му, сега сякаш бяха навсякъде, вибриращи с извънредна енергия всеки път, когато разкопчаваше дрехите ѝ. В Мария беше намерил идеален партньор, жена с естествено любопитство и остроумие, която не се страхуваше да признае недостатъците на своя опит и нямаше търпение да ги преодолее. Те бяха изследователи, навлезли в нови територии, и се наслаждаваха на радостта от откритията.

Изненада се, че не усещаше никаква вина, защото сега вече знаеше, че бракът му е приключил. Това беше форма без съдържание, съпругата му беше отсъстващият владетел на неговата лоялност, къщата му вече не беше дом и това не му беше достатъчно. Беше се опитал да запълни празнотата в живота си с много неща — амбиция, признание, нови начинания, постижения, — но нищо нямаше да има значение, докато беше сам. Присъствието на Мария Пасолидес в неговия свят — и в леглото му — го накара да осъзнае това.

Тя се подпря на възглавницата, докато той гледаше като вцепенен как едно мънисто от влага се стичаше от врата към гънките на маслинената кожа между гърдите ѝ.

— За какво си мислиш, бледолики? — попита тя, развеселена.

С върха на пръста си той проследи пътя на капката, която изведнъж се беше търкулнала към пъпа ѝ.

— Мисля си какво мога да направя за теб.

Очите ѝ се затвориха, когато пръстът му бавно се спусна надолу от пъпа ѝ, дишането ѝ се учести.

— Боже, с какво си закусвал тази сутрин? — изстена тя.

Кръвта ѝ закипя отново, тялото ѝ отчаяно искаше да навакса за всичкото това изгубено време.

С неохота пръстът му се отклони, мина към външната страна на бедрата и после изчезна.

— Не това — промърмори той. — Ти дойде при мен за помощ. За гробовете.

— Да, така е — каза тя. — Но защо се разбързахме изведнъж?

Тя потърси ръката му, но той се обърна по гръб, за да даде и на двама им малко пространство.

— Нямаме много време — продължи той. — Ако не получим отговор в рамките на следващите осем седмици, преди да се подпише мирното споразумение, никога няма да успеем. След това никой няма да се интересува от това, не и в тази държава. Нещо друго ще е по новините. Ще кажат, че са си свършили работата, ще си измият ръцете. Кипър отново ще се превърне в един далечен остров, където може да искаш да отидеш на почивка някой ден в търсене на младо вино и стари руини. Но нищо повече. Трябва да стане сега, иначе никога няма да открием отговора.

— И какво ще правим?

— Ще вдигнем малко врява. Ще натиснем тук-там. Ще разбудим стари спомени.

Инстинктивно, докато обмисляше думите му, тя дръпна чаршафа до шията си. През последните няколко дни беше склонна да забрави причината, поради която първоначално бе потърсила помощта му, разсеяна от откритието колко разнообразни се бяха оказали качествата му. Първия път се любиха на кухненския стол и в своята емоция тя бе откъснала подлакътниците. След като спряха да се смеят, тя предложи да го занесе на ремонт, но след това промени решението си, защото знаеше, че никога няма да бъде в състояние да запази самообладание, когато някой неизбежно я попита как се е случило. Някак си беше убедена, че всеки би познал, просто от начина, по който тя се усмихва. Така те избутаха парчетата в ъгъла и опитаха на другия кухненски стол, на канапето в кабинета му, където влажната ѝ кожа залепна за кожената облицовка и направи чудесен звук, като се отлепи. Покани я в леглото си — леглото на жена му — чак когато изглеждаше, че има нещо повече от плътско привличане в желанието му да я види. Той не ѝ беше предложил помощта си в замяна за секс, нито пък тя бе предложила секс в замяна за неговата помощ, но отделните им мотиви ставаха все по-преплетени и объркани до такава степен, че тя трябваше да си припомни първоначалната цел, с която бе почукала на вратата му. Тя усети пристъп на чувство за вина, но оргазмите можеха да бъдат нещо толкова разсейващо. И толкова хубаво.

— Само да те бях срещнал, докато още бях външен министър, нещата щяха да бъдат много по-лесни — каза той със съжаление. — Щях да мога да отключа някои врати отвътре, вместо да трябва да ги разбивам от улицата.

— Но пък тогава щеше да ме заблуждаваш в професионален, а не само в личен план.

— Какво искаш да кажеш, да те заблуждавам? — изведнъж той звучеше сериозно.

— Тази чаша чай, която ми предложи първия ден, когато се срещнахме и ти ме покани в кухнята си? Още не съм я изпила — тя се наведе над него и го целуна, преди да стане от леглото.

— Хайде ставай, Мейкпийс. Имаме работа.

* * *

Евангелос Пасолидес седеше сам в тъмния си ресторант. Последният посетител отдавна си беше тръгнал и той бе направил някакво усилие да почисти, но го беше завладяла меланхолия. Той се чувстваше изоставен от всичко, което обичаше. Не беше виждал Мария в продължение на дни. А собственото му правителство в Никозия беше на път да даде голяма част от любимата му родина на турците. За това ли се беше борил, за това ли умряха Йоргос и Еврипид?

Той седеше сред всички сувенири и спомени, пиян, с празна бутилка „Командория“ до лакътя му. Чашата лежеше на една страна, покривката беше оцветена в червено с капчици от това, което преди много години можеше да бъде кръв. Той изхлипа. В едната си ръка държеше смачкана снимка на братята си, две рошави, усмихнати момчета. В другата държеше много излъскан „Уебли“, пистолета, който беше взел от мъртвото тяло на един британски лейтенант и с който се беше заклел да отмъсти. Преди да осакатее.

Сега беше твърде късно за всичко. Той се беше провалил във всичко, до което се беше докоснал. Други бяха героите, докато него животът беше лишил от чест и всякакво самоуважение. Седеше сам, забравен, един старец със сълзи по бузите, изпаднал в спомени. Размахващ пистолет. И изпълнен с омраза.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА

Да си лидер значи да носиш промяна. Да чупиш неща.

Да пречупваш хора. Сърцата им, гърбовете им, а когато е необходимо — и живота им.

Мястото на човека в историята не е нищо повече от това — едно място, една-единствена точка в безкрайната вселена, бижу, което, без значение колко ярко полираш, в крайна сметка ще се загуби сред огромната съкровищница. Прашинка в пясъчен часовник.

За Ъркарт това беше свещена сцена: лъскавата кожена облицовка, издраскана от толкова много тревожни нокти, катедрата за отговори, сандъчето с бронзов обков, излъскан от хиляди влажни длани, орнаментираните греди и подпори, които, ако се заслушаш внимателно, все още ехтяха от виковете на велики лидери, изпращани в забвение с ругатни и ръжени. Всяка политическа кариера, така изглеждаше, завършваше с неуспех — присъдата на този велик съд никога не се променяше. Виновен. Осъден. Това беше място за мъчения, временна амнистия и в крайна сметка екзекуция. Само имената се сменяха.

В последно време всеки път, когато извърщаше поглед от светлините, му се струваше, че чува гласове в сенките, които шепнеха, че един ден и той на свой ред ще падне и е само въпрос на време. Докато седеше на скамейката, отново го тормозеха шепоти, ставаха все по-уверени, все по-нахални, почти го ругаеха. И през тях всичко, което можеше да чуе, беше гласът на Томас Мейкпийс.

— Дали е наясно моят многоуважаван приятел — конституционната фикция за приятелство имаше вкуса на оцет през устните на Мейкпийс, — че общността на кипърските гърци в тази държава е дълбоко смутена от съществуването на гробове, които все

още остават скрити от времето на освободителната война през петдесетте години...?

Старите спомени започнаха да се съживяват като въглени, да трептят, докато прашенето на пламъците заглуши думите, с които Мейкпийс изискваше британското правителство „да разсекрети документите, да разкрие всички недеklarирани смъртни случаи и гробове, за да може трагедиите отпреди толкова много години най-накрая да стигнат своя край и хората да намерят покой“.

За миг присъстващите в камарата наблюдаваха нещо необичайно, премиерът седеше сковано на стола си, сякаш се беше вкаменил, загубен в един друг свят, преди настоящите викове да го накарат да се пробуди. Той се изправи сковано на крака, сякаш възрастта бе полепнала по ставите му.

— Не съм наясно — започна той с нетипична за него мекушавост — да има подобни твърдения за скрити от британците гробове...

Мейкпийс запротестира, размахвайки лист хартия и крещейки, че данните са изпратени от офиса на Държавния архив.

Присъединиха се и други гласове. В главата му се блъскаха противоречие и объркване, гласове, които нашепваха за гробове, за тайни, които неизбежно щяха да бъдат изровени заедно с костите — неща, които завинаги трябваше да останат погребани.

И тогава се появи един друг глас, по-добре познат. „Бори се! — изкомандва гласът. — Не се оставяй да те видят уязвим. Лъжи, крещи, обиждай, удрай в гръб, бягай, каквото искаш прави — само не спирай да се бориш!“ И се моли, можеше спокойно да добави гласът. Франсис Ъркарт не знаеше как да се моли, но много добре знаеше как да се бори.

— Вярвам, че има огромни опасности в това да отваряме стари шкафове и да дишаме застоял въздух — започна той. — Едва ли е много здравословно. Със сигурност трябва да гледаме към бъдещето с големи надежди, а не да се ровим в далечното минало. Каквото и да се е случило в тази древна и трагична война, нека остане заровено, както и злините, извършени вероятно и от двете страни. Нека останем с чистото приятелство, изградено оттогава насам.

Мейкпийс отново протестираше и се канеше да стане на крака. В ръката му имаше един-единствен лист хартия.

Ъркарт го заглуши с една от най-безмилостните си усмивки.

— Разбира се, ако многоуважаемият джентълмен има нещо конкретно предвид, различно от предложението за спонтанна масова акция в старите архиви, ще разгледам въпроса от негово име. Всичко, което се изисква от него, е да ми представи детайлите в писмена форма.

Мейкпийс си седна на мястото и Ъркарт чу, със значителна благодарност, как председателят обявява следващата точка от дневния ред. Главата му звънтеше в хаос от гласове, викове, експлозии, рикоширали куршуми; той не виждаше нищо друго, заслепен от спомена за средиземноморското слънце, напекло древните скали, докато ноздрите му пареха от сладникавата воня на горяща плът.

Изведнъж Франсис Ъркарт се почувства много стар. Пясъчният часовник на историята се беше обърнал.

* * *

— Давай, Франко — окуражи го продуцентът.

Той изправи гръб на стола и заби цигарата в чашата изстинало кафе. Това можеше да се окаже забавно.

Зад една стара църква, която беше намерила нови наематели под формата на цех за килими, в монотонните предградия на северен Лондон се намираха студиата на „Лондонско радио за Кипър“, „Гласа на кипърците в големия град“, както сами се определяха, въпреки факта, че шестте километра, които ги отделяха от градската част на Лондон, бяха по-скоро като пустинята преди оазиса. Да се нарича студио мазето на улица „Буш Уей“ № 18 беше също толкова подвеждащо — ЛРК делеше една олющена тераса с легитимна пътническа агенция и съмнителна счетоводна къща. Делеше и инициалите си с компания за производство на презервативи, а честотата с една станция за раста рок, която цепеше тъпанчета и глави до късно след полунощ. Но такава беше съдбата на радиостанциите, отдадени на отделна етническа общност, обикновено не бяха люпило за радиомагнати и медийни инквизитори. Продуцентите и водещите на ЛРК правеха всичко по силите си, за да може посланието им да достига до малката, но лоялна аудитория, правеха го с ентузиазъм въпреки ежедневната битка с техниката втора, а понякога и трета ръка,

пиеха старо кафе и си напомняха един на други да включат телефонния секретар като излизат.

Но тази тема имаше потенциал. Момичето си го биваше, някъде зад тези плътни устни и млечнобели зъби имаше и мозък, а старецът притежаваше радиофонична магия, с този глас, изпълнен с възходящи октави на емоция, като оперен певец, упражняващ ария. Страстта му компенсираше тежкия акцент и което беше по-важно: интервюто беше ексклузивно.

— Напомням ви, че чувате тази история за пръв път по ЛРК. Доказателства, че има скрити гробове от времето на войната на ЕОКА, заровени дълбоко в дебелото черво на британската бюрокрация...

Продуцентът направи кисела физиономия. Франко беше тъпак, чиято логорея се изливаше всеки понеделник и сряда следобед, но пък не взимаше много пари, а чичо му беше доставчик на вино и един от най-сериозните спонсори на радиото.

— Кажете ни какво точно искате вие? — Франко попита другите двама.

— Искаме колкото се може повече хора да пишат в подкрепа на Томас Мейкпийс и неговата кампания за това пълните факти да бъдат направени обществено достояние. Ние можем да докажем за съществуването на два гроба, тези на чичовците ми. Искаме да знаем дали има и още.

— А вие, г-н Пасолидес?

Последва пауза, не празна и безсмислена, а скръбно мълчание, достатъчно дълго, за да грабне сърцата на слушателите и да ги накара да си представят един старец, оставен безмълвен от голяма лична трагедия. Дори Мария се пресегна да докосне ръката му; той се държеше толкова странно в последните дни, мрачен, небръснат, затворен в себе си — промени, които виждаше още по-ясно, откакто прекарваше известно време далеч от него. Когато най-накрая гласът му се появи, думите му разцепиха ефира, като удари на чук върху лед.

— Искам си братята.

— Страхотно, наистина страхотно — отговори Франко и затърси следващия въпрос в листа пред себе си.

— Искам и още нещо. Тези *ба́стардос*, които ги убиха — гласът се издигаше през всички октави на емоцията. — Това не беше война, а убийство. Две невинни момчета. Не разбирате ли? Затова са изгорили

телата на братята ми. Затова не искат да си признаят. Затова скапаното британско правителство продължава да покрива нещата. Порочни практики! Кое то ги прави точно толкова виновни, колкото хората, дръпнали спусъка и драснали клечката.

— Да, да, разбира се — запелтечи Франко, чешейки брадичката си. Не беше свикнал в предаването му да се обсъжда нещо поразгорещено от прогнозата за времето. — Значи, доколкото разбирам, най-добре всички ние да пишем до народните си представители и да ударим по едно рамо на г-н Мейкпийс.

— И да разпънем на кръст копелетата като Франсис Ъркарт, които предават нашия остров и го продават на тези турски „поустидес“^[1]...

Продуцентът беше второ поколение емигрант и не беше запознат с разговорните гръцки изрази, покриващи по-голямата част от човешката анатомия, но интонацията беше достатъчна, за да го хвърли в лека паника, особено като се имаше предвид, че им предстоеше подновяване на лиценза. Молейки се никой от Комисията по радиата да не слуша, ръката му се стрелна към плъзгача за контрол на звука. И не уцели. Чашата застояло кафе се разля навсякъде, по бележника му, по кутията му с цигари и по новите му дънки. Ужас. Евангелос Пасолидес, след почти петдесетгодишно примирие, отново беше на война.

---

^[1] (От гр.) Педераста. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ВТОРА

*Всяка опозиция търси възмездие. Аз
предпочитам да получа възмездие предварително.*

Френският посланик започваше да чувства все по-силна симпатия към генерал Къстър. След издигането на Артър Болингброук до външен министър този бизнес се беше изродил в кървава война, водена от французина срещу неравни коефициенти и един враг, който бе освободен от дипломатически задръжки и скалпираше на едро. Мосю Жан-Люк де Кармоа не хранеше никакви илюзии относно факта, че дворът на „Сейнт Джеймсис“ се беше превърнал в откровено враждебна територия. Посланикът предпочиташе да продължи кампанията си с ягоди и шампанско, а не с 44-калибров „Уинчестър“ от кавалерията на САЩ, но също като русия американски генерал той беше взел дълбоко лично решение, че ако щеше да се мре, поне щеше да направи така, че да бъде заобиколен от приятели. И сега те се мотаеха около него, докато той ръководеше маневрите от тревата в двора на официалната си резиденция с гледка към градините „Кенсингтън“.

— Наслаждаваш ли се на спокойния живот, Том?

Мейкпийс хвърли поглед към градината, претъпкана с гости.

— Колкото и ти.

— Да, но все пак има разлика между нас — въздъхна Де Кармоа, напразно вдигайки поглед в търсене на слънцето, което блестеше над любимата му Лоара. — Понякога се чувствам като продаден в робство, длъжен да посрещам всяка грубост с усмивка, а всяка обида със смиреност.

Той изчака, докато един сервитьор с пръсти като черни паяци им подаде по една пълна чаша, и хвана Мейкпийс под ръка, за да го дръпне настрана към една беседка, оградена от липи. Явно искаше да обсъдят нещо.

— Завиждам ти, Том.

— Свободата на джунглата. Завиждаш на това?

— Какво ли не бих дал да имам свободата да говоря, каквото мисля, поне от време на време.

— Нещо конкретно ли имаш предвид?

— Вашият г-н Ъркарт — лицето му имаше изражение на пробита картонена кутия с мляко.

— Вече не е моят г-н Ъркарт.

— А на кого е тогава, ако смея да запитам?

Около тях усуканите клони на липите се преплитаха като в конспирация. И двамата бяха наясно, че посланикът преминава границите на дипломатическия етикет, но хванат в кръстосания огън между Болингброук и „Ке д’Орсе“^[1], Де Кармоа не беше в настроение за увъртане.

— Том, отдавна сме приятели, нали, откакто ме повика в офиса си като външен министър, за да извършиш едно формално осакатяване? — французинът изтупа някакво невидимо конче от ръкава на самото си. — След като онази секретна касета изчезна от британските авиочасти.

— Заедно с двама френски техници по програма за обмен на опит.

— Значи си спомняш?

— Как бих могъл да забравя? Първата ми седмица във Външно.

— Беше страшно суров.

— Все още подозирам, че зад всичко това стои някоя френска агенция, Жан-Люк.

Раменете на посланика се свиха в иронично галско объркване.

— Но като приключи, ме накара да седна и ме наля с алкохол. Шери, нали така му казваш.

— Стандартна процедура във Външно. За употреба само върху порезни рани и африканци.

— Впоследствие пуснах молба в Брюксел да го преквалифицират като химическо оръжие.

— Това не ти попречи да довършиш цялата скапана гарафа.

— Приятелю, аз си мислех, че това ми е наказанието. Помня, че се клатех като тръстика, като се прибирах. Жена ми започна да ме

успокоява, защото реши, че съм бил толкова разстроен след срещата с теб, че е трябвало да се напия.

Те се усмихнаха като стари кримки и вдигнаха чаши с тост за отминалите времена и старите битки. Французинът извади табакера, натъпкана с цигари „Голоаз“ от едната страна и с нещо по-силно от другата; с тиха ругатня Мейкпийс взе цигара. Беше започнал да пуши отново заедно с всички други промени в личните си навици. Боже, беше я оставил само преди час, но знаеше, че въпреки одеколона все още мирише на нея. Удоволствие и болка. Толкова много го изпълваше, че от време на време трудно намираше място да диша. Лекото настроение бавно изчезна от очите му.

— Как е жена ти? — попита той.

— Цъфти. А своята?

— Преподава. В Америка — беше негов ред да свие рамене, но с недостатъчно ентузиазъм, за да го направи убедително.

— Звучиш угрижен. Да попитам ли...

— Като посланик? Или като стар приятел?

— Ще те питам за политика. Нямам право да си вра носа в личния ти живот.

Не се и налагаше. Само при споменаването на жена му лицето на Мейкпийс издаваше всичко. Никога не би станало дипломат от него, толкова страстен и принципен.

— Чувам, че ерата на Франсис Ъркарт отива към своя край и че е само въпрос на време. Чувам и най-различни предположения относно кой и как идва на негово място. Много хора смятат, че трябва да си ти.

— Кой хора?

— Верни на страната си англичани и англичанки. Твои приятели. Много от хората тук сега.

Мейкпийс се огледа. Сред тълпата имаше сериозен контингент политически кореспонденти и редактори, политици и други общественици, но само един-двама от тях бяха известни като поддръжници на Ъркарт. На известно разстояние и над ръба на високата си чаша, Анита Бърк гледаше право към тях, без да се опитва да скрие интереса си.

— Започнаха вече да те натискат, нали — каза Де Кармоа, знаейки, че това е точно така.

— Отвсякъде. Сигурно трябва да съм поласкан от толкова много внимание. Сега е моментът, всички така казват, трябва да се предприеме следващата стъпка. Но, честно казано, не знам дали стоя на прага на историята или на ръба на скапана скала.

— Те са ти приятели, уважават те. Добродетелта е рядка стока в политиката, често говори тихо, но това я прави още по-убедителна. Това те откроява сред останалите.

— Като Франсис Ъркарт.

— Като дипломат няма как да коментирам.

Мейкпийс беше в друго настроение и не хвана иронията.

— Мислих го, Жан-Люк. Все още го мисля, ако трябва да бъдем точни. А, да те питам, някой от тези мои приятели каза ли как точно вижда осъществяването на... своите амбиции за мен? Или става дума просто за приказки на чаша шампанско?

— По моя преценка не са просто празни приказки. Има отчаяна нужда от промяна на върха и тя се усеща. Не го чувам само вътре във вашата партия, а отвсякъде, от всяка част на политическия спектър.

— Без съмнение го чуваш и от Париж.

— Тушѐ. Но не можеш да отречеш, че има морален вакуум на британската политическа сцена. Ти можеш да го запълниш. Много хора ще те последват.

Мейкпийс колебливо започна да описва кръгове с показалец около ръба на кристалната си чаша, сякаш проследяваше циклите на живота.

— За това ми трябва двигател, превозно средство, партия. Може да успея да сграбча волана, да изкарам Ъркарт от пътя, но това ще причини толкова щети, че ще трябва години, за да я подкараме отново. А и партията едва ли ще даде ключовете за колата на този, който е причинил катастрофата.

— Тогава си направи собствено превозно средство. По-бърза и по-модерна кола от тази на Ъркарт.

— Не, това е невъзможно — започна да отговаря Мейкпийс, но бяха прекъснати от друг гост.

Министърът на здравеопазването беше дошъл да каже довиждане на домакина. Размениха си любезности и формалности, преди министърът да се обърне към Мейкпийс.

— На теб, Том, мога да кажа само едно — той направи пауза, преценявайки думите и компанията. — Само така!

И си тръгна.

— Виждаш ли, че имаш повече приятели, отколкото предполагаш — окуражи го посланикът.

— В неговия случай не става дума за приятел, а за корабен плъх, който се презастрахова.

— Може и така да е. Но са настръхнали и са готови да скочат. И плъховете виждат, че корабът потъва.

Вниманието на Мейкпийс отново се беше върнало към ръба на чашата, която вибрираше.

— Толкова често изглежда сякаш се въртим в безсмислени кръгове, Жан-Люк. Трябва ни нещо повече от това да вдигнем много шум, трябва да разбием статуквото.

— Действие.

Посланикът посегна към изящния кристал, взе чашата от ръката на госта си и я вдигна високо за столчето, а тя улови лъчите на следобедното слънце и ги превърна в хиляди малки огньове. Изведнъж пръстите му се разтвориха и преди Мейкпийс да успее да извика или да помръдне, за да я хване, чашата падна на тревата. Тя отскочи грациозно и се търкулна, без да се счупи.

Мейкпийс сви коляно, за да я вземе, протягайки се успокоен.

— Това се казва...

Той дръпна пръстите си точно навреме, преди петата на елегантната ръчно изработена обувка на французина да се стовари върху чашата и да я разбие на парчета.

* * *

Хеликоптерът мина ниско над сивия пясък на залива Хрисуху в северозападната част на острова, покрай малките рибарски селища, където бяха израснали като момчета. Тогава дните бяха дълги, октоподът в изобилие, момичетата нетърпеливи да научат нещо за живота, а ветроходните лодки се поклащаха от нежните вълни до крайбрежните диги. До не много отдавна пътят през планината беше само един изровен коловоз; вече се беше превърнал в лъскава

асфалтова магистрала, която носеше на гърба си хиляди туристи и шумотевицата покрай тях. Рибарските селца сега пулсираха от ритъма на среднощните дискотеки, цената на рибата скочи, същото се отнасяше за цената и на най-обикновена усмивка. Прогрес. И все пак лодките още бяха завързани по паянтови пристани, които събираха повече плавеи, отколкото джетове. Неизползван потенциал. Но Марина Теофилос на близкия нос щеше да промени всичко това. След като успееше да се отърве от британците.

Хеликоптерът се наклони. „Дворецът на епископа до пет минути“, уведоми ги металическият глас на пилота в слушалките. Димитри се хвана здраво; той мразеше да лети, приемаше го като нарушение на Божия закон и склоняваше на подобна глупост само докато личният пратеник на Бога седеше от другата му страна. Проблемът беше, че брат му пътуваше навсякъде с хеликоптер, често сам управляваше машината, което водеше до допълнителни усложнения във вродената нервност на Димитри. Той би дал живота си за брат си, но се молеше да не се окаже необходимо точно в този момент. Седеше залепен в седалката, с облекчение, че шумът от двигателя поне пречеше да има разговор.

Теофилос, за разлика от него беше в изключително добро настроение. Прелистваше вестник, като многократно забиваше пръст в него и го пъхаше в лицето на Димитри. Брат му беше сигурен, че го прави нарочно, знаейки, че всяка дейност, различна от абсолютната концентрация върху хоризонта, може да предизвика в него непосредствен и унизителен пристъп на прилошаване. В много отношения те все още бяха деца, както когато играеха на скалите на плажа, планираха нови и по-големи приключения, тестваха куража един на друг, огъвайки правилата. Димитри помнеше първия ден, когато брат му се върна в семейната къща в расо на свещеник, стиснал разпятие и Библия — едно тъмно привидение в рамката на вратата, окичено с реквизитите на Светата църква. Димитри, в своята несигурност и страхопочитание, веднага падна на колене, с наведена глава в очакване на благословия; вместо това Теофилос повдигна крак, сложи ботуш на рамото на брат си и го изпрати по гръб на земята. Същата нощ двамата се напиха до спукване на мехура с домашно вино, точно както в старите времена. Нищо не се беше променило. Теофилос винаги беше умният и амбициозен брат, наточен след една година,

прекарана в учене на бизнес в „Харвард“, който щеше да поведе семейната „фирма“. Димитри беше праволинеен човек, склонен по-скоро да го следва. Дори и в хеликоптери.

Кацнаха на хеликоптерната площадка зад двореца, а Димитри, избегнал смъртта още веднъж, започна да се съвзема. Брат му все още бе погълнат от вестника, „Народен глас“, един от водещите кипърски вестници в Лондон. Това само по себе си не беше необичайно, тъй като фирмата добре напояваше бизнес контактите си сред диаспората в страната и Теофилос полагаше значителни усилия да пишат възхвали за него, но тази статия се отнасяше за нещо друго. Беше обширен репортаж за липсващи гробове, заемащ доста колонки, които епископът следеше с върха на пръста си, но думите му бяха заглушени от шума на роторите. Като изскочиха от кабината, инстинктивно се наведоха ниско, Димитри беше готов да целуне земята от облекчение, докато епископът продължаваше да стиска вестника.

— Какво? Какво казваш? — изрева Димитри в ухото на брат си, когато шумът зад тях започна да намалява.

Теофилос се изправи в цял ръст, черното расо му придаваше още няколко сантиметра авторитет. Усмихваше се широко, златната коронка на зъба му блестеше.

— Казах да се стягаш, братчето ми. Задава се костна треска.

---

[1] Улица на левия бряг на р. Сена в Париж, на която се намира френското външно министерство. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА

Уестминстър е такова място, че от време на време Чернобил ти се струва като летен курорт.

Натискът „отвсякъде“, за който Мейкпийс се оплака на Де Кармоа, се превръщаше в открита агитация. Телефонни обаждания, уж случайни срещи на улицата, журналистически догадки, които се въртяха около „най-сериозния въпрос“. Сякаш всички бяха част от заговор и го тласкаха в една посока, в която той не изпитваше желание да тръгне.

Но защо не изпитваше такова желание? Не беше заради липса на амбиция, нито от страх, че последствията можеха да се окажат самоубийствени, ако се изправи срещу машината на Ъркарт. Заобиколен от толкова много самопровъзгласили се за негови приятели, той се чувстваше по-изолиран от всякога, почти в безтегловност. За пръв път през последното десетилетие му беше отнета министерската машина, с всички секретарки, съветници, носачи на чай и още десет хиляди чифта ръце и най-важното — ежедневните решения, които го караха да се чувства част от отбора. Дори като човек, прекарал толкова години в политическия живот, той беше покрусен, когато разбра, че въпреки всички нови поддръжници, които, изглежда, спечели, много от тези, които беше смятал за приятели, се обръщаха на другата страна и си намираха някаква по-важна работа веднага щом той се появи. Приятелството в една разделена партия може и да беше „многоуважаемо“ според повелята на парламентарния етикет, но далеч не беше надеждно.

А бракът му? Това беше една празна и куха формалност, но все пак му даваше форма, успокояваща рутина, дори и през повечето време това да се състоеше в един телефонен разговор на седмица. Той не се

беше обаждал повече от две, а тя въобще не го беше потърсила да попита защо.

Колкото и вълнуваща да му се струваше новата свобода, тя беше също така объркваща и почти плашеща, когато оставаше сам с мислите си, като катерач, достигнал цепнатина по маршрута за първия си планински връх. А зад него всички натискаха, натискаха и натискаха, най-вече Анита Бърк. Тя седеше до него на задната седалка на автомобила, лобистът Куентин Дигби на предната. Дигби не спираше да обяснява как медиите обожават новите лица и големите събития и как това би било най-новото и най-голямото от години. Анита шаваше неспокойно, а черните ѝ очи изглеждаха като на вещица от отразения блясък на таблото.

— Логиката е безупречна — каза тя. — Подкрепата я има. За теб. Говорила съм с кого ли не през последните дни. Ще те следват докрай, стига да им се даде шанс.

— Шансът да останат анонимни, искаш да кажеш — отвърна язвително Мейкпийс. — Всякаква подкрепа, стига да не включва реални действия, от страх, че Франсис Ъркарт може да разбере какво са намислили.

— Не, не говорим за таен преврат, няма да се опитваме да завземем сладкарницата с хитрост. Това вероятно не би проработило, а и това не е твоят начин.

— Тогава какво?

— Да направим конкурентна сладкарница. Нова партия.

За бога, това звучеше като ехо от разговора му с Жан-Люк. Той си спомни проявата на интерес от страна на Анита по време на партито в градината и започна да се чуди дали тя не беше накарала Де Кармоа да говори с него. Тя беше циник и конспиратор по природа, може би в прекалена степен; колко ли от останалите натискащи, намигващи и побутващи бяха организирани пак от нея? Може би тя умееше да ги ухахва, а може би те склоняваха да споделят предполагаемата си подкрепа само за да я накарат да спре да им досажда?

— Ще сте на първите страници на вестниците в продължение на седмици. Ще наберете инерция — поощряваше го Дигби. — След всички тези години Ъркарт им е втръснал и хората искат промяна. Така че дайте им я.

— Имам дванайсет бивши министри, които казват, че ще те подкрепят, даже един настоящ член на кабинета — продължи Анита.

Значи тя вече организираше нещата.

— Кой?

— Кресуел.

— Аха, представителят на бялата утайка. Човек, чието мнение е твърдо само що се отнася до пудинг и порто.

— Но който ще ни даде една седмица вестникарски заглавия.

— Публично? — поиска да знае Мейкпийс. — Ще излезе ли да го каже публично?

— Всичко с времето си — Дигби се намеси отново, оставяйки въпроса неразрешен. — Веднъж като излязат първите няколко, другите ще ги последват. Инерцията е всичко. Трябва да стане заразно, като шарка.

— Колкото сме повече, толкова сме по-сигурни — промърмори Мейкпийс сякаш на себе си. — Това прави първата стъпка жизненоважна.

— Времето е всичко — чу се гласът на Анита като ехо.

Тя се радваше, че размислите на Мейкпийс започваха да се насочват към конкретното и практичното. Мозъкът му работеше. На три четвърти беше вече там, само едно последно побутване...

— Можеш да стигнеш до върха, Том, ако запазим инициативата. Трябва да започнем да се организираме отсега, но, за бога, не разкривай картите си твърде рано, преди всичко да е готово. Проблемът при теб е, че веднъж като си наумиш нещо, ставаш твърде нетърпелив, твърде емоционален. Твърде честен, ако искаш. Това е най-голямата ти слабост.

Вярно беше. Точно както Клер му беше казала. Той можеше да се погрижи за себе си, но имаше и други проблеми.

— За да се борим и да спечелим изборите, ще ни трябва партийна машина, структури по места, агитатори в избирателните райони, а не само клубът по дебати на Уестминстър — каза замислено Мейкпийс.

— Точно затова ни трябва време.

— И да уцелим точния момент.

Колата спря пред „Вангелис“, където ги беше поканил да хапнат. И както вървеше, да продължат да заговорничат. Ресторантът му

напомняше за нещо, което Мария беше казала при първата им среща на прага на дома му. Нещо за партиен щаб на всяка по-голяма улица и как един политик може за една нощ да се окаже с армия до себе си.

Една полуусмивка се задържа на устните му. Различните нишки на живота му сякаш се събираха в едно, или поне се оплитаха. Ъркарт. Амбиция. Мария. Страст. Всичко го тикаше в една и съща посока. Изведнъж, изглежда, нямаше вече смисъл за повече съпротива или нежелание, защо просто да не се отпусне и да не се наслаждава на момента. А и както Мария беше казала предишната нощ, той обикновено уцелваше точния момент.

Слязоха от колата.

— Сигурно ще е към единайсет часа, Мики — каза той на шофьора си. — Страхувам се, че едва ли ще е по-рано. Имам усещането, че тази вечеря ще бъде дълга.

Мики докосна козирката на фуражката си. Тази нова работа се оказваше много стимулираща. Заплащането беше по-добро, отколкото като работеше в гаража на корпорацията, Мейкпийс беше мил и внимателен клиент. А клюките бяха много по-интересни, отколкото да слуша бизнесмени, които се оплакват от неблагодарните си клиенти и от мускулестите тенис учители на съпругите си.

* * *

Хората се блъскаха и се ръгаха. Хю Мартин беше на четиридесет и няколко, бивш бързоног ръгби играч, нападател крило, който беше свикнал с лактите и нечистите влизания. Но не беше очаквал да открие същите тези прийоми пред Фолклорния музей на Никозия. Музеят, който лежеше сред лабиринтите зад древните крепостни стени на града, промотираше най-новата си изложба и затова бяха изпратени покани към възвишените и влиятелните, а британският върховен комисар беше сред тях. Той разчиташе на приятна разходка покрай експонатите с г-жа Мартин — да поздрави някои стари приятели и да се запознае с нови, може би дори да намерят нещо, което да вдъхнови съпругата му, която бе започнала една малка колекция от керамика. Вместо това той се озова сред група от почти двадесет души, събрани пред залата и раздаващи листовки. Нямаше възможност да разбере

какво пишеше на листовките, защото веднага след като официалният „Роувър“ паркира, групата обърна, изцяло и доста шумно, своето внимание в негова посока.

Бодигардът му, Драже, излезе първи от предната врата.

— Ще проверя какво става, сър.

Но Мартин беше едновременно любопитен и развеселен. Ако демонстрациите в столицата приличаха поне малко на водопроводите, то шумът щеше далеч да надхвърля ефективността. Така де, това беше Никозия — учтива, цивилизована, гостоприемна, не Техеран или Дамаск. Така че той също излезе. Това беше ход, за който скоро щеше да съжалява.

„Британски убийци“, изсъска една старица през лилавите си венци, избутана на преден план от по-млади ръце зад нея. Появи се банер, нещо за гробове и военни престъпления, и докато протестиращите продължаваха да се събират, някой иззад рамото на старицата го заплю. Не уцели, но същото не можеше да се каже и за юмрука. Той дойде от твърде далеч назад, за да нанесе някакви реални щети, но изненадата го накара да зяпне.

Драже вече беше до него, буташе хората и му викаше да отстъпи към колата, но от своя страна и те ги буташа назад и бяха много повече, и върховният комисар, все още дезориентиран и превит, се препъна. Драже го хвана, вдигна го и се опита да го премести към колата. Мартин помисли, че ударът трябва да е бил по-силен, отколкото беше преценил първоначално, защото му се привиждаха светлини; за свое смайване той откри, че не бяха звездичките на леко мозъчно сътресение, а осветлението на телевизионен екип. Всяка част от демонстрацията — тоест всяка част след юмрука — беше хваната във видеото. Гневът на възрастни майки. Развети банери с искания за край на британските колониални издевателства. Забрана на базите. Отстъплението на препъвация се върховен комисар, понесен като дете в ръцете на своя бодигард, бягащ в нощта от гнева на стариците. Първата искра на кипърското неподчинение. Какво нещастно съвпадение, че новинарският екип се беше оказал на правилното място в грешния момент. Костната треска беше избухнала.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА

Да търсиш компромис е като да предложиш на акула само малко да те оближе.

— Напаст в чайната.

— Пак ли мишки? Диърдри почти скочи от прозореца направо в Темза миналата седмица, като видя две малки зверчета да я зяпат. Пъхат се зад ламперията. Време е да върнем котката, не мислиш ли?

— Не мишки. Слухове.

Бууза-Пит се дразнеше на привидното пренебрежение на лидера си.

— Том е замислил нещо, но никой не знае точно какво.

От зоната около басейна се чуваше пищенето на играещите деца. Родителите им, до един министри, се бяха отдали на редките изкушения на лятната неделя в Чекърс. Малко по-далеч, на тучната поляна, министърът на околната среда упражняваше удара си върху няколко голф топки, докато един охранител по синя риза и бронежилетка патрулираше с препасан полуавтоматичен „Хеклер & Кох“. На верандата, в сянката на красивото имение с покрити от мъх червени тухли, един стюард от военновъздушните сили сервираше напитки. Атмосферата беше спокойна, обядът скоро щеше да бъде сервиран и Ъркарт изглеждаше решен да не оставя нищо да го разстрои. Това беше официалната му почивка, щеше да я прекара както намери за добре.

— Дали не крои план да ти отправи предизвикателство за лидерството на партията през есента? — това говедо Бууза-Пит не спираше да го занимава, като толкова много се стараеше да го впечатли, че веждите му бяха склучени угрижено като на някой герой от роман на Достоевски.

— Не. Едва ли. Не би могъл да спечели и той го знае.

Клер се беше отпуснала удобно и пиеше „Минт джулеп“^[1] — барманът наскоро се беше върнал от ваканция в Ню Орлиънс, където беше научил да го прави. Тя нарочно подхлъзваше министъра на вътрешните работи; Ъркарт го виждаше и това го забавляваше, само Джефри беше твърде сляп, за да се усети. За него разговорът вече се беше превърнал в състезание за вниманието на Ъркарт.

— Но какво му пречи да опита. Ей така, от злоба. Да нанесе един последен удар, преди да изчезне в сянка.

— Не. Той има други идеи — тя се отпусна още по-назад в стола.

Сега и Ъркарт беше заинтригуван. Тя говореше толкова уверено, с глас, който рисуваше като блажна боя върху чисто платно, но той още можеше да разпознае картината.

— Други идеи, какви например? — предизвика я Джефри.

Клер погледна Ъркарт; искаше ѝ се да запази това за по-подходящ момент, но в погледа му прочете, че трябва да продължи. Една голф топка отскочи в краката им, последвана от закъснял предупредителен вик откъм поляната; явно министърът на околната среда имаше сериозна нужда от упражнения. Ъркарт се надигна от дървения градински стол и ги поведе към пътеките в градината, далеч от ушите и стиковете на останалите.

— Нова партия — продължи най-последе тя. — Ще стартират с голяма медийна кампания с изявени имена, които ги подкрепят. И ще надграждат през следващите седмици. Включително няколко човека от нашата партия. Може би дори един-двама от правителството.

— Лудост! — изсумтя Бууза-Пит.

Но погледът на Ъркарт изведнъж я следеше внимателно, беше се привел към нея и слушаше концентрирано, докато пристъпваше внимателно по тревата, сякаш внимаваше да не пропадне в някаква невидима шахта към личния си ад.

— Ще разчита на частични избори за предсрочно освободени места по райони. Тук-там, каквото може да докопа. Хората са готови на всякакви глупости, стига да е промяна. Ще опита да отхапе от мнозинството ми. Така ще ми стане още по-трудно да управлявам.

— Стъпка по стъпка...

— Иска да ми източи кръвта. Капка по капка.

— Може ли да го направи? Възможно ли е наистина? — Бууза-Пит най-последе се усети накъде духа вятърът. — Звучи като партия,

която само женските списания ще приемат сериозно.

— Дори и ние жените от време на време спираме да си лакираме ноктите, за да отидем да гласуваме, Джефри.

Крачката на министър-председателя стана отривиста; Бууза-Пит усети, че изостава.

— Но откъде ще вземе пари за всичко това? — запита задъхан той.

За Джефри всичко в този живот се свеждаше до пари. Като беше в училище, намери една пътека направо и за негова голяма досада го взеха в отбора по ориентиране. Но после намери утеха, като продаваше срещу пари местоположението на пътеката на своите приятели.

— Не парите са му проблемът, а времето — отвърна Клер. — Трябва му време, за да набере скорост. Да изгради организация преди следващите избори и да оформи платформа, която да е нещо повече от плод на трескавото въображение на медиите. Трябва му време и за да убеди потящите си роби да пуснат греблата и да скочат от нашата галера.

— Нищо няма да излезе от това, само ще си чешат езиците и ще си организират вечеринки — Бууза-Пит почти се изплю презрително, но после изражението му се смени като префасонирано с ковашки чук. — Боже, мили. А какво значи това за моя законопроект? Ще се окаже, че му давам парите наготово.

Ъркарт се закова на място под широката корона на един кедър.

— Не е точно това, което бях замислил — призна тихо той.

— Трябва... трябва да го изтегля. Някак си — гласът на Бууза-Пит помръкна, мантията му на защитник на демокрацията се оказа разкъсана на парчета, преди дори да бъде изтъкана.

— Има и друг начин — намеси се Клер.

— Друг начин, чрез който ще запазя репутацията си?

— Репутацията на правителството, Джефри — поправи го тя. — Ако приемем, че твоят законопроект ще даде шанс на възможно най-голям брой малки групировки, тогава нека бъде така. Какво лошо има? Не трябва да даваме на Том чиста писта.

— Да го оглозгат хиляди малки пирани; и аз така си мислех поначало — възкликна Джефри, чудейки се дали пък не беше време пак да си присвои авторството на плана.

— А междувременно трябва да се уверим, че нашите собствени поддръжници ще има с какво да си точат зъбите. Да развеем националния флаг. Да им напомним зад какво стоим ние и колко много ще загубят, ако нещо се обърка.

— Какво например? — поиска да знае Джефри, почти умолително.

— А пък аз мислех, че ти си човекът с брилянтните идеи за кампания.

Беше Ъркарт; тонът му беше остър.

— Джефри, защо не се разходиш да разгледаш библиотеката преди обяд? Има зашеметяваща колекция от първи издания на Сартр, Хемингуей, Арчър.

— Може би по-късно, Франсис — отговори той, решен да не остава назад от заговора.

— Джефри. Бъди добро момче и се разкарай.

— А, да. Библиотеката. Ще се видим на обяд значи.

Тя се възхити на устойчивостта му към обиди. Дори в този момент, подозираше тя, той се мъчеше да измисли как да се похвали на другите министри с това, че е имал привилегията да бъде поканен лично от министър-председателя да разгледа колекцията му от редки издания.

— Няма да те заобича много след тази реплика — изкоментира тя.

— Джефри е неспособен да заобича когото и да било, освен себе си. Неговото обожание към собствената му неадекватност е толкова пълно, колкото и необяснимо и не оставя място за нищо друго. Подозирам, че някак си ще се справя, както и той.

В далечината се чу гонгът за обяд и квиченето на децата отекна с подновено вълнение, но той не обърна внимание на този зов, а вместо това хвана Клер под ръка и я поведе към френските прозорци, които ги въведоха през терасата вътре в къщата. Озоваха се в кабинета му, където прозорците бяха плътно затворени, изключващи ги от света навън. Изведнъж тя почувства клаустрофобия, правилата се бяха променили. Това вече не беше лятна разходка из градината с цел леки подигравки с Бууза-Пит, а разговор едно на едно, само тя и Ъркарт, в атмосфера на интензивна интимност, която досега не беше чувствала с него.

— Съжалявам, Франсис, обидих ли те с тези приказки, че е възможно да загубиш?

— Не. Ти успя да изразиш нещо, и то много красноречиво, което... — за малко да каже „гласовете в главата ми“ — и моите собствени мисли ми нашепват все по-често.

— Значи смяташ, че е възможно?

— Не съм глупак. Разбира се, че е възможно. Носим се с прилива, но една по-голяма вълна може да ни потопи.

— И ако нас ни потопи, а той спечели, дори само веднъж, няма да има обратен път за нас. Том винаги е бил привърженик на пропорционалната система, сам ще промени изборния кодекс и ще напълни парламента с малките партии, с пираните.

— Които ще се наядат и ще станат големи като щуки и ще разкъсат всяко правителство. Страната ни ще бъде обхваната от хаос. Заради законодателството на Бууза-Пит и Мейкпийс. Унищожители на цивилизацията. Ха!

За неин ужас той сякаш намираще удоволствие в иронията на перспективата за апокалипсис.

— Ти ще бъдеш история — предупреди го тя.

— И историята ще ме обича още повече!

Тя разбра защо чувстваше тази клаустрофобия. Тя стоеше не просто пред един човек, а пред един политически колос, чиито дела щяха да бъдат увековечени с големи букви. Но тя го знаеше още от самото начало; нали затова се беше съгласила да мине в неговия лагер, заради собственото си егоистично място в неговата сянка, тръпката и опита да стои до голямо парче история? Да стои толкова близо, толкова интимно, че се изпълваше с немалко страхопочитание.

— Има една сериозна пролука в бронята му — Ъркарт продължи, доста оживено. — Неговата най-уязвима точка. Той трябва да запази инерцията си, да изглежда неустойчив, преди достатъчно хора да добият куража да тръгнат да маршируват с него. Но за да събере армия, той се нуждае от време. Време, което зависи от нас — можем да му го дадем, можем да му го отнемем. Трябва да държим под око младия Том.

— Вече го правя — отвърна тя малко смутено.

Възнамеряваше да го запази в тайна, а и не знаеше дали той би одобрил, но атмосферата на интимност преодоля предпазливостта ѝ.

— Том има нов шофьор, който... как да се изразя... има изключителното желание да споделя своите наблюдения, особено когато си взима седмичната заплата. Взима я от много близък приятел на съпруга ми.

— Наистина ли? Та това е разкошно. Сам трябваше да се сетя за нещо такова. Губя форма.

— Или може би аз се уча.

Той я загледа любопитно, видя я в нова светлина.

— Наистина, ти се оказа... забележителна находка, Клер, ако ми позволиш да се изразя така.

Той се обърна към нея, стисна ръцете ѝ, гласът му се сниши в по-мек регистър. Вече я беше поканил да споделят толкова много, но сега имаше нова интимност в този момент.

— Има още нещо, което трябва да попитам. Ти си доста сурова с Том Мейкпийс. В политическо отношение. Но от начина, по който разбираш действията му, оставам с впечатлението, или поне с чувството, че вие двамата сте били... близки. В лично отношение.

— Има ли значение?

— Не. Стига да мога да бъда сигурен към кого си лоялна.

Лоялност, гарантирана от близост като тази, която беше споделяла с Мейкпийс.

— Можеш, Франсис. Бъди сигурен в моята лоялност.

Тя се усети под влиянието на огромната му гравитационна сила. Изпадна в паника, осъзнавайки, че губи контрол, устните ѝ се повдигнаха към него. Изведнъж тя се изплаши — и от него, и от собствените си амбиции. Тя пропадеше, но не можеше да намери сили да се съпротивлява, дори и да знаеше, че такава близост с него най-вероятно ще я изпепели и пепелта ще изчезне. Както се беше случвало с други хора. Тя беше в пламъци.

И тогава се появи ледът. Ъркарт се отдръпна, пусна ръцете ѝ и умишлено развали магията, която я привързваше към него. Тя никога нямаше да разбере защо, а Ъркарт никога нямаше да признае, дори пред себе си.

Как бе възможно човек да си признае подобни неща? Вината, която чувстваше към другите, които бе превзел по такъв начин, използвал и захвърлил, тотално унищожил. С течение на времето той усещаше приближаването на деня на собствения си съд и тези неща

тежаха все повече на съзнанието му. Някой дори би могъл да сбърка това със съвест. Или просто знаеше, че в миналото такива връзки бяха причинили само скръб и смут, неща, без които можеше да мине сега, в един свят, който благодарение на Томас Мейкпийс внезапно изглеждаше доста усложнен?

Но имаше и нещо друго, което смразяваше кръвта му. Дълбаещият го страх, че Франсис Ъркарт, политикът, беше изграден върху руините на Франсис Ъркарт — човека. Неспособен да има деца, безсмъртието му беше отказано. Една пустиня, безплодното тяло, което беше заразило душата и на свой ред бе засегнало Мортима, единствената жена, която наистина беше обичал. Всички други бяха само преструвка, опит да докаже мъжествеността си, но в крайна сметка безсмислено упражнение, писък в шумоизолирана камера.

И докато тя стоеше пред него, привлекателна и достъпна, той вече дори не беше сигурен дали може да вдигне гласа си. Краят на Франсис Ъркарт — мъжа.

Франсис Ъркарт, остарелият политик, се отдръпна от изкушението и мъчението.

— Най-добре е да те запазим като мой талисман, а?

* * *

В кипърската столица тълпите се блъскаха през входните врати за една вечер с Алекос, млад певец от Гърция, който бе изградил забележително количество последователи сред гърците от всички възрасти. Младите момичета се поклащаха в ритъма на бедрата му, старите жени харесваха гласа му, който капеше като мед, мъжете бяха спечелени от начина, по който той вграждаше образите и емоциите на елинизма в музиката по-мощно от хеттрик на „Омония“ в първото полувреме. Беше долетял от Атина за специален концерт в подкрепа на Кипърския фонд по отбраната. Малцина от няколкото хиляди ентусиасти пред откритата сцена си задаваха въпроса как един концерт можеше да събере пари за фонда, при условие че всички билети бяха раздадени безплатно, както и голям брой банери, размахвани над главите на обхванатата от емоции тълпа. „Няма да забравим“ — рефренът в памет на жертвите на турското нашествие — се издигаше

високо заедно с други трогателни лозунги, като „Позволете ни да погребем с почести нашите мъртви“, „Британци — върнете ни базите“ и дори „Равенство с орхидеите“.

Епископът заемаше централно място, облечен в черно и седнал на почетен стол, заобиколен от трудолюбивия си отбор студенти по богословие. Теофилос беше много доволен. Дори случайните прояви на пиянска агресия, предизвикани от жегата и предоставеното количество безплатна бира, посрещаше с бащинска усмивка. В продължение на три часа Алекос и неговите музиканти изливаха своята страст, викаха, шепнеха, блъскаха и галеха; когато нощта спусна по-плътна пелерина, те посегнаха към припева на „Акритас Дигенис“, разказ за героично неподчинение срещу чуждия враг, за скъпи спомени от мъглите на времето и преди всичко за победа. Всички пяха и се поклащаха с него, запалили кибрит или свещ, лицата им, осветени от надежда в тъмнината, а сълзите се стичаха свободно по бузите и на мъже, и на жени. Алекос ги държеше в дланта си.

— Забравихте ли? — каза през дъх той в микрофона, гласът му се протягаше да докосне всеки един от тях.

— Не — изхлипаха те.

— Искате ли да забравите тези, които загинаха?

— Не...

— Тези, които дадоха живота си за свободен Кипър? Много от които лежат в неznайни гробове? — сега гласът му беше по-суров, предизвикваше ги.

(По-късно, когато гледаше репортажите, Хю Мартин щеше да се удиви как с една емоционална реплика Алекос оплете темата за британските гробове с тази за турската инвазия.)

— Не, не — отговориха те също толкова сурово.

— Искате ли родната земя да се дава на британците, да си строят военните бази?

Той мътеше водата на старата омраза като опашка на акула. В мрака хората започваха да губят своята индивидуалност и да се превръщат в едно. Гърци. Пълни с възмущение.

— А ще дадете ли родната земя на турските копелдаци?

— Не! Никога!

— Искате ли да дадете сестрите и дъщерите си в ръцете на турските копелдаци, както стана с майките ви, когато копелдаците

завзеха страната ви?

Стиснатият му юмрук блъскаше по нощния въздух, горчивината в гласа му се предаваше на другите.

— Не!

— Искате ли президентът ви да подпише споразумение, че всичко това е допустимо? Че всичко е забравено? Че всичко е приключило? Че могат да задържат това, което са откраднали?

— Не — те започнаха да викат. — Не! Не! Не!

— Какво искате да кажете на президента?

— Н-е-е-е-е! — виковете се издигнаха в нощта и се разлиха из столицата.

— Тогава отидете и му го кажете!

Вратите се отвориха и хилядното гъмжило се изля навън, където се озова пред наредени автобуси, чакащи да ги откарат през двата километра до президентския дворец, с чиято охрана щяха да се подиграват, чиито порти щяха да разтърсят и чиито огради от ковано желязо щяха да украсят с банерите си. Под светлината на огромната розова луна се проведе най-голямата демонстрация в Никозия от изборите насам, а двадесет и трите неразумни ареста гарантираха, че тропотът на гневни крака ще продължи да заема място във вестникарските заглавия в продължение на дни след това.

Както всеки друг детайл от концерта, дори бисът беше минал по план.

---

[1] Коктейл с бърбън и мента. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЕТА

Играта, наречена политика, често се започва на принципа „да пробваме, пък да видим какво ще стане“.

— Гети и гонгове и тази вечер — въздъхна Ъркарт.

Той беше загубил бройката колко пъти му се беше налагало да облича официален костюм в летните вечери само за да си разменя безпоследствени любезности с някой автократ от Третия свят, който с напредване на бутилките вино щеше да започне да се хвали с многото си жени, многото си титли и многото си сметки в швейцарски банки. Ъркарт си каза, че е по-добре да посвети времето си на нещо, което носи по-голямо удовлетворение. Но какво? С известно безпокойство той осъзна, че не знаеше какво. За него нямаше друго.

— Виждам, че са наслагали колчета по поляната за тази скапана статуя — Мортима гледаше през прозореца на спалнята. — Нали беше казал на Макс Стенбрук да ги спре.

— Той работи по въпроса.

— Безумие — продължи тя. — След малко повече от месец ще задминеш рекорда й. Твоята статуя трябва да сложат.

— Сигурно и тя си е мислела, че няма как да загуби — промърмори замислено той.

Тя се обърна, по лицето й проблесна безпокойство.

— Всички тези глупости с Мейкпийс ли те тревожат, Франсис?

— Малко. Може би.

— Не ти е в характера. Да се признаваш за уязвим.

— Кара ме да бъда припрян, Мортима. Ако му дам време да се организира, да порасне, ще му дам време да успее. Времето не е на моя страна, не и когато достигнеш моята възраст.

С тиха ругатня той дръпна възела на папийонката си и започна да я връзва наново.

— Клер казва, че все ще намеря начин да разоблича блъфа му. Да издигна националния флаг.

— Тя се оказа интересна партньорка.

Той разбираше точно какво казва тя.

— Не, Мортима, няма да има развлечения. В миналото ни донесоха толкова много страдание. А и отвсякъде чувам гласове, които ми казват, че ще имам нужда от пълна концентрация през следващите няколко месеца.

— Хората все още те смятат за велик лидер, Франсис.

— Но все още не е сигурно, че няма да доживея да ме смятат за още по-велик злодей.

— Какво те гризе? — попита разтревожено тя. — Обикновено не си толкова мрачен.

Той се вгледа в отражението си в огледалото. Времето неминуемо беше взело своето; лицето беше набръчкано и увиснало, косата изтъняла, очите неясни и обрамчени от умора. Ъркарт човекът — или поне младият мъж — беше само спомен. И все пак той усещаше, че някои спомени бяха оживели по-дълго, отколкото други. Отказваха да умрат. Особено споменът за един ден преди много години, когато в името на дълг и родина той беше допуснал грешка. Докато вечерното слънце се процеждаше през прозореца и обливаше стаята в богата охра, този спомен се върна много ясно. Ръцете му увиснаха до тялото, папийонката се разплете отново.

— Като бях млад лейтенант в Кипър — гласът звучеше сухо, като че ли беше започнал отново да пуши, — имаше един инцидент. Нещастен сблъсък на съдби. Жертва, ако щеш, в името на мира и на Нейно Величество. Днес ми писа Том Мейкпийс. Той знае за инцидента, но не и за участието ми в него. Ако някога стане публично достояние моето участие в това дело, ще ме унищожат. Бързо ще забравят всичко, което съм постигнал, и ще ме разкъсат като вълци.

Той се обърна към нея.

— Ако дам на Мейкпийс това, което иска, той ще се захване с въпроса. Ако не му го дам, ще се захване с мен. И в двата случая има отличен шанс да бъда унищожен. А времето е на негова страна.

— Тогава се бори с него, Франсис.

— Не знам как.

— Лъкът ти стреля надалеч.

Той отиде при нея на прозореца, взе ръцете ѝ, притисна дланите ѝ, за да успокои лошите ѝ предчувствия, и нежно целуна челото ѝ.

— Лъкът ми. Само дето не съм сигурен дали все още имам силата да го опъна.

Той се засмя, кух звук, към който тя предпочете да не се присъедини.

— Трябва ни още една победа, още едни успешни избори. Името Ъркарт, твоето и моето, да бъде записано в историята. Най-дълго служилият министър-председател през този век.

— И най-великият.

— Дълга го на теб дори повече, отколкото го дължа на себе си. Трябва да намеря начин да го победя, да го унищожа. Какъвто и да е начин! И то бързо. Всичко, което съм постигнал досега, зависи от това.

— А после какво, Франсис?

— После ще можем да помислим за оттегляне и може би ще стана досаден старец в пенсия, ако това искаш.

— Това ли е, което ти искаш?

— Не. Но какво друго ми остава? Нищо друго нямам. Затова ще се боря с Том Мейкпийс. И с всички други. Докато дишам.

За Мортима това звучеше твърде много като епитафия; тя го прегърна, както не бяха се прегръщали отдавна, зарови лице в увисналата плът, страхувайки се, че пропада в дълбоката яма на празната му старост.

Изведнъж той се стегна, лицето му осезаемо просветна. Нещо над рамото ѝ беше привлякло погледа му. Работниците бяха приключили с поставянето на колчетата — миниатюрни флагчета със знамето, колко оригинално — и една голяма косачка се носеше тромаво към тях. Тя се приближи колебливо, нямаше откъде да мине, забави ход, спря и тръгна да завива, за да ги избегне. Това се оказваше значителна трудност, косачката надъвка хубавата трева и събори няколко знаменца, докато градинарят се набираще на волана. Ясно беше, че тази машина не е проектирана да коси при такива усложнени обстоятелства. Ъркарт наблюдаваше всичко това с нарастващ интерес.

— Освен това, любов моя, на един велик генерал не му се налага да опъва собствения си лък. Намира други да му свършат тази работа. Трябват му само идеи. А една-две идеи току-що почукаха на вратата ми.

— Макс — провикна се той.

Министрите заприиждаха в стаята на правителството, където го видяха в далечния край да потропва с ръка по масата, а не в обичайния стол под портрета на Уолпол.

Стенбрук се приближи, провирайки се около останалите, които не бяха сигурни дали е редно да заемат местата си, докато той все още стои прав.

— Макс, скъпо момче — поздрави го Ъркарт. — Нашият малък разговор за статуята. Помниш ли? Не си подписал още решението, нали?

— Забавих нещата, доколкото е възможно, Франсис — Стенбрук се опита да го представи като спартанска битка и после добави смутено: — Но не мога да намеря и една скапана причина да кажа „не“.

Ъркарт го скастри с поглед, после сложи ръка на рамото на колегата си и го дръпна към прозореца.

— Има само една причина да откажеш на един толкова благороден проект, Макс, и то е защото не са събрали достатъчно пари.

— Но те са ги събрали. Осемдесет хиляди паунда.

— Това е само за статуята. Ами поддръжката?

— Какво има да ѝ се поддържа на една статуя, Франсис? От време на време ще я забърсват от гълъбови курешки, но това едва ли ще струва кой знае какво.

— Не става дума само за птици обаче, нали така? Ами терористите?

Стенбрук остана слисан.

— Г-н министър на вътрешните работи — Ъркарт повика Джефри, който веднага изприпка.

И останалите започнаха да се приближават, привлечени от мириса на кръв или пък беше някаква форма на четене на морал на гърба на новия министър на околната среда — и в двата случая никой не искаше да изпусне шоуто.

— Джефри, не смяташ ли, че една статуя на нашата любима бивша лидерка, издигната до градините на „Даунинг стрийт“, ще се

окаже очевидна мишена за терористични атаки? Символично възмездие за предишните провали? Техните, не нейните. Да не говорим как ще привлече вниманието на обикновените вандали и онези с графитите.

— Определено, г-н министър-председател.

— Такъв благороден проект заслужава да бъде подсигурана неговата, и нашата, сигурност. Двадесет и четири часа на ден. Може би специална система за видеонаблюдение. Колко би струвало това?

— Колко искате да струва, г-н министър-председател?

— Точно така, Джефри, благодаря ти. Да се инсталира и поддържа — поне десет хиляди паунда на година, там някъде, не мислиш ли?

— Звучи ми доста разумно.

— Обаче нали трябва и хора, които да следят материала от камерите. И то по двадесет и четири часа на ден. Плюс нощна охрана, с огледи на всеки час.

— Такова нещо си отива към едни дваисет хиляди паунда, че и ресто няма да видиш — включи се Джефри.

— Виждаш ли, Макс. Оказва се, че трябва да се намерят отнякъде по още трийсет хиляди на година.

Стенбрук пребледня, сякаш беше получил кръвоизлив.

— Мисля, че фондът ще успее да ги покрие, Франсис.

— Но не си помислил за тревата, нали? Изненадващ пропуск за един министър на околната среда.

— Тревата? Какво общо има тревата, по дяволите? — и мозъкът, и езикът му бяха замрели в объркване.

— Всичко. Както възнамерявам да ти покажа. Ела с мен.

Ъркарт отвори широко вратите към вътрешния двор и като майка гъска поведе всичките двадесет и пет от тях в колона надолу по стълбите към градината, през вратата в старата тухлена стена, и за по-малко от минута се озоваха на въпросното място. Стреснатите им охранители се разтичаха около тях като каубои, които се опитват да приберат избягали говеда.

— Къш! Къш от тревата ми! — викна им той. — Това е от изключителна важност.

Охранителите се отдръпнаха на дистанция, която опъваше нервите им, чудежки се дали този дъртак най-после си беше изгубил

ума и дали е редно да повикат подкрепления или по-скоро социалните.

— Обърнете внимание — инструктира Ъркарт с широко разперени ръце. — Тревата. Красиво окосена, метър по метър. До... — той направи театрален жест сякаш обезглавяваше жертва, коленичила в краката му — дотук.

Те се скупчиха около него, за да инспектират опърпания чим, на който стоеше.

— Виждаш ли, Макс, косачката не може да се справи. Твърде е голяма. Ще трябва да се купи друга. И да се транспортира дотук по два пъти в седмицата през цялото лято, само за да коси около статуята.

— Ще трябва и ръчна косачка, без съмнение — Болингброук реши да се присъедини към това, което явно беше един прекрасен нов летен спорт.

— Благодаря ти, Артър. Ще трябва да се наеме и някой, който да коси с ръчен тример, Макс. Иначе цялата стройна организация, която сме създали за поддържането на зелените площи в нашия грациозен град, ще отиде по дяволите. Ще се разбалансира. И ще настане хаос. И то заради твоята статуя.

— Едва ли е моята статуя — промърмори Стенбрук, но вече се включваха и други играчи на терена.

— Г-н министър, какъв би бил разходът за една малка косачка и ръчен тример, за тяхното съхранение и транспорт от и до склада, по петдесет пъти на година, плюс някаква сума за хаоса, който е много вероятно да се създаде в графика по поддръжката? — каза го сякаш нямаше начин целият център на Лондон да не се окаже блокиран.

— Бих казал още десетина хиляди — беше млад мъж с устни като на златна рибка.

— Минимум.

— Значи десет плюс още десет и още дваисет. Стават още четиридесет хиляди паунда, Макс.

— Ще го кажа на инициативния комитет.

— Не просто четиридесет хиляди паунда, Макс. Четиридесет хиляди паунда на година. Трябва да сме уверени, че фондът ще може да генерира такава сума в продължение на поне десет години, иначе ще се окаже, че данъкоплатецът плаща сметката. А това не можем да го допуснем.

— Не и точно когато ми предстои да обявя, че замразявам заплатите на медицинските сестри — каза министърът на здравеопазването с празничен тон.

— А къде е финансовият министър? Министър-председателят го вика. А, Джим, не бъди срамежлив.

Министърът на финансите, който стоеше леко встрани, бе избутан напред от няколко чифта ръце сред хор от смехове.

— Г-н министър. Фонд, достатъчен да генерира по четиридесет хиляди паунда на година, за минимум десет години. За колко говорим?

Джим Барфийлд, закръглена фигура като на член на клуба „Пикуик“, с щръкнал кичур коса, който създаваше впечатление, че мозъкът му е експлодирал, се почеса по корема и прехапа долната си устна.

— Не съм свикнал да мисля в хиляди. Ако сложим няколко нули отзад, няма да имам проблем, но... — той се почеса отново. — Да кажем четвърт милион. Между нас казано, като приятели.

— Г-н Стенбрук, инициативният комитет разполага ли с четвърт милион паунда? Отделно от осемдесетте хиляди за издигане на статуята?

Стенбрук не знаеше дали да се смее с останалите, дали да падне на колене и да целува тревата, или да се сгърчи от унижение и затова просто наведе глава.

— „Не си прави кумир“ и не му се кланяй! — чу се един глас.

Останалите аплодираха.

— В такъв случай с голямо съжаление ви информираме, че...

Нямаше нужда да довършва. Всички членове на кабинета до един, дори Стенбрук, аплодираха, сякаш че на зелената морава на Уестминстър бяха станали свидетели на изпълнение на един от най-великите илюзионисти на десетилетието. А може би беше точно така.

Той се чувстваше добре. Беше показал, че все още е най-великият актьор на епохата; беше му еднакво важно да го припомни на себе си, колкото и на останалите. Гледката от прозореца му беше спасена, демоните от миналото бяха пропъдени. Сега оставаше да пропъди демоните от бъдещето.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА

Амбицията трябва да бъде изградена от достатъчно корав материал, за да може да се полира.

Клер се блъсна в него, излизайки припряно от библиотеката в Камарата на общините. Тя стискаше куп хартии и се наложи той да протегне ръка, за да ѝ попречи да се катурне.

— Здравсти, страннико.

— Здравсти и на теб.

Гласът беше мек, старата химия все още държеше. Мейкпийс с неохота отдръпна ръката, с която я придържаше.

— Тичаш по задачи за шефа? — попита той, сочейки листовите хартия.

Но веднага съжали. Ъркарт вече заемаше твърде много пространство между тях.

— Глупаво ли ще прозвучи, ако кажа, че ми липсваш? Доста си мисля за теб.

— Сигурен съм, че е така — отвърна той, наранената му мъжка гордост придаде на фразата по-остро звучене, отколкото беше намерението му. — А щом го казва един от дяконите на Ъркарт, значи трябва да приема такова внимание като комплимент.

Тя потърси очите му, но те сякаш бягаха, стрелкаха се по коридора, забиваха се в краката му, не искаха да ѝ позволят да инспектира раните, които му беше причинила. Сега той се държеше като засрамен любовник в много по-голяма степен, отколкото по времето, когато наистина имаха за какво да бъдат потайни.

— Ще ми се да мисля, че все още можем да бъдем приятели — предложи тя и веднага се удиви на собственото си лицемерие.

Тя наистина го мислеше; беше запазила силна привързаност и уважение към него, един мъж, с когото беше споделила толкова много.

Но тя беше също така жената, която се опитваше да го постави на колене. За пръв път усети ясно колко далеч беше стигнала, или колко се беше отдалечила от собствената си представа за себе си. Беше се разделила на две, политическо животно и жена, живееше в два свята, единият черен, другия бял, и мрачният свят, в който стоеше в сянката на голямото дърво, Франсис Ъркарт, я теглеше далеч от корените ѝ и от тези, които беше обичала.

— Клер, в момента на това място вече има само две страни. Тези, които са с него, и тези, които са против него. Вече няма средно положение.

Покрай тях мина друг депутат и те двамата замлъкнаха сконфузено, сякаш тайните от миналото им бяха станали достояние на вечерната преса.

— Не съм се продала — започна отново тя, нетърпелива да убеди колкото него, толкова и себе си.

В погледа му се появи укор.

— Спести ми сладките приказки за цели и средства, Клер. То е като с пресеченото мляко, мога да го преглътна само веднъж. За него има само една цел. Собственото му добруване. С всякакви средства. Приеми го. Продала си се.

— Аз не съм родена с това като теб, Том. Трябваше да се боря и да драпам за всяко малко нещо, което съм постигнала на това място. Понесох снизхождението, понесох капризите, понесох да ме обарват, понесох мъжете, които проповядват равенство, но го практикуват само когато се стигне до плащането на сметката. Сигурно ти можеш да си го позволиш, но няма начин аз да напусна кораба при първия знак за вълнение.

— Аз не съм се предал. Не съм предал принципите си.

— Страхотно. И ти проповядваш, а междувременно — каквото стане. И двамата имаме идеали, Том. Разликата е, че аз съм готова да направя нещо по въпроса, да понеса ударите, докато ги преследвам, а не само да стоя на страничната линия и да освирквам.

— Аз не стоя на страничната линия.

— Ти избяга от скапания терен!

— Просто не искам да играя тази игра — тонът му намекваше, че поне в политиката тя не е нищо повече от пачавра.

— Знаеш ли какво, Том Мейкпийс, беше по-добър в леглото. Там поне знаеше какво, по дяволите, правиш.

Тя не го мислеше, прикриваше собствената си болка, но често ѝ се случваше да отива твърде далеч в изказа си и този път мина през уважението помежду им като пирон през коприна.

Тя знаеше, че го е порязала, и гледаше нещастно, докато един куриер подаде на Мейкпийс пратка с познат герб на плика. Когато той разкъса плика и се зачете в съдържанието му, тя започна да оформя наум някакво извинение, но когато той отново вдигна поглед, в него вече не се четеше накърнена гордост, а неподправено презрение и това ѝ подсказа, че вече е много късно.

— Тези, които са с него, Клер. И тези, които са против него.

Той се завъртя на пети и се отдалечи от руините на тяхното приятелство.

* * *

„Даунинг стрийт“ 10

Скъпи Томас,

Отговарям на писмото ти отпреди няколко дни. Нямам какво да добавя към отговора, който вече ти дадох в камарата миналата седмица, нито към политиката, възприета от няколко поредни правителства, че съображенията за сигурност не позволяват подобни теми да бъдат обсъждани в детайли.

Искрено твой,

Франсис

Беше формулирано, с цел да го обиди. Името му беше напечатано, а не изписано на ръка — отхвърлянето на искането му беше толкова остро, колкото беше възможно за един опитен парламентарист. Може би трябваше да бъде благодарен поне, че писмото не завършваше с отменената лицемерна и традиционна обвързаност между партийните колеги, която повеляваше авторът да бъде „Вечно твой“.

Когато Мейкпийс влезе в камарата, писмото стърчеше в свития му юмрук като стар вестник, и той потръпна от чувството за собствената си немощ. Имаше време, и то само преди дни, когато една дума от устата му щеше да произведе пълни кашони с документи и доклади от страна на Системата; сега успя да си изпроси само една пренебрежителна обида.

Клер също го беше направила на глупак — не само защото той се беше държал непохватно и беше казал неща, които не искаше, а защото осъзна, че тя все още владее чувствата му, въпреки Мария. Очакваше от себе си по-добра преценка, щеше му се да беше проявил по-голям контрол, но тя го остави да се чувства като ученик.

Когато заемаше мястото си, за да слуша дебата по европейската директива за хармонизация на възнагражденията на персонала, лицето му все още беше зачервено, но само след миг раздразнението му стигна връхната точка. Камарата се пръскаше по шевовете, министър-председателят беше в стола си, близо до Болингброук, който беше заел катедрата и от него струеше дипломация — с достойнството и въздържаността на зидар, на когото не са платили надницата.

— Възнаграждения! — той произнесе думата с характерния за родния си край говор. — Ще ми се и аз да закача малко от тези възнаграждения. Ето какво пише в неделния вестник — той го размахна над главата си, — явно един от комисарите си е взел лична преводачка, която го е придружавала по време на десетдневно посещение в Япония. Оказва се обаче, че тя говори само исландски и руски. Недоглеждане?

Той сви рамене сякаш изправен пред непреодолимо сложен проблем.

— Ами, не знам. Сигурен съм, че всичките тези езици звучат еднакво, а и тя без съмнение все пак е влязла в употреба. Но не идва ли малко в повече, като се връщат да искат още.

От всички страни се разнесоха викове, реакцията беше смесена, някои го окуражаваха, други възразяваха, но после някой прошепна нещо, което всички в залата, освен протоколчика на Хансърд чуха: „Дали и аз мога да мина нещо такова като представителен разход?“.

Дебатът бързо се превръщаше във водевил, което много дразнеше няколко членове на опозицията; те се опитаха да се намесят,

но Болингброук, заел поза сякаш бди на пост от скалите на Доувър, отказваше да отстъпи.

— И с каква цел се иска от нас да плащаме на добрите бюргери от Брюксел, г-н председател? — запита той, но не даде възможност на няколкото човека, които искаха да дадат отговор. — Аз ще ви кажа. Една от последните им хрумки е да издадат стандартизирана история на Европа, която да се изучава във всички училища. Нещо като да... да дадат на децата ни обща перспектива. Да ги сближат.

Няколко от членовете на опозицията закимаха одобрително от предните скамейки. Но не знаеха какво следва.

— Какво послание, каква визия! Очевидно германците никога не са завладявали Полша, италианците никога не са отстъпвали, французите никога не са се предавали, а ние така и не сме спечелили войната.

Залата избухна в хаос, шумът идваше от всяко ъгълче и беше невъзможно да се каже кой вика в подкрепа и кой в протест срещу външния министър. Но Мейкпийс беше скочил на крака, лицето му беше толкова зачервено, че не оставяше никакви съмнения относно степента на гнева му. Болингброук, винаги готов за кавга, му отстъпи думата.

— През всичките си години в тази камара не съм чувал толкова злонамерено и безхаберно отношение от страна на външен министър — започна Мейкпийс. — Докато цяла Европа търси общ път напред, той, изглежда, няма намерение да спре да се държи като инатливо дете. А министър-председателят, на когото му харесва да се преструва на държавник, седи до него и го поощрява...

Мейкпийс не можеше да реши към кого да насочи гнева си. Седнал до Болингброук, Ъркарт говореше нещо на Клер, която се беше навела напред от своя пост в редицата зад него и започна да шепне нещо в ухото му. Оттам, където стоеше Мейкпийс, двамата изглеждаха почти любовно сгушени. Усещането за лично предателство нарасна.

— Когато останалата част на Европа се обединява, за бога, не трябва ли и ние да се присъединим към нея, вместо да си чешем крастата със стари войни?

— По времето на баща ми на това му викаха политика на отстъпки — извика Болингброук, но не се опита да вземе думата; той се наслаждаваше да гледа Мейкпийс навит като пружина.

— Това правителство влиза в международни кавги само за да прикрие провалите си у дома. Изгубило е всякакъв морален авторитет, за да продължи да управлява...

Близо до него, Анита Бърк кимаше одобрително, давайки му знак да продължи, докато няколкото депутати около нея засега само слушаха, без да вземат участие в общата глъчка.

Сред целия шум се чу присмехулният тон на Болингброук:

— Значи, откакто го изритаха от министерството, откри морала, така ли? Колко удобно.

— Както казаха наскоро епископите в Светия синод, тази страна се нуждае от промяна на посоката и усещане за ново морално лидерство. Лидерство, каквото този парламент и този министър-председател дори не се опитват да покажат.

Това беше достатъчно за Болингброук, който скочи на крака и започна да блъска по кутията пред себе си.

— Какво си постигнал ти в сравнение с Франсис Ъркарт? — крещеше той. — В сравнение с него ти си като агънце в кошарата. Франсис Ъркарт донесе просперитет на тази страна, мир на Кипър...

Споменаването на Кипър беше като плесница в лицето на Мейкпийс. Но явно развълнува и Ъркарт, който дръпна своя външен министър за ръкава. Болингброук, стреснат от тази необичайна намеса на министър-председателя, си седна на мястото и отстъпи катедрата на Ъркарт. Камарата замлъкна, всички чакаха с нетърпение следващия номер в програмата.

Ъркарт прочисти гърло.

— Никак не ми е приятно да прекъсвам многоуважаемия ми приятел, истината е, че се наслаждавах на неговото включване, но всички тези приказки за морал и епископи... Толкова объркани и подвеждащи. Нали разбирате, г-н председател, струва ми се изключително интересно, че тези, които постоянно предупреждават за последствията от злодеянията на оня свят, нищичко не казват за последствията от злодеянията на тоя свят. Явно ни предлагат да обърнем и другата буза — той въздъхна. — Но ако такава роля прилича на епископите, то тя е недопустима за едно правителство. Нашата работа не е да прощаваме на онези, които са съгрешили. Нашата работа е да пазим тези, които нищо лошо не са направили.

Ако Мейкпийс беше хвърлил ръкавицата на морала, то Ъркарт я вдигна и я превърна в оръжие за атака.

— Не ме разбирайте погрешно. Ценя високо приноса на многоуважаемия джентълмен към моето правителство, докато той беше част от него — устните на Ъркарт бавно се разтеглиха в усмивка, напоена в подигравка. — Въпреки че нямам спомен да съм го чувал да обяснява как сме забъркали чак толкова голяма каша, докато седеше около масата на кабинета. Не и преди да го уволня. Но загубата на пост може да замъгли съзнанието на човек и да промени възгледите и спомените му.

Ръкавицата удари отново. Пляс!

— Аз не се съмнявам в искреността на личните му ценности, но наистина ги намирам за странни. Не е ли странно, като казва, че трябва да направим това или онова само защото епископите така казват. Не е ли още по-странно, като казва, че трябва да следваме тази или онази линия на поведение само защото останалата част от Европа казва така. Къде е моралът в това? Къде е моралът в тези възгледи втора ръка? Трябва ли да следваме стадото, както кучета тичат след каруца?

Пляс!

— Моралът означава сам да решиш за себе си кое е правилно. И след това да направиш нещо по въпроса. Искам около себе си да виждам хора на действието, а не празнословни моралисти. Към такива хора изпитвам само презрение — погледът на Ъркарт се стрелна като камшик по посока на бившия му колега. — Хора, които стоят настрана и само роптаят срещу усилията на другите. Хора, които благоволяват да се спуснат от високата кула на морала чак когато битката е приключила, само за да обяснят на ранените и умиращите как са оплескали нещата...

Мейкпийс се опитваше да не трепне, но вътре го болеше. Обвинението на Клер все още ехтеше в ушите му — че стои до страничната линия, а сега и това. Бяха се наговорили да го унижат. Огледа се наоколо, докато ударите продължаваха да ваят. Тези, които смяташе за свои поддръжници, се въртяха с неудобство на местата си, а изразението на Анита беше красноречиво — направи нещо! Той се изправи и поиска думата.

— Не, не — Ъркарт му направи знак да седне. — Чух достатъчно теология от него за месец напред.

Мейкпийс не отстъпи, настоявайки да бъде чут, вдигнатата му ръка беше свита в юмрук, в който още стискаше писмото на Ъркарт. Лоялните към Ъркарт крещяха подигравки и го караха да си седне на мястото. Пляс, пляс, пляс!

Той стоеше сам, устоявайки на ударите, но само това ли щеше да прави — да стои и нищо да не предприема, както го обвиняваше Ъркарт? Да се остави да го изкормят? Очите на Анита го гледаха с мъка. А неговите очи горяха от неправдата на всичко това.

— Откакто загуби министерството — заяви Ъркарт, — отношението му стана толкова критично, толкова негативно, изпълнено с толкова лична горчивина, че понякога се чудя какво прави този човек в същата велика партия като мен.

ПЛЯС!

Ето го. Публичното предизвикателство. Той нямаше избор, освен да отвърне. Всички го гледаха; тези, с които беше обсъждал и заговорничил, сега се чудеха дали той е готов за дуел. Мейкпийс срещу Ъркарт. Той знаеше, че ако сега отклони предизвикателството, после ще му бъде невъзможно да убеди някои от съконспираторите си. Но пък беше твърде рано, твърде ненавременно, не беше напълно готов. Не бѐди нетърпелив, не бѐди твърде емоционален — беше го предупредила Анита. Но дори на орлите им се налага да летят по вятѐра. И ако сега играеше ролята на политик, то все пак беше роден мъж, а мъжът в него не издържаше повече, бузите му бяха зачервени от плесниците, мислите му бяха обвити от мрачен и дълбок гняв, който изискваше да излезе навън. Да бѐде удовлетворен. Заради публичното унижение пред цялата камара. Заради личната обида, която се съдържаше в писмото в ръката му. Заради отказа да се даде справедливост на Мария и баща ѝ. И заради това, че той му открадна Клер.

За всичко това. Сега!

От мястото си на третата скамейка от горе на долу Мейкпийс отстъпи настрани на пътеката. Дали беше тръгнал да бяга? Тази възможност моментално предизвика тишина в залата; всички го гледаха. Той пристѐпи надолу към средата на великата камара, към червените линии на килима, които отделяха страната на правителството от тази на опозицията на разстояние от две саби — границата между приятелите и вечните врагове. После я прекрачи.

Нито звук не се чу, сърцата сякаш бяха спрели да бият, камарата преливаше от емоции, а беше като замръзнала. Те гледаха как Мейкпийс изкачи стъпалата към скамейките на опозицията — една, две, три редици — и зае едно празно място.

Камарата издиша поетия въздух като един, животът се върна, както и шумотевицата. Те бяха станали свидетели на парче жива парламентарна история — нещо толкова рядко, че щеше да влезе в хрониките и да се разказва на внуците около камината.

Мейкпийс беше пресякъл границата, беше изоставил своята партия, беше нарушил правилата и беше обявил война на Ъркарт — война до последен дъх.

Но когато погледна през залата към скамейките, от които беше водил толкова много битки през годините, на Мейкпийс му се стори, че вижда една малка усмивка по устните на Ъркарт.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И СЕДМА

Гърците измислили демокрацията. Нищо чудно, че оттогава предизвикват само хаос.

Жълтото око на негостоприемното левантийско слънце се взираше в кипърската столица и печеше тесните улици в централната част като тухли в пещ. Хю Мартин изпита облекчение, когато стигна до климатизираното убежище на бившата електростанция, която беше превърната със значително въображение в един от най-елитните ресторанти в старата част. Творби на съвременното изящно изкуство се състезаваха с изкусно приготвената храна и дългия винен лист за вниманието на заможната клиентела, към която принадлежеше и Дино Николаидес — редактор на кипърски седмичник, който беше решил да проведе подробно интервю с госта си. Поради тази причина беше уредил една уединена маса до вратата към задната градина.

Мартин се извини на редактора за присъствието на Драже — през последните дни атмосферата в Никозия се беше вмирисала като несъбран боклук, а протестите, под една или друга форма, се бяха превърнали в ежедневно събитие, като демонстрантите ставаха все по-объркани дали врагът са турците, британците или самото кипърско правителство.

— Лятна лудост — съгласи се и редакторът, а Драже беше настанен на един висок стол до бара.

Ако мебелировката и декорацията бяха модни, то гостоприемността беше в духа на най-добрата кипърска традиция и Мартин скоро се поотпусна. Драже обаче не можеше да си позволи подобен лукс, защото наскоро беше зачислен в Ордена на грилованите тестиси от своите началници след фиаското пред музея. „Никога повече“, смъмриха го те. „По-добре жена ти да получава издръжка като вдовица, отколкото да те направят на магаре по вечерната емисия новини.“ Никога повече, беше се заклел Драже. Той гледаше с ястребов

поглед от високия стол, барабанеше нервно с пръсти по коленете си, а на барплота до него лежеше небиещата на очи чантичка, в която държеше нещата „от първа необходимост“. Усмихна се любезно, но не отговори на двамата кипърци, които си поръчаха питиета до него на бара.

Инцидентът се случи с извънредна бързина. Малко след като им сервираха ястията, един посетител от близката маса стана и се приближи, за да поздрави редактора и дипломата — действие, което само по себе си не предизвикваше кой знае какво подозрение в такова малко общество. Драже обаче веднага беше нащрек, псувайки, че ярката светлина от прозореца зад тях изгаряше ретината му и превръщаше хората около масата в неясни силуети. Той премигна, премигна отново, търсейки в профила на новодошлия сигнали за нещо необичайно. Драже не забеляза — нямаше как да забележи при тези обстоятелства — как очите на върховния комисар се разширяват от уплах и търсят неговите. Ръцете на Мартин останаха неподвижни на масата, както му беше наредено. И точно в момента, когато на Драже му се стори, че вижда очертанията на цев на пистолет да се подава от другата ръка на натрапника, вратата, която водеше към градината и беше точно зад масата, започна да се отваря. Страхът започна да тече във вените му. Драже сграбчи чантичката си.

Невъзможно! Когато опита да отвори ципа, откри, че той е намазан със секундно лепило. Детска игра! Но извънредно ефективна. Ципът беше запечатан, револверът и аларменият предавател вътре бяха недостъпни, все едно стояха заключени в сейфа на учреждението. Двама мъже — същите, които стояха на бара до Драже — влязоха през задната врата. Единият размахваше нещо, което на фона на ярката светлина изглеждаше като автомат, а другият вдигна върховния комисар и го избута навън. Автоматът се насочи в посока на Драже и за няколко секунди остана фиксиран върху него. После и той изчезна. Не се чу дори крясък, всичко стана толкова бързо, че повечето посетители продължаваха да се наслаждават на храната в чиниите си — първият сигнал за някаква тревога дойде чак когато Драже изрита назад стола си, хвърляйки се към вратата. А тя се оказа, както той знаеше с всяка фибра на тялото си, заключена. Докато излезе през главния вход на ресторанта и заобиколи до окичената с хризантеми градина, колата на похитителите вече ускоряваше и изчезваше в тесните улички със

занаятчийски дюкяни. Той не видя дори каква марка беше, камо ли регистрационен номер.

Беше загубил британския върховен комисар.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ОСМА

Животът е твърде кратък, за да учим правилата.

Той седеше зад спуснатите завеси на офиса си в камарата, със затворени очи. Всеки момент бурята щеше да се разрази около него и нямаше да има път назад. Съдба, орис, игра на боговете, каквото и да се нарича, го беше довело до този момент на важно решение; ако се провали, всички щяха да кажат, че му е липсвала не възможност, а кураж.

По-малко от двадесет минути след като Мейкпийс пресече залата и смени лицето на парламентарната политика, Ъркарт разбра за отвлечането на Мартин. Смут от всички страни. И в този смут — възможности. Защото му беше обявена война на два фронта, единият на парламентарното бойно поле, където никой не можеше да се сравнява с неговото умение и прозорливост, другият на една далечна арена, една от малкото останали по света, където все още има британски войскове части. Арена, която той познаваше много добре, където бе започнало дългото пътешествие на неговото мъжество и където може би щеше да завърши. Място, където на Мейкпийс щеше да му бъде трудно да го последва и където нямаше да знае дори къде да се дене.

На вратата се почука и се появи главата на секретарка.

— Г-н министър-председател, всички от кабинета се събраха.

— Само един момент. Помолете ги да ми дадат още един момент.

Един последен момент, за последен път да се вслуша в гласовете вътре в себе си, които нашепваха за бури и ужасни изпитания. Това бяха кървавочервени небеса, които предричаха гибел, и другите не смееха да ходят там. Но Франсис Ъркарт смееше. Предстоеше му да води войни и нямаше време за губене. Защото във войната времето е всичко.

И вече беше време.

* * *

Беше завъртял колелото на съдбата и не му оставаше нищо друго, освен да се наслаждава на възбудата от риска. Не се беше чувствал толкова добре от месеци. Имаше лекота в походката му през няколкото метра до залата на камарата, стиснал парче хартия, един-единствен лист с прост герб. Бележка с неговия почерк, която един ден щеше да бъде изложена в библиотеката „Ъркарт“. Или в кулата. Това му напомни да каже на Бууза-Пит да добави едно изменение в законопроекта, предоставящо данъчни облекчения за фирми, които даряват средства за образователни цели. Като библиотеката „Ъркарт“ например. Все още имаше време. Точно колкото му трябва.

Камарата беше пълна, всички бяха наясно, че подобно извънредно и спешно заседание на министрите от кабинета вещае сериозна драма. Депутатите потрепнаха като листа под есенния вятър, когато Ъркарт сложи бележката върху катедрата, изглаждайки кремавите ѝ ръбове, и започна.

— Г-н председател, с ваше позволение бих искал да направя изявление. Днес следобед в тази камара един от членовете пресече залата. Акт, който не само намали мнозинството на това правителство, но е и предпоставка за период на вредна несигурност...

Така или иначе други щяха да го кажат, сутрешните вестници щяха да го крещят, така че нямаше какво да губи, като той първи го признае.

— Подобна несигурност само може да причини вреди на доброто управление на тази страна. Още повече че бяха отправени твърдения, че моето правителство е загубило моралния авторитет в управлението. Нито едно правителство не може да пренебрегне подобно предизвикателство.

Той се отдръпна от катедрата и вдигна поглед, за да разгледа аудиторията си и — по-важното — за да ги накара да чакат, да тръпнат да чуят думите му.

— Това правителство предпочита да черпи авторитета си не от моралисти самозванци, а от народа. В народа се вслушваме и в народа

се уповаваме; нека той да реши кой иска да седи на тези скамейки и кой трябва да бъде от страната на опозицията. Народът трябва да реши.

С ъгълчето на окото си всички в залата следяха и Мейкпийс, който седеше безмълвен и свит на една скамейка, на която нито един от останалите не се числеше към неговите приятели или поддръжници. Беше ясно, че Ъркарт отправя предизвикателство към всеки ред в биографията му. Той изглеждаше изолиран; беше скочил твърде рано.

— За да сложа край на тази несигурност, възнамерявам да поискам от Негово Величество да разпусне парламента и да назначи общи избори в най-краткия удобен срок, след като преминат някои неотложни парламентарни процедури. Този срок би следвало да е до четири седмици от следващия четвъртък натам. Благодаря ви.

Ъркарт прибра листчето си и напусна залата.

За известно време реакцията в камарата беше като на някакъв праисторически звяр, който е нападнат. Объркана тишина, преди нечленоразделните звуци да започнат да изригват от множество гърла. После продължителен вой, когато създанието най-после разбира, че опаската му е откъсната. Гневни и решителни викове долитаха от всички страни.

— Боже мили, не мислех, че ще го доживея. Денят, в който Франсис Ъркарт вдига бял флаг и се предава.

Един млад журналист от балкона за пресата драскаше трескаво в тефтера си, заразен от общата анархия. До него Дики Уидърс изглеждаше невъзмутим и следеше сцената долу без особено вълнение, а бузите му бяха хлътнали все едно смучеше любимата си лула.

— Нещастен глупак.

— Кой, Ъркарт ли? — запита младият му колега.

— Не Ъркарт. Ти. Той не бяга, а хваща блъфа на Мейкпийс.

— Но как, като изостава в анкетите, а и партията му е разцепена...

— Ти само гледай. Като ги хване страхът да не се удавят на изборите, ще видиш колко малко от тях ще се навият да напуснат кораба с Мейкпийс.

Той кимна към бившия външен министър, който излизаше от залата сам. В една арена, където всеки крещеше, хулеше и ръкомахаше, изглежда, само той нямаше какво да каже и на кого да го каже.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА

На гърците им дай руини и раздумки.

През деня в Никозия горещината е непоносима; през нощта животът излиза на улицата — ресторанти на открито, на тъгла на улицата, кафенета, паркове под звездите. Горещият паваж ехти от клюки, по светофарите младежи си разменят закачки и цигари с минувачите — през прозорците на колите или навеждайки се от мотопедите. Сякаш всеки е свързан по някаква работа или роднинство. Кръвта вода не става, особено след инвазията на турците.

И в тази задушна атмосфера слуховете се носят по малките улички, по балконите, по автобусните спирки като лъжовен полъх. Ако си издущаш носа пред Порта Фамагуста, докато стигне авеню „Макариос“ след по-малко от час, вече ще е цяла епидемия. Някой ден може би телевизията ще избави кипърците от трескавото вълнение и ще го замени със затыпяваща еднаквост, натиквайки конспирациите между рекламните паузи. Някой ден, но дотогава кипърецът би повярвал на всичко. Освен на политиците.

Под навеса от палмови листа, в сянката на великите венециански стени на стария град, един сервитьор обслужваше двойка британски туристи, търпеливо им обясняваше всичко в менюто, умолявайки ги да опитат варения мозък, който беше специалитет на братовчед му, готвача, но в никакъв случай да не взимат сепията.

— От миналата седмица. Много стара — той поклати глава сякаш стоеше пред надгробен камък.

Едно момче на не повече от десет мина между масите, раздавайки брошурки. Той спря пред двойката, явно разпознавайки, че са британци.

— Добро утро — изрече той с широка усмивка и им остави по една брошурка, преди да продължи.

— Какво пише? — жената попита сервитьора.

— Пише, че искаме британците да се махнат от Кипър — отговори весело той, преди да забележи изражението на лицето ѝ. — Не, не вие, госпожо. Базите. Само военните бази. Искामе вие, британците, да останете, ние ви обичаме. Но като наши приятели в домовете и таверните ни. Не в базите.

Веселият му тон не съдържаше и нотка на ненавист.

— А какво ще кажете за едно малко прасенце, заколено преди малко...?

Изведнъж един скутер, който компенсираше липсата на мощност с ужасяващо бръмчене, спря с изскърцване до бордюра и сервитьорът размени поздрав с моториста. Шумът обаче се усили, както и вълнението и на сервитьора, и на моториста, които жестикулираха сякаш отблъскват атака на кръвожадни прилепи вампири. После сервитьорът се обърна към своя братовчед, който се беше облегал на перваза на прозореца на кухнята. Още викове, сервитьорът заряза химикала, бележника и тирбушона на покривката на близката маса и битката с прилепите продължи, докато той тръгна бавно в посока на скутера. Изпратен от виковете на братовчед си, който явно остави назад роднинската симпатия, той се качи отзад на скутера и изчезна в нощта.

Братовчедът се появи на масата на посетителите с изражение на уморена въздържаност, избърса ръце в престилката и взе сервитьорския бележник.

— Но... какво беше всичко това? — запита дамата.

Той сви рамене.

— Кости. Намерили са още кости. И ще има още един протест пред президентския дворец. Няма проблем, госпожо, той отива само да повика малко. Ще се върне до половин час. На вас какво да ви донеса? Той каза ли ви за сепията...?

Имаше кости, изровени в хълмовете зад Пафос под купчина камънак в една маслинова горичка. Те не бяха от историческия период, който съвпаднаше с гробовете, нито от войната с британците, нито от тази с турците, а после се оказа, че дори не са човешки. Но щяха да минат дни, преди анализът на съдебната медицина да установи фактите, а междувременно щеше да има протести, слухове, измислици и откровени лъжи.

През точещите се кипърски дни и под плътно синьото небе истината изгниваше като гангрениясал крайник.

* * *

Президентският дворец в Никозия е странна работа. Построен по имперския вкус на един от ранните британски губернатори, след като старият щаб бил сринат от народно въстание, той на свой ред бил изгорен до земята по време на преврата против архиепископ Макариос — превратът, който отворил вратата за турската инвазия. Това предоставило възможност обаче веднъж завинаги да се заличи британската следа в президентския дом и да се построи дворец изцяло по съвременен кипърски дизайн. „Но британците са нашата история — смята се, че е казал архиепископът. — Те са наши приятели.“ И заедно с възстановяването на властта на архиепископа дворецът бил възстановен по стария стил заедно с огромния британски кралски герб, издялан във варовика над главния вход. Dieu et Mon Droit^[1]. Странна работа.

Аристотел Николау също беше странна работа. Висок, прегърбен, криво скроен, президентът беше сух и с наситено сини очи, което го открояваше от останалите кипърци. Той беше повече философ, отколкото политик, човек, който не беше намерил по-голямо удоволствие в живота си от това да преподава икономика в Лондонския университет и се беше оженил за англичанка. Щастието му изчезна с турската инвазия, която разкъса острова, и той се върна най-вече за да облекчи чувството си за вина, че пропуска страданията на сънародниците си. Чувство, което не беше споделено от жена му. Николау беше човек на широки идеали, който така и не успя да възприеме тактиките и ежедневните компромиси на политическия живот, а същото важеше и за тези в брачния живот. Докато седеше на малкото бюро в офиса си, заобиколен от семейни снимки и символи на властта, той се чувстваше изгубен. През каменните арки на прозорците се чуваха звуците на протеста пред портите на двореца — тази нощ бяха по-шумни от всякога — а от телефона долетяха звуците на протеста на британския министър-председател. Не знаеше как да се справи с нито един от двата.

— Ари, трябва да съм сигурен, че разбираш колко сериозно приемам случилото се. Няма да позволя да отвлечат върховните ми комисари безнаказано.

— Франсис, вложил съм целия си ресурс в това. Ще го намерим.

— Но все още не сте. Разбрахте ли поне защо са го отвлели?

— Едно радио получило обаждане преди два часа. Не са успели да го засекат, естествено. Наричат себе си „Думата“. Описали местоположението на рожденото петно на г-н Мартин. Казват, че ще го освободят в замяна на всички документи по скритите гробове, както и ангажимент от страна на вашето правителство да се изтеглите от „последните постове на империализма“, както ги наричат те. Костите и базите.

— Това си е чисто изнудване.

В една купа пред Николау имаше лимонени листа от градината; той смачка няколко между пръстите си, наслаждавайки се на острия аромат. Имаше този навик в моменти на стрес.

— Можем ли поне да им дадем индикация, че сме отворени за разговор?

— Ари, предстои ми изборна кампания. Нямам намерение да я стартирам, като си разменям сладки приказки с терористи.

— Не е само това, сигурен съм. Това е атака и срещу мен. Искат да ми попречат да подпиша мирния договор. Дори в момента тълпата блъска по вратата ми.

Под балдахина на стотици хиляди звезди още една вълна на протести мина през двора — божичко, дали бяха успели да нахлуят? За пръв път се зарадва, че жена му е на поредната разходка до Париж. Културна ваканция по магазините.

— Колко сериозно трябва да приемаме тези хора?

— Вие, британците, не се ли научихте да приемате кипърците сериозно? — Николау звучеше язвително. — Може да сме нация на тавернаджии и таксиджии, но сигурно си спомняш, че отрязахме британската военна машина само с шепя самоделни бомби и няколко откраднати пушки.

— Спомням си.

— Аз — най-вече — не мога да си позволя да забравя. През годините ние, кипърците, сме предавани от тези, които пускат турците и другите нашественици през задната врата. Сега някои хора вярват, че

аз ги каня да минат през парадния вход. Архиепископ, така ме наричат. Моята глава искат, а не тази на г-н Мартин.

— Не знаех, че ситуацията е толкова трудна за теб. Съжалявам — каза Ъркарт, без да го мисли.

Президентът смачка още няколко лимонови листа и се загледа към другия край на офиса си, където върху светлата ламперия над камината висеше голям маслен портрет на дъщеря му, единственото им дете, родено пет месеца след завръщането им в Кипър. Елпида, така я нарекоха — надежда.

— Стига да има мир за децата ни, Франсис, другото няма значение.

Сантиментален глупак. Нещата в Кипър излизаха извън контрол; Ъркарт не можеше да бъде по-доволен.

— Значи смяташ, че тези с костите, които се противопоставят на мира, са същите, които държат върховния комисар?

— Точно така.

— Тогава кой, за бога, стои зад всичко това?

Николау въздъхна уморен.

— Ще ми се да знаех.

* * *

Тя беше на двадесет и три, с дълги крака, плътни устни и семпъл, авантюристичен стил. Затова стана стюардеса, за да види света и неговите изкушения, най-вече мъжете. Но не се беше надявала да срещне такъв мъж. Само десет минути след като се срещнаха в първа класа, той ѝ предложи работа — по-добро заплащане, фиксирано работно време, край на анонимните хотели и потните нощи с мъже, които отчаяно се опитват да забравят, че са над четиридесетте и тежко женени. Този поне не беше женен. Но не беше очаквала да се взира в цевта на револвер.

Сложи ръка пред устата си от уплаха. От два метра разстояние цевта се раздвижи, спусна се надолу, веднъж, втори, трети път, сочейки копчетата на блузата ѝ. Той кимна, когато пръстите ѝ ги намериха; тя беше нервна, трепереше, с мъка разкопча първото. С другите беше лесно.

Цевта заигра наляво-надясно и сутиенът ѝ падна. Падна на пода при блузата. Тя потръпна, когато бризът от морето, напоен с аромат на жасмин, се промъкна през отворения прозорец и попъпли по голата ѝ кожа. Зърната ѝ настръхнаха, както и угълчетата на устата му.

Без жал цевта продължи своя марш през тялото ѝ. Тя прескочи полата си на пода и остана само по бельо, с ръце, обвили тялото ѝ, сякаш в разкаяние.

Отново цевта. Тя сякаш не регистрира призива този път, колебаейки се на последната бариера, но цевта я подкани отново, нетърпелива, нетърпяща възражение. И тя направи, както цевта искаше, гърдите ѝ щедро се люшнаха напред, когато се наведе. Изправи се разкрячена, бедрата ѝ и мислите му се сключваха в едно добре избръснато място.

Той я гледаше дълго време; тя чувстваше, че се стопява отвътре. После той изръмжа:

— Искаш ли работата?

— Да, Кири.

— Хубаво. Брат ми Димитри казва, че имаш голямо въображение. Ела и го докажи. След това ще отидем да смачкаме правителството.

---

[1] (От фр.) По право, дадено от Бога — мотото на британския монарх. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

Лоялни са само кучетата.

Пътуването на Клер беше изморително, а целта му — Джереми Критър — също. Той беше на четиридесет, роден критикар, способен да омаловажи всички останали, но не и за минута да скрие амбициите си, нито пък разочарованието си, че не е успял да ги постигне. Такъв беше народният представител за Саут Уорбъри. Нямаше нищо чудно, че привличаше медийното внимание като потенциален последовател на бунта на Мейкпийс и той поощряваше подобни спекулации, тъй като не можеше да устои на изкушението да каже нещо ново за себе си. На въпросите от „Даунинг стрийт“ беше отговорил с типичното си нахалство, че неговият изборителен район му оказва значителен натиск и че честта му повелява той да слуша народа; а според изборителите му, беше казал той, правителството в Уестминстър, и по-специално Франсис Ъркарт изглеждат твърде дистанцирани от мъгливите простори на Саут Уорбъри и им липсва загриженост. Може би, ако министър-председателят направи някакъв жест на признание към лоялната подкрепа през всичките тези години от страна на асоциацията в изборителния район, чийто представител беше той, може би тогава щяха да стигнат до друго заключение, но при настоящите обстоятелства тази лоялност не беше достатъчно възнаградена...

Това беше типичната за Критър напереност. Неговата асоциация представляваше само един клон от профсъюза на селските шивачки и тук-там някой играч на крикет, който не беше ставал от стола от години; те бяха готови да направят каквото им каже той, включително — явно — да скочат от кораба. С дезертирането на Мейкпийс Критър видя своя шанс да се разквичи. Клер изяви желание да отиде да го вразуми.

Тя си уреди покана като гост лектор на годишното общо събрание на асоциацията — събор на по-малко от тридесет души в

задното помещение на една кръчма. Зад плъзгащата се врата тя чуваше нецензурните коментари, придружаващи игра на бiliarд, а до нея председателят на асоциацията се изправи, за да приветства правоверните. Един прегърбен дангалак, бивш полковник, извади голям месингов часовник от пояса си и го постави на масата пред себе си, сякаш че чакаше вечерния артилерийски огън.

Започнаха по дневния ред. Отчет за финансите на асоциацията.

— ... баланс от четиринадесет и три пенса, а извинявайте, дами, четиринадесет паунда и тридесет пенса... лошо... много лошо... може да се наложи да обсъдим затварянето на офиса и ще ни е много тъжно, ако г-жа Робъртсън си тръгне...

После малък скандал дали дамският обеден клуб трябва да допуска и джентълмени.

— На нашата възраст няма кой знае какво значение — предложи един прогресивен глас.

— И без това няма нови номинации за длъжности — продължи председателят, извисявайки глас над неприличния език, който продължаваше да се чува от бiliarдната маса в другата зала. — Искам да предложа тези, които са сега, да си продължат.

— Няма как да стане — възрази един глас иззад огромна купчина плетиво.

— И защо, ако смея да запитам?

— Г-жа Туийди, нашият вицепрезидент — плетенето продължаваше. — Тя почина миналата седмица.

— О, много съжалявам да го чуя. Това усложнява нещата наистина...

От другата страна на Клер Критър ги гледаше с гордост като предан син. Нищо чудно, че ги беше сложил в джоба си. Можеше да купи доверието на всичките срещу четиридесет паунда на година и екскурзия с автобус до Майнхед. Това ли беше огнището на въстание, което заплашваше да влезе във вестникарските заглавия с подкрепата си за Том Мейкпийс?

— Не е изключено, но не е и неизбежно — обясни й Критър, докато събранието отиваше към бой за проекта по гаражни разпродажби. — Но те се чувстват толкова изолирани, недооценени. Само ако можеше правителството да намери някакъв начин да покаже своята загриженост за този избирателен район...

— Например да те направи министър — прошепна тя.

— Предлагаш ли ми?

— Не.

Малката му челюст щракна.

— Ценя Франсис високо за всичко, което постигна през годините, разбира се. Жалко, че той не цени мен. Но тук не става дума за лични отношения, нали разбирате. Хората в моята асоциация са искрено недоволни.

— Ами, кажи им да не са — настоя тя. — Една дума от теб и ще се върнат към стандартното си занимание да плетат калъфи за чайници.

— Моята работа е да слушам, а не да инструктирам — промърмори помпозно той. — Моята асоциация е с традиции. Хората сами решават какво да мислят. Спрямо принципите си.

Председателят приключваше със своите забележки. Скоро Критър щеше да вземе думата. Вече се беше обърнал наполовина с гръб към нея, езикът на тялото му говореше за непокорство — човек, готов да скочи от кораба право във вестникарските заглавия. Никога не би могъл да устои на това изкушение.

— Много жалко за теб — прошепна тя.

— Кое?

— Твоята асоциация и нейните принципи.

— Какво имаш предвид?

— Просто се чудех, Джери, как ли ще реагират тези възрастни дами, като разберат, че техният верен народен представител работи толкова много от вкъщи.

— За какво говориш, жено?

— Новата ти секретарка. Взимаш я с теб вкъщи, в твоя апартамент на „Долфин Скуеър“. Всяка обедна почивка.

— Работим. Нищо повече — той гледаше право напред и говореше с ъгълчето на устата си, нямаше смелост да срещне погледа ѝ.

— Разбира се. Вие мъжете просто не разбирате проблема. Толкова малко място ни оставяте на нас жените в Уестминстър, че единственото, което ни остава да правим, докато чакаме в тоалетната, е да клюкарим. Не можеш да си представяш какви слухове се разпространяват.

— Като... например? — говореше през стиснати зъби, кръвта изчезваше от лицето му като от заклано пиле на конвейер.

— Като например закъсняващ цикъл или закъсняващ депутат. Като например причината да не дойдеш на събранието миналата сряда. И как едни боксерки с твоите инициали паднаха от чантата ѝ, докато си вадеше червилото. Всички много се смяхме; тя каза, че много си бързал...

— За бога!

— Не се притеснявай. Сещам се за много малко случаи, в които бих се изкушила да предам тайните на женската тоалетна. Много малко. Там е нещо като изповедалня.

Той преглътна с мъка.

— Точно както съм сигурна, Джери, че и ти се сещаш за много малко случаи, в които би се изкушил да предадеш нашата партия.

Председателят приключи, почука стъклото на часовника си, докато паството посрещаше с аплодисменти своя представител, който се очакваше да вземе думата.

По време на дългия и самотен път обратно към Лондон Клер си мислеше, че рядко е чувала толкова цялостна и внимателно аргументирана реч в подкрепа на лоялността към партията от тази, изказана същата вечер от нейния колега, уважаемия и закъсняващ депутат за Саут Уорбъри.

* * *

Деветдесет и деветте квадратни мили британска суверенна територия в Кипър, определени като жизненоважни за сигурността на Олд Блайти^[1], се състоят от няколко фрагмента, като мозайка, оставена незавършена от отегчен артист. В двете основни бази, Декелия и Акротири, има най-различни съоръжения от решаваща важност за отбраната, от радарни разузнавателни станции и летище, годно да приюти и най-големите военни самолети, до игрище за крикет със стандартни размери, затвор на Кралската военна полиция, седем училища и няколко кръчми. Всяка е отделена от другите, някои сгради са опасани от бодлива тел, други не са. Помежду им има малки

квадратни къщи, тераси, овощни градини, древни руини и няколко кипърски селца.

Няма табели или други маркери, които да определят границата между британските и кипърските територии, освен светлоотразителите. Британците много обичат да разделят по този начин едното от другото пътно платно, а кипърците не. Това е разликата.

Архитектурата на базите е красива, службата там е скучна. А сигурността е кошмар. В случай на граждански безредици британците прибегват до барикадиране на няколко от сградите, доколкото им е възможно, оставяйки по-голямата площ без охрана или защита, разчитайки на традиционната умереност и разумност на кипърците. Обикновено това доверие се оказва оправдано.

Ето защо, когато се стигна до конфронтация пред портала на британското военно летище, което лежи в близост до солниците на Акротирите, последващите събития неминуемо носеха усещане за нереалност. Охраната на портала на летището, което иначе е оградено от двойна телена мрежа с бодлива тел на върха, се състоеше от два кола, боядисани в бяло и червено като бариери, които се спускаха от всяка страна на двете малки бетонни вишки, в които обикновено нямаше никой, за сметка на една табела, която съобщаваше, че „Жив въоръжен охранител“ (дословно) стои на пост. Допълнителна отбрана осигуряваха няколко добре поливани розови храста. При обичайните обстоятелства охраната не би забавила, камо ли да спре, притичващ заек, затова в този ден системата бе подсилена от допълнителна намотана бодлива тел пред портала, утрояване на охранителите (до общо шест), паркирането отпред на един древен „Ленд Роувър“ с брезентен покрив и избелели сини лампи. Разполагаха и с по-модерни патрулни коли „Мицубиши“, но се прецени, че така е по британско.

Конфронтацията започна малко след осем сутринта, когато пристигна цялото население на село Акротирите, което не беше кой знае какво постижение на логистиката, тъй като селото се намираше на не повече от двеста метра от портала на базата. Икономиката на селото зависеше от базата, на която предоставяше най-различни услуги, най-вече места за хранене и пиене, включително китайско за вкъщи, както и малък универсален магазин и универсален фризьор.

— Еленаки мою^[2], какво, по дяволите, правиш тук?

— Протестирам срещу британската експлоатация.

Разпитът бе прекъснат, докато разпитващият ефрейтор, който стоеше на пост зад бодливата тел, осмисляше думите, които току-що беше чул. Беше объркан. Той и Елени, привлекателно момиче на деветнадесет, с очи като на кошута, бяха прекарвали предишната вечер в кръчмата на Акротири и тя не му беше споменала нищо по този въпрос. Да не говорим, че бяха сгодени и щяха да се оженят веднага щом той приключи службата си. Той чакаше този момент с нетърпение, вече беше качил три кила.

— Без разговори на пост! — викна строевият офицер, който явно имаше очи и на задника. — Местното население може да е враждебно.

Три малки момчета, едно от които беше по-малкият брат на Елени, започнаха да ръмжат подигравателно от клоните на маслиновото дръвче близо до вишката, лицата им бяха покрити с широки усмивки и изцапани с анасон.

Елени не се впечатли толкова. Може би беше наследила това от майка си, която стоеше точно зад рамото ѝ и никога не се впечатляваше. Тя не говореше и думичка английски, никога не се усмихваше, но непрекъснато гледаше вторачено. Поне така му се струваше на Били, ефрейтора, но беше трудно да се каже със сигурност, понеже очите ѝ гледаха в различни посоки и го правеха доста нервен. Но независимо в каква посока гледаха, те не мигваха. Чувстваше се постоянно под нейното наблюдение, където и да застане. Били нервно прехвърли тежестта на своя автомат SA 80 в ръката си, докато любимата му се обърна към подофицера.

— Забили сте ни нож в гърба, сержант — обвини го Елени.

— Строеви офицер, ако нямате нищо против, мис.

— Тогава, забили сте ни нож в гърба, строеви офицер — тя натърти думите особено остро.

— Чековата ми книжка казва друго, мис.

— *Продавате ни по турци!*

Викът дойде от възрастен мъж, седнал върху един не по-малко възрастен трактор, чиято страст многократно надвишаваше владееенето му на английски език. Единственият останал преден зъб му придаваше свиреп вид. Много от четиридесетината протестиращи подвикнаха и размахаха ръце в съгласие.

Строевият офицер измарширува бавно покрай тясната си строева линия, десет крачки, после обратно, ботушите му тропаха в строг ритъм по асфалта, стягайки войниците.

— Ако станат агресивни, помнете, момчета — изръмжа той. — Забоди го. Завърти го. И после го извади.

— Това на Били не му го позволявам даже когато съм в добро настроение, сержант — извика към него Елени.

Войникът до Били се захили, а той самият се зачуди дали да не се хвърли върху бодливата тел. Строевият офицер се завъртя на високата си пета и се обърна към протестиращите. Майката на Елени гледаше право към него, без да изпуска Били от поглед. Не беше си сложила изкуственото чене, голите ѝ венци непрестанно се движеха сякаш още довършваше закуската си.

— Строеви офицер — настоя още веднъж той с гърлен глас. — Нека проявим нужното уважение с този ваш протест, мис. Иначе може да се окажа принуден да отвърна на удара.

— Как?

— Аз и момчетата ще спрем да идваме в кръчмата на чичо ти. Ще бъде много жалко.

Но той вече беше загубил инициативата. Кипърците започнаха да викат и жестикулират, отправили погледи към небето. Подофицерът също погледна, за да види на стотина метра над него страховитите жълти крила на делтапланер. Това беше много популярен спорт около скалите на Курион, на няколко километра по брега, но този планерист наистина си пробваше късмета. Не само че летеше в неоторизирана територия, ами и беше, като изключим коланите, напълно гол. Златистокафявото му тяло се открояваше ясно на фона на разперените крила.

— Ето на това му казвам истински мъж — прошепна Елени, но достатъчно силно, за да я чуе Били. — Дали му пречи да управлява?

— Това ще съсипе личния живот на Били — промърмори един от войниците.

— Ще съсипе и данните на радара — добави подофицерът. — Кой знае какво ще си помислят.

Когато планерът пикира по-близо до земята, младите момичета се захилиха, а старите жени поклатиха глави в спомени за миналото. Атмосферата бе преминала в добродушен фарс и всички гледаха

небето, освен майката на Елени, която не сваляше око от обилно потяция се Били.

— Но нали си остава за тази вечер? — Били запита с надежда дъщерята.

— Не и ако първо хвана този — обяви на висок глас Елени, мислите ѝ все още летяха високо в безоблачното небе.

Конфронтацията беше преминала за момент, но за колко дълго — строевият офицер не можеше да бъде сигурен.

— Какво бихте казали, сър? Бойна глава на пенис на... двеста метра? Вертикален изстрел. Към слънцето. Да се пробвам ли?

Строевият офицер изведнъж бе загубил чувството си за хумор.

— Може и да се наложи, момче. Скоро може и да се наложи.

Бъдещата тъща на Били продължаваше да предъква.

---

[1] (Англ. жаргон) Великобритания и по-специално Англия. — Б.пр. ↑

[2] (Гр.) Малка Елено. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА

Тълпите, които приветстват новия министър-председател за първия му ден на „Даунинг стрийт“, са същите, които на последния му ден го изпращат към бесилото.

Народът си умира да гледа как бесят някого.

— Мамка му.

Медните фигурки на пауни с имитация на сапфири по перата прозвънтяха от вика. Той стоеше на терасата на вилата си в сърцето на златните хълмове на Бургундия. Изпсува още веднъж. Голямата къща със заострени кулички гледаше над някои от най-хубавите лозя в света, безкрайни редове течно злато. На стръмния склон в далечината се издигаше старото абатство, с древни каменни стени, блестящи от разтапящото се вечерно слънце; дотам се простираха хилядите акри на неговата империя. Рано на следващата сутрин почти двеста приятели и бизнес партньори щяха да се изсипят, за да се наслаждават на възстановения блясък на дома му. Империя, построена от нефт. Но сега имаше нефт, където не трябва, цял барел, разлят навсякъде по спретнатата поляна, чак до езерцето, зарибено с шарани. Вандализъм, толкова гротесков като сутрешна графити акция в парижкото метро.

Да беше уволнил градинаря. Трябваше да му откъсне топките и да ги хвърли на дъното на кладенеца. Щеше да го направи, ако някога малкото копеленце му падне в ръцете.

— Отвратително е — оплакваше се до него жена му. — Колко поразии може да причини един нефтен разлив на грешното място.

Изведнъж ноздрите му се разшириха, душейки вятъра като лисица, която е приближила разлагащ се труп. Миришеше на нефт, суров като вкиснато масло, както някой ден щеше да блика от

бреговата ивица на Кипър. Сделката, която изпусна. Но която все още не беше подписана.

— Можеше и да е по-лошо — успокои жена си той. — И все още може да стане по-добре.

Той се замисли, чудейки се какъв ли вандализъм можеше да бъде причинен на мирния договор, ако изтече малко нефт на грешното място.

* * *

— Това едва ли ще помогне — Клер хвърли доклад за последните новини от осведомителните агенции на бюрото на Ъркарт.

Той го прочете набързо. Източници от индустрията разкриват наличието на нефт в крайбрежните води на Кипър. В тази част, определена за турската страна. Лицензите за добив се очаква да отидат при британски компании...

— Отлично — заяви той, хвърляйки листа хартия обратно на бюрото. — Повече работни места за Великобритания.

Той взе химикала си и продължи да пише.

— Но това ще вбеси гърците.

— Защо? — той я погледна изпитателно над рамките на очилата си за четене.

— Защото пропускат възможности.

— Дори тези доклади да се окажат верни, гърците няма да са по-зле утре, отколкото бяха вчера.

— Пак няма да им хареса. Наранена гордост.

— Сигурно си права. Най-вероятно ще откачат. Никой не може да предвиди емоционалната реакция на кипърците, нали?

— А и съдията е британец. Това ще усложни всичко. От кавга за няколко скрити гроба минаваме на скандал за няколко милиарда барела петрол. Сега са няколкостотин протестиращи, утре ще са... хиляди. А мирния договор. А изборите. Всичко. Изведнъж става много по-сложно.

— Както обикновено, Клер, демонстрираш забележително гъвкав и прозорлив ум зад вдъхновяващо красивите си очи.

Той продължи да пише.

Усещайки, че губи интереса му — а дали въобще го беше предизвикала? — тя си взе листа и се обърна да си ходи.

— Чудя се откъде е изтекла тази информация? — каза тя почти на себе си, докато вървеше към вратата.

— Нямам представа — прошепна той, когато вратата се затвори след нея. — Но който и да е, ми спести нуждата да го направя аз.

* * *

„Кипър намери нефт“ — крещеше вестник „Сън“.

„Милиарди барели нефт са открити в близост до малкия средиземноморски остров. Очаква се тази новина да озари с усмивка жителите на целунатото от слънцето свърталище на туристи, както и на британските петролни компании, които вече се редят на опашка за правата за добив...“

За второто издание репортерът беше направил още проучвания и беше пренаписал статията под заглавието: „Турски локум“.

Вестник „Индипендънт“ избра по-предпазливо начало.

„Големи залежи на нефт са открити в крайбрежните води на о. Кипър според източници от индустрията. Това може да се окаже най-голямото находище в цяло Средиземно море...“

Твърдението се появява в деликатен момент за мирния процес между двете етнически общества в Кипър, които се очаква скоро да подпишат финално споразумение в Лондон. Смята се, че нефтените залежи са изцяло в континенталния шелф, определен за турската страна спрямо арбитражния трибунал на Уотлинг.

Вчера вечерта някои от кипърските гърци в Лондон поискаха да знаят дали Великобритания, чийто решаващ глас в арбитража отреди тази област на турската страна, е знаела предварително за наличието на нефт.“

Отговорът на водещия ежедневник в Никозия беше много по-нетрадиционен. С голямо заглавие, заемащо цялата първа страница, той просто гласеше:

„ПРЕДАДЕНИ!“.

Организираха демонстрация пред турското посолство на „Белгрейв Скуеър“. Призивът дойде сутринта по „Лондонско радио за Кипър“ и въпреки краткия срок се събра група от почти двеста човека. Дори се опитаха да влязат вътре, за да внесат протестно писмо, но входът на посолството беше охраняван от тежковъоръжени войници, които ги видяха, че идват, още преди да пресекат улицата. Нямаше безредици; един-единствен полицаи от групата за дипломатическа защита ги накара да се върнат и те прекараха цялата сутрин, взирайки се мрачно зад охранителните бариери с откъслечни викове на протест. До уикенда бройката им щеше да се увеличи десетократно.

Пасолидес не беше сред тях тази сутрин. Както толкова много пъти му се беше случвало в живота, той беше свъсил самотни вежди и беше отишъл не при омразния турчин — какъв беше смисълът? — а пред вратите на „Даунинг стрийт“, където търсеше източника на поредното предателство.

Британците не бяха ли предавали неговия народ много поредовно от който и да било друг завоевател? Не бяха ли откраднали целия остров за почти цял век, не бяха ли откраднали базите за още по-дълго време. Не бяха ли откраднали братята му. И техните гробове. А сега откраднаха и нефта. Знаеш какво да очакваш от крадливия турчин, при тях нямаше преструвки относно природата им. Един тотален, ясен враг, който би плюл в окото ти, докато прерязва гърлото ти. На тях можеше да им се има доверие, че са това, което са. Но британците! Те заливаха с лицемерие, биеха се като невестулки. Усмиваха се и говореха за правилата на крикета, докато ти забиват нож в гърба и продават родината ти в робство.

Той се беше вкопчил в бариерата пред великата желязна врата на „Даунинг стрийт“ от почти половин час, когато един полицаи, учуден от съсредоточения поглед и побелелите кокалчета по ръцете на стареца, се приближи.

— Какво правиш, дядо?

— Гледам си работата.

— Ако ще стоиш тук, значи е и моя работа. Какво правиш?

— Чакам да видя вашия министър-председател.

— Значи имаш късмет. Точно излиза.

След като мина през вратите, даймлерът забави ход, за да влезе в трафика на Уайтхол, а Ъркарт вдигна поглед от книжката в скута си, за да види един старец, който го гледа втренчено през бариерата. Очите им се срещнаха, задържаха се така само за миг, но в това кратко време силата на тези очи като горящи от омраза рубини се отпечатаха в съзнанието на Ъркарт. И глухо, през бронираните стъкла на колата, той чу една-единствена дума, която дрезгавият глас на стареца запрати към него, и си спомни значението ѝ.

— Продоти-и-и-и!

Припомни си първия път, когато се беше натъкнал на тази дума — как би могъл да забрави? Издълбана с нож на гърдите на осемнадесетгодишното момче, което бяха отмъкнали от ръцете на семейството му по средата на сватбата на сестра му и бяха застреляли, докато се гърчеше до стените на църквата като плъх в плевня.

Предател.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ВТОРА

*Да накараш грък да обясни демокрацията е
като да накараш американец да те научи на
обноски на масата.*

Имаше само няколко очевидни мишени за антибритански протест в Никозия. „Бритиш Лейланд“^[1] вече не съществуваше, железниците на „Бритиш Рейл“ вече не оперираха на голямо разстояние и дори с прекъсвания. Британската върховна комисия също не предлагаше кой знае колко апетитна възможност, натикана по причина на инвазията на парче земя, пътят до което минаваше през въоръжените кули на затвора в Никозия от едната страна и още по-въоръжените наблюдателници на патрулите на турската кипърска граница от другата. Шансовете за изненада бяха нулеви, шансовете за успех още по-малки, шансовете да получиш куршум от едната или другата страна бяха отлични, затова повечето дисиденти в Никозия търсеха други варианти.

Британският съвет надолу от Порта Пафос не беше кой знае колко по-гостоприемнен. След последните размирици пред прага му защитата му бе подсилена със стоманени кепенци, по които тухлите и бутилките отскачаха безсмислено дори когато часовете в бараките в края на улицата услужливо се правеха на слепи.

Затова Димитри, който беше натоварен с организацията, но който не познаваше британските марки като Банка „Барклис“ или „Маркс & Спенсър“, избра „Бритиш Еървейз“ и голямата стъклена фасада на офиса им на авеню „Архиепископ Макариос III“.

Авангардът пристигна по здрач, транспортиран от вече постоянния лагер на протестите пред президентския дворец чрез конвой от мотопеди, бусове, дори таксито. Скоро към тях се присъединиха множество други пеша или със собствен превоз. „Думата“ се беше разпространила.

Изключителното ниво на дисциплина беше видно още от самото начало на процедурата. Бяха раздадени плакати, бяха дадени инструкции и съвети. Полезно беше, разбира се, че организаторите бяха студенти по богословие, много от които бяха от същото село като Димитри и брат му. Едно голямо семейство. „Фирмата“ беше основана на фундаменталните принципи на провинциалната солидарност и племенната лоялност; нямаше да разочарова своя най-известен син.

Помагаше и фактът, че демонстрантите имаха огромно числено превъзходство над полицаите, които на този етап нямаха нищо против да следят развитието на нещата от страни. Някои от тях дори се усмихваха.

Пристигаха още демонстранти, авенюто беше блокирано. Полицейският контингент концентрира усилията си в пренасочването на трафика. Един от организаторите изджавка нещо в мобилен телефон, изслуша нещо внимателно, после кимна. Ръката му започна да описва кръгове над главата, разбърквайки казана. Тълпата, която до този момент беше мирна, започна да крещи лозунги, да размахва плакати и се люшна напред като човешко нефтено петно по приливна вълна, обгръщайки сградата и тропайки по стъклените панели.

„Британците вълн! Кости и бази!“ — крещяха те; не беше много оригинално, но няма нищо оригинално в един антиимперски протест. „Правете война, а не мир“ — също се чуваше често.

Прозорците, огромни стъклени панели между бетонните колони, се огънаха, поддадоха, издрънчаха, но не се счупиха под ударите на множеството ръце, не и докато отнякъде не се появи ковашки чук и един по един не бяха систематично натрошени. Дори тогава контролът беше изключителен. Те не разграбиха офисите; вместо това организаторът смени мобилния телефон в ръката си с флакон спрей и покри стените и мониторите на компютрите с лозунги. До момента, в който излезе, два варела с нафта бяха сложени от всяка страна на разбитата врата; от трегера висеше оплюто чучело на Николау. Една табела около врата му гласеше: „Любовник на турците“.

Викове се издигнаха в кресчендо, броят на хората нарастваше, тълпата се люшкаше напред, щеше да бъде трудно да се удържи дълго. Беше време. Във всеки един от варелите беше хвърлен по един бенгалски огън и от всеки започна да се издига огромно количество задушлив черен пушек. Пушек от нефт, който се разнасяше в нощния

въздух, цапаше лицата на стоящите наблизо, умирисваше всяко ъгълче на потрошената сграда и си проправяше път към сутрешните заглавия.

Щом видя пушека, командващият полицейски началник на мястото веднага започна да раздава първите си съществени заповеди. Лампите проблеснаха, сирените нададоха вой, една пожарна кола започна да си проправя път през тълпата. Но протестиращите вече се разотиваха в нощта, мисията бе постигната, посланието бе предадено.

Не беше направен нито един арест.

Тъмни петна на омраза избиваха по кипърската нощ.

През три улици, на задната седалка на своя мерцедес, Теофилос остави телефона. Добра работа за тази вечер. Изключително добра работа. Божия работа.

Когато чу за събитията, Франсис Ъркарт беше на същото мнение.

* * *

Сред бурното море на човешките деяния над вълните изплуват необяснимости против всякаква логика. Но нито една не се набиваше на очи повече от случая с Уфи.

Уфи — всъщност името му беше Уфър — беше тригодишен кралски шпаньол, домашният любимец на господин и госпожа Дъкин, които живееха с комфортна пенсия в бялата си вила над Кораловия залив в югозападната част на острова. Гръцкият им беше слаб, както и отношенията им с местното население, които се състояха предимно в кимване на познатата продавачка в магазина, но около пет хиляди британци живееха в тази област и не им липсваха приятели.

Но на семейство Дъкин щяха да им потрябват. Защото, когато се върнаха от партията бридж, организирана от малко по-далечните им съседи, те откриха, че скъпата им вила е необяснимо и без предупреждение изгоряла до земята.

По-лошото беше, че нямаше и следа от още по-скъпия им Уфър. Цяла нощ го търсиха, викаха името му през сълзи, кръстосваха залива, псуваха кипърската пожарна, която се забави възмутително много, пак викаха. Но Уфър така и не се намери.

Зората завари семейство Дъкин сред димящите останки на техния дом, питащи минувачите дали знаят нещо за любимото им

куче. Един от тези минувачи се оказа журналист на свободна практика, който се наслаждаваше на няколко дни ваканция, но където мине безстрашен журналист, бедствието не закъснява. Той гледаше със съчувствие, слушаше внимателно, правеше снимки, споделяше необяснимата им трагедия, въпреки че в светлината на другите антибритански настроения тяхната загуба може би не беше чак толкова необяснима, колкото изглеждаше първоначално. Не може би, а със сигурност. Това беше точната новина за точния момент, липсваха само изнасилени монахини.

На следващата сутрин тя се появи, както си е редът, по всички първи страници на британските таблоиди. Една отчаяна британска двойка, застанала сред руините на разбитата си кипърска мечта. Попаднала в средата на ожесточаващия се кръстосан огън.

И отдолу огненото заглавие.

„КИПЪРЦИТЕ ИЗЯДОХА МОЯ УФИ“.

* * *

Ефектът от халогенните светлини, разливащи се по старите черни тухли, оформяше нощната сцена в монохромни тонове. Като малко погребение, усмихваше се наум Ъркарт, но иначе поддържаше порядъчно мелодраматичен вид. Зад него министърът на отбраната стърчеше, застанал мирно. Новинарските камери фокусираха, когато министър-председателят пристъпи към микрофоните, наредени на „Даунинг стрийт“.

— Дами и господа, трябва да направя едно важно съобщение. Събитията в Кипър продължават да се влошават. Не само че нашият върховен комисар все още е в плен, а и правителството в Никозия показва, че е неспособно да гарантира сигурността на британците и британското имущество. Явно от тази ситуация се възползват хора със зли намерения и мой дълг е да защита британските граждани и военни. Поради тези причини с голямо съжаление и само като предпазна мярка съм принуден да вдигна под тревога британските бази и да огранича достъпа до тях. Животът и собствеността на британците трябва да бъдат защитени и нашите войници ще имат пълни правомощия да

направят точно това. Въпросът е деликатен и ви моля да се отнесете към него с нужната сериозност.

Тълпата репортери се люшна напред, стърчаха ръце с микрофони, диктофони и всякакви други електронни пипала като трифиди. Един от тях, който изглеждаше сякаш само преди минути е изскочил от леглото, беше буквално превит на две през бариерата в своя опит да се приближи максимално напред.

— Г-н министър-председател, какво означава всичко това?

— Това е послание към злодеите. Да не закачат нашите.

— Но това не вдига ли залога, не налива ли масло в огъня?

— Залогът вече го вдигнаха други. Тези, които отвлякоха нашия върховен комисар. Тези, които атакуваха британската собственост и поставиха под заплаха британски живот. Мой дълг е да отвърна.

— С нападение?

— Това е изцяло защитна мярка.

— Дали така ще го възприемат и в Кипър?

Изражението на Ъркарт стана още по-мрачно; в никакъв случай не биваше да издава ироничната усмивка, която го гъделичкаше отвътре. Той познаваше кипърците, техните страсти и техните политици, в чиито усти вдигането под тревога щеше да се превърне в открита инвазия. Нещата щяха много да се влошат, преди да се оправят. Той не можеше да се усмихне, затова само сви рамене.

— Имате ли разрешението на кипърския президент за този ход?

— Не се нуждая от неговото разрешение. Нашите бази в Кипър са суверенна британска територия. Но, разбира се, съм го информирал.

— Как реагира той?

С агония. Молеше да не го правим. Каза, че само ще надъхаме болните мозъци. Че това ще се превърне в коз в ръцете на онези, които са против мира, че ще увеличи напрежението относно британските бази. Молеше за още няколко дни да решат въпроса с върховния комисар. Но вече за втори път искаше няколко дни отсрочка...

— Той изказа съжаление, че се е стигнало дотам. Както и аз. Но добрите хора навсякъде по света ще разберат и ще подкрепят подобни действия. Моят дълг е на първо място да защитавам британските интереси.

— Но ще настане ад за туризма на острова, г-н министър-председател.

— За съжаление, да.

Най-вероятно тотално щеше да го съсипе.

— А какво означава това за мирния договор?

— Решението е на Кипър. Изцяло. Аз не мога да им донеса мир, ако те не го искат.

— А какво означава за изборите?

— Изборите ще преминат по план. Това действие касае националния интерес и е отвъд партийните цели. Очаквам подкрепа от всички отговорни политици, от всички страни на политическия дебат. Не очаквам това да се превърне в една от темите за предизборните кампании.

Една от темите, не — помисли си Дики Уидърс, — основната тема, да. Стори му се, че гледа бандит, който отмъква кампанията, докато Ъркарт отливаше образа си на държавник, защитник на националния интерес, британския начин на живот, правилата на крикета, топлата бира, слънчевите следобеди, плажовете на Блекпул, морала, целомъдрието и всякакви други ценности, които можеха да му донесат гласове. А Мейкпийс — Мейкпийс оставаше с вързани ръце. Точно като върховния комисар най-вероятно. Ах, Франсис, ти, дърто копеле.

— А Том Мейкпийс? — опита си късмета Уидърс. — Какво означава това за него?

Усмивката вече настояваше да се появи колкото като признание за прозорливостта на Дики, толкова и като самопохвала. Мейкпийс беше измамен. Пуснат по течението. Нямаше къде да ходи, освен до ада и обратно. Приключение, за което нямаше да намери много съмишленици.

— Какво означава за г-н Мейкпийс ли? Няма как да знам. Най-добре попитайте него.

---

[1] Британски автомобилен конгломерат, който до 1986 г. държи марките „Ягуар“, „Роувър“ и „Мини“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ТРЕТА

Кипърците са се натъпкали с толкова много история, че сега ги боли стомах.

Когато първите лъчи на слънцето се разляха по равните полета на Акروتри, един стар автобус „Бедфорд“^[1] несигурно и с покашляне се насочи към портала на базата. Автобусът звучеше много болен. В по-добрите си години беше возил децата от селото до училище или зеленчуците до местния пазар, но от близо година насам стоеше самотен зад пицарията, а ръждата се разпространяваше неумолимо. Пристигането на автобуса пред портала на базата бе ознаменувано от пагубно изригване на черен дим от изгорено масло и стон като на изкормен дракон. После той забави ход, падна и умря, блокирайки входа. До момента, в който димът се разсее и постовият отиде да изследва праисторическото чудовище — вътре нямаше никого.

Отне им повече от час да го преместят. Опитите да запалят двигателя пропаднаха. Оказа се доста трудно да го закачат на влекач. Опитаха се да го вдигнат на крикове, но окачването не издържа и звярът се катурна настрана. Накрая бяха принудени да докарат фадрома и да го избутат отстрани на пътя.

Но не и преди да намерят един плик, закачен на волана и адресиран до Били, в който откриха годежния пръстен на Елени.

* * *

Пак бяха отвън и бяха по-многобройни от всякога. Това, което преди две седмици бе започнало като откъслечни протести на шепа хора, сега се бе превърнало в постоянно явление, а числеността бе нараснала толкова много, че вече беше трудно да се определи с точност.

И беше станало лично. Николау беше името в устата на всеки. Той беше целта. Показваха толкова логика, сигурно колкото тълпата, която е осъдила Христос на пазара. Но все пак го бяха осъдили.

Началникът на президентската охрана настоя да бъде приет при Николау и го прекъсна, докато той беше във всекидневната на първия етаж и слушаше дъщеря си да свири на пиано. Бетовен. Нещо драматично и дълго, нещо, което да заглуши влудяващия шум, който идваше от портите на двореца.

— Трябва да разпръснем протестиращите, сър. Те са заплаха за трафика, за себе си. За вас.

— И как предлагате да постигнем това, командире? — Николау беше седнал, очите му бяха затворени, пръстите стискаха гърбицата на носа му.

— Ще трябва да повикам военните; твърде много са за моята гвардия.

Николау отвори широко очи.

— Не искам да повярвам какво чух. Искате да изпратя армията срещу хората.

— Тези хора... сър, не са нищо повече от опасна тълпа. Вече горят сгради, бройката им нараства, протестите им сеят хаос из цяла Никозия. Моята задача е да опазя мира около президентския дворец.

— А моята задача, командире, е да опазя мира в цялата страна. Това е залогът в момента. Не ви позволявам да викате военни или да използвате сълзотворен газ.

— Но нямам достатъчно хора, за да гарантирам сигурността на периметъра или на тази сграда. Имам предвид вашата сигурност, сър.

— Не се страхувам за собствената си сигурност.

— А тази на вашето семейство?

Николау се обърна към дъщеря си, която все още седеше пред пианото. Тя беше всичко за него. Когато беше самотен, защото жена му пак я няма, Елпида му правеше компания. Когато побесняваше от своеволията на жена си, Елпида беше там, за да му напомня какво му е донесъл този брак. Когато беше объркан, тя му даваше вдъхновение, издигаше го над краткосрочното и тривиалното към бъдещето на Кипър. Бъдеще, което принадлежеше на дъщеря му. Мехлемът за всичките му болки.

— Точно заради нея трябва да кажа „не“. Как да подпиша мирен договор, ако има кръв по улиците на Никозия.

— Сър! — командирът вече го умоляваше, сниши глас, за да не го чуе Елпида. — Казвам го като стар приятел. Изборът ви в момента не е дали ще има кръв, а чия кръв ще бъде.

Президентът отиде до прозореца, откъдето можеше да погледне през осветената статуя на Макариос и върховете на кипарисите към безпристрастната панорама отвъд.

— Панайоти, ела.

Командирът отиде до президента. Николау отвори прозореца.

— Какво има там?

— Паплач. Която блъска по вратата ви.

— Но какво виждаш там?

— Светлините на стария град.

— А отвъд, в мрака, е другата половина от страната ни. Не е ли време, Панайоти, да съберем тези две половини? След толкова години и толкова много кръв?

— Това е политика, сър. Вашата работа. Моята работа е сигурността. И ви казвам, че трябва да направим нещо с тези хора отвън.

През отворения прозорец воят на протеста беше станал невъобразим.

— Тогава ще говоря с тях.

— Сега не е времето за шеги.

— Пуснете няколко от тях вътре. Ще говоря с тях от стълбите.

— Безумие!

— Може и така да е. Но смятам да го направя така или иначе.

— Ако ще им говорите, нека поне да е от балкона.

— Балконът, от който виси британският кралски герб? Да се скрия зад имперския лъв? Не мисля. Не, нека да бъде от стълбите.

— Но аз не мога да гарантирам вашата сигурност!

— Тогава оставете тази работа на Господ.

И Панайотис, както беше трениран през цялата си кариера, независимо колко неприемлива или нелогична беше заповедта, се подчини. Планът беше да пуснат двадесетина, но това нямаше как да се контролира, когато хиляди натискаха портите, и по-скоро двеста се промъкнаха вътре, преди да успеят да затворят вратите. Те се скупчиха

на алеята пред главния вход, пазен от две оръдия с орнаменти, най-различни гаргойли, няколко саксии с цветя и охраната на двореца.

Гневни викове изригнаха, когато се появи Николау, вдигнал ръце над главата си, за да ги усмири.

— Братя, кипърци. Дайте ми шанс да говоря. Дайте си шанс да ме чуете.

— Любовник на турците! — чу се вик.

— Аз обичам само едно нещо. Кипър!

— Тогава защо го даваш на мръсните турци?

— И на британците!

— Никой не е страдал повече от мен при мисълта, че страната ни е разделена. Плакал съм за тези от вас, които са загубили семейства. Домове. Всичко.

— Но няма да си мръднеш пръста да ни помогнеш.

Панайотис ставаше все по-нервен. Вече беше ясно, че Николау няма да успее да спечели тълпата и че влиза в диалог с глухи хора. Неговата искреност и логика нямаха никакъв шанс срещу суровите емоции на тази паплач.

— Приятели мои, спомнете си кое разцепи острова ни. Кое доведе турската армия до бреговете ни. Не стана ли това, когато ние, гърците, се насъскахме едни срещу други. Когато Макариос е стоял тук, на тези същите стълби, и всички са отказали да го изслушат — ръцете му се протегнаха по една от варовиковите колони, които се издигаха от двете му страни. — Вижте тези дупки. Дупки от куршуми. Когато са се опитали да убият нашия архиепископ.

Няколко разпръснати цилиндрични дупки и кратери се виждаха по колоните, дупки от куршуми, реликви от преврата. Макариос беше наредил да не бъдат премахвани, както и кралския герб, като част от историята. Историческото клеймо в камъка. Сега пръстите на Николау се протягаха към тях, сякаш се пресягаше да надене плащаницата на Макариос. Пръстите му почти бяха там, когато се появи нова дупка, придружена от облаче прах. Чак тогава той чу изстрела.

Ефектът върху тълпата беше мигновен, сякаш някой беше стрелял, за да даде старт. Те се втурнаха напред, избутвайки кордона на охраната пред стълбите. Николау, зашеметен и все още в ранните фази на страха, усети, че някой го вдига и се оказа в ръцете на Панайотис, който го избута през главната врата и я затръшна след себе си. Само

след секунди от другата страна се чуха викове и канонада от тропане. В същото време портите към двора, които държаха отвън основната част от протестиращите, бяха отворени и гневът, превърнал се в бяс при звука на огнестрелното оръжие, се изля към алеята.

— За бога, сега поне ще се махнете ли? — извика Панайотис.

— Елпида — промълви Николау с умоляващ глас.

Но дъщеря му вече тичаше надолу по витото стълбище, покрай антиките, каменните глави и бюстове, малкото съкровище от древната история на острова, което скоро щеше да лежи потрошено и разпиляно по пода.

Баща и дъщеря се опитаха да се прегърнат, но Панайотис вече ги дърпаше по дългия коридор, под мавританските арки и модерните гоблени, който водеше към сърцевината на П-образната постройка. Покрай тях се носеха звуци от строшени прозорци, крясъци, тропот. И още изстрели.

Панайотис ги заведе до една част на двореца, в която Николау никога не беше ходил, на гърба на кухните. Врата. Каменни стълби. Друга врата, за която Панайотис имаше голям ключ. Изведнъж се оказаха в тунел, изсечен в голата скала.

— Макариос авеню — прошепна мрачно Панайотис. — Оттук е избягал при последния преврат.

Беше хладен, слабо осветен, дълъг поне двеста метра, а може би повече — Николау беше загубил представата за пропорция в това затворено място. Мислите му се гонеха, все още се тревожеше от последните думи на командира. „Последният преврат“. И това ли беше преврат?

Изскочиха през друга врата в далечната страна на басейна, отвъд амфитеатъра, където Николау беше развеждал групи ученици и където, в едно отминало време, британците бяха играли тенис. После се оказаха в горичка, насаждения евкалипт, които блестяха в лунната светлина. Зад тях звуците на разруха ставаха все по-безмилостни.

Пресякоха глинещото корито на пресъхнала река. Николау се спъна в един камък и отново беше понесен в ръцете на своя командир. Стигнаха до телената ограда, която отделяше двореца от това, което лежеше отвъд. Тук нямаше протестиращи, те бяха твърде заети в двореца. Чу се приглушен звук от експлозия. Панайотис ги дръпна напред.

Още една ключалка във вратата на оградата. Още един ключ. Панайотис, изглежда, беше добре подготвен. После се изкачиха по някакъв насип и излязоха на празен път.

— Накъде, сър? Към британските бази?

Натам беше избягал Макариос, към Акротири, в ръцете на старите врагове, далеч от размаханите юмруци на собствения си народ, но Николау реши, че за тази вечер достатъчно е постъпвал като архиепископа.

— Не. Не при британците. Към планините.

Тогава се появиха приближаващи се фарове. Панайотис извади пистолет.

— Останете в храстите, сър — инструктира той и застана в средата на пътя, махайки с ръце.

Колата спря. Не бяха бунтовници. Просто една възрастна двойка, която се прибираше след вечеря. Немска двойка, която не говореше нито гръцки, нито дори английски, но която ясно разбра езика на пистолета на Панайотис.

С изплашен вик мъжът скочи на педала на газта и колата изчезна в нощта. Панайотис сви отчаяно рамене. Какво можеше да направи, нямаше да стреля по двойка възрастни и невъоръжени туристи?

— Остави на мен — каза Елпида и го избута настрана.

В следващата кола беше един счетоводител, който спря и изслуша красивото момиче с нарастващо учудване. Извини се, каза, че почти няма бензин, че майка му го чака, но ще се радва да ги закара, докъдето му е на път. Президентът на Република Кипър, дъщеря му и командирът на дворцовата стража му благодариха и се качиха в очуканото рено. После щяха да обсъдят посоката и дистанцията.

Николау се загледа назад към дома си. Гневната оранжева луна блестеше като факла от небето, запалвайки върховете на дърветата. Гледката предизвика сълзи в очите на президента. Чак когато ги избърса и стисна ръката на дъщеря си, той разбра, че това изобщо не беше лунна светлина. Той гледаше как дворецът гори. Отново. И пак щеше да изгори до земята.

---

[1] Автомобилна марка, подразделение на „Воксхол“, съществувала от 1930 до 1991 г. Автобусът, за който става дума, най-вероятно е модел от 60-те години на XX век. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА

Честността не е политика. Тя е просто оправдание, когато моралът ти е вързал ръцете.

Очуканото рено и все по-дезориентираният му шофьор ги докараха до един паркинг на „Херц“. Там Панайотис се сдоби с друго превозно средство. То нямаше ключ за стартера, но пък беше с пълен резервоар, което беше по-важното, защото монетите, които Панайотис беше приготвил в джоба си за машината за цигари, се оказаха единствените пари, с които тримата разполагаха. Николау малко се поуспокои от факта, че Панайотис все пак не беше помислил за всичко; някак си това го караше да се чувства по-малко глупак.

Веднага щом излязоха от Никозия и тръгнаха по пътя към Тродос, Николау заспа дълбоко. Напрежението и — да, признаваше си го — страхът бяха изцедили силите му и той беше напълно изтощен. Нямаха представа на кого могат да се доверят — дали това беше просто един бунт, или ставаше дума за цялостен опит за преврат? И ако беше преврат, дали беше успял? На тези въпроси можеше да се потърси отговор от президентската резиденция в планините, откъдето за няколко седмици през лятото, или както сега се налагаше за няколко дни, страната можеше да бъде управлявана.

Той се събуди чак когато бяха на по-малко от петнадесет километра от крайната си цел, а пътят започваше да се вие по склоновете на планината. Минаваха през гъсти борови гори, тежките дънери изпъкваха в светлините на фаровете като редици надвиснали данъчни инспектори. Свиха от главния път и наближиха комплекса по тясното и стръмно пътче, а духът им започна да се възвръща, когато фаровете заиграха успокояващо по познатата дървена ограда на алеята пред къщата.

— От дома у дома — прошепна Елпида, за която планините винаги бяха убежище и място за приключения.

— А и оттук можем да отидем направо в Акротири. Ако се наложи — добави Панайотис, практичен, както винаги.

Николау остана мълчалив, свали прозореца, за да пусне сладкия дъх на смола да съживи подутия му мозък. От гумите се чу хрущане на шишарки. Не се вееше националният флаг и във вишката на охраната нямаше никого, не светна фенерче за поздрав и не излая куче, но никой не беше предупреден, че идват. Познатият зелен покрив — изцяло покрит с вълнообразна ламарина, както беше традицията в Тородос, за да се свлича снегът — проблесна като в стар филм, а зад ниската ограда на зеленчуковата градина доматиите бяха вързали и се поклащаха по лекия ветрец, сякаш им махаха за добре дошли. Колата описа полукръг през алеята и приближи предната част на резиденцията. Луната, толкова гневна над небето на Никозия, тук в планината беше с цвят на узрял пъпеш и заобиколена от милиони срамежливи звезди. И тя ги посрещна, окъпала в светлина фасадата на къщата и осветявайки пътеката им до зелената двойна врата.

Всичко беше както трябва.

— Отворено е — промърмори с облекчение Елпида, когато натисна дръжката.

— Нека аз, госпожице — настоя Панайотис и тръгна отпред през тъмния коридор.

Търсеше ключа за лампата, когато забеляза една светла чертичка под една от вратите. Сигурно някой глупав работник от поддръжката — оставил беше отключено, забравил беше и лампата...

Влязоха във всекидневната и се огледаха вцепенени. Беше пълна с въоръжени мъже, всичките прави и насочили пистолети в тяхна посока. Само двама души бяха седнали.

В единия ъгъл, завързан за стола и със запушена уста под изцъкления, изтощен поглед, седеше британският върховен комисар.

А пред камината, точно срещу тях, небрежно дърпайки от пурата си, с устни, изкривени в усмивка, седеше Теофилос.

— Копиасте^[1]. Седнете при нас.

* * *

— Нищо чудно, че не можахме да ти открием бърлогата.

Теофилос вдигна чаша „Реми“ с наздравица за комплимента.

— Не ви хрумна да погледнете в задния си двор, камо ли в спалнята си. И на останалите няма да им хрумне. Тук имам всичко, комуникации, сигурност, храна. А сега, с Божията помощ, имам и теб.

Николау беше вързан за стола също като върховния комисар и другите заложници. Напрегна се, за да провери колко здраво беше вързан. Това се оказа, както той знаеше, безсмислен жест.

— Как знаеше, че ще дойда тук?

— Неведоми са пътищата Господни — гласът му беше напевен, сякаш пееше Евхаристия^[2]. После се разсмя дрезгаво. — И Той ти даде само три възможности.

Започна да ги изброява на пръсти.

— Смърт в останките от двореца. Политическо погребение с нашите британски врагове в една от техните бази, което аз бих предпочел — споменът за теб щеше да бъде изритан като краставо куче от всяка кръчма в страната. Или, трето, да ми се самодоставиш. И затова се подготвих; явно не си видял съгледвача ми при оградата.

— Явно много неща не съм видял — отбеляза Николау, който беше видимо разстроен.

Погледна през стаята към завързаната си дъщеря.

— Възнамеряваш ли да ни нараниш?

— Ако се наложи.

— За бога, какво се надяваш да постигнеш?

— За бога, всичко. Първо, ще блокираме базите, докато британците бъдат принудени да си стегнат багажа и да се махнат. Междувременно страхувам се, че ти ще бъдеш твърде зает, за да отидеш до Лондон за церемонията по подписването с турците. Тук те чакат твърде неотложни ангажименти. Например да подпишеш декрет за национализация на всички британски активи в Кипър. После, предполагам, е много вероятно да се почувстваш твърде изморен, за да продължиш с тази тежка отговорност. Ще отстъпиш президентския пост.

— На теб? Никога.

— Не, скъпи ми, Николау. Аз съм само един скромнен Божи слуга. Може с времето да стана архиепископ на Кипър, но нямам никакво желание да заемам твоята длъжност. Толкова е напрегната и несигурна, не мислиш ли? — той се облегна в простичкия плетен стол; Николау

забеляза, че под расото носеше жълти чорапи. — Така или иначе имам предостатъчно бизнес... да, бизнес, с който да се занимавам.

— Тогава кой?

— Как кой, брат ми, Димитри.

Димитри се усмихна — отвратителна изкривена гримаса.

— Тогава по-добре да си оправи зъбите, освен ако не иска децата да сънуват кошмари — отговори през зъби Елпида.

Усмивката изчезна.

— Не е възможно да мислиш, че ще ти се размине — предизвика го Николау.

— Разбира се, че ще ми се размине — отвърна Теофилос. — Имам всички преимущества. Компанията на британския върховен комисар. Ухото на кипърския президент...

— Няма да си мръдна пръста да ти помогна.

— И не само ухото му — продължи невъзмутимо Теофилос, — а и задника му. И още по-важното — задника на дъщеря му.

Димитри беше отишъл до Елпида с очевидното намерение да избие дързостта от главата ѝ, но смени тактиката и сега галеше косата ѝ, прокарайки пръст по врата и рамото ѝ.

Отново се усмихваше.

Един сподавен звук на протест раздра гърлото на Николау.

— Мисля, че всички аса са в мен — каза Теофилос без следа от съчувствие.

---

[1] (От гр.) Добре дошли, заповядайте. — Б.пр. ↑

[2] (От гр.) Свето причастие. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЕТА

*Манифестът е като добре скроен костюм.
Функцията му е да скрие голотата на политика.*

На всяка крачка неговите воители го поздравяваха с вик „Ура!“. Минаваше пред тях на парад и те напругаха жили, кръвта им кипеше. Той вече чуваше нетърпеливия тропот на конски копита и шепота на саби, затъквани в добре смазани ножници. Армия, готова за битка.

Работата беше свършена, законопроектът за избирателната реформа беше минал, слънцето залязваше над още един парламент. На следващия ден тръгваха с маршова стъпка. Дробовите бяха пълни с кураж, ноздрите с мирис на смърт — дано да бъде чужда, а не тяхна.

Войниците на Ъркарт се сбогуваха, сърцата им бяха радостни от благоприятните поличби. На всеки час идваха още по-добри резултати от социологическите проучвания и още повече медийни маркизи маршируваха в техните редици. Няколко от генералите на противниците вече бяха обявили, че няма да ходят на война, а вместо това ще отидат в Чилтърн Хилс^[1], или, ако им се усмихне късметът, в Камарата на лордовете.

А колкото до безполезния Кларънс, лидера на опозиционните сили, врачките вече се събираха пред палатката му и вещаеха, че или сам трябва да се надене на меч си, или някой ще му помогне да го направи. Ако изобщо оцелее в битката. След три седмици от четвъртък нататък.

А от Мейкпийс нямаше ни звук, ни картина. Генерал без войници.

Беше време да се охладят каишките на кучетата на войната.

* * *

Тя започна да се тресе и да скимти като пребито куче, виковете ѝ изпълниха стаята и се изтърколиха през прозореца, но той не спря.

Мейкпийс ѝ се беше обадил, беше казал, че има нужда от нея, и тя беше хукнала. Той ѝ се нахвърли още от вратата, веднага щом тя пусна чантата си, но това не беше израз на авантюристичен порив, а по-скоро приличаше на дивашко и болезнено отмъщение. Когато приключи, той зарови глава във възглавницата, засрамен от тихите ѝ сълзи.

— Никога не си бил такъв — оплака се тя.

Струваше ѝ се, че усеща кръв в устата си. Когато най-последното му се надигна от възглавницата, очите му бяха зачервени.

— Не очаквам да ми простиш. Никога не съм правил нещо такова. Чувствам се като пълен глупак. Съжалявам.

— И правилно.

За момент тя помисли за отмъщение, можеше да го удари, да вземе ножа за хляб и да го разреже на две, но тяхната връзка беше повече от секс, повече от любов дори. По някакъв начин тя усети, че той самият е жертва. Вместо да отиде до кухнята, тя се загледа в объркания му поглед.

— Тежък ден?

— Най-ужасният. В историята. Сякаш ми се иска да унищожа и последното нещо, което е важно за мен. Преди, както всичко друго, и то да се обърне и да унищожи мен.

Тя се надигна и се подпря на лакът, готова да слуша. Беше време за цигара.

— Днес беше последното заседание на камарата. Аз пристигнах рано, но повечето хора вече бяха седнали. Нарочно се бяха натъпкали, за да не ми оставят място. Но аз се наместих в края, съвсем накрая на пейката. С рамо и с лакти продължавахме да се бутаме един друг. Като на екскурзия с автобус в предучилищната. И идва Марджъри, нали се сещаш, тази, дето прилича на драна катерица? И застава на пътеката до мен, чака да мине. И аз... направих ѝ място. Станах, за да може тя да мине. И те пак ме избутаха. Избутаха ме от пейката. Всички се смееха, присмиваха ми се — лицето му се сгърчи при спомена за унижението. — Няма място за мен в тази камара, нито от едната, нито от другата страна. Трябваше да седя на скапания под.

Бавно в гърлото ѝ започна да клокочи смях.

— И ти ли? — очите му проблеснаха обвинително, но истината беше, че и той виждаше колко смехотворна е ситуацията. — Беше толкова детинско.

Сви устни и се усмихна.

— И толкова ефективно.

Изглеждаше искрено засрамен. Устните ѝ минаха по лицето му, изглаждайки мъчителните бръчки.

— Но има и друго. Седях и знаех, че няма какво да направя, няма какво да кажа. Ъркарт стоеше там и приемаше хвалебствията на своите дякони, а всички останали бяхме като зрители на коронация.

— Не опита ли да кажеш нещо за Кипър?

— И да му дам възможност да разиграе поредната имитация на Чърчил? Не чу ли какво каза в речта си снощи? „Където стои някой англичанин, стоим и ние. Където падне някой англичанин, ние ще сме там, за да го вдигнем...“ — пръстите му започнаха да навиват крайчетата на косата ѝ. — Изправен съм пред най-важната битка в живота си и нямам нито един съюзник. Освен теб. Дори Анита не иска да ме погледне в очите.

Гневът беше изчезнал; грубият мъж се беше превърнал в малко изгубено момче.

— Толкова много хора обещаваха да тръгнат с мен. Сега ги няма. Остава ми да се надявам да успея да запазя моето място в парламента. Иначе... — той отново заби глава във възглавницата.

— Има предостатъчно хора, които ще тръгнат с теб, обикновени хора извън Уестминстър. Не си сам.

— Наистина ли така мислиш?

— Ти сам знаеш, че е така.

— Но нямам време. Нямам партия. Нямам приятели. Вече нямам и теза. Ъркарт като някакъв зъл магьосник направи така, че всичко това да изчезне.

— Отиди отвъд Ъркарт. Бори се за честна игра. Дай на хората причина да тръгнат с теб.

— Без политическа машина ще бъде много дълъг поход.

— Това е чудесна идея.

— „Дългият поход“. Вместо да се заравяш в своя избирателен район, занеси каузата си до всички хора в страната. Говори с тях. Разходи се с тях. Покажи силата си на света.

Той седна в леглото.

— Но какъв ще бъде смисълът?

— Това е начин да покажеш подкрепата, която имаш. Начин да станеш силна фигура с реална власт и авторитет след изборите, дори да нямаш още партия и сто места в парламента. Бъди гласът на всички онези, които се чувстват недоволни и безгласни в сегашната система. Човекът революция.

Той сви крака и сложи брадичка на коленете си, докато размишляваше.

— Това предлага страхотни медийни възможности. Поход... откъде? От Манчестър до Лондон през Бирмингам? Трите най-големи града в страната, като спирам да говоря с хората и да давам интервюта по пътя.

— Заобиколен от хора, които те подкрепят, истински хора, не партийни къртици. Нещо различно, в пълен контраст с всички останали кампании.

— Най-добрият начин да победи правителството в моя избирателен район е като покажа национална подкрепа.

Той започна да се клати на матрака, пълен с ентузиазъм, но изведнъж сякаш балонът му се проби.

— Имаме ли време? Ще трябва голям старт. И ще трябва да расте, ще трябва инерция.

— Аз ще осигуря старта. Дай ми три дни и ще ти докарам две хиляди гръцки кипърци навсякъде в страната, с плакати на всяка главна улица и организация във всяко градче. Оттам нататък зависи от теб и от голяма доза късмет.

— Ако това се провали или не потръгне, политическата ми кариера ще бъде съсипана.

— А ако не го опиташ, така или иначе си съсипан. Какво имаш да губиш?

— Май нищо. Освен теб.

Тя го придърпа към себе си.

— Ела и ми покажи как се прави като хората. Преди да отидем и да го начукаме на Франсис Ъркарт.

— Ако ще марширувам толкова дълго, не е ли по-добре да си пазя силите...?

Но вече беше късно за протестите му.

— Ела, Кордър. Денят е топъл. Ела в градината.

Старши полицейски офицер Кордър от специалния отдел последва министър-председателя през залата на кабинета и надолу към опасаната с ограда градина. Ъркарт посочи пейката под сянката на една офика и двамата седнаха един до друг. Чаят вече беше поръчан.

Не всеки можеше да се похвали с привилегията на подобна интимност, но Кордър беше спечелил това доверие през многото години вярна служба. Той не беше женен, никога не показваше нещо повече от механично чувство за хумор, полицай с университетско образование, но без кой знае какви интереси, освен работата си — да бъде началник на личната охрана на Ъркарт, като дори се отказваше от повишение, за да остане на този пост. Той беше изключително сдържан, много малко хора знаеха първото му име. Мортима, която се беше опитала да го запали по операта, от време на време изказваше предположението, че двамата с Франсис са единствените му приятели. Но те бяха от различни светове. Веднъж, когато бяха на лов за фазани в Нортхемптъншър, Ъркарт уцели една птица в крилото и тя падна от небето право в краката им, като пърхаше жално. Преди някой да успее да помръдне, Кордър беше извадил револвера си и довърши работата — 9-милиметровият куршум от толкова близко разстояние разпръсна парчета пилешки дреболии на няколко метра във всяка посока. Както разказваше после Ъркарт на жена си: не беше много в духа на спорта, но беше страшно ефективно.

Кордър държеше в ръка малка червена папка, която отвори в скута си.

— Сигурно не е важно, но не ми се плаща, за да поемам рискове, сър — той говореше на кратки откоси, като картечен огън. — През последните няколко дни местното кипърско радио в Лондон изригва като вулкан и сипе всякакви критики по ваш адрес. Наистина прекаляват. Но най-лошото идва от този човек.

Той му подаде папката.

— Евангелос Пасолидес. Горедолу на вашата възраст. Държи някакво малко заведение в северен Лондон. Не знаем много за него, освен факта, че изглежда е свързан с Мейкпийс. И че е казал на живо

по радиото... отзад е преписът от радиопредаването — Кордър цитира по памет и с монотонна интонация. — Че заслужавате да ви одерат кожата от лъжливите кокали, различни части от анатомията ви да бъдат хвърлени на кучетата и останалата част от вас да бъде заровена в някой дълбок гроб и да бъде забравена, както той твърди, че сте забравили за братята му. Той е господинът, който...

— Да, Кордър. Знам кой е този господин — прошепна Ъркарт, гледайки снимката в папката. — И не съм забравил братята му.

Устата му беше пресъхнала, но не се пресегна за чашата чай до него, защото знаеше, че ръката му ще потрепери и ще го издаде. В съзнанието му пак бяха изплували тези очи, които сезираха в него с таена толкова години омраза. Той затвори рязко папката. Сега знаеше името на брата. Беше го видял едва ли не на прага си, беше усетил злобата му, която явно отказваше да умре. Сякаш призраци от толкова отдавна, от толкова години назад го преследваха по целия свят.

— Сигурно е нищо и никакъв дядка — каза Кордър, забравяйки, че възрастта е сходна с тази на Ъркарт. — Но ви е заплашил, а сега, като почвате и кампанията и с всичките тези пътувания, не можем да си позволим никакви рискове. Какво ще пожелаете да направя с него? Да го предупредя да не се мярка повече? Да го заключа за малко? Или да го забравим? Понеже идват избори и това е доста личен въпрос, прецених, че вие лично трябва да решите. Дори глобите за паркиране могат да имат политическо значение в такъв момент.

— Благодаря ти, Кордър — отвърна тихо Ъркарт.

Лек ветреца мина по цветните храсти и Ъркарт го усети по челото си. Усети игличките пот.

— Проблемът е, че ако нищо не направим, ще става само лошо. Заплахите. Глупостите му по радиото. Искате ли да направя така, че да млъкне?

В главата на Ъркарт имаше и други гласове, шепнеци, разпръскващи мъглата на съмнението, помагащи му да види нещата по-ясно и да вземе решение.

— Не, Кордър, остави този човек, него не го пипайте. Без мъченици. Но радиостанцията...

— „Лондонско радио за Кипър“.

— Със сигурност има някакви нарушения. Наредбата за междурасовите отношения, изборния кодекс, нещо от медийните

закони.

— Обзалагам се, че ще открием и забранени субстанции в офисите им. Даже почти мога да го гарантирам.

— Да, и аз очаквам, че можеш. Нека да им дръпнем шалтера, да им вземем лиценза за излъчване. Да им затворим мръсните усти. Така няма да има нужда да поемаме риска да превърнем Пасолидес в предмет на обществено съчувствие. Какво мислиш?

— Само ми кажете кога и ще им дръпнем шалтера.

— Отлично. Сега, Кордър, кажи ми за връзката между стареца и г-н Мейкпийс...

* * *

— И се оказва, че клати дъщерята.

Том не си губеше времето, помисли си Клер. Веднага си беше намерил нова изгора.

— Но това, което ме учудва — продължи Ъркарт, — е, че ти не си чула за това. От шофьора. Явно го правят като карибски котки по малките улички.

И тя беше учудена. Нямаше как шофьорът да не беше разбрал и да не беше казал на Йоханис. А, ето какво беше. Йоханис не й беше казал. Не би й казал. Не беше в стила му...

— Трябва да разберем повече. Какви са му мръсните фантазии. Дали се облича като Робин Худ? Дали се възбужда от стенограмите на парламента? Това са парчета чисто злато, по-ценни от парчета от кръста на Христос — продължаваше Ъркарт. — Това ще даде материал на тези мързеливи мулета в пресата да му скочат всички като един голям звяр.

Всичкото това надничане, търсене на слабост. Това не беше най-добрият начин и тя започваше да го осъзнава. Не беше начинът на Йоханис.

Той не беше първият от рода Карлсен, когото тя познаваше. Клер и синът му, Бени, бяха връстници в университета. Много повече от връстници. Връзката им започна в началото на пролетната ваканция в една плоскодънна лодка под съучастнически надвисналите клони на върба по един от притоците на река Чървел и продължи през цялото

великолепно лято на хедонизъм, прекаран сред пясъчните дюни и пъпешовите градини на остров Закинтос в егоцентрична сласт. Една вечер отидоха да гледат как костенурките пълзят по плажа към гнездата си; бяха си взели бутилка алкохол, а вече бяха изпили предостатъчно. Сремнаха един мъж, по-възрастен, който беше сам. Бени предложи да споделят по едно питие, а после предложи да споделят и нея. И защо не? Бени би се зарадвал на подобен жест от нейна страна. Тя се съгласи, на топлия пясък на плажа на костенурките, но след това между тях с Бени вече не беше същото. До този момент те бяха споделяли всичките си сексуални преживявания и апетити, но този път тя не искаше да сподели. Беше грешка, автогол, нещо, което я накара да осъзнае, че може и да има тялото на жена, но ѝ липсва преценката как да го използва. Липсваше ѝ преценка и за Бени. Тя не искаше да говори за това. Той стана ревнив, обсебен, измъчван от спомена как тя извива тялото си от наслада под лунната светлина. Караха се по целия път обратно към тяхната последна и отделна година в университета.

Много по-късно, сякаш в друг живот, тя срещна Йоханис. Тя не искаше да се влюбва в него и беше направила всичко възможно да го предотврати, но все пак така стана. А когато тя срещна Бени след всичките тези години и Йоханис разчете измъчените изражения по лицата им, той беше разбрал. Не обвиняваше никого, не се разсърди, когато Бени реши да отиде да ръководи стокхолмския офис и рядко идваше на гости. Йоханис никога не попита.

Колко различен беше Йоханис от Франсис Ъркарт. Ъркарт винаги търсеше слабост, която да използва, факти от личния живот, които могат да накарат репутацията на някого да увехне до корените, когато бъдат извадени наяве. За него всеки човек с влияние беше заплаха, която трябваше да се пресече в зародиш.

Тя започна да разбира, че за Ъркарт нямаше планини, нямаше брегове, нямаше тучни поля, а само плосък и пуст пейзаж, в който само той хвърляше сянка.

Днес тя научи ценен урок. Намираше Франсис Ъркарт за изключително привлекателен. Но не го харесваше много.

---

[1] Красива местност в Югоизточна Англия. Място, където хората ходят, когато се пенсионираат например. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ШЕСТА

*В рая няма демокрация. Мисля, че Господ си
знае работата.*

Откриха, че не можеш да организираш големия поход за три дни, но за пет дни постигнаха чудеса. Идеята беше нова и се открояваше с една кампания, която беше под постоянната заплаха да бъде смачкана от партийните машини. Това привлече медийния интерес, излязоха няколко смели статии във вестниците и няколко нестандартни появи в телевизията. Бяха отпечатани петдесет хиляди брошури, техният непретенциозен и семпъл стил им придаваше атрактивна нотка на искреност. Една малка алтернативна рекламна агенция изработи лого за тениски с крещящ надпис „F. U. Тоо“^[1]. Той въздъхна, като го видя, но не искаше да ограничава когото и да било — ако събитието останеше толкова малко, че да може той да контролира всичко, значи вече се беше провалил. Само маршрутът изцяло зависеше от него — стига да нямаше проблеми с властите. Линията на похода щеше да започне от „Албърт Скуеър“ до кметството в Манчестър и щеше да завърши на „Трафалгар Скуеър“ в Лондон, горе-долу триста и двадесет километра за четиринадесет дни, а спирките помежду щяха да ги мислят почти на място. Но походът щеше да стане факт.

В първата неделна сутрин имаше значително по-малко от две хиляди души и тяхната политическа и етническа принадлежност беше явна — по-голямата част бяха кипърци със семействата си, но имаше и природозащитници, вегетарианци, противници на лова (които дойдоха само за да представят петиция и си тръгнаха), една жена, която беше състудентка на Мейкпийс и която сега ръководеше комуната „Свободна любов и люцерна“ някъде в Къмбрия, както и трима кандидати от партията „Боби Чарлтън президент“^[2].

Имаше и достатъчно журналисти и телевизионни камери, за да си е заслужавало. Те идваха да погледнат, да изгракат нещо и да

напишат коментарни статии, напоени с пренебрежителен апломб. „Правете война с Мейкпийс“^[3], написа в. „Телеграф“ срещу снимка с трима от отбора по борба на Манчестър, които убеждаваха кандидата на Слънчевото братство да си облече дрехите. Други пишеха за хаотични коалиции и как Мейкпийс си мени цвета като хамелеон. Но пишеха. А други четяха. И това даваше на Мейкпийс шанс.

* * *

Бойният бус, както беше известен, беше специално проектиран луксозен автобус, с броня от кевлар и отделение, което можеше да издържи на попадение от минохвъргачка. Това беше основната форма на транспорт за Ъркарт по време на кампанията му. Решиха, че черните даймлери изглеждат твърде лъскави и далеч от обикновения гласоподавател. Въпреки че ако обикновеният гласоподавател някак успееше да пробие охранителния кордон около бойния бус и докоснеше нещо различно от чистачката на предното стъкло, веднага щеше да се задейства алармена система, която щеше да докара на мястото почти толкова полицаи от специалните части, колкото децибели. Сега бусът се движеше през нощния въздух обратно към Лондон и нищо не нарушаваше покоя на министър-председателя, освен шепота на климатика и приглушените гласове на помощниците в предната част, които правеха аутопсия на изминалия ден от кампанията.

Срещата с хората беше минала успешно. Нямаше и следа от дразнителите в залата, речта беше добра, а — Ъркарт трябваше да признае — видеото още по-добро, въпреки че Мортима държеше да се смени музикалното оформление. Всъщност вечерта компенсира за следобеда, в който имаше визита до завод, който произвеждаше земеделски съоръжения, включително електрошокови палки за добитък. Някакво влечуго, което изплува от пресблатото, открило информация, че най-голямата поръчка за електрошокови палки не е дошла от земеделския сектор, а от щаба на националната полиция в Заир^[4]. Как му лазеха по нервите такива неща. Ъркарт реши, че ще изпробва една от палките върху топките на кретена, който беше организирил визитата.

Но това щеше да мине по новините в шест часа, а вечерните новини и сутрешните заглавия щяха да покажат по-разумна журналистика. Не беше лоша работа за един ден, мислеше си той, докато си почиваше със затворени очи в „танковата част“ — подсиленото отделение на автобуса.

Някой подръпна ръкава му.

— Съжалявам, че ви безпокоя, г-н министър-председател, но дойде обаждане от „Даунинг стрийт“. Ще ви трябва скрамблерът.

През уморените му крайници премина напрегнато очакване, когато взе телефона. Беше личната му секретарка.

— Г-н министър-председател, да минем на кодирано.

Ъркарт натисна червения бутон. При последната кампания бяха открили, че някаква кола ги следи и че някой се опитва да засече комуникациите в буса със сложна апаратура, надявайки се да хване разговори по мобилните телефони или факс машините. Ъркарт беше разочарован, когато разбра, че подслушвачите не са нито от опозицията, нито от ИРА — всяка една от тези възможности щеше да удвои мнозинството му, — а просто журналисти на свободна практика от местното пресбюро. Те се признаха за виновни по някакво нищожно обвинение за нарушение на телеграфните регулации и бяха глобени 100 паунда, а изкараха няколко хиляди, като продадоха историята си на в. „Мирър“. Ъркарт вътрешно даже приветстваше тяхната инициатива, но оттогава служителите му внимаваха да не издадат някоя новина по телефона точно толкова, колкото внимаваха да не пръднат. Щом го търсеха по пътя, значи беше нещо важно.

Той слуша внимателно няколко минути, почти не каза нищо и изключи телефона.

— Проблеми? — попита Мортима от отсрещната седалка, където подписваше писма.

— За някои хора.

— Кои?

— Тепърва ще се разбере.

Очите му проблеснаха и той се отърси от мислите си.

— Имало е изявление от Кипър. Оказва се, че и нашият върховен комисар, и президентът Николау са живи, добре са и ги държат като заложници в планината.

— Кой ги държи?

Той се разсмя, искрено развеселен.

— Някакъв скапан епископ, можеш ли да си представиш.

— Трябва да ги измъкнеш.

Ъркарт се обърна и погледна внимателно Мортима, която не споделяше доброто му настроение.

— Всичко ще бъде наред, Мортима.

— Не, няма — отговори тя, тонът ѝ беше сериозен. — Няма гаранция.

Под приглушеното нощно осветление на автобуса той повече усещаше, отколкото виждаше, колко е разстроена; премести се и седна до нея.

— Франсис, може никога да не ми простиш... — тя хапеше бузата си.

— Никога не е имало какво да ти прощаям — отговори той и взе ръката ѝ. — Кажи ми какво те мъчи.

— Библиотеката „Ъркарт“ и фондът. Имах собствен план...

Той кимна.

— За финансирането.

— Много се радвам.

— Франсис, направих сделка с президента Нурес. Ако му помогна да постигне задоволително решение от арбитражния съд за турската страна, той да осигури голямо плащане за консултантски услуги за фонда на библиотеката.

— Имаме ли вече фонд?

— В Цюрих.

— А ти... постигна ли задоволително решение?

— Не знам. Имах разговор с Уотлинг, но нямам представа дали е помогнал. Важното е, че и Нурес не знае. Казах му, че всичко е наред и той беше много доволен.

— Колко доволен?

— Десет милиона долара.

— Една капка в морето от нефт.

— Такива уговорки са нормална бизнес практика в тази част на света...

— Комисиона.

— ... и имам подписан документ от него, който потвърждава нашата уговорка. И той има един от мен. Всеки от нас има по едно

писмо, което гарантира добрите ни намерения. Няма копия. Само той и аз. Никой друг не знае.

Ъркарт обмисляше всичко, което му се казва, пръстите му бяха сключени като в молитва към по-висша сила. Той сякаш намери някакъв отговор и се обърна бавно към жена си.

— И какъв е проблемът?

— Имам такава сделка и със съпругата на президента Николау.

Той разтърси глава объркан.

— Тя ме заговори на една среща на съпругите на парламентаристите на Британската общност. Няколко пъти сме се засичали на тези срещи и винаги сме се разбирали добре. Точно се беше върнала от Париж. Има добри контакти там, сигурно и любовник, не знам. Както и да е, тя беше чула за нефта доста конкретни неща, каза, че това е много важно за нейната бедна страна. И за някакви големи риби в петролната индустрия в Париж. И колко ще са благодарни всички, ако може нещо да се помогне... И направихме сделка. Че ще се опитам да помогна, без гаранции. Със заплащане само при успешен резултат. Нищо, ако гърците изгубят водите; нищо, ако не намерят нефт. При две условия. Всичко да минава през нея, така че да не се налага да се срещам с някой друг и моето име да не се споменава на хората в Париж.

— Много разумно. А второто условие?

— Четири милиона долара.

— Сигурно е била много разочарована, когато е разбрала решението.

— Плакахме си на рамото една на друга.

— Съпругът ѝ знае ли?

— Не. Той е човек на науката и стои далеч от светските дела...

— Той е гръцки политик.

— Не знае, сигурна съм. Това би повдигнало твърде много въпроси относно нейните... как да се изразя... приятели в Париж.

— Тогава какво те тревожи толкова?

— Другото писмо. От мен до нея. Кое то явно е оставила в сейфа на президентския дворец. Сега тя не знае дали е унищожено, или някой не се е докопал до него.

Той заговори бавно и сериозно:

— Това е много жалко.

Възможните последствия бяха твърде очевидни. Тя замлъкна за момент и сведе поглед.

— Опитвах се да намеря правилния момент да ти кажа. Мразиш ли ме?

Той я гледа дълго в нощните сенки, преди очите ѝ да срещнат неговите отново.

— Мортима, всичко, което някога си правила, си го правила за мен. Колкото и високо да съм се изкачил, ти си била точно до мен. Всичко, което сме постигнали, сме го постигнали заедно. Никога не бих могъл да чувствам към теб нещо, което не чувствам към себе си. Обичам те.

Очите ѝ се навлажниха от благодарност, но в тях все още имаше страх.

— Но, Франсис, писмото може да попадне в грешните ръце. Това би ме унищожило. А заедно с мен и теб.

— Ако попадне в грешните ръце.

— Осъзнаваш ли какво трябва да се направи? Трябва да се уверим, че това няма да се случи. Да върнем президента. Да пратим военните. Да се справим с кипърската тълпа. Да използваме всички средства и всякаква сила, ако е необходимо.

— А ти не осъзнаваш ли, Мортима, че точно това съм планирал от самото начало.

* * *

Бяха подготвени за акцията. Някак си бяха разбрали или се бяха сетили. Може би неочакваното искане да предадат всички касети от последните предавания или някоя непремерена дума по телефона от страна на служителите на радиослужбите в Холборн. Защото когато трите полицейски буса, както и един бус на радиослужбите паркираха пред „Буш Уей“ 18, вратите се оказаха блокирани, а радиовълните, напоени с емоционални изблици, които повече щяха да подхождат на Унгарската революция от 1956 г. Не беше Франко, разбира се. Той изфиряса при първия знак за проблеми, обяснявайки, че ако го хванат в разпавии с властите, това може да попречи на курсовете му в Отворения университет. Жалко, защото Франко можеше да им бъде

полезен — можеше да го натъпчат в металния шкаф, с който затискаха входната врата, за допълнителна тежест.

Съпротивата обаче беше символична; имаше твърде много прозорци и твърде много ковашки чукове, за да издържи дълго. „Лондонско радио за Кипър“ бе спряно от ефира, когато един полицаи разби с крак вратата на студиото и с любезното „Извинете ме, сър“, се пресегна и дръпна ключа на хранването. Същевременно успя да коленичи върху пръстите на продуцента, въпреки че не стана ясно дали беше нарочно, или без да иска.

Но не и преди развълнуваният кипърец да успее да извика една финална бунтовна фраза в ефир. Викът на съпротивата на ЕОКА.

— Елефтерия и танатос!

* * *

Когато Пасолидес се върна следобед от пазар с пресни морски раци и зеленчуци, той завари стъклата на фасадата на ресторанта си изпотрошени, а тежката завеса нахъсана на парчета. Негов съсед му каза, че една кола спряла отпред, излязъл някакъв човек с голям чук и без да си дава зор, спокойно му изпочупил прозорците.

Пасолидес не се обади на полицията, нямаше им доверие, но те дойдоха така или иначе. Един мъж в цивилно облекло и с неразбираемо име размахна пред него заповед за обиск.

— Не можем да направим кой знае какво, сър — обясни той. — Проблемът е, че човек като вас, който не умее да си държи езика зад зъбите, няма как да не се превърне в мишена във времена като днешните. Много антикипърски настроения, особено сега, като е отвлечен върховният ни комисар. Няма да се изненадам, ако пак се случи.

Той затвори тефтера си и отметна останките от завесата, за да погледне вътре.

— Между другото, сър, ще кажа на данъчните, че сте готов за инспекция, нали така?

* * *

Френският външен министър разглеждаше документите преди началото на срещата в Брюксел. Този път беше нещо повече от рутинната среща на Съвета на министрите, наистина имаше елемент на драма. На британците щеше да им се наложи днес да полазят малко и това щеше да принуди този ужасяващ човек, Болингброук, да заеме уязвима позиция, от което французинът чакаше с нетърпение да се възползва. Беше изтърпял достатъчно от англичанина през последните седмици; наслаждаваше се на тази възможност да покаже, че не само англосаксонците можеха да наказват.

Мечтите му бяха прекъснати от тежката ръка, която се стовари на рамото му.

— Ало, Алън!

Мамка му. Болингброук винаги поангличанваше името му, отказвайки да го произнесе, както трябва.

— Разчитам на хубава среща днес, Алън. Нали се сещаш, да получим подкрепата ти по въпроса с Кипър.

— Това е сложен проблем. Чувствам, че не е разумно да се прибързва...

Но англичанинът продължи, без да го слуша. Беше като да гледаш булдозер, който се мъчи да коси трева.

— Ще стане кофти, разбираш ли. Може да се наложи да пратим военни части. Но пък си мислех, Алън, ето какво трябва да направиш ти. Прати и ти от вашите войски, един вид жест на международна подкрепа. Нали в крайна сметка се опитваме да решим международен проблем. Да възстановим реда и демокрацията в Кипър. Ще се погрижим за тях и ще гледаме никой да не пострада.

— Те със сигурност могат да се погрижат за себе си — отговори французинът, наежвайки се. — Но ти да не би да предлагаш да ви дадем френски войници, за да ви помогнем да се оправите с тази каша, в която вие, англичаните, сами се забъркахте?

— Именно.

— Невъзможно!

— Изненадваш ме — отговори Болингброук, лицето му беше набръчкано от недоумение. — Аз пък мислех, че ще се зарадваш. Най-после и вие, французите, да имате шанс за някаква военна победа.

Ръката пак потупа французина по рамото, приятелски жест, който сякаш имаше за цел да му счупи ключицата. Вратът му се

зачерви като хубаво червено вино и той хвърли настрана папката с бележките от брифинга. Сам знаеше как да се държи на тази среща.

Френският представител беше непреклонен. Той не отстъпваше и понеже и другата страна не отстъпваше, не се стигна дори до традиционния компромис тип захарен памук. Всяко искане на подкрепа от страна на британското правителство беше отхвърлено. Без преговори. Не! Нито символични военни части, нито селективни санкции, нито дори думичка на поощрение или разбиране. Европа обърна гръб на Болингброук.

По време на цялата дълга среща той спореше, убеждаваше, придумваше, настояваше, заплашваше, описваше какви ли не зловещи последствия, но напразно. И когато мина гласуването и само неговата ръка стърчеше, той просто се усмихна.

Те нямат никаква представа, помисли си той. По средата на изборната кампания и Европа казва „не“. Изоставя ни. А залогът е британски живот. Ще бъде като през Втората световна. Флагът ще се развява от всяка сграда и всички ще кажат по една молитва за Артър Болингброук. И за Франсис Ъркарт, разбира се. Точно както Франсис беше предвидил.

Каква веселба.

---

[1] (От англ.) Игра на думи. Инициалите на Франсис Ъркарт (Francis Urquhart), F. U., фонетично звучат като fuck you — „майната ти“. — Б.пр. ↑

[2] Боби Чарлтън — известен британски футболист от 60-те години на XX век. — Б.пр. ↑

[3] (От англ.) Игра на думи. Фамилията Мейкпийс буквално: make — правя; peace — мир. — Б.пр. ↑

[4] Република Заир е името на държавата, която след 1997 г. се нарича Демократична република Конго. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И СЕДМА

*Ако искаш да накараш камилата да мръдне,
взимаш една пръчка и колкото по-дебела е
пръчката, толкова по-бързо ще се подчини
камилата. Аз имам много дебели пръчки.*

Беше четвъртък. Точно две седмици преди изборите.

— Тревожа се, г-н министър-председател, да не прибързаме. Човешки живот е в опасност и, честно казано, никога не сме напълно подготвени за загуби от този тип. А и става дума за военна инвазия в Кипър, ако щете.

— Не се тревожете, генерале, аз съм помислил за това.

Първи заместник-началник на Генералния щаб на националната отбрана, генерал-лейтенант сър Куентин Янгблъд прочисти гърлото си. Не беше свикнал някой да поставя под съмнение преценката му по военните въпроси, нито да предлага подобрения.

— Но с най-голямото ми уважение, г-н министър-председател, още не сме намерили някой, който може да ни докладва за местоположението и терена. Просто нямаме представа как изглежда тази планинска резиденция и какъв тип мишена ще се окаже.

— Няма нужда и да търсите повече, генерале. Няколко пъти съм посещавал резиденцията, когато служих в Кипър. Тогава се ползваше от британския губернатор през лятото. Едва ли се е променила много; кипърците са големи традиционалисти. А и са твърде мързеливи за промяна.

— Дори и така да е, ще има твърде много политически усложнения. Налага се да поискам още малко време за подготовка.

Той огледа лицата на другите членове на военния кабинет, търсейки подкрепа. Министърът на отбраната ровеше в листовете пред себе си, подготвяйки се да се включи.

— Не! — Ъркарт удари по масата на кабинета. — Все едно искате да дадем повече време на този скапан епископ. Време, в което той ще заздравя позициите си и ще вдигне цената към нас...

Да не говорим, че щеше да вдигне и шансовете писмото на Мортима да попадне в грешните ръце.

— Има и логистични проблеми. Не можем да си позволим да се втурнем на сляпо — запротестира Янгблъд.

Ъркарт огледа другите около масата, специалната комисия към кабинета — КОБРА, свикана за операция „Сваляне на расото“, както Ъркарт я беше нарекъл. Освен Янгблъд там бяха Болингброук като министър на външните работи, министърът на отбраната, министърът на правосъдието за мнение по юридически въпроси, както и председателят на партията, за да помага с представянето на фактите към обществото и впоследствие да може да продаде цялата кампания като голяма победа. Военните бяха промърморили някакви възражения относно присъствието на председателя, страхувайки се, че това ще обвърже действията твърде тясно с политиката и по-специално партията, особено две седмици преди изборите. Сами не знаеха колко са прави.

Бууза-Пит бе поискал също да бъде включен, на практика беше се примолил. Колкото и дълго да продължаваше това упражнение, то щеше да е сред топ новините и той искаше да бъде там. Беше оставил трогателна молба в офиса на Ъркарт, настоявайки, че като глава на едно от трите най-важни министерства в държавата неговото присъствие и участие са от решаващо значение. Но денят беше препълнен със събития и Ъркарт дори не си направи труда да отговори. „На това момче му е писано да претърпи много разочарования“, беше казал той на личната си секретарка. Но поне Бууза-Пит не беше човек, който приема нещата много тежко, както някои други. Ъркарт погледна генерала право в очите.

— Тези логистични проблеми под каква форма са?

Янгблъд си пое дълбоко дъх.

— След като бяха публикувани доста цветисти репортажи от изказванията на външния министър в Европа — Янгблъд хвърли обвинителен поглед през масата, опитвайки се да прехвърли вината върху политическата сцена, — елементи от кипърското общество приемат нашите подготвителни действия като равностойни на

обявяване на война. Командирът на място в Кипър ми казва, че има значително завишаване на обществената нагласа в посока враждебност. И това прави всяка инициатива от наша страна значително по-усложнена.

— И ще става все по-сложно, колкото повече чакаме.

— Но на този етап има твърде много неизвестни. Аз не мога да гарантирам успех.

— Не можете да гарантирате, че британската армия може да напляска един смешен епископ — Ъркарт едва сдържаше презрението си.

— Моята дефиниция за успех е да постигнем целите без ненужна загуба на живот.

— И точно забавянето заплашва нещата да се объркат. Точният момент, генерале, всичко зависи от точния момент. За бога, президентската резиденция е на не повече от тридесетина километра нагоре по пътя от базата в Акротири. Можем да сме там, преди да ни е изстинал чаят.

— Но...

— Има ли въоръжени мъже пред портала на Акротири, които причакват нашия конвой? От това ли се страхувате?

— Има блокада...

— Не, генерале. Без повече оправдания. Времето изтече.

Без да сваля очи от военния, Ъркарт се пресегна към червения телефон, който стоеше пред него на масата в кабинета и вдигна слушалката към ухото си.

— Свържете ме с маршал Рей.

— Г-н министър-председател — извика Янгблъд, леко зачервен.
— Военната йерархия и комуникацията минават през мен. Не може политиците да се месят във военни операции и...

— Генерале, вие сам настоявахте, че това е политически въпрос, а не само военен. Нима се опитвате да отнемете правото на министър-председателя да се съветва с командира на място?

Янгблъд продължи да го гледа втренчено, но замълча, несигурен в правомощията си. Маршал Рей беше не само командир на британските сили в Кипър, но и администратор на суверенната територия на базите, което на практика го правеше и губернатор. Две шапки. Коя носеше в момента...? Докато Янгблъд се луташе в няколко

века конституционен етикет и прецеденти, комуникационната система, която минаваше през оперативния щаб в Нортууд и после по сателит над Сахара, работеше безотказно; само след няколко секунди Ъркарт беше свързан с командира администратор в Епископи, което беше в сърцето на базата Акротири.

— Маршал Рей, обаждат се министър-председателят. Говоря от залата на кабинета. Доколкото разбирам, базата ви е под някаква форма на блокада.

Той изчака отговора.

— Разбирам. Около двеста жени са блокирали портала с бебешки колички — погледът, който стрелна към Янгблъд, беше като език на пепелянка. — По ваша преценка преминаването на тази блокада представлява ли заплаха за живота на британски военнослужещи?

Пауза.

— И аз така си помислих. Щом случаят е такъв, маршал Рей, моите заповеди са да отцепите района на президентската резиденция. Епископът и неговите зложници да не могат да се измъкнат, никой друг да не влиза. Искам периметърът да бъде запечатан. Това трябва да се случи незабавно. След това чакайте последващи инструкции. Ясен ли съм?

Ъркарт насочи вниманието си към останалите в залата на кабинета.

— Господа, имаме ли съгласие?

Всички погледи се обърнаха към Янгблъд. След като заповедта вече беше дадена, оспорването ѝ би било професионално самоубийство. Нямаше да има избор, освен да подаде оставка. А както Ъркарт правилно беше преценил, той не беше човек на прибързаните действия. Генералът изведнъж откри нещо много интересно в корицата на папката пред себе си.

* * *

Новинарският оператор знаеше, че му се предлага изгоден момент само от повишеното ниво на шума, виковете с най-различни команди, тропота на крака и форсирането на двигателите, което идваше отвъд бодливата тел и оградите на Епископи през цялата нощ.

По-скоро усещаше, отколкото виждаше, промяната в настроението покрай портала, забързаните крачки, изострените рефлексии, сякаш базата се беше превърнала в огромен сумо боец, който се готви да се хвърли върху опонента си. И жените усетиха промяната, започнаха да привикват децата си, да ги притискат по-близо до себе си и да се окуражават една друга, макар очите им да говореха за страх. Дръжте се заедно, шепнеха си те. Солидарност за победа. Бяха овързали бебешките колички една за друга по такъв начин, че да отнеме поне час да се развържат. Но Рей Жилото не разполагаше с цял час.

Първото раздвижване дойде малко след зазоряване от двата масленозелени камиона, които се приближиха към бариерите с бърза скорост и набиха спирачки само на сантиметри от тях. Няколко жени от предните редици на протеста се изправиха, за да огледат по-добре — те бяха първите, които бяха ударени от мощните водни струи на пожарните коли, които ги проснаха обратно на земята. Машините не бяха проектирани специално за борба с безредиците и маркучите им не бяха настроени за максимална сила, но все пак ефектът от тази „мека форма на убеждение“, както пресаташето на Рей щеше да ги нарече по-късно, беше поразителен. За по-малко от минута демонстрантите пред портала бяха отмити сред потоп от детски плач. И още докато хлипаха в наводнените канавки, екипите от военнослужещи се задействаха. Първият отметна бодливата тел на една страна, вторият екип от медици тръгна сред жените и техните невръстни деца, за да се погрижи за малките ранички, охлузвания и натъртвания и истериите, причинени от тях. Раздадоха горещо кафе и мляко. Трети отряд от военни полицайки претърси преобърнатите и подгизнали колички, за да се увери, че всички са празни. Едно спящо бебе беше извадено от количката и върнато на зашеметената му майка, която беше седнала на тревата до пътя. После се чу сигналът, че вече е чисто.

С тътена на дизелови двигатели се появи дългата змия от военни машини, водена от фаланга с четири лекотоварни камиона. Те удариха плетеницата от бебешки колички с поне четиридесет километра в час и я оставиха пресована под гумите си. След тях дойдоха линейките, лендроувърите, камионите на свързочниците и още лекотоварни камиони. Всичко това мина през барикадата като шейна през прясно натрупал сняг. След себе си оставиха сълзите на децата и гледката на хлипащи

жени, които преравят смачканите колички за всеки случай. Оставиха и един много доволен новинарски оператор.

Тръгнаха по главния път през хълмовете, покрай язовира, докато скоростта им постепенно се забави от серпентината на черния асфалт, който се виеше нагоре през иглолистните гори. Въздухът стана осезаемо по-студен, шофьорите помирисваха боровата смола дори в кабините, докато връщаха предавки. Не срещнаха опозиция. Петдесет и трима общо, водени от подполковник Руфъс Сейнт Обин, включително войскова част, четирима свързочници, специален отряд диверсанти и медици. За всеки случай.

След два часа бяха там. Свиха от главния път под погледа на огромните радарни чинии, които стърчаха на върха на планината, и се спуснаха по тесния път, ограден от високи като мачти на кораби борови стъбла. В началото на пътя оставиха двама души и ролка бодлива тел, което беше повече от достатъчно, за да се затвори тясната отбивка. В долната част, където пътят се вливаше в магистралата, направиха същото. А помежду, по килима от борови иглички, но отвъд полето на видимост от страна на зеления ламаринен покрив на резиденцията, останалите войници се разпръснаха, за да огледат терена и да подсигурят комуникациите си.

В рамките на четири часа бяха готови.

* * *

Същата вечер Мейкпийс с Мария до себе си провеждаше митинг на юг от Стоук-он-Трент, един от центровете на керамичната индустрия. Бяха минали пет дни от старта на Дългия поход и сега той беше навлязъл в решаващата фаза. Вече не беше новост, нямаше ги зяпачите, нямаше ги и навлеците, особено онези, които идваха, за да пречат. Нямаше я тълпата от онзи тип хора, които се събират, за да гледат дали някой, застанал на ръба, ще скочи. В случая на Мейкпийс той беше скочил и те се интересуваха само кога ще се размаже. Но той ги беше разочаровал. Беше тупнал и отскочил.

Повечето, които продължаваха да вървят с Мейкпийс, вече имаха същите цели на протест. Само една шепа от тях го следваха от началото, но много хора идваха да повървят с него един ден, по-често

за час или за километър, тикащи бебешки колички, носещи плакати, като с радост приемаха почерпката от подвижните щандове за кебап и местните гръцки магазини. Но ден след ден бройката им видимо намаляваше. Усилията на всички, които разнасяха брошури в градовете напред, бяха неуморни, решимостта им нескончаема, но все пак имаше граници за медийното внимание към един безкраен, монотонен марш и промоционалният тласък по телевизията беше започнал да отслабва. До този ден.

В модерната война най-голямата пречка за успеха често се оказва не дулото на оръжието на противника, а обективът на камерата. Кадрите с жените, стиснали бебета в ръцете си, които британската армия покосява с водни струи като огнехвъргачки, не слизаха от обедните новини. Това беше отличен екшън, който озадачи и разстрои много от зрителите; големите приключения в далечни земи, които влизаха в графата национални победи, трябваше да бъдат срещу мургани, къдрави мъже в бронирани превозни средства, а не срещу беззащитни деца. Военните машини минаваха през детските колички като вълци през сибирски селца, оставяйки разруха, сълзи и много гняв след себе си.

И така, до петък вечерта Мейкпийс намери много нови последователи на каузата си. Кипърски гърци, които се събираха в много по-голям брой и много по-решителни от преди. Тези, които вярваха в европейския политически идеал и бяха обидени от Болингброук. Имаше и много пацифисти, размахващи плакати с „Мейк пийс“, заедно с онези, които не се смятаха за политически обвързани, но чието чувство за умереност и приличие също бе подразнено от кадрите в новините. Имаше плакати, речи, бебета в ръцете, импровизиран концерт с фолклорни песни и спектакъл с кипърски танци, които носеха усещане за подновен заряд в каузата на Дългия поход.

По здрач в парка те запяха, хванати за ръце, и споделиха момента; запалиха хиляда трептящи свещи, чиято светлина превърна парка в диамантено поле, скъпоценни камъни на надеждата, които озаряваха лицата и душите им. Пред тях на импровизирана сцена под клоните на стар английски дъб Мейкпийс се обърна към последователите си и без да го осъзнава напълно, към цялата нация.

— Ние тръгнахме, както е тръгнал и един конвой на едно място, далечно като разстояние, но толкова близо до сърцата ми днес, наречено Кипър. Но нашите намерения няма как да бъдат по-различни. Докато те заплашват с война, ние говорим за мир. Докато те искат да разкарат от пътя си жени с бебета в ръце, ние отваряме ръцете си за всички. Докато те вярват, че отговорът се крие във военната сила, ние вярваме, че отговорът се крие в нашите съюзени сили за мирни цели. И ако те се водят по свирката на Франсис Ъркарт, ние казваме „Не!“. Не днес, не утре и никога повече!

И много от хората, които гледаха по телевизията или слушаха думите му по радиото, се зарекоха да се присъединят към него.

* * *

Пасолидес гледаше събитията на телевизионния екран и се чувстваше по-изоставен от всякога. Душата му кипеше при гледката на жени и деца под ударите на британските копелета. Точно както го помнеше по негово време. Мъглите на миналото се сгъстяваха от героични приказки, докато изцяло покриваха истината. Спомените и емоциите играят лоши шеги на възрастните хора.

Той седеше сам в празния си и потрошен ресторант, пистолетът „Уебли“ беше пред него, в случай че хулиганите се върнат, и гледаше Мейкпийс. За много кипърци този англичанин се превръщаше в герой, но Пасолидес не споделяше тази гледна точка. Този мъж беше отвел единствената му дъщеря. И тялом, и духом я беше отнел от него. Не беше попитал, както се прави при гърците, просто я беше взел. Както англичаните винаги идваха и взимаха. А и кой, по дяволите, беше този англичанин, че да слага мантията на честта, която се полагаше на Йоргос и Еврипид и на стотици други. Мантия, която можеше да бъде и на Евангелос, ако зла съдба не беше решила друго.

Затова той пиеше и плюеше всеки път, когато се спомене името на Мейкпийс, без това да му пречи да мрази Франсис Ъркарт още повече.

И тогава ги чу отвън, дращеци по шперплата, сложен временно да покрие прозорците. Ритаха останалите стъкла и се хилеха. Бяха се върнали! С рев старецът се хвърли към вратата, дръпна я рязко и

изскочи на улицата. Там откри не мъже с ковашки чукове, а три момчета, очевидно пияни, които пръскаха графити.

— Ще ви убия за това — закани се той, пристъпвайки към тях.

— Така ли? Къде ти е армията, дъртак схлупен?

Тримата се обърнаха към него, обзети от бирена смелост.

— Един на трима. Не е лошо — предизвика го единият.

— Тъпите кипроси нямат място тук и без това. Това да не е вашата държава — добави друг.

Те щяха да му се нахвърлят, ако в слабата светлина на уличната лампа не бяха видели револвера и шантавия му поглед. Не си направиха труда да изчакат да видят дали оръжието или лудостта на собственика са истински.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ОСМА

*Политиката е много по-честна от
любовта.*

В политиката очакваш предателство.

В задния двор на „Даунинг стрийт“, където стената на градината отива към Хаус Гардс Парейд, има един малък Г-образен път, отстрани на който има една голяма кутия. В тази кутия минават много кабели на „Бритиш Телеком“, а в стената има дупка, през която може да мине свързочен кабел директно към „Даунинг стрийт“. Когато бъде свързан — а това отнема по-малко от няколко часа, — може да се получава телевизионен сигнал от всяка точка на земното кълбо.

От военните действия стават много добри кадри. След това, което направи Си Ен Ен с войната в Персийския залив, всички министерства на отбраната по света решиха, че го искат и за своите войни, макар и не толкова публично. След като пристигнаха в планините, свързочниците на Сейнт Обин разтовариха големите метални кутии от камионите, отвориха контролната техника, нагласиха две камери с дистанционно управление от двете страни на резиденцията, сглобиха двуметровата сателитна чиния и с помощта на компас прихванаха сателита на „Ютел“ в геостационарна орбита над Екватора. Оттам тестовият сигнал бе излъчен към „Телепорт“ на лондонските докове, откъдето бе препратен към кулата на „Бритиш Телеком“ срещу таверната на „Мейпъл стрийт“ и оттам в двата монитора в залата на кабинета.

Франсис Ъркарт беше почти готов да води война.

* * *

Екраните проблеснаха и разкриха гледка на масивната, непретенциозна триетажна резиденция със спуснати капаци на прозорците и оградена от високи дървета. Изглеждаше малко комично с яркозелената си боя.

— Като викторианска къща в някоя бедна енория — промърмори Болингброук.

— Почти си прав — отвърна Ъркарт, който беше изгонил техниците от стаята, преди да вземе червения телефон. — Вашият доклад, моля, подполковник Сейнт Обин. Пуснат сте на високоговорител, чуват ви и другите членове на КОБРА, а имаме и картина от мониторите.

— Районът е отцепен, г-н министър-председател. Има само един-единствен изход и ние сме го блокирали. Теренът около резиденцията е сравнително негостоприемнен, склонът на планината е покрит с борови иглички и бодливи храсти. Един или двама човека могат да избягат натам, но няма как да мине цялата група. Не и с жена и епископ, сър. Така че сме ги притиснали.

— Отлично. Каква съпротива очаквате?

— Трудно е да се каже в момента. Както сигурно виждате на екраните си, има най-различни други постройки около самата резиденция. Те могат да ни послужат за прикритие; от друга страна, не знаем дали там няма постове, които ще ни видят много преди да се доберем до тях. Ще трябва да изчакаме падането на нощта, за да направим пълна оценка. Сигурен съм, че инструментите ни за нощно виждане ще ни дадат цялата информация, от която се нуждаем.

— Много добре.

— Проблемът, г-н Ъркарт, е, че самата резиденция е стара масивна каменна постройка, каквито вече не се правят.

— Да, спомням си.

— Отлична защитна позиция — продължи Сейнт Обин. — Покривът е от вълнообразна ламарина, която ще дрънчи като барабан. Отстрани има други постройки, в които може да има пазачи. Земята наоколо е изцяло покрита със сухи борови иглички, които ще издават стъпките ни все едно ходим по корнфлейкс. Освен ако не са заспали дълбоко, ще разберат, че идваме отдалеч.

Янгблъд изсумтя шумно на границата на предизвикателното, но без да я преминава съвсем.

— Вашите комуникационни магьосници могат ли да ме свържат директно с Негово Светейшество епископа? — попита Ъркарт.

— Ще стане, само трябва да извикам редник Хокинс да се качи по далекосъобщителния стълб и да се върже към телефонната му линия. Ще отнеме около пет минути.

— Направете го, моля.

Те изчакаха, докато Хокинс се потеше, за да заслужи Почетен кръст, а през това време Янгблъд отново изказа тезата си. Той спореше, че няма как да имат преимуществото на изненадата, че не разполагат със специално обучени щурмоваци на терен. Че трябва да изчакат, да забавят, да свалят гарда на епископа чрез изтощение. Да се опитат да освободят заложниците със сила щеше да бъде безумие и по-вероятно щеше да предизвика смъртта им.

Ъркарт не отвърна на нито един от тези аргументи.

А после го свързаха.

— Епископ Теофилос? Говори министър-председател Франсис Ъркарт.

— Най-последно. Къде се бавихте досега. Очаквах вашето обаждане.

— Това, което ни бавеше, скъпи ми епископе, беше нуждата да поставим военен кордон около резиденцията, където държите заложниците. Кордонът е на място. Сега вие сте мой пленник.

Кореман смях се разнесе в телефонната слушалка.

— Простете ми, г-н министър-председател, забравил бях с какво чудесно чувство за хумор разполагате вие, британците, в моменти на затруднение.

— Но времето е на моя страна. Тези войници могат да стоят там със седмици, месеци, ако се наложи.

— Ако вярвате на това, г-н Ъркарт, значи сте глупак. Осъзнавате ли какво направихте, пращайки войниците си тук? Вие нахлухте в Кипър, моята страна. Още докато водим този разговор, приливът на съпротивата ще се разнесе из острова. Няма да намерите приятели тук и колкото по-дълго висите пред прага ми като някакъв империалистичен побойник от едно отминало време, толкова по-голяма ще става силата ми и толкова по-лесно ще ми бъде да ви измета от острова завинаги. Време е. Време е да довършим работата след

толкова години. Защо, за бога, мислите, че седях тук и ви чаках? Не видяхте ли капана, който ви подготвих?

Над Кипър се спускаше нощта и дългите сенки изведнъж придаваха на кадрите с резиденцията зловещ оттенък. Гласът на Ъркарт слезе в по-предпазлив регистър.

— Не го бях поглеждал в тази светлина.

Министърът на отбраната изохка и бързо покри очите си с ръка, преструвайки се, че е изпаднал в дълбок размисъл. Янгблъд се надигна в стола, както своя праотец Йезекиил, който се намествал в седлото преди атаката на Севастопол, очите му горяха в правдив гняв. Металическият, но отчетлив глас на епископа продължи да изпълва стаята.

— Имам достатъчно вино да изкарам няколко седмици, а храна да изкарам с месеци, г-н министър-председател. Не бързам заникъде. А, да, за малко да забравя. Имам и четирима заложници. Аз искрено вярвам в живота след смъртта. Няма да имам никакви угризения да ги пратя натам по бързата процедура само щом помириша британски чорап по поляната пред резиденцията.

— Това християнско ли е? — запротестира Ъркарт.

— В Кипър имаме една поговорка: синът на епископа е внук на дявола. Ние сме нация на попове и пирати и понякога не се знае къде е разликата — засмя се той.

Гласът на Ъркарт бе загубил своята увереност, звучеше глухо.

— Не е нужно да се стига до насилие, епископ Теофилос. Не искам невинни жертви.

— За съжаление, подозирам, че ще трябва да има поне една жертва, г-н Ъркарт.

— Кой?

— Вие, скъпи ми г-н министър-председател. Остават ви... колко... тринайсет дни до изборите? Не мога да си представя как британският народ ще преизбере министър-председател, който, за съжаление, е унижен от един кипърски епископ. Защото моето искане е да обявите преди деня на изборите, че вашето намерение е да се оттеглите от базите.

— Как е възможно да се съглася на това?

— Защото ако не го направите, ще започна да пращам на вашите вестници резенчета от ушите на г-н Мартин.

— Разбирам.

— Надявам се да е така.

Ъркарт млъкна за момент.

— Епископ Теофилос, нещо от всичко това подлежи ли на преговори?

Пауза.

— Периодът може би. Да се оттеглите в рамките на пет години, а не веднага. В замяна на значителна финансова помощ, разбира се. Нали виждате, г-н Ъркарт, аз не съм неразумен човек.

— Трябва да го обмисля. Дайте ми време.

— Имате цялото време на света — той се изсмя отново и затвори телефона.

Щръкнал в другия край на масата, Янгблъд беше въплъщение на презрението.

— Казах ви да изчакате — изсъска той.

— А аз ви казах, че времето е на страната на епископа, а не на моя.

— Но вие сам признахте току-що, че имате нужда от време, за да помислите...

— Нямам нужда да мисля, вече знам какво ще направя.

— И то е?

Ъркарт хвърли един последен поглед на сцената в телевизионния монитор.

— Ще накарам това копеле да изпълзи от дупката си с огън.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТА

Смъртта. За някои е изтънчено приключение, за други е просто изчезване от лицето на земята. Гледната точка зависи от това за чия смърт става въпрос и дали ти си причинител или потърпевш.

— Общо четирима заложници. Трима мъже и една жена. Всичките в една и съща стая на долния етаж. Видяхме ги през уредите за нощно виждане, сър. Както виждате, през деня прозорците на резиденцията са със спуснати кепенци, но през нощта ги отварят, за да влезе малко въздух. Преброихме седем вражески единици вътре, включително епископа, както и още три на пост в сградите около къщата.

— Метален покрив като тенекиен барабан, солидни каменни стени, кепенци на прозорците, вратата сигурно е блокирана — размишляваше на глас Ъркарт. — Ако ви попитам как може да се осигури достъп, подполковник, какво бихте предложили?

В отсрещния край на масата на кабинета Янгблъд скочи на крака.

— Подполковник, изчакайте в готовност — инструктира Ъркарт и прекъсна връзката. — Генерал Янгблъд, хората стават от тази маса само за да си тръгнат.

— Но това е безумие! Трябва да изчакаме. Да ги изтощим психически. Да си дадем време да вкараме отряд от спецчастите — SAS. Хората на Сейнт Обин са обикновени пехотинци, най-малкото нямат екипировка за специални мисии. Не могат да влязат на сяпо. Не трябва да влизат изобщо.

— Сляп сте вие. Той иска ние да изчакаме, да се забавим. Дори в момента сигурно организира армия, която утре ще бъде там със своите бългита и това ще ви даде само още един повод да отлагате.

— Изчакайте, премислете. Умолявам ви.

— Трябва да хванем момента, генерале.

Ъркарт даваше да се разбере, че няма да промени позицията си. Военният знаеше, че няма смисъл и гневът в гласа му беше заменен от премерено количество отвращение.

— Какъв демон ви е обзел?

— Политическото лидерство изисква много жертви.

— Но от кого? Един глупак хвърля камък в езерото и хиляда човека може да се удавят, опитвайки се да го извадят.

— Ако нещо се обърка, аз ще бъда жертвата и тогава ще можете да танцувате жига на гроба ми.

— Вече си потропвам с крак.

Обидата беше изречена бавно и с престорена усмивка и военните съветници, които бяха в редица зад Янгблъд, ахнаха.

Очите на Ъркарт не трепнаха.

— Не се ли очакваше от вас да кажете нещо кодирано, генерале?

— Искях да няма място за недоразумение. Мисля, че ви преценявам правилно, г-н Ъркарт.

И с това първият заместник-началник на Генералния щаб на националната отбрана излезе от стаята.

* * *

— Добро утро, епископе.

— А, скъпи ми г-н Ъркарт. Калимера. Добре сте се наспали, надявам се. Дано не сте имали някой кошмар.

— Не спях много, но много мислих.

— Ще имам ли привилегията да разбера накъде ви отведоха тези ваши мисли?

— Към сделка. Замяна.

— Но. Винаги има „но“. Чувам как някакво условие е заседнало в гърлото ви. Само внимавайте да не се задавите с него.

— Параметрите, които поставихте вчера, са невъзможни.

В отговора на Теофилос се усещаше ситен дъждец от подигравка.

— Явно искате да свирите на собственото си погребение?

— Искам да оцелея, и то много. Но помислете. Ако аз кажа на всеослушание, че... как да го формулирам... признавам правдивите искания на кипърците да им бъдат върнати земите на военните бази и ако обявя моите заключения преди изборите, тогава, както сам казахте, аз ще бъда жертвата. Ще бъда изхвърлен от властта. Но в чия полза е това? Не и във ваша. След малко повече от седмица ще има нов министър-председател, който няма да чувства никакво задължение да изпълни поетите от мен ангажменти. Точно обратното, той сигурно ще се изкачи на „Даунинг стрийт“ точно на вълната на обещанието да запази всеки инч от базите.

— И аз ще си запазя върховния комисар. На парчета.

— Именно. Никой не печели.

Епископът се поколеба; не можеше до безкрай да играе една и съща карта.

— Намеквате, че британците ще изиграят ролята на чакала и ще нарушат обещанието си. Както са правили много пъти преди.

— Може и така да се каже.

От другата страна на връзката се чу звук от ожесточено сърбане на топла напитка; последва дълга пауза за размисъл.

— Казахте нещо за сделка. Имате контрапредложение?

— Вие освобождавате върховния комисар и аз ще ви дам писмено потвърждение за базите.

— И какво да си избърша с тази британска хартийка! — извика епископът.

— А също и значителен финансов пакет. Готов съм да бъда много изобретателен с тази финансова помощ, епископ Теофилос. Тя може да бъде много лична.

— Разбирам.

— Ще трябва да разберете също така, че сделката за финансите и базите не може да бъде публично разгласявана, преди да са минали изборите. Нали виждате, че имате нужда от мен на „Даунинг стрийт“, за да мога да си изпълня обещанията. Трябва да ми помогнете да спечеля.

— Но как да знам, че ще си изпълните обещанията после?

— Ще имате моя подпис...

— Не е достатъчно!

— ... и значителен аванс от финансовия пакет като залог за добра воля. В брой. Доставен направо в ръцете ви, да го пазите. Може да се уреди в рамките на часове.

— Г-н Ъркарт, започвате да ми харесвате. Вие сте мой тип човек.

— Имаме общ интерес, епископ Теофилос, може би и обща съдба дори.

— Началото на една прекрасна афера — разсмя се Теофилос.

— Доколкото си спомням, в Кипър имате поговорка, че всеки дърпа юргана към неговата страна.

— Но поне се оказва, че сме в едно легло...

Гласът заглъхна. От другата страна на линията се чу някакъв друг разговор. Епископът попита нещо с дрезгав глас. Звучеше развълнуван. Объркване. После се върна към телефона.

— Ъркарт, английско копеле такова. Какво си намислил?

* * *

Планините Тродос са иглолистното сърце на Кипър. Ридовете, които се издигат до връх Кионистра, играят ролята на капан за облаци, засмукват ветровете от източната част на Средиземно море и носят облекчение от мъчителната жегата на равнините и изобилие от вода, на което могат да завиждат повечето други острови в Средиземно море. Но невинаги е така в Тродос. Дъждът пада най-вече през зимата, а летните месеци са сухи. Поляните с шарена сянка под иглолистните дървета изгарят като огромни купи с прах, горската папрат умира и се разпилява, а пролетният килим от цветя се дръпва, за да разкрие сухите кости на иначе обилната растителност. Падналата и изсъхнала дървесина се превръща в компост от разпалки, а хладните ветрове могат да се превърнат във вестоносец на смъртта. Бедствието е само една искра разстояние.

Гърбът на Тродос е като крастав от белезите и люспите на старите горски пожари, тихо овъглено свидетелство за силата на пламъка, чийто звук напомня шума на експресния влак и който може да се разпространява почти толкова бързо. Хората, които познават планината, се страхуват от пламъка.

Първото стълбче дим започна да се вие към небето до пътя, който минава под президентската резиденция, в началото на туристическата пътека, която води до водопадите Каледония. Фас от цигара, лъчите на слънцето, фокусирани през небрежно изхвърлена бутилка, незагаснал огън от светкавица, можеше да има много обяснения, но последствията бяха едни и същи. Паяжината на дима започна да се вие към небето и вече растеше с високи темпове, когато постовите на епископа на прозореца на третия етаж на резиденцията го забелязаха. До момента, в който Теофилос се изкачи по стълбите, за да види сам, огънят приближаваше с рев като на лъв.

* * *

Той грабна слушалката от вилката.

— Каква двойна игра е това, Ъркарт? Такава глупост ли ти дойде на ума, че да обричаш четирима заложници на смърт.

— Епископ Теофилос, чуйте ме много внимателно. Ако пипнете заложниците, и с двама ни е свършено. Аз ще бъда обвинен, а вие унищожен. Няма да имам друг избор, освен да накарам войниците ми да щурмуват.

— Преструваш се, че не ти си запалил огъня? Лъжец!

— За бога, искаш да ми кажеш, че това е първият горски пожар, който виждаш ли? Може да е започнал по хиляди начини, важното е да го спрем. Моите войници вече се борят с огъня. Ако искаш да се евакуирате от резиденцията, мога да организирам сигурен транспорт...

— Оставаме!

— Добре тогава, така направете, но не закачай заложниците. Помни, че аз и ти заедно печелим или заедно губим. Свързани сме в едно.

— Ъркарт, аз не ти вярвам. Но ти можеш да ми вярваш. Кълна се в светия си живот, че само да видя някой британски войник да приближава резиденцията, ще взема един от заложниците и ще го хвърля от последния етаж. Само за да ти покажа, че държа на думата си. И ако не успееш да удържиш огъня далеч от резиденцията, ще приема предложението ти за транспорт. Но ще оставя един от заложниците в пепелта. Чуваш ли ме?

— Твърде добре. Но няма нужда от това. Казват ми, че вече има два хеликоптера на път. Снабдени са с техника за борба с пожари. Резиденцията ще бъде в безопасност.

— По-добре се моли за собствената си душа, ако се окаже, че не е така.

* * *

Хеликоптерите „Уесекс НС2“ бяха старите небесни бойни коне на военните, отдавна бяха отживелица в повечето части на света, заменени с по-големи и по-модерни машини, по-подходящи за фронтови действия. Но Кипър не беше фронтова линия — поне досега. Имаха само „Уесекс“, но те щяха да свършат работа.

Полетът от Акротири траеше по-малко от петнадесет минути, дори с тежката техника за загребване на вода, закачена под „Мисия Три-Нула-Алфа“ и нейната посестрима „Три-Нула-Браво“. Летяха във формация покрай язовир „Курис“, който отклоняваше скъпоценните води, търсещи да се влеят в морето, към бетонната пещ на Лимасол, бръмченето на двойните газови турбини отекваше по хълмистите поляни и умножаваше страшния шум, оповестявайки пристигането им още преди селяните от Монагри, Дорос и Тримиклини да вдигнат поглед от лозите и да ги видят. Те се издигаха, четирите перки на роторите засмукваха все по-лакомо разреждения планински въздух, подемната сила се увеличаваше, докато пилотите се мъчеха да поддържат формация и темпо, а екипажите се напругаха в очакване, докато пред тях огнените езици се открояваха черни по синьото небе.

Откриха източник на вода само на две минути от сърцето на пожара, резервоарите на развъдник за пъстърва, пълни с плетеница от рибки. Само с една глътка всеки от хеликоптерите загребва по половин тон вода заедно с предпазните мрежи — половингодишната работа на фермера, чиито викове на отчаяние и недоумение се изгубиха под смазващия тътен на въртящите се перки. С ироничен поклон двата хеликоптера оставиха фермера на сълзите му и се насочиха към резиденцията.

По заръка на брат си Димитри провери дали зложниците са добре вързани. За всеки случай реши да завърже и краката им, както и горната част на тялото, за да нямат никакъв шанс да се освободят. Както обикновено, обърна специално внимание на Елпида, очите му опипваха, а ръцете му уж случайно се търкаха в памучната ѝ блуза, докато проверяваше въжетата, мазолестите му длани стискаха бедрата ѝ, киселият му винен дъх пареше бузите ѝ. Очите му бяха стъклени, разширени, пълни с адреналин и нетърпение.

— Преди всичко това да свърши, красавице моя, ще ти покажа какво значи истински мъж — прошепна ѝ той.

— Моля те, не стягай толкова, изтръпна ми единият крак.

Той коленичи пред нея, махна въжето на единия ѝ крак, повдигна роклята ѝ високо над коляното и започна да масажира мускулите.

Елпида се усмихна, лицето ѝ беше като изваяно от мрамор, и после го ритна право в чатала.

Чак когато успя да си поеме дъх и вече не се гърчеше в агония, той започна да сипе заплахи. Как щеше да прави с нея каквото си поиска, независимо какво казваше брат му, и какво щеше да направи с нейната влажна и топла плът. Изправи се с мъка на крака, все още превит на две, с една ръка се стискаше, а с другата замахна и я удари през лицето. Пръстенът му остави виненочервена следа по бузата ѝ; той се озъби и се наведе към нея, очаквайки сълзите на смирение. Баща ѝ извика изплашен.

В очите ѝ имаше сълзи, но Елпида отново се усмихна и го заплю в лицето.

Димитри беше замахнал да я удари още веднъж, когато някой го хвана за яката и го плесна зад главата. Той се просна напред изненадан и когато се обърна, видя фигурата на брат си над него с вдигната заплашително ръка.

— Глупак! — изсъска през зъби Теофилос. — Няма ли как поне за малко мозъкът ти да се качи над колана?

Димитри понечи да изръмжи нещо от своя страна, Теофилос вдигна ръка да го удари, но и двамата замръзнаха и забравиха кавгата

си на мига. Защото в далечината се чуваше тътенът на хеликоптерите, сякаш хиляди гръмотевици идваха към тях.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТА

Съвестта е като камък. Винаги дебне да те препъне.

Двата хеликоптера минаха на стотина метра над плетеницата от туристически магазини и евтини ресторанти под върха на планината и се спуснаха надолу през клисурата с древните иглолистни гори. Дори от тази височина усещаха горещия казан да блъбука под тях, пилотите едва удържаха машините, когато поривите от свръхнагрят въздух блъскаха долната част на корпуса. Огънят се беше разнесъл и изсмукваше планинския въздух, завихряше го и го превръщаше в безброй вихрушки и течения, които се разпространяваха във всякакви посоки, и огънят ги следваше. Изкачваше се по склона. И пълзеше към резиденцията.

„Три-Нула-Алфа“ първи трябваше да пусне товара си, пилотът следваше инструкциите на войника в задната част на хеликоптера. Дори навеждайки се навън от корпуса, в прегръдките на коланите, с които беше вързан, на него му беше трудно да прецени къде ще падне водата; отгоре се виждаше само гневният въртоп от черен дим над пламъците. Първият курс щеше да бъде само проба, стрелба на сляпо, за да може да се потисне димната завеса и да се постигне по-голяма видимост.

„Алфа“ задържа на едно място, за да фиксира координатите си, преди да се устреми решително напред, пресичайки фронта на пожара. Движеха се с четиридесет възела^[1], пилотът хвърляше угрижени погледи към уредите, защото беше принуден да използва максимална мощност, за да се справи с лошата комбинация от надморска височина, горещи течения и тежък товар, която превръщаше управлението в кошмар. Можеше да прецака трансмисията, ако не внимаваше. Не помагаше и това, че на практика се движеше на сляпо, отпред се виждаше съвсем малко над спуснатия нос на хеликоптера, но и то

изчезваше в кълба дим. Той беше в ръцете на Господ и на войника отзад, който — и той го беше видял с очите си — беше изпил един допълнителен „Гинес“ миналата вечер.

Войникът беше вързан здраво за релсата вътре, а единият му крак беше кацнал на колесника отвън, за да спечели още няколко сантиметра и да види по-добре.

— Дръж. Дръж. Ляво десет. Боже, колко е горещо. Дръж.

Хеликоптерът беше в неговите ръце, пилотът следваше командите му, докато се опитваше да намери правилното място, където да пуснат товара. Порив на вятъра люшна дима под тях и отвори една пролука, през която му се стори, че вижда къде е огънят. Нямаше да има по-добър случай. Той дръпна въжето, с което освободи механизма за изкуствен дъжд. Отървалият се от тежестта си „Уесекс“ подскочи напред, докато половин тон вода се разливаше върху двеста квадратни метра от гората. Но вече хиляди бяха в пламъци.

Първият хеликоптер вече се връщаше към развѣдника за пѣстърва, когато „Три-Нула-Браво“ маневрираше на позиция. Може би този войник в задната част, който даваше инструкции, не се справяше толкова добре, защото изглеждаше, че той покри същото парче от гората като „Алфа“. Един празен ход, но от земята действията им изглеждаха зашеметяващо. За кратък момент водните завеси създадоха две огромни пѣстри дъги в небето, преди плащаницата на дима и новообразувалата се пара отново да покрият слънцето. Надежда, горещина, мрак и още пламъци отмерваха времето, докато презаредилите хеликоптери се върнаха да подновят щурма.

Но пожарът не угасваше. Пламъците пълзяха нагоре, стрелкаха се като езици на огромно влечуго, гневни, непокорни, помитащи всичко по пътя си, който водеше право към резиденцията.

А резервоарите на развѣдника бяха празни. Трябваше да намерят друг източник на вода, щяха да загубят още ценни минути.

И щурмът започваше да отслабва.

* * *

— За бога, Ъркарт, огънят е на по-малко от сто метра от резиденцията.

Тонът на епископа се беше променил. Нямаше я онази арогантност, беше заменена от напрегнатост, докато гледаше как хеликоптерите отстъпват пред природните сили.

— Правят всичко по силите си. Повикаха още един хеликоптер от Акротири.

Но дори Ъркарт вече не звучеше толкова уверен.

— Проблемът е да се намери откъде да се загребва водата и да е достатъчно близо.

— Достатъчно оправдания, англичанино!

— Епископ Теофилос, нека ви евакуираме заедно с хората ви. Давам ви думата си...

— Както и аз ти дадох моята. Ако съм принуден да напусна това място, един от заложниците ще остане. И нейната смърт ще тежи на твоята съвест.

— Какво още мога да направя?

— Моли се, мамка ти. Падни на колене.

— Вече го правя.

* * *

Пламъците бяха само на седемдесетина метра от резиденцията и напредваха безмилостно. Вече бяха минали през оградата от бодлива тел, сложена, за да отцепи периметъра на комплекса и я бяха превърнали в кълбо овъглени парчета. Парцали пепел пърхаха нагоре и падаха по поляната пред резиденцията и по металния покрив.

„Три-Нула-Браво“ направи последен опит. Водната бомбардировка се беше оказала неефективна, всички резервоари в близост бяха изчерпани. С жест, който признаваше поражение, пилотът натисна бутона за освобождаване от греблото, захвърляйки последната надежда за потушаване на пожара.

Теофилос гледаше с нарастваща тревога. До този момент мислеше, че планът му е презастрахован за грешки и никой човек не можеше да застане на пътя му. Но не беше предвидил Бог да му попречи.

Докато гледаше през откrehнатите кепенци на резиденцията, го обзе мрачен фатализъм. Някой щеше да умре, някой трябваше да умре,

беше дал светата си дума. С приближаването на този решителен момент той усети, че ръката му трепери. Скри я дълбоко в гънките на расото.

Но сагата още не беше приключила. Пред погледа на епископа „Браво“ направи кръг и мина пред огъня, докато беше почти над резиденцията. Бавно мина още малко напред, реейки се на само петдесетина метра над земята, колесниците му реално докосваха върховете на дърветата, заставайки точно между сградата и приближаващия огън. Перките мелеха въздуха и изпращаха струя с огромна сила надолу към дърветата. Беше отворен нов фронт в битката. Въздушната стена, създадена от хеликоптера, се среща с настъпващите пламъци и двете въздушни маси влязоха в схватка. Във всички посоки се разнесоха задушаващи вихрушки от дим и прах, обгръщащи хеликоптера в заслепяващ воал от отломки. Острите езици на пламъка се люшнаха напред, само за да бъдат посрещнати от концентрираната ярост на хиляда и петстотин конски сили механически мускул и принудени да отстъпят. „Три-Нула-Браво“ не спря огъня, който тръгна настрани да търси нови пътища за настъпление, но с кураж и умение, летейки почти на сляпо сред дима, го отклони от резиденцията, докато „Алфа“ и новопристигналият хеликоптер продължиха да го поливат с вода.

Вътре в резиденцията шумът беше оглушителен. Силата на въртящите се перки блъскаше по ламарината на покрива като чук по барабан, измествайки всякакви други звуци и правейки разговорите невъзможни. Кепенците тракаха, един комин падна, листовете ламарина започнаха да се отлепят, мислите бяха разтърсени от непоносимия звук, докато се разпадаха.

Теофилос гледаше сцената от прозореца на горния етаж с широка усмивка на облекчение. Походът на пламъците беше спрян, а той вече се чувстваше много по-добре. Нямахше да му се наложи да убива никого все пак.

* * *

Избраха малък квадратен прозорец, който водеше към потъмните помещения на резиденцията от страната, възможно най-

отдалечена от огъня.

Резиденцията, тяхната цел, беше проектирана преди повече от сто години от френския поет Артур Рембо, който тогава още не бил навършил тридесет. Бил човек с богат опит въпреки малкото си години, с живот, посветен на насладата, алкохола, неприличните разговори. Поддържал този статус с контрабанда на оръжие, изследователски експедиции, търговия, писане. И като архитект. Проектите му обаче били напълно обикновени и резиденцията дължеше оцеляването си по-скоро на стабилната каменна конструкция, отколкото на красотата или практичността на архитектурата си. Кухнята по-специално беше мизерна работа, тясна и мрачна. Затова в един по-късен етап се наложило да бъде модифицирана с допълнителна пристройка за склад. А светлината в тази пристройка идваше от малък прозорец. Той беше различен от останалите прозорци на резиденцията, които бяха високи и с известна претенция за елегантност. Този прозорец беше по-малко от метър на метър. Също така беше единственият прозорец, водещ в резиденцията, без кепенци.

Знаеха точно къде се намират заложниците — във всекидневната в другия край на къщата спрямо кухнята. Подозираха, че има поне същият брой пазачи при тях и още трима, включително епископът, които бяха разположени по прозорците, за да следят настъплението на пожара. С малко късмет можеха да ги ликвидират всичките.

Капитан Рупърт Дарвин беше натоварен с командването на отряда, който щеше да проникне. На тридесет и две, пехотинец, той беше по-скоро човек на опита и смелостта, отколкото на особените отличия. Беше служил в Северна Ирландия и Оман, както и в мисията на Обединените нации в разкъсваната от граждански сблъсъци Нигерия. Освен това беше от същото училище като маршала — двамата бяха далечни роднини. Но по-скоро двата му тура със специалните части SAS в Северна Ирландия, отколкото роднинските му връзки, се оказаха решаващи да бъде избран да води щурмовия отряд. И още шест редови, но опитни войници, по един за всеки противник, въоръжени с къс автомат SA 80, димни гранати и фишеци. С намазани с черно лица, те се приближиха от горната страна на планината, най-далечната от огъня, а камуфлажните им облекла бяха повече от адекватни сред опушените дървета.

Вече бяха на двадесетина метра и всяка стъпка предизвикваше миниатюрни лавини от борови иглички надолу по стръмния склон. Изчакаха, надничайки в пролуките между боровите стъбла, докато беше потвърдено, че и тримата постови в страничните постройките са ликвидирани — без дори да имат възможност да изпсуват, както по-късно се разбра, толкова бяха заети да следят пожара. Оттук нататък задачата ставаше по-сложна. С един последен поглед към закепенените прозорци и със страх да не срещнат набито око и гневно дуло зад някой от тях Дарвин и хората му се спуснаха по последната отсечка от склона до стената на пристройката на кухнята. Нямаше вик за тревога, нямаше и звук от изстрел — чуваше се само тътенът на роторите и перките, който дори от далечната страна на сградата ги караше да се чувстват все едно са по средата на лавина.

Дарвин пристъпи към прозореца, гърбът му беше опрян плътно в стената. Усещаше вадички пот по гръбначния си стълб. Това беше най-ужасният момент, когато всичко започва, точката, от която няма връщане назад, когато животът ти ще зависи от извлечените уроци от хилядолетната военна история. И от голяма доза късмет. Мигът, в който преглъщаш страха и се молиш да ти е писано да оцелееш. Пое дълбоко дъх, знаейки, че може да му е последен, и се завъртя с лице към прозореца.

Кухнята беше празна — разбира се, кой ще пие кафе в такъв момент? Късметът му работеше, вече се чувстваше по-добре. Но не можеха да си позволят да рискуват със звук от строшено стъкло. Залепиха една част, за да не падне, и отрязаха с елмаз стъклото, отваряйки достатъчно голяма дупка, за да могат да освободят резето. След по-малко от тридесет секунди прозорецът се отвори. След още тридесет Дарвин и още двама бяха вътре, останалите ги следваха чевръсто.

Кухнята беше тясна, не предлагаше прикритие, нямаше къде да избягаш, щяха да бъдат като мишени на стрелбище, ако само един от хората на епископа ги беше видял в това положение. Трябваше да се махнат оттам възможно най-бързо. Влязоха в трапезарията с нейната тъмна, тежка мебелировка. По масата имаше мръсни чинии, трохи и парчета сирене, плодове, празни бутилки вино, смачкани кутии цигари, а до стената, подпрени на ламперията, бяха два автомата и кутии с

муниции. Очите на Макариос, мрачни и тържествени, се взираха в тях от масления портрет, но нямаше никой друг.

Вътре в къщата звуковата бомбардировка беше още побезмилостна, ехтеше между каменните стени и кънтеше в пулсиращите им глави. Нямаше възможност за вербална комуникация, всички команди се състояха в посочване с пръст или знаци, които бяха предварително обмислени и педантично оркестрирани в часовете преди това. Отвъд трапезарията знаеха, че ще се натъкнат на главния коридор, идващ от предната врата, а пред откренатите кепенци до вратата трябваше да стои един от постовите. Цяла сутрин беше там — проклет да бъде, ако беше решил да се премести през последните десет минути. Нагоре по стълбите, на площадката, очакваха да открият още един постови; бяха им казали, че епископът е на средния етаж, в голямата спалня, която гледаше към пожара. В края на коридора пред тях беше всекидневната, където бяха четиримата вързани заложници и — както те се надяваха — останалите вражески единици. На всеки се падаше по един. Може би. Ако бяха преброили правилно.

Човекът при предната врата беше ключът, който, веднъж завъртян, щеше да отключи пътя към стълбището и всекидневната. Но не можеха да си позволят изстрели. Трябваше да мине без шумове, които можеха да накарат ключалката да заяде.

Тежката дъбова врата на трапезарията се отвори тихо. Дарвин се усмихна мрачно. Студентът по богословие, превърнал се в борец за освобождение, явно беше прекарал повече време в изучаване на теорията и недостатъчно в практиката. Докато дърпаше от цигарата си, картечният пистолет лежеше спокойно на стола, на поне една крачка от него — крачка, която не му беше писано да направи. Преди да успее да се обърне, един сержант беше опрял щик в ребрата му, а другата му ръка покриваше устата. Постовият замръзна, очите му се изпълниха със страх, върхът на щика вече беше опрян в гушата му и поряза кожата му, когато той преглътна. После падна на колене сякаш се молеше. Един по-малко.

В сърцето си Дарвин знаеше, че атаката на всекидневната няма как да бъде проста. Разположението на заложниците беше от решаващо значение; ако всички те бяха на известно разстояние от похитителите, само тогава можеше да се рискува с престрелка. Той надникна през откренатата врата и изруга. Един от пазачите беше

седнал точно до заложниците, обърнал лице към прозореца, където на фона на ярката светлина се виждаха още двама, застанали рамо до рамо и надничащи навън. Трябваше да са трима.

От заложниците мъжете бяха вързани в редица, също с лице към прозорците, но младата жена беше зад тях и гледаше към вратата. Едната ѝ буза беше зачервена и две от копчетата на изцапаната ѝ блуза липсваха. Но в очите ѝ имаше ярък пламък, който избухна, когато видя покритото със сажди лице на Дарвин. Той повдигна пръст към устните си; тя затвори очи и успя да се усмихне леко.

Гумените подметки на ботушите не издаваха звук по килима. Седналият пазач беше повален от удар с приклад и издаде само тих стон, докато се свличаше на пода. Все още нямаше реакция от двамата на прозореца, толкова поглъщащ беше шумът отвън. Двама от войниците застанаха като жива преграда между пазачите и заложниците, други двама се приближиха към двойката на прозореца. Дула в гърбовете. Пазачите подскочиха уплашени. Единият прие съдбата си с вдигнати ръце и пуснато оръжие, но другият се завъртя решително, с изпълнени с омраза очи, ръката му посегна към късата цев на автоматичната пушка. Всичко, което получи, беше приклад в лицето, удар, който счупи носа му и лицето му се покри с кръв. Той падна на пода, ръмжейки.

Кратката проверка на заложниците увери Дарвин, че всички са живи, въпреки че Мартин, който беше в плен от почти две седмици, изглеждаше изтощен. Всякакъв опит да разбере от тях точното местонахождение на епископа и другите похитители беше обречен на неуспех; нито те знаеха, нито звукът позволяваше да се чуят.

Точно докато разпитваше върховния комисар, вниманието на Дарвин бе привлечено от стреснатото изражение, което изведнъж се появи по лицето на един от войниците му. Той се обърна и видя как освободената жена взе един от многото пистолети, оставени на земята, и застана пред поваления пазач с разбития нос. Тя го ритна, за да привлече вниманието му. Той спря да стене, погледна към нея, видя нещо в погледа ѝ и протегна умоляваща, окървавена ръка.

Елпида го остави да пълзи, докато видя страхът да опъва лицето му като струна на пиано. После стреля и пръсна капачката на коляното на Димитри в каша от кожа и парчета кост.

— Следващия път, копеле, ще лазиш пред мен.

Тялото на Димитри започна да се гърчи, той отчаяно се опитваше да се хване за разбития си крак, докато всяко движение изпращаше хиляда волта агония през тялото му. Той крещеше с цяло гърло.

Все едно подаваше освежаваща напитка по време на коктейл в горещ следобед в градината на президентския дворец, Елпида даде пистолета на Дарвин и отиде да се погрижи за баща си.

На капитана му призля. Беше изгубил контрол над ситуацията, игровият план щеше да се развие по-бързо от очакваното. Изглеждаше почти сигурно, че изстрелът и виковете на Димитри ще бъдат чути от оставащите вражески единици в къщата. Беше освободил заложниците, но работата още не беше свършена. И останалото трябваше да го свърши сам.

Докато гледаше към стълбите, устата му пресъхна, а пръстът му се сви около спусъка. Нямаше много добра представа какво да очаква — Ъркарт му беше обяснил само за приземния етаж, — а и имаше твърде много врати, излизащи от площадката на средния етаж, всяка от които можеше да се отвори с изстрел. Като на улица „О’Мара“, близо до реката в Дери, една мизерна къща с широки тераси, олющени стени и без килим, в един мрачен ноемврийски ден, когато бяха изпратени да задържат заподозрян от ИРА. Тогава в края на малкото стълбище имаше само две врати, но едната от тях се беше отворила съвсем леко. Той се беше поколебал — дали не беше невинен гражданин, може би дете, което излиза от банята? Или беше заподозреният, който излиза да се предаде?

Отговорът се беше появил под формата на 5,56-милиметров куршум от „Армалайт“^[2], който беше минал през ключицата му и се беше забил в гърлото на ефрейтора, който го прикриваше отзад. И двамата се оказаха на дъното на стълбището — Дарвин, превит от болка и гледащ право в безжизнените очи на войника си. Вдовицата на ефрейтора получи пенсия, Дарвин получи отпуск и похвала, а убиецът от ИРА получи доживотна присъда, когато в крайна сметка се предаде. Това беше преди осем години; може и вече да беше помилван или пък да излезе след още година-две. В кошмарите на Дарвин очите на войника го гледаха месеци наред след това. Това нямаше да се случи отново.

Хората на епископа бяха с ръце, завързани на гърба, с изключение на все още гърчещия се Димитри; той сграбчи най-

близкия и го тикна пред себе си. Нагоре по стълбите. Жив щит. Застраховка.

Започнаха да се изкачват и сетивата на Дарвин започнаха да пицят; колкото по-близо бяха до металния покрив и тътена на перките, толкова по-настойтелно пулсираше главата му. Дори дървеният под се тресеше. Един лист ламарина се беше откъснал и дрънчеше методично под силната въздушна струя. Звукът беше оглушителен. Като непрекъснати артилерийски залпове.

Горе коридорът беше мрачен и окичен като викторианско училище. Репродукции, маслени картини, абажури с леко поклащащи се пискюли, антикварни джунджурии. И врати. Твърде много скапани врати.

— Говориш ли английски? — извика Дарвин право в ухото на пленника си.

— Имам магистърска степен от университета в Бристол.

— Искаш ли да умреш?

Пленникът поклати глава.

— Тогава ще отваряш вратите. Много бавно. И се моли приятелите ти да те разпознаят.

Той наново завърза ръцете на пленника, само че отпред, и започнаха да се промъкват по коридора, Дарвин буташе напред човешкия си щит, докато стигнаха първата врата. Топката се завъртя, вратата се отвори широко... за да разкрие, че най-заплашителното нещо вътре беше един шкаф за спално бельо. За момент Дарвин се почувства като глупак, докато си припомни, че поне беше глупак, който все още диша.

Нататък. Зад втората врата имаше баня, зад третата свободна спалня. Напрежението нарастваше, трябваше да продължат. Дарвин избърса потта, която се стичаше в очите му.

Следващата врата се отвори малко по-трудно, потната и завързана ръка на пленника се хлъзна по изтърканата метална топка. Открехна се леко, после още няколко сантиметра. И пред тях, с гръб, загледан през прозореца, в поза като на статуя на латиноамерикански воин, стоеше епископът. На почетно разстояние от три стъпки зад него, също насочил вниманието си към прозореца, беше липсващият пазач.

Не бяха чули нищо.

С нарастваща увереност Дарвин избута напред своя щит, свивайки се зад него, но минавайки прага, пленникът протегна ботуш и ритна крака на стол, достатъчно, че да го събори. Пазачът до прозореца се завъртя, устата му отворена във вик, оръжието сочещо към тях. Видя живия щит, разпозна колегата си и стреля. Дарвин отвърна на огъня, човекът в ръцете му потрепна, изведнъж стана тежък и бавно се свлече на пода. Дарвин видя два бълбукащи кратера в гърдите му и усети пръските топла кръв по бузите си.

Епископът се беше обърнал, привлечен по-малко от шума, колкото от факта, че пазачът зад него се беше свлякъл по стената до прозореца, сърцето му беше отворено от краткия откос.

Теофилос се обърна към Дарвин, огледа двете тела на пода с голямо внимание. Търсеше варианти; нямаше такива. Това беше краят. Приключението беше отишло твърде далеч. Той сви рамене, въздъхна тежко и бавно вдигна ръце, ръкавите на расото му се набраха нагоре, оголвайки любимия му „Ролекс“ и бялата копринена риза. Силуетът му в рамката на прозореца, с разперени ръце на фона на слънчевата светлина и блясъка на пламъците, създаваше впечатление за разпятие.

Дарвин избърса кръвта от бузата си, както беше направил онзи ден в Дери. Когато очите му свикнаха със светлината, видя, че Теофилос се усмихва криво. „Предавам се“, четеше се по устните на епископа — може и да го беше изкрещял, нямаше как да се чуе.

Дарвин пусна един куршум точно през върха на дървения кръст, който висеше над сърцето му. Епископът подскочи леко, залитна и падна към и после през прозореца, който се разби на парченца, като експлодираща звезда, оставяйки само празна, безжизнена дупка. Последното, което Дарвин видя от епископа, беше крайчето на черното му расо, чифт сандали и два яркожълти чорапа.

Търкарт беше прав. Беше се извинил на Дарвин, след като беше приключил с инструкциите за резиденцията по сателитната връзката.

— Извинявате се, г-н министър-председател?

— Да, капитане. Епископът, ако бъде пленен жив, неминуемо ще се яви пред кипърски съд. Той има много приятели в Кипър. Подозирам, че е по-вероятно да бъде избран за президент, отколкото осъден. Не се справяме с терористите много ефективно, нали?

— Не, сър.

— Спомням си някои неща и от моето време, когато бях войник като вас в Кипър и се борех с терористите от ЕОКА. Архиепископ Макариос предвождаше терористите по онова време, плащаше им от средствата на църквата, даваше им наставления. Избиха не само наши войници, но и много британски цивилни, също и жени. Ние го знаехме, даже го затворихме в изгнание. И после му позволихме да стане президент на Кипър. Твърде слаби сме, капитане.

— Да, сър.

— Дори да го затворят за малко, това нищо няма да промени. Като змийско яйце. Ако го сложиш на топло, заплахата само става по-голяма, докато се излюпи, когато и където най-малко очакваш. Винаги съм вярвал, че има само един начин да се справим със змийското яйце.

— Какъв е той, сър?

— Да го смачкаме, капитане.

* * *

Гледаха всичко на мониторите. Сенките, притичващи между гората и прозореца на кухнята. Резките движения през кепенците до предната врата. Приближаващият пожар. Тъмната фигура, която изхвърча от прозореца на първия етаж и падна като чувал с въглища. Четиримата благодарни заложници, които се радваха на слънчевите лъчи за пръв път от дни.

И като с магическа пръчка огънят бе потушен, мерникът и ефективността на хеликоптерите се бяха повишили в синхрон с развитието на събитията в резиденцията.

За голямо лично удоволствие на Ъркарт Янгблъд се беше върнал. Беше получил заповед от своя висшестоящ, който беше настоял, че независимо колко нетърпима и неразумна може да е намесата на министър-председателя, представител на военните трябваше да присъства на място, за да съветва и ако е необходимо, да възразява. Сега Ъркарт се къпеше в славата на своята победа, но спорът не беше приключил.

Военните искаха освободените заложници незабавно да бъдат транспортирани в базата Акротир, където щяха да бъдат в безопасност. Но Ъркарт отново каза „не“ и не отстъпи. Това вече не

беше военен въпрос, а изцяло политически, а политиката изискваше победата да се отпразнува с парад. Легитимното правителство на президента Николау трябваше да се завърне, а враговете му да тънат в срам. Ако се скриеше зад телените огради на британската база, това щеше да заличи новопостигнатото преимущество на президента.

Затова Ъркарт нареди изтощеният Николау и останалите да починат през нощта в близък хотел, а на следващата сутрин, неделна, Сейнт Обин да се подготви да ги закара с конвой не до британските бази, а до столицата Никозия — където беше мястото на властта и правителството. И където бяха медиите, които щяха да разпространят новината за победата из целия остров. И където бяха символичните руини на президентския дворец. И където бяха унижените му врагове. И където най-вероятно беше писмото на Мортима.

И за да се извлече максимална полза от победата, Ъркарт си напосмени да каже на хората си да докарат всеки журналист и телевизионна камера, които могат да отразят неговия триумф.

* * *

Здрачът вече се спускаше и последните останки от разигралата се драма се почистваха около резиденцията, когато Ъркарт, с ледена сигурност, която стягаше сърцето му, разбра, че нещо не беше наред. Светлината угасваше, слънцето залязваше, сенките се разтегляха по земята — точно както толкова много години преди това на същия склон на планината. Ъркарт гледаше сцената на своя триумф през монитора, когато един въглен, разпален от полъха на хладния вечерен бриз, влезе в допир с изсушената кора на един бор, настани се там и намери нов живот. Както гледаше и си спомняше, дървото избухна в пламъци, които го обхванаха цялото.

Пълен кръг. Цикълът на един живот — завършен, приключен. И през екрана Ъркарт видя овъглените, обвиняващи пръсти на Йоргос и Еврипид да сочат право към него.

---

[1] Един възел (kn) = 1,852 км/ч. — Б.пр. ↑

[2] ArmaLite — американска компания за леко огнестрелно оръжие. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВА

*Страхът изважда най-доброто в човека.
Отървава те от самодоволството и показва от
какво си направен.*

*Ако те е страх да умреш, значи не си живял
както трябва.*

Победа. Това беше водещата новина във вечерните новини в събота, въпреки че още нямаше кадри към репортажа.

— Аз поисках да не ме включват формално във военния кабинет. Хората щяха да започнат да приказват, че ми идва редът. Нали се сещаш, най-младият министър на вътрешните работи след Чърчил. Все пак ни предстоят избори, а не битка за лидерство на партията. И затова отказах. Но, разбира се, Франсис се съветва с мен на всеки етап.

През масата Бууза-Пит я дари с усмивка, която говореше за скромност, решителност, статус — нещо като: „Знам, че искаш да ме целуваш навсякъде с тези твои прекрасни устни, но аз наистина съм твърде важен и дългът към родината е на първо място“. Тя мъркаше поощрително, докато му правеше компания за вечеря. След години самоизтезание само преди два месеца тя най-после се беше разделила със съпруга си, който също беше в парламента и чиято отдаденост на преговори с лобистите до късна доба, операции през уикенда, постоянно говорене по телефона и четене на писма от избиратели — колкото и благородна да беше — за нея беше пълна, непростима скука. Тя знаеше, че да спи с Бууза-Пит беше глупава прищявка, но толкова отдавна не се беше забавлявала, а и се надяваше той да се окаже толкова умел в акта, колкото в прелюдията. Освен това досега не беше стигала до министър, камо ли вътрешен. Дължеше си го.

— Наистина ли? — подмамваше го тя, чудейки се дали и други части от тялото му набъбнаха толкова, колкото егото му.

— В момента е малко деликатна тема. Не мога да разкрия детайли, предполагам разбираш, но аз му дадох съвет, че трябва да влезем възможно най-бързо. Да гепим заложниците и да дадем добър урок на тези скапани кипърци.

— Да ги напляскате.

— Да, нещо такова.

— Ти си великолепен, Джефри — тя изпърха с мигли ужасно престорено, но той само се усмихна самодоволно.

В такава степен му липсваха задръжки, че мястото му беше в зоологическата градина. Или поне тя така се надяваше.

— Не е лесно — призна той, тежките му вежди се сключиха драматично. — Понякога е самотна работа.

Ето я и поканата. Изискана като данъчен иск.

— Знаеш ли какво ми се иска? — продължи той, гледайки я над ръба на чашата вино, която пречупваше светлината на свещта и хвърляше странни отсенки по челото му.

— Да станеш министър-председател?

— Към този момент няма други амбиции, освен... — той започна същата плоча отначало.

Тя се пресегна и сложи пръст на устните му, за да го избави от мъките. О, дано беше добър в леглото, защото явно нямаше други качества. Но поне нямаше да има опасност тя да хлътне.

— Разкажи ми всичките си тайни, Джефри. Много добър слушател съм.

— Така ли?

— Да. Кажи ми, освен ако не е военна тайна, ти Дева ли си?

* * *

— Искам да си тук и да закусваш с нас, мамо.

Това беше единственото ядене, за което Клер държеше да бъде с децата си, преди политиката да я отвлече за остатъка от деня. Но невината се получаваше, дори в неделя.

— Знам, миличка, но нали помниш как е с изборите от миналия път.

— Ти къде си?

— Някъде в централната част на страната ни. Честно казано, и аз не съм сигурна къде точно. Една кола ме взе вчера следобед от влака и после малко ми се губят нещата. Но тази вечер ще се върна. След като сте заспали.

— Свърши ми малката бомбичка за инхалатора.

— Синята или кафявата?

— Синята.

— Ще намеря аптека някъде — Клер надраска нещо за подсещане в полето на вестника си.

Първа страница на „Съндей Експрес“ крещеше: „ФОЛКЛЕНД НА ФРАНСИС“.

— Ще ти донеса една тази вечер. И се надявам вие с Аби да сте облекли пижамите, които ви оставих.

Даяна пусна въпроса покрай ушите си. Нещо друго се въртеше в главицата ѝ.

— Мамо?

— Да, миличка?

— Какво е война?

— Защо питаш?

— Нали сме във война с Кипър? Защо?

— Не с целия Кипър, миличка. Само с няколко лоши хора.

— А всички тези жени с бебешките колички.

— С тях не сме.

— Но г-н Ъркарт уби епископа, нали?

— Не, не г-н Ъркарт лично.

Нещо в наивния тон на дъщеря ѝ разтърси и мислите на Клер.

— Но защо? — настояваше Даяна, докато дъвчеше голямо парче препечен пълнозърнест тост.

Клер се поколеба. Сутрешната преса преливаше от хвалебствия за успеха в Тродос. Дори тези, които не подкрепяха правителството, не можеха да отрекат ефективния развой на действията. Някои от по-сериозните вестници пишеха за разрыв в отношенията с военните съветници и че е необичайно, а може би дори нередно, министър-председател да поема едноличен контрол върху акцията, но в светлината на нейния успех военните явно не горяха от желание да тръбят за наранената си гордост. Победата сама по себе си е аргумент.

Тогава защо Клер не споделяше този ентузиазъм?

— По-късно ще ти обясня, миличка. И да не забравиш да си измиеш зъбите.

* * *

— Сега ми падна!

С екзалтиран замах на дистанционното Ъркарт изтри лицето на лидера на опозицията от екрана на сутрешните новини в неделя.

Повече от двадесет минути в сутрешния блок Дик Кларънс се мъчеше да избегне съдбата си, но нестихващите въпроси омаломощиха словесната му изобретателност и преминаха през всичките защитни позиции, които неговите съветници бяха му подготвили, и той бе принуден да капитулира. Накрая нямаше друг избор, освен да го признае. Да, Франсис Ъркарт беше постъпил правилно.

— Не му остава още много на младия Дик, така ми се струва — каза Ъркарт и погледна към Мортима.

Съдбата нямаше да е благосклонна към един лидер на опозицията, който не можеше да намери с какво да опонира само десет дни преди изборите.

През масата Мортима вдигна поглед от вестника.

— И пресата сякаш е стигнала вече до това заключение.

Тя му подаде три коментарни статии, внимателно прегънати и маркирани, които на практика обявяваха, че изборите са предрешени.

Той ги сдъвка с чая си, после ги хвърли настрана и поклати глава.

— Прибързват със заключенията. Кларънс е аут, защото така или иначе е безполезен. Но все още има опозиция.

— Мейкпийс?

— Кой друг?

— Човекът без партия.

— Но с армия.

— Армия, която ще бъде нападната, сър.

Беше Кордър, който изпълваше рамката на врата по своя тих начин, с който те бяха свикнали през годините. Мортима дори не оправи пенъора си.

— Имаш новини от фронта ли, Кордър?

— Да, сър. Г-н Мейкпийс май го чака битка. След репортажите от вчера вечерта много от групировките на крайните британски националисти са започнали да се организират. Подготвят му малък прием, когато стигне в Бирмингам тази вечер. Искат да направят с него, както вие направихте с епископа.

— Колко жалко — промърмори Мортима, като че ли беше открила бримка на чорапогащника си.

— И какво предлагаш да се направи, Кордър?

— Зависи дали искате война по улиците на Бирмингам.

— Ще има насилие?

— Може. Ако го искате, г-н министър-председател.

— Не мисля, Кордър. Това е твърде несигурно. Такива неща могат да излязат извън контрол и да го превърнат в мъченик.

Обаче колко хубаво би било, ако заплахата се окаже толкова сериозна, че да накара Мейкпийс да зареже похода си.

— Мислиш, че той би го направил? — намеси се скептично Мортима.

— Съмнявам се. Това би било краят за него. Можем да настояваме или да го умоляваме, но не вярвам, че той ще ни послуша.

— Тогава?

— Тогава трябва да накараме началникът на полицията да му нареди да спре похода си като заплаха за обществения ред. Можем, нали, Кордър?

— От личен опит, сър, началниците невинаги слушат...

— На този му предстои да получи рицарско звание. Ще слуша много внимателно.

— ... и много често не ги слушат.

— Но това няма ли да е прекрасно? — Ъркарт разпери ръце. — Мейкпийс. Вече се обяви за приятел на терористите. Сега пречи на реда и на властите в страната ни. Заплахата от безредици ще изглежда като негова вина. От мъченик ще се превърне в обществена заплаха. Ще трябва да го арестуваме.

Той плесна с ръце, после се овладя.

— С голяма неохота и след множество предупреждения, разбира се.

— Законът за обществения ред от 1986, сър. Мисля, че секция 13. Три месеца и глоба.

— Именно, Кордър. Ще стане ли?

Кордър кимна.

— И тогава всичко ще си дойде на мястото.

— Освен едно, г-н Ъркарт.

Кордър стискаше червената папка. Изглеждаше по-дебела от последния път.

— Пасолидес.

— Да, сър. Следим го внимателно. Оказа се, че не е просто безобиден дъртак. Ходи с оръжие, размахва го наляво-надясно. И има досие като активист на ЕОКА.

Ъркарт стоеше точно пред горящото дърво, което пърлеше плътта му, сякаш пред него се беше отворила врата на пещ.

— Трябва да го заключим. Но исках първо да ви питам.

Гласовете пак се блъскаха в него, предупреждаваха, наставляваха, караха се помежду си. Мина доста време, преди Ъркарт да успее да избута отломките в съзнанието си и да проговори.

— Той къде е сега?

— Киселее в палатката си. Онази без прозорците.

— Добре. Нека го оставим там. Някой толкова близък до Мейкпийс, въоръжен, с кръв по ръцете си. Британска кръв. Може да се окаже много удобен.

— Дори дъртаците могат да свършат някаква работа, сър.

— Може и така да се каже, Кордър...

* * *

Клер прелетя през двойната врата на местната радиостанция, вече закъсняваше с няколко минути за интервюто и мърмореше нецензурни неща по адрес на партийните организатори, които отговаряха за графика ѝ. Една жена имаше нужда от повече време за сутрешна подготовка от съсухрените ѝ колеги политици, които нямаха кой знае колко коса и ходеха с един и същи костюм на ситно райе, с петна от супа, който имаха от двадесет години — подарък от жената. А тя беше минала през три аптеки, преди да намери такава, която да бъде отворена и да може да изпълни рецептата на Даяна.

— Аз съм Клер Карлсен — обясни тя на младия и неугледен рецепционист.

Той не намери сили да откъсне поглед от спортната секция на вестника пред него.

— Съобщение за вас — промърмори той, шумно жвакайки дъвка, и размаха парче хартия. — Трябва да звъннете на този номер. Казаха, че е важно.

Нямаше име и тя не разпозна номера, но беше от Уайтхол.

— Може ли да ползвам телефона?

Той я погледна и неохотата му изчезна, когато вниманието му се насочи към формата зад името ѝ. Усмихна ѝ се мазно, преди да кимне.

Тя набра номера. Беше Кордър.

— Връзката сигурна ли е? — попита той.

Рецепционистът беше започнал да я оглежда със зле прикрита сласт, немитите му очи описваха кръгове по гръдния ѝ кош.

— Ако имаш предвид дали ни слуша някой — отговори Клер, отвърщайки на погледа, — наоколо няма интелигентна форма на живот.

Рецепционистът нагло наду голям балон от дъвката си; но заедно с балона и самочувствието му се пукна в розова ципа по брадичката. С последен мрачен поглед той се наведе към вестника си.

В телефонната слушалка последва кратка тишина, Кордър се мъчеше да дешифрира коментара ѝ. Иронията не беше силата му.

— Твоят приятел шофьорът — продължи предпазливо той — на смяна ли е днес?

— Не — отговори тя.

През последната седмица шофьорът на Мейкпийс основно бе зает да превозва секретарки, кореспонденция и химическо чистене между Лондон и маршрута на похода и нямаше много полезна, или поточно злепоставяща, информация. Клер приемаше този факт с облекчение.

Сега се почувства омърсена. Вече и Кордър знаеше. Тайната ѝ се разпространяваше, както и угризенията. В началото това ѝ се струваше като безобидна пакост, но вече не можеше да не си признае, че се беше оказало грешка. Предателство към приятел, на когото все още държеше. Сама се беше принизила, беше се увлякла. Беше постъпила като Ъркарт.

Рецепционистът пак я гледаше, този път скришом. Тя се обърна с гръб към него, вече не беше толкова уверена в собственото си превъзходство.

— Не, шофьорът не е на смяна — промърмори тя.

Чувстваше се като затворник, изправен пред съда. Не се признавам за виновна, искаше й се да настоява тя. Но кого заблуждаваше?

— Хубаво — отсече Кордър.

— Защо питаш?

Но вече беше късно, връзката прекъсна.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРА

Изискванията за облеклото на „Даунинг стрийт“ са много прости. Като влизаш, трябва да оставяш принципите си на гардероба.

Мейкпийс стоеше на изтърканите от времето стъпала на енорийската църква „Сейнт Джоузеф“ в Канък, около двадесет километра северно от центъра на Бирмингам. Беше ходил рано сутринта на причастие и получи благословията на викария. Той беше вярващ християнин, макар и не съвсем по каноните, и не му бяха непознати ползите за един политик от показването на набожност от време на време. Много християнски групи се бяха присъединили към него по време на похода, събирайки се под голям плакат „Поход за мир“, който сега беше сложен от другата страна на камбанарията на църквата.

Но тази сутрин се събираха и други, чиито мотиви не бяха толкова духовни. В частност два нови елемента. За първи път поддръжници и членове на партията на Дик Кларънс влязоха открито сред калейдоскопа от плакати и протестни групи в тълпата. Също като Ъркарт, повечето редактори и много други, и те възприемаха Кларънс като вече загубена кауза и започваха да го отписват. Оставени между скалата на отчаянието, която беше Кларънс, и мрачната, корава земя, на която се извисяваше Ъркарт, те се обърнаха към единственото знаме на недоволството, което можаха да намерят. Томас Мейкпийс.

Вторият нов елемент беше още по-натрапчив и шумен въпреки относително малката си численост.

Увити в национални флагове и татуировки, с късо подстригани глави като овни, зловни очи над пробитите носове, обградени от фоторепортери и залостени зад набързо издигнатите прегради от местната полиция, скинарите започваха да прииждат, въоръжени с неизменните си оръжия от вулгарен език, плюене и обиди. Беше рано

сутринта и ентусиазмът им още не се беше разпалил, но те представляваха само авангардът на елементи, които щяха да се появят по-късно през деня под маската на националисти.

— Помията се е надигнала — промърмори Мария на Мейкпийс.

— Не цялата. Рано им е още.

— Феновете на Ъркарт приемат всякакви странни и неизкърпани форми. Може би трябва да го приемем като знак, че постигаме някакъв успех.

— Не знам. Притесняват ме тези типове, с всичките семейства и деца наоколо.

— Не се безпокой — успокои го тя. — Полицията ще се оправи с тях.

* * *

В Тродос още им беше рано за ставане, дори като вземем предвид часовата разлика. Предишната вечер подполковник Сейнт Обин беше завзел най-горния етаж на хотел „Боров връх“, който беше на няколко километра от резиденцията. Това беше причинило на управителя лек удар и за няколко минути той обмисляше да откаже. Но той беше германец с изтекло разрешително за работа, който не искаше да влиза в разпавии с президента на Кипър, а и не му плащаха достатъчно, за да спори с петдесетина въоръжени до зъби войници. За около час разместиха вече настанените и ги натъпкаха в останалите стаи. Гостите на хотела реагираха с разнообразна смесица от обиди, когато разбраха, че няма да могат да излизат от хотела, докато групата на президента не го напусне на следващата сутрин. Но Елпида мина по всяка маса в ресторанта, обясняваше, благодареше, молеше за разбиране. Трогателните подробности от нейната история и белегът на бузата ѝ свършиха много добра работа за успокояването на разбунените духове, подкрепени от факта, че Министерството на финансите щеше да заплати сметките на гостите за цялата седмица.

Президентът обаче се беше покрил. Изтощението го беше преборило. Веднага след като проведе няколко разговора с министрите си, за да ги предупреди да го очакват на следващия ден, той заспа и не се събуди до десет часа на следващата сутрин. Панайотис настоя да

стои на пост пред вратата му през цялата нощ. Никой не се опита да го събуди, нямаше смисъл. Щеше да им отнеме само няколко часа да стигнат до Никозия.

Когато стана от леглото на следващата сутрин, росата вече се беше стопила, а хоровият рецитал на шурците и лястовичките беше приключил. Мястото беше хубаво, хотелът беше ограден от топли медени цветове, черешови дръвчета и отворени гледки към долината, толкова различно от задушената от дървета клисура на резиденцията. Николау се опита като дъщеря си да мине по масите и да благодари на хората, но това упражнение скоро го изтощи и това си личеше по изкривената му стойка и сивите торбички под очите. Беше се състарил. Стискаше ръката на Елпида, сякаш се страхуваше някой да не му я отнеме отново.

Сейнт Обин ставаше нетърпелив. Скоро щеше да стане обяд, а още не бяха тръгнали, щяха да пътуват в жегата, а президентът, вече отслабнал, нямаше нужда от още едно изпитание.

— Не се тревожете за мен, полковник — опита се да го успокои Николау. — Аз съм от Кипър, ние сме свикнали с малко жегата.

Подполковникът отстъпи пред политика. Явно така продължаваха нещата и в този ден. Никак не му беше харесало нареждането да тръгнат към Никозия, още по-малко отколкото на военните му началници. Столицата беше развъдник на интриги, където и улиците, и езиците се разклоняваха по начин, който обиждаше мозъка на военния. Но както му беше напомнил маршалът, войниците не можеха да избират.

Слънцето беше минало зенита, но термометърът продължаваше да се покачва, когато най-после тръгнаха. Камиионите се движеха отпред и отзад, ленд роувърите по средата, превозващи четиридесет и осем британски военнослужещи и четиримата освободени заложници. Бяха обсъждали дълго и подробно дали да изпратят още войници от Епископи, но бяха решили да не го правят. Това трябваше да изглежда като победен парад, а не като поредната инвазия.

Дарвин и неговият отряд, както и свързочниците бяха изпратени обратно в базата, окъпани в благодарности от страна на президента.

— Трябва да ни дойдете на гости в Никозия, капитане. Да приемете нашето гостоприемство.

— И може би един-два медала? — добави закачливо Елпида.

— За мен беше чест, сър. Мис.

Капитанът козирува официално, но президентът бе обзет от твърде много емоции за военния етикет. Той прегърна с две ръце своя спасител, както един балканец казва довиждане на любим брат, целувайки го и по двете бузи.

— Да се пазите, сър — промърмори изчервеният се Дарвин.

— Не се безпокойте, скъпи ми капитан Дарвин. Най-лошото мина. След това, което вие вече постигнахте, следващото ще бъде полесно.

* * *

Настроението не беше много неделно. Три хиляди човека маршируваха с него и още над десет хиляди бяха обещали да са там, когато стигнат центъра на Бирмингам. Мейкпийс можеше да бъде много доволен, но цял ден скинарите минаваха с коли покрай редиците им, надуваха клаксони и тромби, размахваха флагове, показваха се от прозорците със свити юмруци, плюеха, дразнеха, предизвикваха и предупреждаваха за още проблеми. Някои от поддръжниците се бяха опитали да се намесят и да ги усмирят, но до средата на утрото, когато стигнаха Уолсол^[1], празните бирени кутийки и всякакви други боклуци вече започваха да летят по тях. Една танцьорка вече беше съборена на земята, а няколко млади семейства бяха решили да се откажат от марша.

Мейкпийс няколко пъти се беше обръщал към полицията с молба да предприемат някакви мерки, но тяхната бройка беше напълно недостатъчна, за да се справи с подстрекателите. Затова той изпита облекчение, когато в далечината видя скупчени полицейски коли, с оранжево-белите им светлини, обградени от множество полицаи, които изглеждаха готови за работа. Един от тях крачеше отривисто към него.

— Главен инспектор Хардинг, сър.

Офицерът се представи с козируване. Мейкпийс му даде да разбере, че не възнамерява да спира, нито дори да забавя ход, и се наложи полицаят да изприпка до него.

— Добре дошъл, г-н главен инспектор, много се радвам да ви видя — Мейкпийс стисна ръката му. — Тези младежи се оказват

истинска досада, нарочно се опитват да провокират конфликт.

— Много се страхувам, че сте прав, сър. Нашата информация е, че се готви контрапротест, с цел да влезе в пряка конфронтация с вашия в центъра на града. Стотици скинари, националисти, неонацисти, всякакви червеи. Тези, които сте видели досега, са само замявка. Мирише на насилие. Големи сблъсъци.

Мина една кола с надут клаксон, отдалечаваща се от полицейските. Един татуиран задник се показва от прозореца.

— Разпръснете ги с водни струи — извика Мейкпийс. — Това е протест за мир, тук има много семейства, няма оправдание за безредици. Какво смятате да направите?

— Не е лесно, г-н Мейкпийс.

— Недейте само да кършите пръсти, трябва да направите нещо.

— Инструкциите ми са да го спра, сър.

— Отлично.

— Не мисля, че ме разбирате. Инструкциите ми са да спра всичко. Протеста на скинарите. И вашия поход.

— Сигурно се шегувате — Мейкпийс се закова на място.

Целият се зачерви, направи знак на тези зад него да продължат. Хората се разделиха на два потока покрай тях.

Полицаят настоя.

— Ако двата протеста се срещнат, това ще доведе до насилие и нарушаване на мира.

— Тогава спрете техния протест. Моят е мирен.

— За добро или лошо — понякога сам се чудя, сър — живеем в демокрация. Може да са измет, но и те са гласоподаватели и имат равни права да изразяват мнението си.

— Да си показват немитите задници през прозорците на колите, това ли значи да изразяват мнението си? За какво е техният протест?

— Имат право на политически възгледи, сър.

— Това е болна шега, г-н Хардинг. Просто ги разкарайте от улиците, за бога.

— Ако спра едното шествие, трябва да спра и другото.

Мейкпийс започваше да се изнервя от упорития софизъм на този човек. Тръгна отново и закрачи бързо в редиците на поддръжниците си, но сега се оказа придружен и от четирима униформени, които тръгнаха след началника си.

— Това си е чисто изнудване, инспекторе.

— Това е пазене на мира.

— Аз съм този, който се опитва да опази мира. Нали затова се кандидатирам за парламента.

— А като организирате шествие с такива размери, което само по себе си поставя под заплаха обществения ред? Имате анархисти, екстремисти природозащитници, които се наричат „воини на планетата“. Имате такива, които незаконно освобождават диви животни, имате антинацистка лига, имате...

— Огромното мнозинство от хората са обикновени миролюбиви семейства. Не мога да контролирам всеки, който реши да се присъедини.

— Именно.

— Справедливостта не може да е толкова сяпа. Това е нагласена работа, нали, инспекторе?

Но Хардинг нямаше желание повече да обсъжда въпроса, не и докато плуваше в море от поддръжниците на Мейкпийс. Мозъкът му превключи на криминалния кодекс.

— Сър, според секция 12 от Закона за обществения ред от 1986 г., имам основания да смятам, че тази публична проява може да причини сериозни обществени безредици, сериозни имуществени вреди или сериозно нарушаване на начина на живот в общността и поради тази причина с правото, дадено ми от този закон, ви нареждам да спрете тази обществена проява и да разпръснете участниците.

— Никакъв шанс.

Офицерът подтичваше на пръстите на добре излъсканите си обувки и вече беше доста изнервен.

— Г-н Мейкпийс, трябва да ви предупредя, че отказът да се съобразите със законно нареждане от страна на полицейски служител представлява сериозно провинение и подлежите на следствие.

— Разкарай се, глупак такъв!

* * *

Пътят от Тродос се оплиташе и се завързваше като детска панделка, правейки преминаването на конвоя бавно, накъсано и

некомфортно. Големите камиони не бяха проектирани за взимане на остри завой с висока скорост. Въздухът над асфалта вреше, изплюваше малки водовъртежи от прах, които дразнеха очите и езика. От дясната им страна старата мина за азбест ги гледаше със сивото си оцъклено око, сякаш беше паднала от далечната страна на луната, пращен пейзаж, унищожен от кирката и булдозерите. Сейнт Обин облиза пресъхналите си устни с неприязън.

От другата страна на пътя имаше малък каменен паметник, който напомняше за едни по-спокойни времена. Корито за водопой, в което тихо течеше хладната вода на един от изворите наблизо. Сейнт Обин прочете надписа: „Издигнат в чест на построяването на пътя Никозия — Тродос — VRI 1900“. Victoria Regina Imperatrix. Сто години бяха минали и британците все още оправяха бакиите на тези хора. А може би все още им се месеха. Той не обърна внимание на избелелите гръцки графити отгоре.

На следващия завой срещнаха първия сериозен проблем — телевизионен екип на Би Би Си, авангардът на това, което Сейнт Обин знаеше, че ще се окаже огромна медийна инвазия. Те махаха с ръце и искаха помощ. Стояха пред отворения преден капак на колата, който — съдейки по съскащите облаци пара — говореше за прибързан избор с наема на кола и безумно нетърпелив редактор. Сейнт Обин погледна на другата страна и ги подмина.

Пътят продължаваше да обгръща склона на планината, да се къдри, да се спуска и да изчезва зад следващия завой в боровите гори отпред. Тогава Сейнт Обин видя просеката, изсечена от човешка ръка долина в скалата, страшен белег, чиито стръмни страни и незаздравели склонове сякаш плачеха от болка със спомена за експлозивите и багерите, които са отворили тази огромна рана в склона на планината, а после некадърно са я обгорили с горещ асфалт. Сипеите се спускаха като сълзи от двете страни.

Мястото беше негостоприемно, клаустрофобично, нямаше дървета, никаква растителност не искаше да расте там, не беше място, където искаха да се мотаят. И тогава някой глупак наби спирачки.

* * *

Мейкпийс имаше ирландски корени по майчина линия, които явно излизаха на повърхността в моменти на възмущение и неправда, като блокираха преценката му и го караха отчаяно да търси физически отдушник на гнева си. Както когато пресече от другата страна на Камарата на общините. И той самият не беше сигурен докъде се простираха принципите му и откъде започваше чисто и просто келтската му страст, но така беше скроен — така или иначе какъв е смисълът от принципите, ако няма страст. Сега някакъв смешен полицаи със звездички на яката му се пречкаше и му казваше, че не прави разлика между него и нациста, който си показваше задника през прозореца. Глупости! Когато главният инспектор се приближи към него, Мейкпийс вдигна ръце, за да го избута. Или щеше да го удари?

Мария бързо го усмири, хвана го, преди някой от полицаите да го направи.

— Не им давай друга причина, освен политическа — каза му тя.

Когато Мейкпийс спря да върви, и тези след него започнаха да забавят ход, несигурни какво се случва. Те започнаха да се скупчват около Мейкпийс и полицаите. Хардинг опита с помирителна усмивка.

— Моля ви, г-н Мейкпийс, това на никого не му е по-неприятно, отколкото на мен. Искаме да го направим максимално лесно за вас, дори сме подготвили място на около километър надолу по пътя, едно спортно игрище, където нямаме нищо против да отидете с хората си. Но с тази заплаха за насилие, която тегне над общината, няма как да ви пуснем в центъра на Бирмингам.

Мейкпийс мигаше на парцали, опитвайки се да разсее мъглите на гнева и да проясни мислите си. Мария първа се осъзна.

— А утре, инспекторе? А на следващия ден? А следващата седмица в Лондон?

Хардинг сви рамене.

— Не зависи от мен, госпожо. Това е в ръцете на местната полиция. Но ако заплахата от насилие се запази...

— Значи ще позволите на група разбойници да провалят изборната ми кампания — извика Мейкпийс.

— Съжалявам.

— А какво ще направите, ако откажа?

— Г-н Мейкпийс, дадох ви законно нареждане да спрете това шествие. Ако не го направите, не ми оставяте друг избор, освен да ви

арестувам. И двамата не искаме това. Няма да ви свърши голяма работа за кампанията и ако сте в ареста.

— Позволете ми аз да преценя това.

Но и останалите преценяваха, натискаха се все по-близо, когато започваха да разбират, че присъствието на полицията около Мейкпийс не беше за негова протекция. Настроението започваше да се изостря.

— Не претендирам да разбирам от политика, сър, но имам работа да върша. Нека приключим нещата по мирен път.

— Не, мисля, че ще ги приключим по друг начин. Арестувайте ме или се махнете от пътя ми.

Мейкпийс тръгна отново, проправяйки си път през телата пред него.

— Моля ви, сър...

Хардинг тръгна след него и протегна ръка да го хване; Мейкпийс се освободи. Хардинг побърза да го настигне.

— Сър, не сте длъжен да казвате нищо. Но ако не кажете нещо, което впоследствие използвате във ваша защита, съдът може да реши...

Останалото се загуби в гневните викове на разни бивши членове на отбора по вдигане на тежести на Кипър, които започнаха да си пробиват път през тълпата. Хората се блъскаха, имаше и родители с деца на ръце, някой се прекатури, викове на объркване се разнесоха от всички страни, походът изведнъж се беше превърнал в хаос. Това ли беше целта на Хардинг? Мейкпийс да бъде арестуван наред сцени на насилие, без да се вижда нито един неонацист наоколо? Мария решително се хвърли между Мейкпийс и прииждащата маса мускули, крещейки укор с език, на който би завидял всеки гръцки моряк, и им ръкомахаше да се усмирят.

Мейкпийс имаше по един полицаи на всяка ръка, но не се дърпаше и не се съпротивляваше. Вместо това и той призоваваше към ред.

— Спокойно. Продължавайте похода — викаше на тези около себе си. — Ще се върна при вас веднага щом се оправя с тази небивалица.

Но усмивката на Хардинг беше изчезнала.

— Не, г-н Мейкпийс, не мисля, че можем да ви го позволим. Въобще не мисля така.

* * *

Просеката беше блокирана от барикада с осем автобуса, древните бедфърди и по-модерни мерцедеси, паркирани настрани на четири реда, а пред тях имаше нисък вал от камъни и борови дънери. Нямахме как да се мине напред и понеже склоновете около просеката се издигаха стръмно нагоре, нямаше как и да се заобиколи. Автобусите бяха празни, вратите отворени, перденцата се поклащаха по прашните прозорци, но в тишината ясно се усещаше заплаха, която напълни гърлото на Сейнт Обин с жлъчка.

— Обратно! — извика той, правейки кръгообразни движения с ръка над главата си.

Шофьорът направи елегантен тристепенен обратен завои и тръгна обратно към началото на просеката. Камионите изпръхтяха като изхвърлени на плажа китове, докато се опитваха да последват маневрата в тясното пространство.

Бяха минали по-малко от три минути, откакто бяха влезли в скалистата долина, но когато се върнаха към входа ѝ, него вече го нямаше. Седнали на платното като на летен пикник бяха двеста бърборещи ученички, в училищни униформи, на не повече от петнадесет. Бариера, непробиваема като скала. Ленд роувърът се хлъзна тромаво и спря сред облак прах.

Капан. Виждаше се и нещо друго. От високото се спускаха сенки. Сейнт Обин погледна към върха на просеката, който се издигаше на петнадесетина метра, където силуетите на мъже никнеха като магарешки бодили. И всеки от тях беше въоръжен.

После видя и още две тъмни фигури на фона на ясното синьо небе. Мъже, които на раменете си носеха не оръжия, а телевизионни камери.

Със сигурност, от която му се догади, Сейнт Обин знаеше, че му предстои да стане известен.

* * *

Мейкпийс, разбира се, вече беше известен, но му предстоеше да мине в категорията прословут. Веднага щом го арестуваха, той мина отстрани на пътя, за да пропусне хората, които продължаваха да вървят, и стигна до стената на църква. Там, рамкиран от статуята на мадоната и младенеца, която заемаше по-голямата част от двора, той отказа да съдейства на властта. Или поне за няколко минути. Беше забелязал, че наблизко паркира един бус на телевизията и екипът се изсипа чевръсто. Трябваше да им даде няколко секунди качествено време; нямаше какво да спечели от ареста си, ако драмата не се разрази в телевизионния праймтайм.

Мария беше до него и жестикулираше към маршируващите да продължават, докато Мейкпийс отказваше да се помръдне. Беше скръстил ръце и упорито не обръщаше внимание на командите на Хардинг, отказвайки да го извади от трудната ситуация. Но след момент всичко беше готово, бамбукът на микрофона се спусна над тях, червеното око на видеокамерата светна.

Бавно, сякаш в молитва, той стисна ръце и ги отдалечи от тялото си. Още веднъж му бе заповядано да се подчини, още веднъж той отказа и поклати глава. Продължаваше да държи ръцете си вдигнати, беше затворил очи. Те грабнаха ръката му, той се освободи. Но не бягаше. С неохота главният инспектор даде заповедта и белезниците щракнаха около китките му.

Когато очите му се отвориха, те блестяха. Мейкпийс вдигна закопчаните си ръце високо като триумфиращ воин по средата на битка, разтърси ги, за да се видят ясно.

— Оковите на един англичанин! — възкликна той.

Мария също протегна ръце. След нея още един и още един. Навсякъде наоколо имаше хора, които искаха, почти молеха да бъдат арестувани. Обърканите полицаи погледнаха към началника си за инструкции. По дяволите, нямаше намерение да превръща това в клане на невинни хора. Мейкпийс щеше да бъде достатъчен. Той подръпна нервно ръкавите си и поклати глава.

Тогава и чак тогава Мейкпийс се остави да бъде отведен.

А останалите хора продължиха похода. И всеки път, когато ги приближеше полицаи, те протягаха ръце пред тях — свещеници, майки с бебета на ръце, деца, дори хора в инвалидни колички. И всеки път полицаят се обръщаше на другата страна.

Редакторите на телевизионните новини бяха изправени пред два проблема тази вечер.

Първият беше как, за бога, да покажат политически баланс в програмата си, как да се уверят, че по време на изборната кампания ще отделят сходно ефирно време на всички страни, за да се избегнат обвиненията в пристрастие. В крайна сметка повечето си казаха майната му на Кларънс, който прегръща бабички на крайморската алея в Скегнес. В ръцете си държаха апетитната комбинация от вълнуващи събития и силни кадри — това се казваше телевизия. Избраха да заложат на това.

Вторият беше по-труден — да решат коя от двете теми трябва да бъде топ новина. Някои избраха Мейкпийс, повечето започнаха с полковник Сейнт Обин.

„Двойна доза!“, както го нарече в. „Мирър“ на следващата сутрин. Килия, клопка и купон за редакторите.

Мортима погледна Ъркарт угрижено. Той разпозна погледа й.

— Не знам, Мортима, не знам как ще свърши всичко това. Вече не го контролираме ние. Глупаците се разбудиха и нашите съдби са в ръцете и гласовете на безумната тълпа.

— Сейнт Обин. Мейкпийс. Тези репортажи помагат ли, или пречат?

— Кой може да каже? Знам само, че това са противоположни ветрове и че някои лодки ще бъдат потопени, преди халите да утихнат.

---

[1] Индустриален град на десетина километра северозападно от Бирмингам. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТА

*Никога не показвай слабост, никога.
Единствената причина да присвия коляно е, за да
ударя под кръста.*

Сержантът не беше кой знае колко впечатлен. Пакетче носни кърпички, полупразна тубичка мехлем за пришки, две химикалки — една обикновена и една писалка „Паркър“, гребенче, часовник, кламер, мобилен телефон и три плика, съдържащи писма на подкрепа, които няколко човека му връчиха по време на похода тази сутрин. Само това можа да извади от джобовете на Мейкпийс като лични вещи. Нямаше пари в брой, нямаше кредитни карти, нямаше други видими средства за препитание.

— Мога да ви арестувам и за скитничество — подхвърли сержантът.

— Тръгнал бях на политически поход, не на пазар — отвърна сухо Мейкпийс.

Сержантът привърши попълването на списъка с личните данни, зачуди се, като стигна до местоработата.

— Тъй като парламентът е разпуснат, технически вече не се водят народен представител — обясни Мейкпийс. — Значи съм безработен.

Сержантът подсмръкна, захапа края на химикалката и написа „изборен кандидат“. После започна да рецитира по кодекс.

— Обвинен сте в провиненията, описани по-долу. Не сте длъжен да казвате нищо, освен ако не желаете...

— Повярвайте ми, сержант, желая. Нямам никакво намерение да си мълча.

— Кое то във вашия случай е проблем. Доколкото разбирам, г-н Мейкпийс, заявили сте намерението си веднага щом бъдете освободен, да продължите с този ваш поход, който е самата причина да бъдете арестуван.

— Точно така.

— Не можем да правим така, нали, сър?

— Пак ли ще ме арестувате?

— Не. Поне не веднага. Не е нужно. Тъй като вие отказвате да приемете всякакъв вид условия за гаранция, аз предлагам да не бъдете пускан.

— Така трябва да постъпите.

— Мога да ви задържа двадесет и четири часа, сър. Така е по закон. Сигурно вие сте го гласували. Това ще ви даде малко време да помислите, да поохладите страстите. След това ще ви изправим пред следващото заседание на магистратите... — той погледна часовника на стената, който показваше един през нощта в понеделник — което ще бъде във вторник.

— По това време трябва да съм в Бранбъри, на половината път до Лондон.

— Няма да стане този вторник, така ми се струва.

— Направо ме карайте на гилотината.

— Недейте така, сър. Ще видите, че е много приятно, сигурен съм. Макар че в момента нямаме завивки.

— И правда.

— Това го решават магистратите.

— И, слава богу, народът.

* * *

Сребърният диск на луната хвърляше бледа монохромна светлина по просеката, придружена от разпръснати лампи, които, изглежда, се захранваха от автомобилни акумулатори, и тук-там осеяна със заслепяващия блясък на светлините на телевизионните камери. В единия край на пътя, където седяха децата, беше запалена редица от свещи, което придаваше на целия кордон почти празнично усещане. На всеки двадесет минути четиридесетина от ученичките ставаха и на тяхно място идваше нов контингент; изсипваха се нови автобуси и човешката стена се възобновяваше на смени. Но кой ги взеше все още не беше ясно.

Нямаше изстрели, но намерението на тези, които стояха на пост на върха на скалите, беше ясно. Всеки път, когато някой от хората на Сейнт Обин се приближаваше на по-малко от двадесет метра от барикадите с автобусите, срещу него се насочваха пушки и се освобождаваха предпазители. Дори да не бяха с президента и дъщеря му, съпротивата щеше да бъде безсмислена. Нямаха прикритие, нямаха път обратно, освен да минат през децата, и затова стояха и се оглеждаха като патици.

Когато слънцето изтече от небето и мастиленият чадър на нощта ги покри, те откриха колко недостатъчен е кислородът в планинския въздух и колко студено става, когато само звездната светлина ти е завивка. Провизиите бяха мижави; никой не беше планирал подобен престой. А отвъд кордона усещаха мириса на печено агне с чесън и розмарин. Мъчение за гладния език.

После трима мъже се появиха зад редицата свещи и се приближиха напред. Единият държеше стара бензинова лампа, а другият голяма пластмасова бутилка вода.

— Добър вечер, англичанино — мъжът с лампата поздрави Сейтн Обин, когато той отиде да ги пресрещне.

Кипърецът, сбръчкан мъж на шестдесетина години, имаше огромен мустак, който се навиваше като рога на овен и напълно закриваше устата му. Той вдигна ръка, за да покаже, че не носи оръжие.

— Надявам се да ви е неудобно.

— Каква е причината за всичко това? — поиска да знае полковникът. — Нали знаете, че до няколко часа могат да пристигнат хиляда британски войници?

— А вие и всеки един от вашия конвой можете да бъдете мъртви до няколко минути. Но нека не си говорим в хипотези, англичанино.

— Какво искате?

— Да се предадете.

— Шегувате се.

— Напълно сериозен съм. Искаме да ви покажем на вас, британците, че не сте добре дошли на този остров. Не и като военни окупатори, които се месят в нашите работи. И като ви държим тук, докато се предадете, искаме да покажем на света, че вашата игра тук приключи.

— Това няма как да стане.

— Не мисля, че можеш да го предотвратиш.

— Моят командир в Епископи вече организира освобождаването ни.

— Точно обратното. Вече говорихме с вашия маршал Рей и му казахме, че ако само си мръдне пръста, ще бъде отговорен за огромни човешки загуби, най-вече британски.

— Вече сте се свързали с него?

— Разбира се. Стори ни се честно да го уведомим, тъй като предположихме, че вашата комуникация няма как да е адекватна.

Прав беше, мамка му. Заседнали в тази просека по средата на планините Тродос и след като бяха изпратили всички свързочници и техниката обратно в Епископи, те все едно викаха през улук към луната. Сейнт Обин се беше надявал да пратят отряд да ги търси, като не се появят в Никозия.

— И...? — попита несигурно той.

— Явно се съветват с Лондон. Страхувам се, че ви предстои много неспокойна нощ.

— Нямаме храна. Имаме съвсем малко вода — обясни Сейнт Обин, гледайки към бутилката.

— Всеки, който иска храна или вода, е добре дошъл като наш гост. Но трябва да дойде невъоръжен и няма да му бъде позволено да се върне.

Мъжът, който държеше бутилката, я остави от другата страна на редицата свещи, примамваща и недостъпна.

— Опасявам се, че при тези условия, ще трябва да откажем кипърското ви гостоприемство — отговори сухо Сейнт Обин.

— Засега сигурно. Ще видим после — той вдигна поглед нагоре към звездния килим, който висеше в ясното небе, където скоро щеше да се появи огънят на слънцето. — Ще видим.

Кипърците се обърнаха и тръгнаха обратно зад линията от свещи.

— А кои сте вие? — поиска да знае Сейнт Обин.

— Просто обикновени кипърци. Аз съм от село Спилия.

— От хората на епископа?

Възрастният мъж се обърна и се усмихна криво, един златен зъб блесна на светлината на лампата.

— Нищо не разбираш, нали, англичанино? От вчера почти всеки на този остров е от хората на епископа.
После изчезна в сенките.

* * *

— Трудно ли откри момчетата, Джим?
— Никак, сър — докладва командирът на ескадрилата.
Беше станал призори, за да изпълни сам разузнавателната мисия.
— Те са на главния път за Никозия, малко под село Спилия.
Той посочи локацията на голямата карта в кабинета на маршала.
— Запушени са в барикада от автобуси и... — той се покашля извинително — това, което изглежда, че са група ученички.
— Шегуваш се — ахна Рей.
— Ученичките танцуваха, или поне така ми се стори, сър.
— Какво е това, някакъв карнавал?
— Има и такива елементи, сър. Дълги колони от коли и автобуси приближават към мястото от всички посоки. Изглежда, че се е превърнало в нещо като туристическа атракция. Каквото и да значи това, няма как да изпратим конвой, без да влезем в задръстването.
— Хеликоптери?
— Ще летим само на метри над просеката и ще сме абсолютно уязвими, като пеперуди. Няма да има нужда дори да стрелят по нас, а само да хвърлят някой камък.
Гласът на маршала потъна.
— Тогава какъв е вариантът, Джим?
— Проклет да съм, ако знам, сър.
Рей се отпусна в стола си до телефона, който знаеше, че скоро ще започне да звъни.
— Ще ти кажа нещо, приятелю. Това няма да им хареса в Лондон. Никак няма да им хареса.
— Така му се пада.

* * *

Сутрешната пресконференция приличаше на касапница. Ъркарт излезе на трибуната в щаба на партията под винилов лозунг „Растем заедно“. Носеше със себе си внимателно изготвено прессъобщение и внимателно подготвен министър на земеделието, който трябваше да хвали бъднините на британските фермери. Медиите не ги дочакаха да стигнат и до половината.

Бяха репетирали отговора на въпроси, свързани с Мейкпийс и с военните в Кипър. „Без коментар.“ Едното беше в компетенцията на съдебната власт, а другото въпрос на национална сигурност. „Ще изчакате и ще видите“, само беше казал председателят на партията във въведението си. Но медиите, разбира се, нямаха намерение да чакат. Те атакуваха на вълни.

— Истина ли е, че нашите военни са спрени от няколко ученички?

— Изобщо не е толкова просто...

— Можете ли да потвърдите, че военните са били против това конвойт да тръгва за Никозия?

— Това са конфиденциални разговори и трябва да си останат такива...

— Наистина ли е застрашен човешки живот, или става дума просто за непослушни ученици от „Сейнт Триниънс“^[1]?

— Въпросът е сериозен...

— Ще пратите ли спецчастите?

— По-добре им пратете Майкъл Джексън — обади се друг журналист.

— Дами и господа, нямам какво повече да кажа по темата.

Светлините на телевизионните прожектори грееха прекалено силно тази сутрин. Той усети капчици пот по скалпа си, а един министър-председател не бива да се поти, нито да показва напрежение или нервност под каквато и да било форма. Жестокото око на телевизията позволява само малко развеселен блясък, но на него изобщо не му беше весело.

— А какво ще кажете за Мейкпийс, г-н министър-председател? Имало ли е контакт между „Даунинг стрийт“ и бирмингамската полиция относно ареста му?

Клер го наблюдаваше отстрани, изучаваше го внимателно, а отвътре я присвиваше нещо. Средства, цели, истина, принципи,

прагматизъм. Политика. Бурени, задущаващи розата. Тя знаеше, че на него му се налага да лъже, да баламосва, може би и тя би постъпила така на негово място — само че тя не би се поставила на негово място, нали? Беше се оказала твърде доверчива, наивна. Имаше още много да учи, дори за самата себе си. И имаше още много да свърши.

Въпросът увисна във въздуха. Ъркарт само погледна строго часовника си.

— Ще ми простите, дами и господа, но се оказа неочаквано натоварен ден.

* * *

Тя щеше да извърви разстоянието за днешния ден, дори да го направи сама. Двадесет и пет километра до Стратфорд на Ейвън от тази полегата нива до Бентли Хийт, на юг от Бирмингам, където се пресичат пътищата М40 и М42. Искаше да покаже на Том, че не е сам.

Пристигна рано след бъркотията от предишната вечер, седна върху росната трева и зачака. Минутите тежаха в сутрешния въздух и мачкаха духа ѝ. Може би нямаше много смисъл в този жест, но жестовите са затова. Понякога само това може да се направи.

И други бяха на същото мнение.

Като пролетно кокиче движението на Мейкпийс растеше, все още не се беше превърнало в цвете, но непокорно надигаше глава да пробие снега. Те дойдоха, семейства, приятели, някои с автобус, други с влак или пеша, някои със сериозни физиономии, други с песни, понесли плакати и бебета на ръце, капка по капка, докато се превърнаха в прииждаща река срещу неправдата. И тогава, с техния непогрешим инстинкт за тълпата, се появиха и първите мобилни щандове за кебап. Най-после тя се усмихна.

Не можеше да си представи по-могъщ символ на успеха, на пролетта. Кукувиците от пресата сигурно също бяха наблизо.

До девет часа бяха станали почти пет хиляди. Не беше зле за понеделник сутрин.

Мария беше израснала с движението, беше изградила самочувствие, преценка и независимост. Никога не беше се изправяла пред нещо по-внушително от тридесетина дечица в клас, но армиите

маршируват в ритъма на барабан и някой трябваше да заеме тази функция в отсъствието на Том. Те гледаха към нея.

Тя се покатери на покрива на един миниван „Рено“ и се обърна към тях. Бавно звуците наоколо утихнаха и всички очи се насочиха към нея. Тя нямаше думи за това, което се случваше в сърцето ѝ, но някак усещаше, че всички я разбират и го споделят.

Ветрецът погали лицето ѝ, отметна тъмната ѝ коса и зачерви бузите ѝ с цвета на бунта. После тя бавно, сякаш с мъка, вдигна стиснатите си ръце над главата. Както беше направил Мейкпийс предишния ден с оковите. Пет хиляди чифта ръце се вдигнаха към небето, стиснали непокорно юмруци, и много гласове запяха в хор.

От полицейския ван, паркиран в храстите наблизо, течеше забързан доклад нагоре по веригата на командването, от инспектора на място чак до началника на полицията. Протестиращите тръгнаха по пътя си, преди да е дошло решението отгоре. Нямаше кой знае каква вероятност протестът да предизвика сблъсък с опозиционни сили, поне през следващите няколко часа; скинарите нямаше още да са станали от леглата. Така или иначе походът излизаше от териториите на Бирмингам и юрисдикцията на местната полиция; така че прав им път, скоро щяха да бъдат проблем на Уорикшър и тамошното управление.

А и какво можеха да направят полицаите — да арестуват пет хиляди човека?

— Помахайте им за сбогом, инспекторе.

* * *

В розовата светлина от зората просеката блестеше като челюст на вълк, която чакаше да щракне върху плячката си. Но това не продължи дълго. До средата на сутринта влагата се беше изпарила и скалите, които бяха като възглавници от лава, отразяваха горещината напред-назад в жестока игра на слънчев пинг-понг. Температурата на шосето минаваше 32 градуса и продължаваше да се покачва.

Николау не може да спи. Напрежението от последните няколко дни си казваше думата върху едно тяло, което дори на младини не беше кой знае колко здраво, а резервите от характер и устойчивост,

които беше изчерпал по време на пленничеството им в резиденцията, се бяха оказали невъзможни за възстановяване. Хладният планински въздух се беше просмукал в костите му и той не беше в настроение за закуска, дори да имаше такава. Очите му плуваха, започваше да се усеща трескав.

Но не беше загубил гордостта си.

Опитваха се да му създадат максималния комфорт, който обстоятелствата позволяваха, в каросерията на един от камионите. Той не промълви и едно оплакване, пред дъщеря си поддържаше смела усмивка, но тя не можеше да бъде заблудена и отказваше да прикрива загрижеността си. А до средата на следобед температурите дори на сянка минаваха 38 градуса.

Сейнт Обин правеше обиколки на всеки час на обсадения конвой, опитвайки се да поддържа духа, обясняваше на всички, че ако кипърците са искали да навредят на някого, са щели досега да го направят.

— Кипърците са хубави хора, сър — потвърди един ефрейтор, бършейки зачервеното си лице с парцал. — Интересно обаче, като бях малък, имахме много бръмбари в нашата ферма. Никой не ми се караше, като ги мачках, но като почнех да ги горя с лупа, моят старец сваляше колана. Мисля, че сега започвам да го разбирам.

Сейнт Обин отмина бързо, не искаше да се оплита в такава чудата логика. Следващият камион беше този на Николау.

— Донеси ми малко вода, Елпида — помоли баща ѝ, когато Сейнт Обин се появи.

Когато тя отиде, той се обърна към войника:

— Полковник, ужасно съжалявам, че трябва да го кажа, но не съм сигурен, че ще мога да издържа още много.

Сейнт Обин коленичи до него.

— Г-н президент — прошепна той, — водата, която дъщеря ви отиде да донесе, сигурно е последната ни. Не съм сигурен колко още ще издържим всички.

* * *

Можеха да поддържат радиовръзка, макар и прекъсваща, с останалия свят, чрез хеликоптерите, които прелитаха на равни интервали над просеката. Така успяха да информират базата, че провизиите им са изчерпани, и да научат, че за момента никой не знае как — или кога — ще бъдат освободени.

По здрач се появи един „Уесекс“ на хоризонта, летеше бързо и ниско, едва ли на повече от 60 метра, вратата на задната кабина беше отворена. Когато прелетя над тях, два бидона изхвъркнаха оттам, разпериха копринени криле и започнаха да се спускат бавно надолу, осветени в червено от светлината на топящото се слънце. Разпръснати възгласи се разнесоха от пресъхнали гърла, докато войниците гледаха бидоните с вода да летят към тях, а хеликоптерът започна да обръща за нова доставка.

Бидоните бяха на тридесетина метра над земята, когато се чува два пушечни изстрела от ръба на скалите. Парашутите се пръснаха в облак от парцалена перушина, а припасите започнаха да падат стремглаво към земята. При сблъсък се пръснаха на парчета, единият от тях почти отнесе един стреснат войник със себе си в отвъдното.

С наведен нос хеликоптерът изостави мисията си и изчезна във вечерното небе.

* * *

Мортима се събуди от трясъка на лятна гръмотевица. Беше три през нощта, въздухът беше влажен и тежък, зад завесата нощта се разкъсваше от белите светкавици на бурята. Той беше на прозореца; не беше спал.

Тя отиде при него, ръката ѝ се оплете в неговата — като звена на една верига.

— Нещо те тревожи, Франсис.

— Боговете са разтревожени тази нощ. Чувствам... — той сви рамене, не можеше да довърши.

— Франсис, сега не е моментът за тайни между нас.

Той пое дълбоко дъх и започна отново:

— Чувствам се сякаш те водят война над мен, боговете там горе. Карат се кой от тях да се отърве от Франсис Ъркарт.

— Кой ще седи до него в триумфа му — поправи го тя.

Той не оспори, нито беше убеден. В ярките проблясъци през прозореца тя виждаше само сенките над очите му, които ги караха да изглеждат като кухите орбити на череп. Гръмотевица прозвънтя като оковите на подземния свят. Атмосферата я плашеше.

— Какво има? — настоя тя. — Не ме изолирай.

Очите му проблеснаха и се върнаха към живота, той наведе глава извинително.

— Всичко сме си казвали, Мортима. Винаги. Всичко сме споделяли. И триумфите, и раните. Но сега ме е страх.

— Като споделиш страха, го делиш на две.

— Не съм искал да те натоварвам.

— А аз толкова ли съм слаба и празноглава, че да има нужда да ме пазиш?

— На мен ми се иска да те пазя — скара ѝ се нежно той. — Защото те ценя повече от всичко. А страховете ми изглеждат толкова инфантилни и суеверни. И все пак толкова реални.

Тя стисна ръката му по-силно. Въздухът беше задушлив, бурята щеше да се разрази всеки момент.

— Разказвал съм ти за Кипър. За жертвите преди много години — продължи той. — Случи се на по-малко от пет километра от мястото, където сега държат конвоя, близо до село Спилия. И беше маркирано от един символ, един знак. Горящо дърво. Като фенер, който проблясваше в сънищата ми през всичките тези години оттогава.

— Понякога не е много здравословно да живеем в сънищата си.

— Пак видях дървото. Онзи ден, до резиденцията. Пак гореше.

— Като символ на бъдещ триумф — предположи тя.

— Може би като символ на един живот, който е описал пълен кръг.

— Значи завършеност. Цялост. Това символизира сила.

— Живот, който е описал пълен кръг, Мортима, не може да се завърти още веднъж.

Смъртта. Срещу това тя нямаше аргумент. Но думите бяха помогнали, той изглеждаше вече по-спокоен, товарът беше поделен, вътрешните му съмнения бяха извадени наяве и бяха обсъдени. По-добре да ги вижда. На километър от тях тризъбецът на светкавица

удари кулата на „Бритиш Телеком“ и последна продължителна гръмотевица разтресе покривите.

— Какво ще правиш, Франсис?

— Каквото винаги съм правил, единственото нещо, което знам. Ще се боря. И ще се надявам моят бог да победи.

Той се обърна да я прегърне и дъждът дойде. Битката на боговете беше приключила. Бяха готови да се отърват от него.

* * *

Наближаваше два през нощта, когато Мария чу потропване по хотелската си врата. Не беше успяла да заспи, все още възбудена от днешния успех и измъчвана от тревоги какво щеше да се случи с Том на следващата сутрин. Потропването се повтори, този път настоятелно. Тя отметна завивките и вече беше по средата на стаята, когато се поколеба. Кой можеше да е? Какво можеше да е толкова спешно и защо, по дяволите, не бяха се обадили по телефона? А и беше облечена само с една от ризите на Том.

— Кой е? — попита предпазливо тя.

От коридора отговори женски глас; не звучеше заплашително. Мария отвори вратата, но остави веригата.

— Имам съобщение за Том — обяви жената, прибирайки свободния кичур, който се появи в пролуката на вратата.

Том. Паролата за новия живот на Мария. Тя решително махна веригата и бавно отвори вратата. Беше Клер. Мария не я разпозна напълно, но Клер вече беше разпознала ризата — значи беше вярно, бяха любовници. Краката бяха страхотни, дълги и стегнати. Том винаги си е падал по хубави крака.

— Мисля, че е по-добре да вляза. И на двете ще ни е малко неудобно в коридора.

Ризата, краката и привлекателното лице с дългата, тъмна, разрошена коса ѝ направиха път да мине.

— Здравейте, аз съм Клер Карлсен — каза тя и протегна ръка. — Парламентарен секретар на Франсис Ъркарт.

Мария веднага отстъпи крачка назад и съненото ѝ изражение се замени от остра неприязън.

— Махай се. Нямам какво да ти кажа.

— Но аз имам нещо да ти кажа — Клер не помръдна. — Нещо за Том.

— Франсис Ъркарт не би си мръднал пръста, за да помогне на Том.

— Напълно си права. Но аз бих.

— Ти? — тя не се опита да скрие лошото си предчувствие. —
Защо?

Как можеше да обясни, и то точно на Мария?

— Може би защото помагайки му, се надявам да помогна и на себе си.

Мария погледна изпитателно другата жена. Светлите ѝ черти бяха толкова различни от нейните. Правената в салон прическа, италианската маркова чантичка, премереният, дискретно скъп стил. Всичко, което Мария не беше. Тя имаше много причини да не вярва на тази жена, но ги имаше и зачервените очи, които подсказваха, че Клер не беше спала — не и откакто беше чула за ареста на Том и разбрала защо Кордър се беше обадил да се увери, че шофьорът няма да пострада. Кордър знаеше предварително, че ще има проблеми. Проблеми, които той беше организиран. А Кордър имаше само един господар.

— Не съм сигурна, че искам да помагам на някой, свързан с Франсис Ъркарт — каза твърдо Мария.

— Всички сме свързани с Франсис Ъркарт, независимо дали ни харесва или не. Том най-вече.

Мария стоеше в средата на стаята, скръстила ръце върху ризата, агресията ѝ отстъпваше на загрижеността за Том — и може би женската интуиция за тази жена.

— Ти би предала Ъркарт?

— Предпочитам да го приемам като да бъда вярна на себе си. Не мисля, че бях през последните няколко седмици. Искам да наваксам.

— Как?

— Като предупредя Том. Арестът му не беше случаен. Зад него стои политиката. Политиката на „Даунинг стрийт“.

— Къде са ти доказателствата?

— Нямам такива. Това е по-скоро подозрение.

— Не е кой знае какво.

— Но беше достатъчно, за да поема значителен риск, като дойдох тук през нощта.

— Риск?

— Ако Франсис разбере, няма да има много смисъл да се връщам.

— Това може да е уловка, поредният трик за отвличане на вниманието.

— Моля те. Остави Том да прецени дали е така. Кажи му, че аз смятам, че Ъркарт стои зад всичко това.

Мария не отговори.

— И още нещо — продължи Клер. — Ъркарт знае, че сте любовници. Със сигурност ще го използва срещу вас, ако се наложи.

— Не се опитвай да ме заплашваш — сега вече се появи гневът.

— Опитвам се да ви предпазя.

— Той нищо не може да докаже!

— Моят съвет е да стоиш извън леглото му, докато минат изборите. И да не се разкарваш наляво-надясно с ризите му.

Мария отвори уста, погледна „пижамата“ си, после пак Клер, интуицията ѝ изведнъж се събуди.

— Той каза, че е бил близък с някой, който го е наранил. Някой в политиката. Много различна от мен.

Тя огледа изморените очи, опитвайки да намери жената зад тях.

— Някой, който би познавал ризите му.

— Някой, който все още много държи на него.

— Имаме много повече общи неща, отколкото предполагах — потвърди мрачно Мария. — Той все още мисли за теб.

— И аз все още мисля за него, както виждаш.

— Но повече за себе си — тонът на Мария носеше обвинение.

— Може би. И най-вече за семейството си.

Клер не беше дошла с намерението да се разкрива толкова и да споделя тайни и сега не знаеше дали това помага.

— Какво смяташ да направиш сега? — попита Клер.

— Ти какво смяташ да правиш сега?

— Не съм сигурна.

— Странното е — отвърна Мария, показвайки ѝ вратата, — че и аз не съм.

[1] Популярна британска комедийна поредица, действието на която се развива в гимназия. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА

*Никога не се доверявай на гръцките мъже.
Гръцките жени не им се доверяват, а те ги
познават най-добре.*

Снимка на посивял кипърски старец заемаше по-голямата част от първа страница на в. „Индипендънт“. Той беше седнал на кривокрак стол, нахлупил стара военна барета, а на фона на ореховото му лице грееше широка усмивка с липсващ преден зъб. На едното му коляно беше подпрян очукан мускет отпреди 1914 г., а на другото беше седнала стройна шестнадесетгодишна ученичка. Такава армия беше посрамила британците и ги държеше за откуп според „Индипендънт“.

В. „Сън“ не беше толкова тактичен: „F. U., КАЗВА КИПЪР“, гласеше заглавието. В статията по-долу се описваше в детайли карнавалната атмосфера сред гръците; за нарастващия страх и страданията на британците се споменаваха съвсем бегло. Посланието на медиите беше единодушно: Франсис Ъркарт — от победа в подигравка. Два дни бяха много време за Флийт стрийт^[1].

— И какво е военното решение, маршал Рей?

Мирис на препарат за дървени мебели се носеше из залата на правителството; трябваше поне война, за да се наруши графикът на почистване в Уайтхол. През сателитната връзка до КОБРА дойде извинително покашляне.

— Трудно е да се каже, г-н министър-председател.

— Трудно? — извика Ъркарт. — Казвайте ми, че не можете да се оправите с това?

През масата лицето на Янгблъд започна да се зачервява. Вън от техния поглед, климатът се променяше и в Кипър. Маршалът беше възпитан в пансиона „Хароу“ и беше развил характера си по бруталните правила на крокета; не беше свикнал да му настъпват опашката. Рей издуха носа си с непукизъм, който през тонколоните

прозвуча като пръхтене на бик, който започва да разбира, че плащът на матадора е само измама.

— Трудно е, сър, защото сигурно ще си спомните, че това е една експедиция, за която аз бях против от самото начало.

— Ученички!

— Именно. И аз не мога да си представя военно решение, което да не застрашава живота на тези ученички или на моите хора, или и двете.

— И ми казвате, че не можете да намерите решение?

— Не и военно решение. Политическо решение може би.

— Предлагате да преговарям с група пирати?

— Те не са точно това, г-н министър-председател. И това е част от проблема. Няма ясен лидер, няма с кого да се преговаря. Просто са обикновени хора от Кипър, които са се обединили в обща цел. Да ни разкарат оттук.

— Ами президентът Николау?

— Явно искат да разкарат и него. Точно сега политиците не са много на почит в тази част на света. Сър.

Ъркарт не обърна внимание на това, което със сигурност разпознаваше като ирония. Той имаше нужда от Рей.

— Аз направих толкова много, за да докарам мир в този остров. Ако изхвърлят Николау, изхвърлят и мирния договор заедно с него.

— Те никога не са имали мир, от хиляда години. Те са от този тип хора, които ползват пръчки динамит дори когато ходят за риба. Ще минат и без мирен договор.

— Тогава, щом искат битка, маршал Рей, аз предлагам да им я дадем.

* * *

— Признава ли се за виновен обвиняемият или не?

Валма от прах и тишина висяха по дървената ламперия на съдебната зала, която беше препълнена. Отвън се бяха събрали хиляди други. Походът нямаше да продължи в този ден, бяха нужни тук. Слънчевата светлина падаше от високите прозорци, обгръщайки повдигнатата платформа отпред с огнен ореол, все едно „Канал 4“

снимаха осъвременена адаптация на Жана д'Арк. Има ли какво да каже обвиняемият, преди да бъде изгорен на кладата?

— Невинен!

И други освен Франсис Ъркарт изглеждаха готови за битка.

* * *

— Ако не можете да стигнете до конвоя, маршал Рей, тогава докарайте конвоя при вас. Минете през блокадата, смажете ги. Покажете им, че знаем, че блъфират.

Под езика на Ъркарт сякаш имаше горещи въглени.

— Готов сте да рискувате толкова човешки животи, защото имате усещането, че блъфират.

— Бомбардирайте скалите. Накарайте ги да не смеят да вдигнат глава. Ако трябва, ги взривете — той плюеше въглени един след друг.

— По последна информация на скалите има и шест телевизионни екипа, г-н министър-председател.

— Ще се изненадате колко бързо могат да бягат журналистите.

— Ами ученичките?

— Сълзотворен газ. Разпръснете ги — Ъркарт ръкомахаше сякаш вече сам вършеше тази работа.

— Децата не могат да надбягат тежките камиони.

— Противоречите ли ми, маршал Рей?

— Съобщавам факт.

— Достатъчно с възраженията. Да изберем простия път.

— Простоватият път.

Задъханият им разговор изведнъж спря пресечен.

— Правилно ли чух, маршал Рей?

— Това не е игра, г-н министър-председател. Става дума за човешки живот.

— Става дума за бъдещето на една цяла държава.

— Простете ми, г-н министър-председател, ако на мен ми е трудно да поставя еквивалент между моите лични интереси и тези на нацията.

— Дали засичам дори от толкова голямо разстояние мирис на неподчинение?

— Може и така да се каже.

— Рей, давам ви директна заповед. Извадете този конвой оттам.

Имаше кратка пауза, сякаш дигитализираната сателитна система се запъваше да декодира думите. Но когато думите дойдоха, те проехтяха в залата на кабинета със страхотна яснота.

— Не, сър.

* * *

— Колко други хора бяха арестувани за участието си в мирния поход в неделя, главен инспектор Хардинг?

— Николко, сър.

— А защо аз бях арестуван?

— Защото смятахме, че вие сте организаторът на похода, г-н Мейкпийс.

— Прав сте били, инспекторе. Аз бях. Обвиняемият признава това. Аз бях, съм и ще бъда организаторът на този поход.

От аудиторията една пълна леличка с яркочервени бузи и висок кок на косата щеше да започне да аплодира, но Мария хвана ръката ѝ и направи знак за тишина. Председателят на журито си записа нещо.

— А другият протест, инспекторе, скинарите. Парадът на пъпките, заради който имахте толкова притеснения за публичния ред. Колко от тях бяха арестувани?

Въпреки че полицаят знаеше отговора, той погледна тефтерчето си. Това му придаваше авторитет и му даваше време за мислене.

— Петнадесет, сър.

Председателят си записа пак. Явно това беше сериозно нарушение на обществения ред.

— За какви провинения, инспекторе?

— Провинения, сър?

— Да. Обикновено не арестувате ли някого под претекста, че е извършил някакво провинение?

Сред аудиторията се разнесе смях и председателят се намръщи, докато смехът спря. Хардинг отново погледна тефтера си.

— Най-различни: пиянство, нарушаване на реда, четирима за притежание на наркотици и един за неприлично поведение.

— Явно е била доста проблемна група. Нищо чудно, че сте били разтревожени.

Полицаят не отговори; Мейкпийс беше твърде любезен и на него това никак не му харесваше.

— Разбирам, че полуфиналът на футболната купа се е играл наскоро в Бирмингам. Можете ли да си спомните колко човека са били арестувани тогава?

— Не и по памет, не, сър.

— Аз ще ви кажа — Мейкпийс погледна изрезка от новинарска статия. — Осемдесет и трима. В този ден на смяна е имало няколкостотин полицаи, защото сте знаели, че може да има проблеми.

— Винаги има на важните мачове.

— Тогава защо не отменихте мача? Защо не им наредихте да прекратят? Както с моя поход.

— Не е същото, нали?

— Не, инспекторе. Изобщо не е същото. Нито концертът миналия уикенд в Националния изложбен център. Там сте арестували над сто човека. Значи нарушаването на реда, възникнало от тези, които се опитваха да спрат моя поход, всъщност е слаба работа. Слаба бира, както бихте казали тук.

Хардинг не каза нищо.

— Е, аз мога да го кажа. Но вие сигурно няма как да коментирате.

Дори съдията пусна една малка усмивка.

— Тогава нека се върна на въпросите, които можете да коментирате, инспекторе. Всъщност въпроси, които трябва да коментирате. Тези скинари, неонацисти, хулигани, както искате ги наречете, са били арестувани за алкохол, наркотици, неприлично поведение, нали така казвате?

Хардинг кимна.

— А не за провинения по закона за обществения ред?

— Не разбирам къде е връзката...

— Връзката, инспекторе, е много проста. Можете ли да потвърдите, че аз съм единственият арестуван заради протеста? Всички други са били арестувани за провинения, които изискват вашата намеса, независимо дали има протест, дали сме се събрали да плетем шалове, или да правим челни стойки?

Хардинг беше на път да кимне потвърдително, но главата отказваше да се помръдне.

— Хайде, инспекторе. Няма да го изстисквам от вас като паста за зъби? Вярно ли е, или не е вярно, че от няколко хиляди присъстващи в неделя аз бях единственият, когото арестувахте заради похода?

— Технически е вярно, сър.

— Отлично. Значи потвърдихме, че походът ми е бил напълно мирен, че дори действията на скинарите не са били нещо необичайно за бирмингамската полиция и че аз бях единственият, когото решихте да... — той спря за малко драматичен акцент — арестувате като заплаха за обществения ред.

Той се усмихна на Хардинг, за да му покаже, че няма лоши чувства.

— Чий обществен ред, инспекторе?

— Моля?

— Чий обществен ред? Някой очевидно е преценил, че моите действия, ако продължат, представляват заплаха. Но това е било преценка, а не факт. Това ваша преценка ли беше? По собствена инициатива ли ме арестувахте?

— Разбира се, че не, сър. Чак след внимателно обсъждане...

— Обсъждане с кого? Кой беше? Кой ви даде заповед?

Хардинг знаеше, че може да дойде този въпрос, трябваше да покажат, че действията на полицията не са били прибързани, а обмислени и минали по веригата, както трябва. Но въпреки това кокалчетата на пръстите му бяха започнали да побеляват, стиснали ръбовете на свидетелската катедра.

— Действах по заповед на началника на полицията.

— Чудя се той откъде е получил заповедите си?

— Какво имате предвид?

Мейкпийс погледна към аудиторията, за да срещне погледа на Мария. Той се усмихна. Тя кимна, разбирайки както винаги. Щеше да използва информацията на Клер; какво можеше да загуби?

— Можете ли да ми кажете дали в някакъв момент преди ареста офисът на началника е бил в контакт с „Даунинг стрийт“?

— Не разбирам въпроса.

— Въпросът не е сложен, инспекторе. Явно имате много, много малка законова база, на която да ме арестувате. Следователно, е по-

вероятно да става дума за политическа инициатива. Някой налагаше ли политически натиск?

— Това е чиста спекулация.

— Както и вашето мнение, че моят поход ще доведе до проблеми с реда. Чиста спекулация.

— Но мнение, което ми дава правото по закон да ви дам нареждания, а на вас задължението да спазите тези нареждания.

— Това нямаше да мине в Нюрнберг, нали, инспекторе? — пошегува се Мейкпийс. — Хайде, имаше ли политически натиск?

— Разбира се, че не.

— Можете да потвърдите, че не е имало предварителен контакт между офиса на началника на полицията и който и да било политически офис?

— Аз... не знам — Хардинг искрено протестираше и започваше да се шашардисва.

Този кръстосан огън между министър-председателя, неговия началник и бившия министър на външните работи му идваше твърде много за неговите двадесет и три години опит. Преждевременното пенсиониране го зовеше.

— Значи не можете да го потвърдите.

— Не, разбира се, че не мога. Аз не съм бил...

— Нека бъда напълно ясен. В позиция ли сте да отречете възможността за някакъв вид политически натиск, оказан върху полицията за моя арест?

Хардинг погледна отчаяно към съдиите. Тримата магистрати го гледаха пасивно с приготвени химикалки.

— Как да отговоря на това?

— Едно простичко „да“ или „не“ ще свърши работа. Можете ли да го отречете?

— Не.

— Благодаря ви, главен инспектор Хардинг. Не мисля, че има нужда да отнемам повече от времето ви.

* * *

КОБРА беше сформирана, за да разрешава военни конфликти, а не да ги създава. Днес не ѝ се удаваше.

— Янгблъд, искам Рей да бъде заменен в рамките на един час.

— Ще ми бъде трудно, г-н министър-председател.

— Дявол да го вземе! Възраженията ли заеха мястото на гръбнака в британската армия? Какво толкова сложно има да се смени един офицер с друг?

— В това няма нищо сложно, г-н министър-председател. Просто аз няма да го направя.

— Отказвате ми?

— Точно така.

Министър-председателят използва една къса, неприлична дума.

— Осъзнавам, че за този ми отказ ще поискате главата ми — продължи Янгблъд, — но нека ви уверя, че речта ми от ешафода ще бъде наистина запомняща се. И конкретна. Ще обясня например как на всяка стъпка игнорирахте и отхвърляхте съветите на компетентните военни и как сам си навлякохте това бедствие. Ще посоча как естеството и моментът на военните ни действия в Кипър са изкривени, за да съвпадат с нещо, което аз приемам, че е графикът на избирателната кампания. Може и да не съм прав за вашите мотиви, разбира се, може да е глупост, а не чиста политическа измама, това, което ви кара да се държите по този начин, но аз нямам против да оставя другите сами да преценят това — той прочисти гърло, усмихна се служебно, кипеше от презрение. — Изненадвам се; всичко това ми е много приятно. Няма да ми е толкова приятно обаче, когато ви обвинявам публично за всеки загубен човешки живот, британски или кипърски, което може да последва от вашето безумие.

— Няма да посмеееш — ахна Ъркарт; изведнъж му беше трудно да диша.

— Г-н министър-председател, това там са смели момчета, моите момчета. И невинни деца. Ако, който и да било от тях пострада, давам ви думата си на офицер, че ще ви изтипосам пред всяка избирателна секция в страната.

Кафявата филцова облицовка на масата на кабинета се беше надиплила под свитите пръсти на Ъркарт. Пелената на объркване беше замъглила блясъка в очите му. Той гледаше пред себе си, но вече не

виждаше, беше като сляп. Или пък нямаше какво да види, освен мрак? Струваше му се, че пада по гръб в нищото.

Генералът прочисти гърлото си още веднъж и събра листовите хартия пред себе си в прилежен сноп.

— Да обсъждаме нещо, което може да се превърне в клане на деца пред телевизионните камери, докато цял свят гледа, е своеобразна лудост. Няма да участвам в нея.

Той стана, оправи униформата си, зае позата на викинг пред погребалната клада.

— И така, сър. Имам ли позволениято ви да напусна?

* * *

— Изправен съм пред този съд с едно-единствено обвинение и то е политиката ми. Възгледите ми не са изгодни за някои хора. На улицата хулигани се опитаха да спрат моя поход; има и други, които се крият в сенките. Такива, които няма да приемат правото на един англичанин да проявява несъгласие, да прокарва собствения си път, да решава сам за себе си. Водили сме две световни войни, за да имаме тези права, срещу врагове отвън. Сега трябва да се изправим пред врага отвътре. Обвиняват ме, че не съм патриот, но никой не обича тази страна повече от мен. Обвиняват ме, че подклаждам насилие, но моят поход беше за мир. Изправен съм пред този съд, обвинен в престъпление, но никой не държи на правдата повече от мен. И в какво съм обвинен? Ако не е оправдание един човек да действа неправилно само защото друг му е заповядал, тогава виновен ли съм, че не съм спазил неправилните заповеди. Упоритостта е качество, на което много се възхищаваме при английския дъб. Аз се опълчих на полицията не защото ми липсва уважение към органите на закона, а защото имам по-голямо уважение към рожденото право на един англичанин да каже: искам да го направя по моя начин. Ако е престъпление да си англичанин, тогава се признавам за виновен. Ако е провинение да обичаш свободата и справедливостта, тогава пак съм виновен. Ако е отклонение да искаш мир, тогава съм тройно виновен. Ако е грях да вярваш, че тази държава заслужава по-добра форма на политика, тогава ме затворете и изхвърлете ключа. И го направете още сега.

Защото няма да крия възгледите си, нито ще правя компромис с тях, за да взема властта, нито ще говоря зад кулисите за неща, които не мога да направя на светло. Аз нямам собствена партия, имам само собствена политика. И в тази политика има уважение — към закона. Любов — към родината. Саможертва — за мира. И борба с тези, които се опитват да тъпчат правата на обикновените мъже и жени. Те, а не аз, се опитват да превърнат този съд в инструмент за политическа манипулация и ако те започнат и успеят тук, в Бирмингам, в сърцето на Англия, къде ще спрат? И има ли нужда да си задаваме въпроса кои са „те“?

* * *

— Седнете, седнете — каза му Ъркарт, отчаяно опитвайки се да прецени ситуацията.

Но Янгблъд остана прав.

Ъркарт се чувстваше изцеден, пресегна се за чашата си с вода. Всеки забеляза, че тя трепери. Той я пресуши на една свирепа глътка, но тя остави вадички в ъгълчетата на устата му и капчици по горната му устна. Очите му святкаха нервно и гледаха Янгблъд.

— Седни, човече. Става дума за човешки живот. Нека поне го обсъдим.

Сковано и с очевидна неохота генералът зае мястото си на стола.

Никой не продума, зъбите на Ъркарт се забиха в кокалчетата на ръката му, той се опитваше да си върне присъствието на духа, дори да чувстваше само болка. За момент той сякаш се носеше, освободен от тялото си, наблюдаваше групата отдалеч и гледаше надолу към един човек, седнал неподвижно в стола, запазен за министър-председателя, човек, който беше в капан, като муха в кехлибар. Една от жертвите на историята.

— Извинявам се, генерале, ако съм ви се сторил припрян. Не беше това целта ми.

Той не чувстваше езика, който оформяше думите. Гласът му беше необичайно изопнат, сякаш беше изял лъжица с горчица.

Янгблъд му хвърли вкиснат поглед, но не каза нищо.

— Ако вашият съвет е, че няма очевидни военни решения — продължи Ъркарт все още сковано, — тогава какви предложения

имате?

Янгблъд тръсна глава.

— Някой друг? — предложи Ъркарт, оглеждайки се през масата.

За пръв път осъзна, че през последните няколко дни не беше поискал нито веднъж от останалите членове на КОБРА да се включат, но можеше те да имат някаква идея. Никой нямаше какво да каже. Тогава генералът се прокашля.

— Рей е човекът на място. Аз ще се доверя изцяло на неговите думи.

Ъркарт кимна.

— Рей — изджавка генералът, — твоето мнение, моля.

— Моето мнение, господа — гласът дойде от хиляди километри, — е, че тази политическа ситуация може да има само политическо решение.

— Кажете свободно, маршал Рей — изграчи Ъркарт.

— С неохота стигам до заключението, че щом кипърците си искат базите обратно, няма много какво да направим, за да ги спрем. Сега, догодина, в скоро време. Все някога ще спечелят. Тези неща имат неоспорима инерция.

— Но тези бази са най-важната ни точка към Близкия изток. Ако се откажем от тях, това ще бъде военна и разузнавателна катастрофа — възрази Ъркарт.

— Зависи, сър. Хората в Кипър нямат нищо против присъствието ни тук, напротив, посрещат ни с гостоприемство. Като изключим това сега, те са отворени към нас. А базите ни им носят работа и доходи. Това, срещу което роптаят, е, че се разпореждаме безплатно в тяхната държава.

— Какво намекувате, Рей? — подкани го Янгблъд.

— Ако аз бях политик, сър — в тона му се усещаше щастието, че не е, — щях да мисля за сделка. Да останем приятели. Да им покажем, че нямаме нищо против да им върнем правото на собственост върху базите и после веднага да ги наемем от тях. Ние ще запазим базите си, а кипърците ще запазят доходите си. Всички ще са щастливи.

— Интригуващо — промърмори Янгблъд.

Изражението на Ъркарт беше каменно, съзнанието му беше като замръзнало поле, което бавно се пропукваше. Докато седеше мълчаливо, чужди мисли започнаха да се въртят около него.

Председателят на партията поклати глава.

— Това ще бъде политическа катастрофа.

— Не е задължително. Не и ако го представим като наша инициатива — възрази министърът на отбраната. — Това е решение, което може да запази репутацията ни като миротворци на острова. А и в крайна сметка кой би се противопоставил? Дик Кларънс вече публично ни подкрепи за Кипър, няма да смее да изблее.

— Единственият друг потенциален източник на звук е Том Мейкпийс. А той е в ареста — министърът на правосъдието определено звучеше доволен.

Ентусиазмът се разля из стаята и постепенно започна да топи замръзналите мисли на Ъркарт. Може би мухата не беше заседнала в кехлибара, може би само се беше блъснала в мрежата и все още имаше шанс да се освободи.

Тихо почукване прекъсна разсъжденията им. Една глава плахо се показва на вратата, последвана от остатъка от тялото на секретаря, който се приближи до стола на министър-председателя. Той остави парче хартия на масата, после се оттегли.

Очите на Ъркарт бавно фокусираха и го прочетоха.

Колкото и да се мъчеше мухата, не можеше да избяга.

Томас Мейкпийс беше оправдан.

---

[1] Улица, на която са били редакциите на много от вестниците в Лондон. И до ден-днешен е нарицателно за британската преса. — Б.пр.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТА

Правилата в политиката са прости.

Не очаквай твърде много, не се захващай с твърде малко и най-вече никога, никога недей да спиш дълбоко.

Умиращото слънце хвърляше остри сенки през просеката. Температурата все още беше над 35, но Николау трепереше. Продължаваше да трепери от следобед, пулсът му беше неравномерен, гласът му пресипнал, но умът му не беше загубил остротата си.

— Не мога да си тръгна, Елпида.

— Ако останеш тук, татко, ще умреш — тя коленичи до него, попивайки мокрото му чело.

— Не ме е страх. Свикнах да ме заплашва смърт през последните няколко дни.

Това беше неговият опит лековато да разсее тревогите, но той се провали. Атмосферата оставаше зловонна, пълна с усещане за крах. Бледата светлина от лампата в камиона беше изцедила цвета от лицето му, оставяйки само две малки петънца на протест, които се разляха по скулите му. Останалата част от него приличаше на восъчна фигура.

— Ела с мен. Сега — молбите й издаваха отчаянието.

Тя го задърпа, усещайки всяка костичка в крехката му ръка, но той отказа да стане от матрака от одеяла. Вече не беше сигурен дали ще може, дори да опита.

— Трябва да го обмислите, сър — намеси се Сейнт Обин, клекнал в мрака, който бавно поглъщаше далечния край на каросерията на камиона. — Няма какво да се спечели от безсмислено страдание.

— Това е... благородно от ваша страна, полковник — дишането на Николау ставаше плитко, той се бореше за всяка дума. — Но вие

рисувахте живота си, за да спасите нас. Не мога да изоставя нашите британски приятели.

— Татко, порасни.

Нейният укор го удари през лицето. Очите му, матови и далечни, се напрегнаха да фокусират.

— Те не дойдоха да спасят нашите кожи, а тази на върховния комисар. И на г-н Ъркарт — продължи тя. — Не е ли така, полковник?

Сейнт Обин сви рамене.

— Аз съм военен. Правя, каквото ми наредят. Войникът не е обучен да пита „защо“.

Николау махна вяло с ръка.

— Но г-н Ъркарт досега ни беше толкова добър приятел, Елпида. Мирът...

— Това е нашият мир, а не неговият. А и вече е загубен така или иначе.

Възрастният мъж потрепна. Страданието му се крепеше на надеждата, че всичко, за което се е борил, все пак ще се осъществи; мисълта за провал го изцеждаше като пиявица.

— Моля те, кажи ми, че не съм пропилял всичко.

— Не можеш да се бориш на два фронта едновременно, татко. Изглежда, че даваш твърде много на турците и се оставяш твърде много на британците. Колкото и да искаме мир, ние, кипърците, си имаме и гордост. Понякога това е по-важно.

Ръката му се разтресе, протегна се към дъщеря му.

— Всичко, което съм правил, Елпида, съм го правил за теб и за другите като теб. За бъдещето.

— Не, Баба. Не си.

Николау се задави. Сейнт Обин се наведе напред и прошепна:

— По-кратко, мис.

Но тя не му обърна внимание.

— Затова искам да се махна оттук и да отида при хората отвън — продължи тя.

— Защо? Защо? — простена баща ѝ.

— Защото, Баба, те са прави. А британците да окупират кипърска земя като господари е грешно.

— Никога не си говорила такива работи преди.

— Никога не си ме питал. Не си питал и никой друг. Но Кипър се променя. Пораства.

Тя се обърна към Сейнт Обин.

— Полковник, повярвайте ми, ще бъдете добре дошъл в моя дом по всяко време. Като приятел. Но не ви искам в дома си по право.

Той кимна, не каза нищо. Идеята за отстъпление от далечните постове не беше новост за един британски войник.

— Защо ме измъчваш така, Елпида? — отслабващият глас на президента се лющеше.

— Защото те обичам, Баба̀. Защото не искам животът ти да свърши в провал. Защото ако пресечем линията, ако се присъединим към тях, не само че ще направиш това, което аз вярвам, че е правилно за нашия остров, но и това, което е най-добро за теб. Може дори да запазиш малко гордост, да, малко правда сред разрухата, която ни оставиха британците. Може дори да спасиш мира.

Сейнт Обин се покашля извинително.

— Господата отвън, сър, настояха, че ще оставят вас и дъщеря ви да преминете линията само ако подадете оставка.

— Президентството вече стана легло от тръни.

— Не можеш да постигнеш мир с турците, татко, ако първо не върнеш мира в нашето общество.

— И както изглежда, в моето собствено семейство.

Николау потъна обратно в твърдата възглавница от одеяла, изтощен, но в пълно съзнание. Кокалестите му пръсти стиснаха ръката на дъщеря му, напрягайки се с всеки удар на сърцето, докато той се мъчеше да намери път през лабиринта от емоции.

— Какво трябва да се направи? Как мога да постигна повече — като остана на този пост или като подам оставка?

— Татко, нищо няма да постигнеш, като умреш.

— Да загубя всичко? Президентството? Мира? Теб, Елпида?

— Баба̀, никога няма да загубиш любовта ми — прошепна тя и той сякаш почерпи сили от думите ѝ.

Той стисна ръката ѝ по-уверено, надигна се неудобно на лакът и успя едва-едва да погледне отвъд локвата от светлина над импровизираното му легло.

— Полковник, ако реша да си тръгна, ще ми позволите ли?

— Вие не сте мой пленник, сър.

— Тогава, ако нямате нищо против, смятам да го направя.

Полковникът кимна и се протегна да помогне на Николау да се изправи. Елпида го спря с жест.

— Не, благодаря ви, полковник. Ако той може, бих искала баща ми да отиде до сънародниците си, без да се държи за британска ръка.

— Наистина се чувствам някак по-силен — призна баща ѝ.

— Защо мислиш те наритах толкова жестоко, Баба — попита тя, целувайки го нежно. — Винаги ставаш много упорит, когато си ядосан.

След като помогна на баща си да слезе от камиона, тя се обърна към Сейнт Обин:

— Наистина мисля това, което казах, полковник. Че винаги ще сте добре дошъл в дома ми. Като приятел.

Беше здрач. Свещите пропукваха, нежната песен на кипърските ученички трептеше във вечерния въздух, докато последните цветове на пурпур и огън се протягаха по хоризонта като пръсти, дърпащи завесата на нощта. Облегнал се на ръката на дъщеря си, президентът на Кипър обърна гръб на британците и извървя петдесетте метра, за да се присъедини към сънародниците си.

* * *

Новите стъкла и предната врата пристигнаха тази сутрин. Както и данъчната призовка, с покана да потвърди среща с инспектор по ДДС. „Вангелис“ беше готов да започне отново работа и вълците вече се навъртаха все по-близо и по-близо.

Той чувстваше, че го преследват от всички страни. По телевизора гледаше кадрите с Мейкпийс, който се радваше пред сградата на съда. Беше вдигнал ръце над главата си все едно още беше окован и получаваше същия жест от преливащата тълпа; те го заливаха с подкрепа и внимание. Победителят. Англичанинът, който — доколкото знаеше Пасолидес — никога не беше стъпвал в Кипър, сега се явяваше спасител на родината му. Чест, изградена на чуждата саможертва. Саможертва, мислеше си Пасолидес, като неговата собствена.

Екранът показваше кадри на радост и от самия остров, където старци, сбръчкани и прегърбени като стари маслинови дървета,

танцуваха с млади момичета и размахваха пушки и манерки като в някоя сцена от „Зорба Гъркът“, празнувайки оставката на Николау.

Навсякъде виждаше щастието на другите, но Пасолидес не беше част от тази радост. Това трябваше да са неговите победи, неговите постижения, но отново, както винаги се случваше в живота му, той се оказваше изключен. А пликовете с гербовата корона на официалните институции стояха на масата пред него. Те го преследваха, агентите на британския империализъм, както преди толкова много години, дори в бърлогата му, и не му оставяха убежище.

Отвътре се гърчеше като червей, разсечен от лопата, в очите му беше паднала росата на отчаянието, мозъкът му беше опразнен от горчивината. С вик на отчаяние той замахна и хвърли бутилката, от която пиеше, по сатанинското око на телевизионния екран. Бутилката отскочи и удари новия прозорец. Нещо изпука.

Но на Вангелис вече не му пукаше.

* * *

Ъркарт гледаше същата новинарска емисия като Пасолидес и неговото отчаяние беше не по-малко. Видя стиснатите юмруци на Мейкпийс да се издигат над главата му, после да падат, да се вдигат отново и пак да падат. За Ъркарт изглеждаше сякаш Мейкпийс е стиснал дръжката на кинжал, която се спуска отново и отново и се забива в собственото му тяло. В триумфа на Мейкпийс се съдържаше неговата гибел.

Беше късно вечерта; повика Кордър.

— Още си тук?

— Помислих си, че може да имаш нужда от компания.

— Много мило. Ти си добър човек, Кордър. Добър човек — пауза. — Имам нещо за теб.

Кордър слушаше внимателно, без да сваля поглед от министър-председателя през цялото време. Скованото изражение на Ъркарт беше за моргата, гласът му беше странно монотонен, рефлексите механични. Променен човек или променящ се, който се мъчеше да скрие отчаянието.

Когато Ъркарт привърши, Кордър успя да намери само една дума.

— Защо?

Досега никога не беше поставял друго нареждане под въпрос.

Гласът на Ъркарт беше не по-силен от дрезгав шепот, сякаш се давеше с всяка дума.

— Току-що дадох заповед на конвоя в Кипър да се предаде; нямам друга възможност. Да приема поражението е обида за всяка костичка в тялото ми. Ще ме убие, Кордър, те ще ме одерат жив и ще забият главата ми на кол. Някак си трябва да продължа да се боря, както мога.

— Но защо по този начин?

— Моля те, не ме питай, Кордър; и аз самият не съм сигурен. Може би защото само това ми остана.

* * *

Въздействието беше катастрофално, всепомитащо. Но като бент, който задържаше прииждащите води, докато вече не може да устои, първите видими пукнатини се появиха чак след няколко часа. Новината за крайното унижение, съобщението, че хората на Сейнт Обин предават оръжията си, за да влязат в „безусловни преговори“ с кипърците, дойде твърде късно за сутрешните вестници, а нощните кадри, които се появиха в сутрешните новинарски емисии, бяха прекалено неясни и с прекалено много шум в картината, за да постигнат пълно въздействие. Независимо от това тътенът на вътрешен колапс се чуваше отвсякъде.

Звуците, които издаваше народният представител за Милтън Кейнс^[1], не приличаха толкова на тътен, колкото на ритмични удари по барабан, който приканва на оръжие. Той вече не можеше да сдържа под копчетата на жилетката си правдивия гняв, който беше трупал, откакто му отказаха повишение в новото правителство след последните избори.

— Том ми е колега и приятел от много години — изказваше се той от задната седалка на радиоколата, паркирана в алеята пред къщата

му. — И двамата с Том сме служили вярно на партията и аз имам огромно уважение към Том.

Той се беше вкопчил в малкото му име като спасителен пояс в бурно море, сякаш ако го повтаря достатъчно често, щеше да убеди хората в това, в което той самият само преди минути се беше убедил.

— Походът ще мине през моя избирателен район по-късно днес и аз много се надявам да марширувам в редиците му.

Битката за благословията на Мейкпийс беше започнала.

— Партията не принадлежи на Франсис Ъркарт, не принадлежи на нито един отделен човек. Смятам, че г-н Ъркарт трябва да обяви намерението си да се оттегли незабавно след тези избори. Моето предложение за негов заместник би бил Том Мейкпийс.

— А ако министър-председателят не направи такова изявление?
— попита интервюиращият от студиото в Лондон.

— Честно казано, не мисля, че има някакъв избор.

От централата на партията идваха доклади за приливна вълна с телефонни обаждания от активисти, искащи оставката — не ставаше ясно дали на министър-председателя или на народния представител за Милтън Кейнс. Във всеки случай незабавно излезе прессъобщение, което отричаше това, но когато журналистите се опитаха да проверят историята и да разберат какво точно става, те не успяха да се свържат. Телефонната централа беше блокирала.

А от Кипър дойде новината за официалната оставка на Николау и обявяването на неговия наследник, бившия вицепрезидент Христодоулу, който държеше концесията на БМВ за острова.

— Няма да намерим покой — викаше той на бурната пресконференция пред букет от микрофони, — докато кръвта, пролята от нашите бащи, не получи нужното уважение и цялата земя на острова не бъде върната на Кипър.

Много от журналистите дори започнаха да аплодират.

— И макар да вярвам, че трябва да търсим всяка възможност за мир с нашите турски съседи в Кипър, аз не мога да подпиша предложеното мирно споразумение в сегашния му вид. Посправедливото разделение на офшорните нефтени ресурси е жизненоважно и ще се свържа веднага с президент Нурес, за да продължим дискусиите.

До него стоеше Елпида, напрегната, но с ангелско излъчване, която кимаше окуражително, преди да прочете изявление на подкрепа, идващо от болничното легло на баща ѝ.

През целия ден пропукванията ставаха все по-големи, подкрепата изтичаше, течовете се превръщаха в огромни гейзери и те помитаха Франсис Ъркарт в забвение.

До следващата сутрин настроението напомняше истерия. Капакът на една от джантите на бусчето, което доставяше сутрешните вестници на „Даунинг стрийт“, се беше разхлабил; звукът проехтя в стените на тясната улица като тропота на количка по калдъръма на път за гилотината. Тъй като и двете основни партии и всякакъв вид лобистки организации вече присвояваха Мейкпийс за свой духовен водач, изходът от изборите беше напълно неясен; партийните линии се рушаха в хаос от война на граждански позиции, а сред разпръснатите военни единици се скитаха глутници от репортери, които се опитваха да намерят поредния болезнен пример за отстъпничество от редиците на Франсис Ъркарт. Една телефонна анкета показваше, че по-малко от десет процента от избирателите искат Ъркарт да остане министър-председател; придружаващият редакционен коментар гласеше, че който иска Ъркарт да остане, трябва да е таен привърженик на опозицията. Опитите да се потърси мнението на големите изборни кандидати по места с въпрос кой според тях трябва да бъде следващият им лидер доведоха до поразително единодушен отговор. Мейкпийс — стига да го поиска. Но Мейкпийс оставаше равнодушен, без да казва нищо, походът му се виеше към покрайнините на Милтън Кейнс и растеше с хиляди на всеки изминал час.

Изглеждаше, че с всяка изминала минута тълпата пред портата нараства по размер. Думи, зад които до сутринта стояха само анонимни високопоставени източници в правителствената партия, до следобед бяха окичени с имена; редови членове на партията под натиска на малките мнозинства в избирателните си райони и дребнавите си съпруги вкъщи се втурваха да се присъединят към отряда за изпълнение на екзекуцията, преди самите те да бъдат изправени пред стената. Говореше се, че министрите са в постоянен контакт и заговор, с цел да излязат в открит бунт. Беше съобщено, че най-малко две сборища на министри ще седнат заедно около масите тази вечер в Лондон, за да обсъдят премахването на премиера — не

дали, а кога и как. Репортажите бяха толкова многобройни, че мястото на срещите трябваше да се промени в последния момент.

А от първа страница на новия журнал на Джаспър Макинтош — „Трибюн“ — гърмеше най-невероятното твърдение от всички. Над снимките на британски войници, които изглеждаха болни и изтощени, някои от тях на носилки, възстановяващи се от дехидратацията и жегата, стоеше заглавието: „ФРАНСИС ЪРКАРТ ПЛАНИРАЛ ХИМИЧЕСКА ВОЙНА“. „Предната нощ мина в страхове, че министър-председателят планира да използва химически и биологически оръжия срещу Кипър, преди да бъде принуден да се предаде. Тревожното състояние на британските войници, участвали във фиаското, доведе до твърдения, че са били заразени със собственото им биологическо оръжие, което Франсис Ъркарт лично им е заповядал да пренасят тайно с конвоя. Тези негови заповеди правят Ъркарт военнопръстѣпник, отговорен за най-сериозните нарушения на Конвенцията за правата на човека според изказванията на активисти за мир...“

Макинтош беше на яхтата си на док Сейнт Катрин, модния гѳол, сгушен до колоните на Тауър Бридж, когато телефонът му звънна.

— Защо си го публикувал, като знаеш, че не е истина? — гласът беше дрезгав, с лек шотландски акцент, който се появяваше само когато е много изтощен.

— Истина, Франсис? Ти откога се интересуваш от истината.

— Защо си го публикувал? — поиска да знае още веднѳж Ъркарт.

— Защото ще ти навреди. И защото ще те заболи. Ето защо.

Някъде до Макинтош се чу звук от тапа на шампанско и звън на женски смях.

— Мислех, че имаме договорка.

— Разбира се, че имаме. Ти ще ми бъркаш в очите, докогато можеш. После ще бъде мой ред. Е, твойт ред вече мина, Франсис. Вече нямаш нищо, с което да ме заплашиш, нито данѳци, нито антимонополни поправки. Защото след една седмица ще те обесят пред всяка избирателна секция в страната. А аз ще съм домакин на празненството.

— Не можем ли нещо...

Но връзката вече бе прекъсната.

[1] Град в Централна Англия, на 72 километра северозападно от Лондон. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТА

Не искам да бързам да остарявам, но има време и място за всичко. Дори за смъртта.

По-късно същата вечер той ги привика един по един. Неговия кабинет. Преторианската гвардия, чиито тела трябваше да лежат безжизнени по Капитолия, преди да позволят врагът да се доближи до Цезар. На теория поне.

Клер го беше посъветвала да не ги вика поотделно, но той беше непреклонен. Те бяха изплашени като овце — ако една се отдели, другите със сигурност щяха да я последват. Трябваше да ги вкара в кошарата, да ги изолира, да не им дава шанс да търсят увереност в бройката си; един по един можеше да ги прикотка в своя подкрепа, преди да станат част от тълпата отвън. Но вътре в себе си той знаеше, че те няма да издържат; че ще го предадат.

Той седеше в залата на кабинета, в стола, запазен за министър-председателя, единствения с облегалки. До него имаше три телефона. Останалата част от масата беше гола, попивателната беше махната заедно с всякакви други символи на министерски ранг; масата беше покрита само с тъжна кафява покривка. Той искаше министрите му да нямат къде да се скрият, да нямат украшенията на службата, да нямат зад какво да застанат. Той трябваше да знае. Навън ръмеше.

Възнамеряваше да започне с Болингброук, но външният министър се връщаше от среща на Съвета на министрите в Брюксел и някъде по пътя имаше забавяне. Вместо това имаше на разположение Уитингтън — а как му се искаше да е съпругата на Уитингтън, тогава поне щеше да получи стабилен отговор.

На вратата се почука и Клер го въведе. Той изглеждаше колеблив.

— Ела, Тери — окуражи го тихо Ъркарт. — На моя ешафод стъпваш, не на твоя собствен.

Министърът седна срещу него, избърса нервно устата си с кърпичка, която после крадешком прокара и по челото, попивайки росата, която беше започнала да се надига.

— Тери, нека премина направо на въпроса. Продължавам ли да имам твоята подкрепа като министър-председател?

— Винаги ще имаш личната ми подкрепа, Франсис — една хленчеща усмивка се появи на влажните му устни и после бързо се изпари. — Но не виждам как можем да спечелим, нали разбираш, със...

— С мен?

— С обстоятелствата такива, каквито са.

Той блееше, дори звучеше като овца.

— Ще направиш ли публично изявление в моя подкрепа?

Росата по слепоочията на Уитингтън се превръщаше във вадички.

— Много е трудно там отвън — промърмори той, махайки с гумена китка. — Много ще ми е неприятно да те видя победен, Франсис. Като стар приятел трябва да ти го кажа. Не мисля, че можеш да спечелиш. Може би, може би... трябва да обмислиш дали да не обявиш оставката си. Нали разбираш, да запазиш рекорда си, да останеш непобеден?

Последното звучеше намислено, втора ръка.

— А жена ти какво мисли?

— Тя мисли точно като мен — добави Уитингтън леко прибързано и се издаде.

Ъркарт се наведе напред.

— Изявленията на подкрепа от страна на моя кабинет ще създадат впечатление, което по-малко ще напомня за потъващ кораб.

Устните на Уитингтън се раздвижиха, но той не каза нищо, само махаше безпомощно с ръце. Вече се учеше да плува.

— Тогава ще ми дадеш ли поне време до уикенда, преди да решиш? Преди да кажеш нещо публично?

Уитингтън кимна, главата му падна напред, скривайки очите. Те щипеха, но той не знаеше дали от потта, или защото беше на път да заплаче.

С помахване на китката Ъркарт го освободи. Клер вече беше отворила вратата. Отвън валеше по-силно.

Максуел Стенбрук беше следващият.

— Е, Макс?

— Първо, Франсис, искам да ти кажа колко съм благодарен за всичко, което си направил. За мен. За партията. За страната. Мисля го най-искрено.

— Значи ще ме подкрепиш? Публично?

Стенбрук поклати глава.

— Играта свърши, стари приятелю. Съжалявам. Не можеш да спечелиш.

— Аз те създадох, Макс.

— Знам. И затова и аз ще потъна с теб. Достатъчно съм честен, за да го призная. И точно затова ти трябва да признаеш, че съм честен за своята ситуация.

— Няма какво да се направи?

— Излез по най-добрия начин, Франсис. Подай оставка сега, преди изборите. Така ни даваш някакъв шанс на нас, останалите. И запазваш рекорда си, оставаш непобеден. „Непобеден на нито едни избори“, така ще пише за теб в учебниците по история. Не е лоша епитафия.

Да пази рекорда си. Същата формула, използвана от Уитингтън. Интересно съвпадение, ако беше такова.

— Ще направиш ли изявление в моя подкрепа?

— Ако това искаш. Но моето мнение е, че няма да ти свърши никаква работа.

Заболя го. Беше се надявал на Стенбрук. Дълбоко в себе си усети, че нещо се разтриса, основите се рушаха, нови пукнатини се появяваха и под водата.

— Благодаря ти, че поне беше толкова честен. Моля те, дай ми време до уикенда. Не казвай нищо дотогава?

— Имаш думата ми, Франсис.

Мелодраматично Стенбрук заобиколи масата към страната на Ъркарт и протегна ръка. Отблизо Ъркарт видя подутите му очи. Не беше спал, поне на него не му беше лесно.

Кечпол, следващият, вече ронеше сълзи и едва се справяше да стои изправен по време на разговора.

— Какво според теб трябва да направя, Колин?

— Пази... — сълзи — пази... — кашляне.

— Мисля, че се опитваш да кажеш, че трябва да подам оставка сега, за да мога да запазя рекорда си, да остана непобеден и така да вляза в учебниците по история. Прав ли съм?

Кечпол кимна. Не беше никакво съвпадение. Бяха се наговорили, бяха го репетирали, цялата им сган.

С изключение на Ридингтън. Министърът на отбраната влезе с маршова крачка, отказа да седне и застана мирно в края на масата близо до вратата. Двуредното му сако беше закопчано като на парад.

— Твърде дълго седях на вашата маса, г-н министър-председател. През последните дни, по време на срещите на КОБРА, ви гледах как злоупотребявате с позицията си и с доверието към вас в името на изцяло политически цели, излагайки на риск живота на британски войници заради вашата лична слава и спасение.

— Не си споменавах за това преди.

— Не сте ме питали преди. Никога не се консултирате с никого. Само мачките хората.

Вярно. А и Ъркарт не очакваше нещо различно от Ридингтън, който отказа да го подкрепи и на последната среща на КОБРА, настоявайки с останалите, че хората на Сейнт Обин трябва да бъдат извадени от тези мъки.

— Предполагам няма смисъл да те питам дали мога да разчитам на публично изявление в моя подкрепа?

В тона на Ъркарт имаше насмешлива нотка, сякаш намираше хумор в тази ситуация. Ридингтън продължаваше да стои с кисела физиономия и не отговори.

— Имам една последна молба — продължи министър-председателят. — Повече от осем години седиш на масата на моето правителство. В замяна искам от теб два дни. До събота ще съм обявил намеренията си. Междувременно, ако не можеш да ме подкрепиш, ще ти бъда благодарен, ако можеш поне да се въздържах от публични атаки. Да ми оставиш малко достойнство. И да оставим на партията малко трохи за този, който може да дойде после.

Ридингтън беше заел най-непоколебимата поза, на която беше способен, но все пак прие. Кимна лекичко, обърна се на пета и излезе.

За момент пълна тишина обгърна стаята. Ъркарт не помръдваше, изглеждаше сякаш не диша. Клер, която досега седеше дискретно в ъгъла до вратата, започна да се чуди дали не беше изпаднал в транс,

толкова дълбоко се беше оттеглил вътре в себе си. Една леко пулсираща вена на слепоочието беше единственият знак за живот, отброявайки секундите, докато... Докато. Нямаше начин да се избегне. Дори той го знаеше.

После той се върна, откъдето и да беше, и погледна към нея.

— Като да се мъчиш да разпалиш пещ с умрели зайци, а? — промърмори мрачно той.

Тя се възхищаваше на хладнокръвието му, на жилавия му хумор.

— Чудя се той какво би направил — попита тихо тя, сочейки портрета на Робърт Уолпол, първия и най-дълго задържал се на поста министър-председател.

Ъркарт стана, за да разгледа масления портрет над камината, стискайки бялата мраморна полица.

— И аз си задавах този въпрос много пъти през последните дни — каза тихо той. — Обвинили го в корупция, осъдили го, дори го затворили в кулата. Наричали го подстрекател към война още много преди г-н Макинтош да докопа медиите.

Очите му сякаш се топяха като детски бонбони.

— Принуждавали го да подаде оставка. Но той все успявал да намери начин да избегне бедствието. Винаги.

— Блестящ пример.

— Историята има дяволски странен ефект върху фактите. Чудя се дали ще бъде толкова мила и с мен.

— Това важно ли е за теб?

Той се обърна рязко, очите му горяха.

— Само това имам.

Горчивината, оплетена в хаплив хумор, щеше да избликне, ако в този момент не се беше чуло някакво стълкновение от другата страна на вратата. Тя се отвори с трясък и в стаята се търкулна Болингброук, задъхан.

— И ти ли, Бруте?

— Моля?

Ъркарт затвори очи, отърси от тях злобата и самосъжалението и се усмихна.

— Една моя шега, Артър. Какви новини от Брюксел?

— Пълно е със скапани чужденци. Извинявай, че не дойдох по-рано, Франсис.

— Ти си с мен?

— До последен дъх. Издиктувах изявление в твоя подкрепа към пресасоциацията от телефона в колата по път насам.

— Тогава си двойно добре дошъл.

— Гадното е, Франсис, че това няма да свърши никаква работа и на двама ни.

— Защо не?

— Защото и двамата с теб ще излетим, няма как да се отрече. Тоя боклук Мейкпийс е хванал тези избори за топките.

* * *

А Мейкпийс продължаваше да марширува. Към Лутън. Всеки час носеше на Мейкпийс още подкрепа и го приближаваше към Лондон. С всяка стъпка числеността на похода растеше, забавяше темпото му и създаваше на комисаря на столичната полиция причини за притеснение. Но след фиаското в Бирмингам той не смееше да спре похода към столицата на нацията.

И те маршируваха напред, към „Трафалгар Скуеър“. Към погребалната кладя на Франсис Ъркарт.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И СЕДМА

Любовта дава цвят на живота, но е нужна омраза, за да направи човек истински щастлив и да му даде посока.

Измъкна се по лунна светлина. От пресофиса на „Даунинг стрийт“, през лабиринта от коридори, който свързваше номер 10 с офиса на кабинета в Уайтхол, покрай старата тухлена стена, където някога е бил тенис кортът на Тюдорите. Даже Кордър не беше с него.

Дори в полунощ центърът на града гъмжеше от живот, най-вече моторизиран, Уайтхол се превръщаше в писта за камиони за доставки и късни автобуси. Движението го скриваше, така не биеше на очи. Слезе по стълбите пред офиса на кабинета, покрай стреснатия пазач, скри се от полицейското присъствие, което стоеше на входа на „Даунинг стрийт“. Самият Джордж Даунинг беше измамник, шпионин и за двете страни в Гражданската война, човек с двойствен характер, без принципи и лоялност. Образован в „Харвард“. И му бяха дали рицарско звание и бяха кръстили най-важната улица в кралството на него. А той, Франсис Ъркарт, щеше да има късмет, ако изобщо позволят името му да бъде сложено на надгробната плоча.

Имаше паметници на мъртвите навсякъде. Ценотафът — паметникът на загиналите в двете световни войни. Банкетинг Хаус, под чиито прозорци с един удар са отрязали главата на техния сеньор, крал Чарлз I. Статуи на паднали герои, за вечна памет и безсмъртие. Цялото авеню лежеше на някогашния път за гробищата, от Чаринг Крос до Сейнт Маргаретс, докато кралят, отвратен от воплите на простолюдието под прозореца си, им построил ново гробище в Сейнт Мартин-ин-дъ-Фийлдс, за да могат да заравят мъртвите си, без да развалят вечерята му. През нощта, под ятагана на луната, почти можеше да се чуе скърцането на древните кости на това място, място на спомени. И той искаше да бъде запомнен. Какво друго му оставаше?

Скоро стоеше на каменния мост на Уестминстър, взирайки се в мастилената утайка, която се плискаше по кейовете, тихото ѝ мърморене преследваше мислите като омагьосващите призиви на Сирените. Под него беше зейнала празнота, която сякаш предлагаше мир, избавление, толкова лесно като да паднеш в отворената уста на гроба. Толкова лесно можеше да се откаже от малкото, което му беше останало. Но нямаше да го направи, нямаше да потърси изхода на страхливците. Не искаше да го запомнят така.

Той разтърси островърхите и орнаментирани порти на Ню Палас Ярд — входът за народните представители към Камарата на общините. Беше им забранено да влизат в Уестминстърския дворец, докато тече изборната борба, освен с единствената цел да си вземат писмата. Дори по време на избори хората се оплакваха — за запушени шахти на канализацията, от съседите, за липсващи социални помощи, всички онези неща, които тежаха в живота на един политик, а внимателно формулираният отговор все пак можеше да спечели един глас. Полицаят, който отвори вратата в отговор на повикването му, козирува почтително — Ъркарт вече беше минал покрай него и токовете на обувките му тропаха по облите камъни в двора, преди полузаспалият офицер да се осъзнае достатъчно, че да отрази видяното и да се зачуди защо, за бога, министър-председателят идваше лично в полунощ, за да си прибере пощата. Но той имаше това право.

Ъркарт не отиде към пощата на депутатите, която сигурно и без това беше затворена, вместо това се качи по стълбите през каменните арки към задната част на камарата — не срещна никого. Но знаеше, че не е сам, ехото от стъпките му го придружаваше като кохорта от далечни спомени. Беше стигнал до дългия коридор, който минаваше зад камарата и който обикновено гъмжеше от очакване и бързане, а сега беше призрачно замрял. Пред него стояха големите готически врати към преддверието на залата. Те трябваше да бъдат заключени, както и вторият чифт врати към самата зала, но на електротехниците, които бяха наети да оправят звуковата уредба, не им се занимаваше постоянно да ги отключват и заключват, а и това би ги вкарало в извънредно работно време. Вратите се отвориха на големите си месингови панти.

Тъмнината беше наситена, разцепвана само от бледите лъчи лунна светлина, идващи от високите прозорци на западната стена, но

той познаваше всеки сантиметър по усет. Той беше стъпвал на тази сцена, най-великата от всички сцени, толкова много пъти, но тя не спираше да го впечатлява всеки път. Атмосферата, пълна с история, го обгръщаше, въздигаше го и той чувстваше спомените отпреди векове да се роят около него, призраци, шептящи от всяко кътче, които чакаха него, Франсис Ъркарт, да се присъедини към тях.

Той мина покрай вдигнатите ръце, стискащи листа с дневния ред, покрай ръгащите се лакти, прескочи протегнатите крака и се насочи към мястото си. В един момент се спъна и бе принуден да се подпре на катедрата, сигурен, че го е препънал някой протегнат глезен — вероятно на Гладстон, или пък шикозно облеченият крак на Дизраели, или пък облегналият се назад Чърчил? Дали беше чул звука от катарама на чанта, мирис на хаванска пура? Но тогава стигна до него, мястото на пейката, отредено на министър-председателя, което, както винаги, го чакаше. Той седна, усети официалната деликатност на кожата, вдъхна мириса на великите събития, който беше полепнал по материята, и изпита познатия прилив на адреналин. Беше готов за тях. Но тази нощ бяха тихи, всички чакаха да чуят него, да попият всяка дума, знаещи, че моментът е решителен.

Той се изправи, обърна се към тях, краката му го вдигнаха уверено напред, докато стоеше пред катедрата, стиснал страните й, прокарващ длани по бронзовия обков, без страх от никого. Той щеше да получи мястото си в историята, каквото и да му струва, щеше да им покаже на всичките, на тези слаби сърца и зложелатели, които го заобикаляха като лилипути. Щеше да ги накара да помнят Франсис Ъркарт и да треперят от името му. Никога нямаше да им позволи да забравят.

Каквото и да му струва.

Той удари по катедрата и от залата се разнесоха отговори, като ехо от аплодисменти, разливащи се през годините. Чуваше ги всичките, велики мъже, една жена, техните гласове в одобрителен хор, извиращ от мрака в тази велика зала, където историята и нейните спомени бяха живи. Те говореха за болка, за жертви — всички легенди се градят от това. Славата, която чака тези с характер, достатъчно дръзки, че да грабнат момента. И тяхното признание беше за него. Франсис Ъркарт. Приветствие от самите богове.

— Простете, г-н Ъркарт. Не бива да сте тук.

Той се обърна. В сенките до стола на председателя стоеше един от полицаите на двореца.

— Не бива да сте тук — повтори човекът.

— И вие ли сте на това мнение? Явно целият смъртен свят е на едно мнение.

— Не, нямах това предвид, сър — отвърна полицаят сконфузено.
— Имах предвид само, че е против правилника.

— Моите извинения, г-н полицай. Дойдох само за... да хвърля един последен поглед. Преди изборите. Да се обърна назад. Много време мина.

— Няма нищо, г-н Ъркарт. Сигурен съм, че никой няма да има нищо против.

— Нашата малка тайна? — попита Ъркарт.

— Разбира се, сър.

И с нисък почтителен поклон под оскъдния прожектор на полицейския фенер Франсис Ъркарт се сбогува с боговете. Засега.

* * *

Пасолидес имаше навика да става призори, навик от партизанските години в планината. Той обичаше покривалото на нощта и така, освен че отдаваше почит на миналите времена, ходеше да взима най-прясната риба от местния пазар. Навик с полза.

Неприятелският поглед го следеше как излиза и докато той се чудеше дали да вземе раци или филе от риба меч, неприятелските ръце започнаха да работят. Благодарни, както някога Пасолидес, за покривалото на нощта.

Когато се опита да завие по улицата, натоварен с увити в амбалажна хартия пакети храна, пътят му се оказа препречен от пластмасова лента и един полицай.

— Съжалявам, сър. Не може да се минава, докато не го загасят напълно.

Пакетите паднаха на тротоара.

— Но това е моята къща.

На стотина метра, обградени от пожарни коли, прозорците на дома му се взираха с невиждащ поглед през улицата, възстановеният

му наскоро ресторант сега беше една зинала беззъба паст. Нямахте го малко повече от час. Беше отнело значително по-малко време да бъде унищожено всичко, което притежаваше.

* * *

Тази сутрин тръгнаха от Уотфорд, до самите предградия на Лондон. Това щеше да бъде последната им спирка, преди да се появят триумфално в самия град, и пътят вече беше осеян със снимки на Мейкпийс и други трофеи като розови листа. Посрещаха като завоевател един миротворец. И оставаше един ден.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ОСМА

*Грабни момента. Грабни кинжала!
Унищожки другите, преди те да унищожат теб.
А ако това се окаже невъзможно, тогава по-
добре унищожки себе си.*

Клер веднага се отзова на повикването му и го намери в кабинета да пише писма. Погледът му се проясни, когато я видя; изглеждаше преbledнял от умора, но по-спокоен, сякаш беше престанал да се бори с непреодолимото течение и най-после се беше примирил, оставяйки се да бъде понесен надолу.

— Мога ли да помогна? — предложи тя.

— Можеш да помогнеш на себе си, ако искаш. Правя списък. Малко играчки и джунджурийки за тези, които са заслужили — той я погледна настойчиво. — Списъкът ми с почести, преди да подам оставка.

— Решил си го вече?

— Решиха го вместо мен, вече нямам думата дали да си тръгна. Само за начина, по който ще си тръгна... — той размаха лист хартия. — Има ли нещо, което можем да направим за теб?

— Няма нещо, което да искам — отговори тихо тя.

— За Йоханис може би?

Тя поклати глава. Той отново се замисли.

— Докторът ми. Кордър също. Мортима, особено Мортима. Тя трябва да получи нещо.

— Звучиш — каза бавно Клер — като човек, който пише завещание от...

— От смъртното легло? — той довърши мисълта й.

Бузите му леко поруменияха, едно решително изражение започна да изглажда сенките под очите му.

— Не! — каза с чувство той. — Аз възнамерявам да живея вечно.

Обърна се пак към листовите на бюрото си.

— Кажи ми какво мислиш, че заслужава Джефри?

— Искаш да му дадеш нещо? — думите заседнаха в гърлото ѝ като суха бисквита.

— Със сигурност заслужава някакво внимание — ироничната усмивка заигра по устните му, но не стигна по-далеч, очите останаха студени като стар лед. — Може би си забелязала, че той не успя да присъства на нашата малка среща на кабинета вчера; прати съобщение, че е някъде в страната и работи по кампанията. Затова го намерих по телефона. Закле се във вярност. Към мен. Точно затова работел в избирателните райони, така каза. Неуморен, човекът е неуморен. Знаеш ли, че звучеше почти просълзен.

Тя поклати глава очевидно изумена.

— Грешно го преценяваш, мила, на нашия Джефри не му липсва инициатива, нито страст.

— За неговото собствено добруване може би, но за другите?

— Ето например аз го помолих да направи публично изявление на подкрепа, което той с готовност се съгласи да направи. Вече даже имам копие.

Той посочи прессъобщението в ъгъла на бюрото му. Тя го прочете набързо. Апел за единство в партията. Акцент върху постиженията. Боен призив, че има още много битки и много победи предстоят, и има какво да се спечели дори в тези трудни времена. Вярa в бъдещето.

— Но името ти не се споменава нито веднъж.

— Именно. Тръбата му звучи, но не в моя възхвала, нито дори за мое възпоменание. Това е първият боен вик на собствената му лидерска кампания. Той иска моята работа.

— Очаквал ли си нещо друго?

— Абсолютно не.

— Тогава защо искаш да му дадеш нещо?

— Езикът е много важен в тази работа и съм се научил да подбирам думите внимателно — звучеше почти като начало на лекция.

— Попитах какво *заслужава*.

— Разочарование. Но имаш ли още власт за такива неща?

— Може и да съм смъртно ранен, но това ме прави опасен, а не безпомощен. Все още съм министър-председател. Мога да ги забода,

мога да ги забода всичките. Ако поискам.

— А искаш ли?

— В неговия случай — той се замисли за последно. — Да.

— Защо си толкова неумолим?

Той вдигна три плика, все още незапечатани.

— Защото някои хора се раждат в разрухата. Джефри е от този тип хора.

Той запечата първия плик, адресиран до председателя на партийната асоциация в избирателния район на Бууза-Пит, в който се съдържаше неговото съжаление, че „при създалата се ситуация предложението за звание се налага да бъде оттеглено“.

— Защото в този процес на лична разруха — продължи Ъркарт — Джефри ще разруши и партията.

Той облиза лепилото на втория плик, предназначен за председателя на Комисията по привилегиите в Камарата на общините — в него беше копие от писмото с оставката на Джефри и разказа му за злоупотребите със семейни и финансови ценности. Носеше днешна дата.

— И защото се опита да ме предаде.

В третия плик също имаше копие от писмото на Джефри. Той също бе запечатан и адресиран до редактора на „Нюз ъф дъ уърлд“.

— Властта я има, за да бъде използвана, Клер. За да управляваш хората и техните съдби. Говорим за икономика, за етика. Но имаме предвид хора.

— Да унищожим другите. Преди те да унищожат нас. Това ли е?

— Не! — погледът му се изостри. — Трябва да разбираш, а не го правиш. Всички ние говорим за визията за по-добро бъдеще, но това е нашата визия и тяхното бъдеще. Хората са нашите строителни блокове и няма как да построиш храм, без да счупиш няколко тухли.

— Както казах. Унищожих другите, преди те да унищожат теб.

Той поклати глава, но не гневно.

— Не. В политиката ние унищожаваме себе си. Сами се справяме толкова добре, че не е нужно да ни помагат други. Въпреки че подобна помощ се предоставя с такава готовност.

Той запечата четвъртия плик. Беше за съпруга на Анита Бърк. Снимка на нея и Ридингтън, изпаднали в онзи тип подробно обсъждане, който е недопустим дори и при най-свободните

интерпретации на колективната отговорност. Двоен удар за редиците на тези, които можеха да го наследят.

— На малко хора им се пада да хвърлят дълга сянка по земята. Ако искаш да успееш, тогава трябва да се изправиш високо, а не да се навеждаш и да живуркаш с масите, сгушени в сянката. Това е за монахини.

— Аз не съм монахиня.

— Но се чудя какво си всъщност, Клер. Дали самата ти знаеш.

— Не съм теб, Франсис. Нито съм като теб. Затова не искам нищо от теб. Вече имам каквото искам.

— Което е?

— Поглед от кулата на властта. Отвътре.

— В краката на господаря.

— Човек, който унищожи себе си.

— Който все още може да се спаси.

— Не виждам как.

— Това е, защото, както сама каза, ти не си като мен. Защото в крайна сметка ти си поредната, която се отвърна от мен.

Тя не засичаше враждебност в тона му. Той запечата още едно писмо. До редактора на в. „Мейл“. Беше копие от рожденото свидетелство на Макс Стенбрук, което показваше едновременно, че той е незаконно дете и евреин. Двойно по-тежък товар, който със сигурност щеше да потопи кораба му в бурните води на състезанието за лидерство на партията. Жалко. Ъркарт харесваше Макс Стенбрук, а и той беше добър. Може би твърде добър и това му беше проблемът.

— Не съм ти обърнала гръб, Франсис. Все още съм тук.

— И се питам защо.

— Защото не съм глупаво момиченце, което бяга със сълзи на очи при първия пукот.

— Не. Това го остави на големите мъже в моя кабинет.

— И защото все още мога да науча нещо от теб. От цялата тази бъркотия. Ако ми позволиш.

— Искаш да гледаш аутопсията.

— Да науча как се прави по-добре. Когато дойде моят ред.

— О, ти имаш амбиции?

— За известно време мислех, че ти си ги унищожил, че си ме отвратил от политиката и нейното естество. Но искам да намеря по-

добър начин.

— Не ти остава много време да учиш. Но наистина може да се окаже, че имаш още много да учиш.

— Например?

— Кой според теб ще поведе партията след мен?

— Том.

— А ако той не го иска? Или не може да го направи?

— Стенбрук. Ридингтън може би.

— Обаче, виж, те са се... — той подреди камарката от пликове — самоунищожили. Те не могат да успеят.

— Тогава кой?

— Страхувам се, че остава само Артър.

— Болингброук? Той би бил истинско бедствие!

— Той е популярен. След като партията бъде разбита след изборите, те ще се хванат за всичко, което се носи по водата.

— Той ще разцепи партията.

— Много е вероятно — погледът му стана далечен. — И тогава как ще стоят около лагерния огън сред най-лютата зима и ще проклинат глупостта си, че са се отвърнали от Франсис Ъркарт. Не беше толкова лош, ще си казват те. Даже си беше добър. Един от най-добрите.

Тя наклони глава изумена.

— Ти си забележителен човек. Чак се опитваш историята да пишеш...

— Дори от гроба.

Яснотата в неговите мисли провокира смайваща яснота и в нейните собствени. Той се изправи и заобиколи бюрото към нея. Стисна ръцете ѝ.

— Ще ме целунеш ли?

Той искаше да го направят там, в кабинета. Желанието течеше през вените му, възобновено усещане за живот. И сладост. Последно потрепване на пламъка на догаряща свещ може би, но нова енергия, електричество, което напрегна тялото му и отвори апетита му. Този път нямаше да се спира.

Тя поклати глава.

— Някога може би, Франсис, но не сега.

— Грешно ли съм те разбрал?

— Не, грешно си разбрал времето. А времето е всичко.

* * *

Вече беше късен следобед, когато пуснаха Пасолидес да разгледа руините на дома си. Позволиха му да влезе заедно с един пожарникар, за да види дали може нещо да се спаси, преди мястото да бъде запечатано.

Смърдеше. Той беше изненадан и отвратен от непоносимата смрад на ганива пепел и овъглени останки от това, което допреди няколко часа беше неговият живот. Дращеше ноздрите и бодеше очите, от които се стичаха сълзи.

— Нормално е да сте разстроен, сър — изрази съчувствието си пожарникарят. — Но погледнете го от тази страна. Имали сте голям късмет, че сте били навън. И то толкова рано сутринта. Имахте застраховка, нали?

Пасолидес усети нотка на подозрение.

— Ще трябва да изготвим доклад. Някои улики сочат, че пожарът е бил предизвикан...

Пожарникарят продължи да бърбори, докато Пасолидес се въртеше безнадеждно из руините, разбутвайки прогизналата пепел с бастуна си. „Вангелис“ сега изглеждаше много по-малък, след като горният етаж се беше срутил, а всички вътрешни стени бяха изгорели. Всичко беше черно, овъглени напречни греди и опърпани останки като смачкани кости на дъното на средновековен масов гроб. На стената, където беше горният етаж, висеше мивка като пиян орел; старата керамична вана сега лежеше преобърната в кухнята. В това, което някога беше неговата кухня. Той бъркаше, ровеше, надявайки се да намери нещо със стойност, което да е оцеляло в пламъците, когато се натъкна на нещо метално. Беше британската военна каска, която беше украсявала задната му врата. Беше станала плоска като чиния. „Вангелис“ вече го нямаше.

— Сещаш ли се за някой, който може да те е подпалил, старче?

Пасолидес стоеше там, където беше складът му за храна. Стените ги нямаше, фризерът се беше стопил, а всичко, което беше останало сред останалите миризми, беше зловонието на опърлено

месо. Той затвори очи. Дали така е било и с Йоргос и Еврипид? Изгорени от същите хора, тези британци, чиято игра на война и смърт никога не спираше, дори след толкова много години?

— Всичко ми взеха.

— Нищо ли нямаш? — попита пожарникарят, съчувствието започваше да измества подозренията.

— Дрехите на гърба ми. Бастуна ми — отговори Пасолидес.

После си спомни пистолета. Затъкнат в колана му. Все още имаше пистолета. Не беше загубил всичко.

— Социалните ще се погрижат за теб.

— Аз имам дъщеря! — викна той, горд със своята независимост; не искаше нищо от тези британци, но после добави по-тъжно: — Тя се връща утре.

Той седна върху прекатурената вана, опря чело на бастуна, един прегърбен и просълзен старец, преливащ от нещастие и умора. С тъмните си дрехи и каскет той се сливаше със саждите наоколо, сякаш никога нямаше да напусне това място. Пожарникарят, който искаше да провери колко е стабилна задната стена, го остави сам с мъката му.

Докато Пасолидес размишляваше за края на неговия свят, нещо привлече погледа му. Една фигура стоеше в зеещата дупка, която довчера беше входна врата. Непознатият беше облечен в черна кожа, носеше каска на мотоциклетист заедно с куриерска станция на рамото и викаше името му.

— Пратка за Пасолидес.

Бутна в ръцете му една дъска със закачен на нея лист и срещу подписа си той бе възнаграден с кафяв плик, ватиран с въздушни мехурчета. Без да каже и дума повече, куриерът си тръгна.

Изкривените пръсти потърсиха откъде да отворят пакета. Колебливо, той изсипа съдържанието в скута си. В първия момент не разбра. Имаше снимка на Михалис Караолис, младия боец на ЕОКА с непокорните очи и голия врат, около който щяха да сложат въжето. Снимката, която предишната вечер бе висяла на стената в ресторанта. Имаше и друга снимка, избелял портрет на млад британски офицер, когото Пасолидес не позна веднага. И две обгорени разпятия на верижки, които паднаха от разтрепераните му пръсти — Боже, как го блъснаха спомените, не можеше да си поеме въздух, почти го събориха

на земята. Малките гравирани кръстове бяха същите, които беше дал на именните им дни на Йоргос и Еврипид.

Мрачният свят около Пасолидес сякаш замръзна, само сълзите му имаха живот, миещи пепелта от разпятията, когато той ги вдигна от пода.

Имаше и още. Още два листа хартия паднаха от плика. Първият беше ксерокопие на военно досие от британската армия, проследяващо кратката кариера на младши офицер от шотландски полк — от встъпването му в длъжност в Единбург през службата му в Египет. И после в Кипър. През 1956 г.

Пасолидес намери името най-отгоре на досието — сега позна офицера от снимката. Лейтенантът стигнал до министър-председател, Франсис Юън Ъркарт.

А второто парче хартия. Простичка брошурка. Призив до всички да присъстват на следващия ден на митинга на „Трафалгар Скуеър“.

Най-после Пасолидес знаеше името на човека, когото беше търсил толкова дълго. Човекът, който беше убил братята му. И със страст и елинска чест, ферментирала през безкрайните векове, той знаеше какво трябва да направи.

* * *

Мортима се събуди, за да открие, че той пак се е измъкнал от леглото. Тя последва звуците към тясната кухничка. Той беше наврял глава в отворения хладилник, когато тя влезе.

— Съжалявам, ако съм те събудил — извини се той.

— Защо не можеше да спиш, Франсис?

— Не намирам много смисъл; да се напивам преди какво — в тона му се усещаше безвъзвратност. — Така де — добави малко по-ведно той, — бях гладен.

Пред него имаше голямо парче плод кейк и сирене чедър, любимият му деликатес от дете — семейният прислужник винаги вадеше по едно парче по време на гонките им през хълмистите поля на Шотландия в търсене на яребици и елени. От години не се беше сещал, почти беше забравил острия сладък вкус. Той започна да яде парчетата бавно и с внимателна наслада.

— Обръщаш на нощния си пир повече внимание, отколкото на мен през последните дни, Франсис. Заклучил си се, гледаш през мен, нито ме чуваш като ти говоря, нито ми отговаряш на въпросите. В теб има гняв и нетърпение, които те вадят от леглото.

— Лоши сънища. Те разсейват.

— Достатъчно дълго съм ти била съпруга, за да знам, че не са лошите сънища това, което те безпокои — каза с укор тя.

— Лягай си, Мортима.

Той отново си напълни устата, но тя не помръдваше.

— Не бягах от сънищата си, Франсис, не си дете. Нито пък аз. Никога не си бил такъв с мен преди — тя беше очевидно разстроена. — Ядосан си ми.

— Не.

— Обвиняваш ме за тази глупост с писмото.

— Не!

— Мислиш, че съм им помогнала да те унищожат — тя го упрекваше, но упрекваше себе си повече.

— Ние сами унищожаваме себе си. Всичко, което направих, щеше да бъде направено, независимо дали писмото съществуваше или не. Както и всичко, което остава да бъде направено.

— Какво ще правиш?

Той я погледна, но не отговори. Пак започна да дъвче, внимателно загребвайки късчета и от сиренето, и от плодовия кейк, събирайки трохите.

— Изолираш ме.

— Има някои пътешествия, които можем да направим само сами.

— След толкова много години, Франсис, сякаш вече ми нямаш доверие.

Той избута чинията настрана и отиде при нея.

— Такава мисъл не съществува в съзнанието ми. Нито в сърцето ми. През всичките тези трудни времена ти беше единствената, на която можех да разчитам, единствената, към която можех да се обърна в мрака и да знам, че ти ще си там. И ако съм те наранил с мълчанието си, тогава вината е моя, не твоя и те моля за прошка. Мортима, трябва да знаеш, че те обичам. Че ти си единствената жена, която някога съм обичал.

Той го каза с такава сила, че не можеше да има съмнение в искреността му.

— Какво ще правиш, Франсис? — повтори тя, настоявайки за доверието му.

— Ще се боря. С всичко, което имам, за всичко, което съм постигнал.

— По какъв начин?

— Толкова много хора прекарват живота си в страх да не сбъркат, да не направят грешка, че не правят нищо, освен да живеят в страх и да си заминат ей така — очите му блестяха от надменна решителност. — Няма да се оттегля мълчаливо в нощта. Светът ще разбере, че съм си тръгнал. И ще ме запомни.

— Звучи много крайно, Франсис. Плашиш ме.

— Ако животът ми приключи в този момент, Мортима, ще съжалявам само за това, че те оставям сама. Но и двамата знаем, че ще дойде това време. Важното е какво ще оставя за теб. Наследство. Гордост. Достойнство. Спомен, който хората ще аплодират — той се усмихна. — И една библиотека.

— Не мога да си представя живота без теб.

— Както и аз не мога да си представя живот без всичко това — той завъртя ръката си, сочейки най-интимната част от дома на властта. — Но идва момент, когато тялото се изхабява, духът се изморява, мечът се изтъпява от битки и дори на любовта трябва да се даде почивка. Това, което оцелява за малцината избрани, е името, дори след като всичко останало избледнее. Безсмъртие. Искан да ми се довериш, Мортима. Да ме подкрепиш в каквото и да се наложи да направя.

— Винаги съм го правила.

— И знай, че каквото и да правя, го правя и за двама ни.

— Тогава значи нищо не се е променило.

Тя, изглежда, се успокои, сега поне го разбираше и това ѝ донесе известна увереност. Тя винаги беше знаела, че той не е като другите мъже; че живее по собствени правила, не я изненадваше, че възнамерява и да си отиде по собствен начин. Когато дойде времето. Време, което може би сам щеше да избере. Тя успя да се усмихне и да го прегърне.

Той я целуна с голяма нежност.

— Има толкова причини да съм ти благодарен, че не знам откъде да започна. Но нека започна от кейка ти. Много е вкусен, Мортима. Мисля, че ще си отрежа още едно парче.

— Тогава и аз ще се присъединя към теб. Ако може.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ДЕВЕТА

В пълния мрак на страха и провала дори малката искрица на страдание може да донесе желана светлина.

Сутринта се пукна като розова рана над купола на катедралата „Сейнт Пол“, а подготовката вече течеше от много часове. Трафикът беше отклонен от маршрута до „Трафалгар Скуеър“, уличните лампи и витрините на магазините бяха окичени с плакати и негови снимки, рисуваха се лозунги, репортерите изпробваха фрази като „армада от вяра“ и „неустоимия полъх на революцията“. Мейкпийс беше навсякъде, името му беше в устата на всеки.

Никой не знаеше колко точно ще се присъединят към Мейкпийс във финалната отсечка на похода от Уотфорд или колко души ще бъдат там да го посрещнат, но след присмеха, който си спечели полицията в Бирмингам, комисарят на столичната полиция реши, че не е време за излишни рискове. Въпреки че нямаше индикация за предстоящи безредици, с изключение на неясната численост на митинга, фонтаните на „Трафалгар Скуеър“ бяха изпразнени, помпената станция отдолу проверена за подозрителни пакети, металните ограждения наредени като колички в супермаркет на прилежащи редици по площада. Популацията от гълъби, птичите мелези, се оплака от неочаквания шум, вдигна перушинени спирали на протест и затъмни небето, преди да се опита да се настани отново, бясна от продължаващото безпокойство. Родината им беше нападната; поне за един ден площадът щеше да им бъде отнет.

Ъркарт влезе в банята рано, Мортима му донесе супена купа чай във ваната, докато парата и горещата вода възстановяваха цвета в хлътналите му от безсъние бузи. Стори й се, че го чува да мърмори, може би я викаше, но когато провери, той отговори, че просто репетира няколко реплики за последната си предизборна реч. Тя беше

забелязала, че дебелата папка, подготвена от екипа, който му пишеше речите, стоеше недокосната.

— Те мислят, че не мога да спечеля — обясни той. — И това си личи.

Не беше докоснал и министерските кутии.

До момента, в който той приключи сутрешните си приготовления с педантичен маникюр, сякаш имаше на разположение цялото време на света, предпазните ограждения за тълпата бяха сложени на местата им и заключени едно за друго около площада. Малки отряди бяха разположени в чувствителните точки около Уайтхол и по-специално близо до входа на „Даунинг стрийт“ — за всеки случай. Да държат хрътките надалеч от мечката. Но не се очакваха проблеми; след по-малко от седмица опълчението на Мейкпийс щеше да завземе коридорите на властта по право.

Той избра от гардероба любимия си тъмносин костюм и бяла памучна риза. Положи ги на леглото за инспекция. Изпробва няколко копиринени вратовръзки върху костюма; искаше да носи една, която Мортима му беше купила от занаятчийските сергии под замъка в Единбург, спомен от последното ѝ посещение на фестивала, но тя беше боядисвана на ръка, може би твърде шарена. Вместо това извади парадната си вратовръзка. После, облечен в копиринен халат, си изяде закуската. Беше в чудесно настроение и имаше добър апетит, а кръстословицата бе завършена, преди яйцата да заврат.

Имаше само два диспута по отношение на организацията на митинга в този ден. Старши полицейски офицер Хаузго, който отговаряше за сигурността, не искаше да пусне на площада двата мобилни щанда за кебап, които придружаваха похода от ден първи. Те бяха като талисмани, спореше Мейкпийс, ветерани в една дълга битка, които бяха заслужили правото да присъстват на победната церемония, но старши офицерът настоя, че около тях ще се създаде твърде голямо и потенциално опасно стълкновение; в големите тълпи хората можеха толкова лесно да бъдат смазани, а при агресивни тълпи подобни превозни средства можеха лесно да се превърнат в тарани, барикади или просто факли. Не. Не си заслужаваше риска. Мейкпийс реши проблема, като покани Мариос и Михалис, двамата собственици, да го придружат на малкия подиум, който щеше да бъде вдигнат за речта му между лъвовете на Ландсир в подножието на колоната на Нелсън.

— А следващата седмица ще можете да паркирате направо на „Даунинг стрийт“ — пошегува се той.

Това беше първият път, когато си позволи дори намек, че може той да е там да ги посрещне.

Вторият диспут се отнасяше за бройката; Хаузго искаше лимит от петнадесет хиляди, но по този въпрос Мейкпийс не може да му даде никакви гаранции. Той нямаше представа колко човека ще се присъединят. Той не контролираше маршируващите; точно обратното, както обясни на старши офицера, те контролираха него. Но така или иначе проблемът щеше да се реши от само себе си, предположи той с осезаема ирония, защото беше обичайно полицейското преброяване на демонстрантите да стига до много по-ниски резултати, отколкото сметката на организаторите. Като човек, издигнал се с благоразумие, старшият реши да последва примера на Нелсън и да си затвори поне едното око. Щеше да постави няколко допълнителни сериала — самосиндикални полицейски отряди от двадесет и двама човека — като предпазна мярка. Козирува и си тръгна доволен.

И други бяха заети. Линейките от „Сейнт Джон Ембюлънс“ си устроиха полева станция в криптата на „Сейнт Мартин-ин-дъ-Фийлдс“, благодарни, че могат да заемат мястото от приюта за бездомни, докато всички телевизионни екипи се пазаряха за достъп до прозорци и покриви около площада, решени да намерят оптимална гледна точка, за която плащаха щедро и в брой „за безпокойството“ директно на поддръжката. Дори да бяха само петнадесет хиляди, пак щеше да е най-голямото предизборно събитие в живата история.

Ъркарт, изглежда, нехаеше за всичко това. Той се отпусна в любимия си кожен стол, все още увит в халат, и зачете книга. Първо от мемоарите на Маргарет Тачър, „Годините на «Даунинг стрийт»“. Последните страници. Сцени от велика драма. Гняв. Болка. Предателство. После „Юлий Цезар“, любимата му пиеса. Още едно велико политическо убийство. И все пак колко по-мило се бяха отнесли с него, отколкото с нея, помисли си Ъркарт, бяха приключили великите мъки на Цезар с един-единствен удар. Едно последно раздаване. Без губене на време. В смъртта да намери признанието, което всички тези завистливи малки хора около него не му бяха дали за цял един живот. Така приключваха великите животи.

А Мейкпийс продължаваше. Чак до „Уотлинг стрийт“, стария римски проход, който водеше от Честър до сърцето на Лондон. Като легионите в отминали времена те маршируваха, в редици по петима или шестима, в огромна фаланга, която се простираше над три километра и която ставаше още по-дълга с всяка минута на утрото и с приближаването на огромната колона към сърцето на столицата. Два духови оркестъра и група шотландски гайдари се появиха изненадващо, за да добавят още към фестивалната атмосфера, а вратовете на Мейкпийс и Мария бяха окичени с лаврови венци, когато минаха пред хиндуисткия храм в Еджуеър. Дори полицейският бус, който не ги изпускаше от очи, беше украсен; полицаи по ризи се усмихваха и махаха на децата, сякаш се надпреварваха да натрият сол в раната на колегите си от Бирмингам. Празничният шум ставаше толкова ентусиазиран, че Мейкпийс с мъка успяваше да бъде чул от репортерите на радиото и телевизията, които го следваха цяла сутрин, но имаше други, които нямаха търпение да запълнят всяка празнина в ефира. На „Трафалгар Скуеър“ Мейкпийс го чакаше шарена мозайка от граждански инициативи от целия политически спектър, всички дъвчеха микрофоните на медиите и се опитваха да се асоциират с Мейкпийс. Дори Анита Бърк беше там и обясняваше, че нейният „стар колега и приятел“ представлява толкова много от ценностите, които стоят в нейното сърце и традиционно в сърцето на нейната партия. Запитана дали традицията изключва настоящето, тя се усмихна.

— Може би най-близкото минало — призна тя.

Продължавайки надолу по „Пикадили“, те минаха покрай някогашната къща на лорд Палмърстън, великия външен министър от викторианската ера, който беше станал още по-велик министър-председател. Поличби по целия път; флаговете, които красяха маршрута, сякаш заставаха мирно да козируват. Витрините на книжарница „Хачърдс“ бяха запълнени с екземпляри от книгата, която Мейкпийс беше написал преди няколко години и която допреди няколко часа беше извън тираж; той подписа няколко от тях, без да забавя ход. Шофьорите натискаха клаксоните, хората махаха от автобусите, туристите искаха автографи. Походът за мир се беше превърнал в празник на победата. Но дори Мейкпийс беше изумен, когато излезе от улица „Пал Мал“ и стигна до амфитеатъра на великите сгради, които заобикаляха победната колона на адмирал

Нелсън. Той беше изостанал в Хайд парк, оставяйки основната част от похода да мине покрай него. Той знаеше, че само в тази огромна човешка река има поне петнадесет хиляди души, но това, което не знаеше, беше, че тя ще се влее в още по-огромното море на онези, които вече се бяха събрали да го посрещнат на площада: Когато го видяха, воден от пищенето на гайдите, сред всички тях се разнесе емоционална вълна от вдигнати ръце и плакати, която се люшна напред-назад през огромния леген на площада, ставайки все по-силна с викове и акценти, които представяха всички части от страната, а някои дори и отвъд бреговете ѝ. Повече от четиридесет хиляди се бяха събрали под неவிждащия поглед на лорд Нелсън, докато „Трафалгар Скуеър“ преливаше от техния ентусиазъм. Мейкпийс мина сред тях като Мойсей, проправящ си пътека наред Червено море, с вдигнати ръце, стиснати над главата юмруци, а хората гръмовно изразяваха своето одобрение.

Дори зад дебелилото, подсилено стъкло на „Даунинг стрийт“ Ъркарт без съмнение чуваше рева, като виковете, които чували християните, докато чакали в подземията на Колизеума, въоръжени само с вярата си в Бог. Ъркарт никога не беше залагал много на вярата, не и ако това означаваше да бъде погълнат от лъвовете, а за костите му да се карат плъхове. Колко по-хубаво беше да вярваш в себе си, да умреш като Цезар, а не като смирен грешник.

Чу се още една вълна на глъчка, когато Мейкпийс се изкачи на подиума. Чак тогава Ъркарт остави книгите си настрана и започна да се облича. Беше забравил да извади бутонели; избра чифт от деветкаратово злато, гравирани със семейния герб, които някога бяха на баща му. Изправи се пред голямото огледало, провери всички детайли по външния си вид като ухажор на път да предложи брак. Поиска мнението на Мортима. Тя одобри, с изключение на вратовръзката.

— Но какво смяташ да правиш днес следобед, Франсис, че си се издокарал така?

— Как какво, възнамерявам да се обърна към малкия митинг на Том Мейкпийс.

* * *

Ъркарт наместваше вратовръзката си пред огледалото, надал едно ухо към радиото и речта, която Мейкпийс точно започваше, а с другото не слушаше Кордър.

— *Приятели. Братя. Пардон... и сестри!* — чу да възкликва Мейкпийс, преди гласът на Кордър да измести всичко останало.

— Не можете да го направите — твърдеше офицерът от спецслужбите толкова настоятелно, че всеки момент щеше да се разкрещи.

— Не можеш да ме спреш, скъпи ми Кордър — отвърна Ъркарт напълно невъзмутим.

— Не са взети необходимите охранителни мерки на място.

— Нашата сигурност е в изненадата. Никой не би ме очаквал там.

— Там има хиляди ваши опоненти, г-н министър-председател. Пътували са от цялата страна с конкретната цел да ви покажат колко много ви мразят. А вие искате да се разходите точно сред тях?

— Точно сред тях. Именно.

— Не! — бурната реакция на Кордър беше искрена. — Това е лудост.

— Това е история, Кордър.

— Може ли да говоря като стар приятел, г-н министър-председател?

Ъркарт се обърна с лице към него.

— Що се отнася до мен, Кордър, винаги си бил такъв.

— Напоследък сте под огромно напрежение. Може ли това да е... — неудобна пауза — да е замъглило преценката ви?

— Деликатна формулировка. Благодаря ти — Ъркарт отиде и сложи ръце на раменете на другия в успокоителен жест. — Но точно обратното, стари приятелю, огромното напрежение, за което говориш, ми донесе пълна яснота. Нали разбираш, мисълта, че предстои да ме обесят? Знам какво правя. И те освобождавам от всякаква отговорност.

— След това ще ме пратят да пиша глоби за неправилно паркиране. Знаете го, нали?

— В такъв случай ще си първият с рицарско звание в кралството, който ще се занимава с такава работа. Вече направих списъка си с почести, Кордър. Аз съм шотландец, не ми е присъща прекалената щедрост, но ти трябва да знаеш, че си в списъка ми.

Кордър премигна, поклати глава, за да се откъсне от това, което беше явно разсейване от целта му, и се върна в атака.

— Трябва да ви спра.

— Кордър, не можеш.

— Г-жо Ъркарт — примоли се той, сменяйки тактиката, — ще го спрете ли вие?

Мортима също разглеждаше външния си вид в огледалото, изглаждайки някакви невидими гънки от сакото.

— Едва ли мога да го направя, Кордър.

— Защо не?

— Защото отивам с него.

— Така ли, за бога? — възкликна Ъркарт, обръщайки се към нея.

Тя отиде при него, много нежно и внимателно обви ръце около него и погледна право в очите му.

— Да, Франсис, идвам с теб. Дошла съм с теб толкова далеч, ще извървя и още няколко стъпки, ако нямаш против. А дори и да имаш.

Лицето му се сгърчи в раздразнение, опитваше се да намери някакви думи да ѝ противоречи, но тя сложи пръст върху устните му.

— Това е само една малка разходка по пътя — прошепна тя. — Няма да ти преча.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТА

*В Уестминстър човек умира хиляди пъти;
на бойното поле — само веднъж.*

Той застана на прага на номер 10, хванал Мортима под ръка. Над него белите облачета висяха като пушечен дим в лятното небе, докато зад него Кордър мелеше нещо в радиостанцията. Ъркарт се обърна и го смъмри:

— Не, Кордър! Без полицейски контингент. Не искам да се крия зад стена от хора, не искам да давам на тълпата повод за конфронтация. Няма да го допусна.

Тонът беше суров, не търпеше спор. Кордър промърмори нещо в станцията и я остави настрана.

— Тогава може ли аз да ви придружа, г-н министър-председател? Като семеен приятел?

Ъркарт се усмихна.

— Като такъв винаги си бил добре дошъл.

Те тръгнаха надолу по улицата. Когато наближиха високите бариери от закалена стомана в края ѝ, единият от униформените полицаи до кабинката на охраната козирува, докато другият се хвърли към телефона. Но вече беше твърде късно. Великата порта се отвори и те излязоха на Уайтхол.

Множество хора все още се опитваха да се натъпчат на площада, преливаха от тротоарите и започваха да задръстват пътищата към площада. Хаузго изпита нужда от допълнителните си отряди и от още такива. А когато семейство Ъркарт приближиха, хората започнаха да ги разпознават и това имаше моментален ефект.

— F. U. too! F. U. too! — развика се един младеж, който сякаш беше излязъл от първата част на реклама за химическо чистене.

Но Мортима се обърна и му хвърли поглед с най-острия укор, на който беше способна една дама, и той се сви, гласът му насече като

хлабав ремък. Никой не поде възгласите му; вместо това вълна на внимание мина през тълпата при гледката на най-големия им враг, когото бяха свикнали да виждат през телевизионните екрани, обграден със символите на властта, а сега изглеждаше сякаш е тръгнал на разходка през уикенда, за да се наслади на слънцето със съпругата си. Виковете на внимание семейство Ъркарт приемаха с любезно кимване, хулите посрещаха с един от най-унищожителните погледи на Мортима. Докато минаваха петстотинте метра по Уайтхол, покрай конните гвардейци на Хорсгардс, трепет на интерес, а не омраза, се надигаше пред тях като вълна, предизвестяваща тяхното пристигане. До момента, в който стигнаха претъпканите краища на площада, трепетът се беше превърнал в шок, който започна да преминава през масата от тела напред. Ъркарт идва! Ъркарт идва! И много хора, особено тези, които нямаха много видимост към Мейкпийс, който говореше от далечната страна на колоната на Нелсън, се обърнаха с лице към своя противник.

Пристигането на Ъркарт беше благополучно — или пагубно, в зависимост от гледната точка. Точно когато Мейкпийс стигна до заключителната част от речта си, той усети отявлена загуба на интерес сред значителна част от аудиторията си. Той погледна през морето от вдигнати лица пред себе си, през което сякаш минаваше силно насрещно течение и отвлечаше погледите им от него. Завладяна от техния интерес, Мария отиде до края на повдигнатата платформа, за да потърси източника на смущението; изражението на тревога и объркване, което я обзе, беше достатъчно Мейкпийс сам да се разсее, което допълнително отклони интереса в друга посока.

Старши полицейски офицер Хаузго беше там да ги пресрещне. При първия намек за пристигането на семейство Ъркарт, дошъл от информационната зала на Скотланд Ярд, той изрече псувни, които бяха едновременно обилни и изобретателни. После привика тактическия отряд, резервата му от специално обучени офицери, които бяха в готовност в автобусите на близката улица „Спринг Гардънс“. Но нямаше да бъдат достатъчно; щеше му се да разполага с поне още сто.

— Не мога да позволя това, г-н министър-председател.

— Не можете да ме спрете, старши офицер.

— Но нямам достатъчно хора, за да ви пробия път през тълпата.

— Не искам да се използва сила — отвърна остро Ъркарт, после добави тихо: — Моля ви. Кажете на хората си да се отдръпнат.

Хаузго отстъпи слисан.

Ъркарт все още стискаше ръката на Мортима, когато пресече пътя и се изправи лице в лице с тълпата. От този момент нататък той знаеше, че ще загуби всякакъв контрол и ще се превърне в още една малка пешка във великата игра, с която се беше захванал. Лицата пред него бяха безучастни, замръзнали от изненада. Той кимна, усмихна се и направи две крачки към тях.

Британците са циници, винаги готови да повярват в човешката слабост и да се окъпят в помията на колективен скептицизъм, която се излива всеки ден от пресата. Но на лично ниво са любезни до точката на заблуда, криещи истинските си чувства под наметалото на дървения етикет, точно както крият жълтото списание между страниците на „Съндей Телеграф“. Ако Хитлер беше дошъл в Лондон, вместо да кара Чембърлейн да ходи в Берхтесгартен, сигурно цялата страна щеше да се реди да му стисне ръката. Британците никак не ги бива в личната конфронтация.

Тълпата пред Франсис и Мортима започна да се отдръпва и да им прави път. Много от хората дори се усмихваха по автоматичен рефлекс. И така, семейство Ъркарт бавно, ръка за ръка, като двойка, която излиза на дансинга в бална зала, се придвижваха към трибуната.

Ефектът от тези събития върху Мейкпийс беше опустошителен. Той знаеше, че е загубил вниманието на тълпата и сега я виждаше как се разделя като наложници пред хан. С полушега за пристигането на неочаквани подкрепления той самият се обърна в края на платформата, за да види причината за разцеплението. Видя Ъркарт и съпругата му, Кордър няколко крачки по-назад, те бяха в началото на стъпалата към подиума и точно започваха да се изкачват.

— Том, добър ден — поздрави го Ъркарт.

— Това не го очаквах.

— Прости ми, не съм искал да те прекъсвам. Но вече всичко свърши, ти спечели. Уморих се да се боря, Том.

— Много мило от твоя страна — после добави подозрително: — Защо си тук?

— Сигурно, за да запазя малко гордост и малко уважение в поражението си. По радиото те чух да казваш в началото на речта си,

че си направил всичко това с повече горест, отколкото с гняв. В същия дух дойдох и аз да изразя надеждите си за помирение ако не между нас двамата, то поне за страната ни.

— Но защо?

— Защото обичам страната си. Защото съм бил начело на страната си твърде дълго, за да гледам как кариерата ми се топи в горчивина и гняв. Направих грешки, не бях справедлив с теб. Искам да ми дадеш възможност да се извиня публично.

— Какво... тук? Сега?

— С твое позволение.

— Никога! — намеси се Мария. — Не можеш да му позволиш да ти отмъкне митинга просто така.

— Искам само да се извиня.

— Тогава си купи каре в „Таймс“.

— Мария, Мария — скара ѝ се нежно Мейкпийс, — това е нашето събитие, нашите поддръжници. Не неговите. Досега се оплаквах от липсата на свобода на словото и милосърдие в държавата на Франсис Ъркарт; нима Великобритания на Том Мейкпийс ще започне по същия грозен начин? Какво имам да губя, освен публичното му извинение? А и... — пошегува се той, опитвайки да отклони протестите ѝ — ако го отпратя, най-вероятно ще го линчуват.

— Значи мога да говоря?

Мейкпийс се обърна към микрофоните.

— Явно г-н Ъркарт е бил толкова впечатлен от нашето събиране, че е дошъл да ни предложи личните си извинения.

Освободена от примката на срещата лице в лице, тълпата даде израз на истинските си чувства. Изригна хор от освирквания и подигравки.

— Не — Мейкпийс вдигна ръка. — Ние не сме като някои други, ние умеем да прощаваме и да бъдем толерантни. Нека го чуем. Преди да го осъдим.

Виковецете все още не бяха заглъхнали, когато Мейкпийс направи място на микрофоните за Ъркарт.

— Все пак не ми харесва — оплака се Мария. — Предпочитам да гледам как го линчуват.

Колко по-подходяща щеше да бъде тя за лидер вместо Мейкпийс, помисли си Ъркарт — само да си беше избрала по-добре креватния

партньор. Той мина напред, Мортима беше до него. Освиркванията се издигнаха в кресчендо, понесоха се напред-назад през площада, набирайки скорост и свирепост, морето от ръце и вдигнати лица се бунтуваше и разбиваше гневните си вълни в подножието на великата колона, заплашвайки да го помете.

Изведнъж Ъркарт вдигна ръце във въздуха.

— Маршируващи! Маршируващи в похода за мир! Поздравявам ви.

Сякаш беше хвърлил огромно одеяло върху огън. Спокойствие.

— Издълбаваме грешките на хората на техните надгробни плочи и заравяме постиженията им заедно с костите. Ако това е моята съдба, така да бъде.

Дори тези в тълпата, които бяха продължили да протестират, сега замлъкнаха. Не бяха очаквали това.

— Този митинг е празник на мира и аз съм задължен на вашия лидер Томас Мейкпийс, че ми даде позволение да се обърна към вас. Аз също идвам в духа на мира. На помирението. Защото в края на изборната кампания идва време да приемеш присъдата на народа, независимо колко те боли отвътре. Да превържеш раните. За да можем да продължим напред. Заедно. На това се надявам за страната ни сега не по-малко, отколкото когато за пръв път встъпих в длъжност като ваш министър-председател. Не мога да отрека, че моето желание беше да продължа на „Даунинг стрийт“ и ако това изглежда егоистично от моя страна, приемам обвинението. Ако амбицията е престъпление, признавам се за виновен.

Запазил съм амбицията за моя пост, защото няма по-велика привилегия и по-високо признание в живота на един политик от това да води тази страна и вас, нейния народ. Вие бяхте така добри да ми гласувате това признание в рамките на повече от десетилетие и ако сега изберете да ми отнемете тази чест, аз отново не се оплаквам. Не и срещу Том Мейкпийс, защото той е порядъчен човек.

Запазил съм и амбиция за народа, защото само през народа една държава може да стане велика. И ако неговият комфорт и просперитет са стигнали нива, които допреди години са били само мечта, тогава на мен не ми пука и на йота на кого ще се присъди заслугата за това. За един лидер е достатъчно да види тези мечти осъществени и ако другите решат да припишат този просперитет на влиянието на Европа,

на статистическите евфемизми или дори на икономическите случайности, тогава, още веднъж, аз не се оплаквам.

Чу се вик от тълпата.

— Не! Дори не срещу Том Мейкпийс. Защото той беше член на моето правителство през толкова много от тези години. И защото е порядъчен човек.

Но най-вече съм запазил амбиция за страната си, да я върна в ранга на тези нации, смятани за велики. Велика Британия. Не просто още една анонимна земя, която с нищо не се различава от другите, но страна, в която да ходим с гордо вдигнати глави и да казваме „аз съм британец“, и тези дръзки думи да се уважават навсякъде по света. И най-вече в Европа. Аз не съм анти — Европа. Не поставям Европа на последно място, а поставям Британия на първо. Това е била амбицията ми и ако е амбиция, която вие не споделяте, както Том Мейкпийс не я споделя, тогава аз не се оплаквам.

По-рано днес Том Мейкпийс каза, че ви дължа извинение, и аз слушах думите му, думите на един порядъчен човек, слушах ги внимателно. И ако вашето мнение и това на другите порядъчни мъже и жени е, че наистина е нужно извинение, тогава то с лекота ще бъде дадено. С лекотата, с която съм отдал сърцето си и живота си на вас през всичките тези години.

Гласът му сякаш всеки момент щеше да се разтрепери, тишината владееше целия площад. Мария гледаше с настойчив укор към Мейкпийс; той от своя страна гледаше безучастно в обувките си. Ъркарт сякаш търсеше с поглед в тълпата, сякаш се опитваше да стигне до всеки един от тях. Или търсеше някого. По прозорците и тротоарите около площада коментаторите трескаво се мъчеха да променят предварително нахвърляните си бележки.

— Но нека кажа, че съм тук не толкова заради Британия, колкото заради Кипър. Остров, който познавам добре и който обичам. Много от вас сигурно не са съгласни не само с това, което направих, но и с онова, което се опитах да направя в Кипър. Ще кажат, че съм виновен за сблъсъците и кръвопролитията. Но не това се опитах да направя. Моят стремеж, както всички знаете, беше да донеса мир за този остров. Да спра кръвопролитията. Да събере двете общности. Провалих се, но опитите за това се провалят от хиляда години в това нещастно място. И все пак прогнозите за вероятен неуспех не ме

спряха да опитам. Да, ако щете, мирът беше моята амбиция. И защо не? И ако аз трябва да загубя поста си заради този провал, то колко по-голяма е загубата на обикновените миролюбиви хора в Кипър?

И тогава Ъркарт го видя да се влачи през тълпата, накуцващ и прегърбен, лицето му почти изцяло скрито под каскета. Да се приближава.

— Има и такива, които не искат мир в Кипър. Зли хора, които обичат насилието. Които никога не са познавали мира и които не знаят как да живеят в мир. Които са се вкопчили в старата смърт и изгубените гробове и не искат да погледнат напред към нов живот. Които търсят разделение между Кипър и нашата страна, докато някои от нас търсят само помирение.

Атаката срещу Мейкпийс беше явна, но предизвика изненадващо малко възгласи от тълпата.

— А костите? А базите? — извика един протестиращ точно под платформата, размахал плакат.

— Не, не ме разбирайте погрешно. Не оспорвам възгледите на Том Мейкпийс, колкото и порядъчни да са те, тук съм само за да покажа, че има и друг, по-естествен начин. И ако има разделение между интересите на Кипър и Британия, тогава аз лично няма да се извинявам, като казвам, че съм британец, глава на британското правителство и съм горд да приема задълженията, които вървят с това. Вероятно обичам страната си твърде много. Ако е така, значи грешката е моя — гибелна грешка. И цената, която се иска да платя, ще бъде гибелна.

Мария мърмореше разпалено в ухото на Мейкпийс, кимайки в посока на микрофоните, но Мейкпийс сложи ръка на рамото ѝ и поклати глава. Вече беше късно. Моментът принадлежеше безспорно на Ъркарт. Сякаш за да подчертае това, Мортима застана малко зад рамото на съпруга си; ако някой искаше да му вземе микрофона, първо щеше да се наложи да я отмести физически.

А Пасолидес доуцука пред тълпата. Беше се облегнал на бастуна си точно пред подиума, на по-малко от четири метра от мястото, където стоеше Ъркарт. Гледаше нагоре, чертите му под каскета се бяха изкривили като на животно — обзето от болка, влязло в капан, прегризало собствения си крак само за да се озове отново очи в

очи с ловеца. Ъркарт вдигна сопата си и започна да засипва с удари незащитения му череп.

— Има такива, които не искат да забравят, които не могат да забравят. Зли хора, които се въргалат в спомените, в невъобразим егоизъм, с който биха жертвали цяла общност, за да угодят на личната си вендета — той гледаше право в Пасолидес. — Това е злото в амбицията. Не амбицията да се бориш за мир, а амбицията просто да се бориш. Стари битки, всякакви битки. Болни умове, които отказват да забравят.

Ченето на Пасолидес се движеше с голямо вълнение. Очите му се бяха напълнили с кръв. Ъркарт го изгледа с аналитично внимание, като актьор на сцената, който играе представлението на живота си, усещайки зрителя, търсейки емоциите, одирайки го жив. Той вярваше в ролята си безрезервно, нищо друго нямаше значение.

— Нямам друго семейство, освен Мортима — той се обърна към нея с поглед на пълно доверие и благодарност. — Нямам деца. Нямам братя и сестри. Том Мейкпийс ви нарече всичките свои братя и сестри днес...

Една мъгла се беше спуснала над гласа му, той остави думите да увиснат над площада. Нямаше аплаузи, никой вече не бързаше да се асоциира с Мейкпийс. Ъркарт ги беше спечелил, беше ги обърнал. Пиесата наближаваше своя край.

Той се усмихна на Пасолидес. Същата британска усмивка с нотка на арогантност, която беше на лицето му, когато го бяха снимали като млад лейтенант в Кипър. Подигравателен. Надменен. Сякаш го заплюваше с думите си. Треперещите пръсти на стареца ровеха в колана; очите на Ъркарт не се откъсваха от него.

— Може би той има правото да го направи. Но ако той си присвоява живите, тогава нека аз си присвоя мъртвите.

Пасолидес сякаш плачеше, долната му челюст се тресеше. Ъркарт искаше да си присвои мъртвите. Йоргос. Еврипид. Този човек беше самият дявол...

— Децата, братята и сестрите, които имаха мечти като моите, които дадоха живота си в Кипър през годините, които се жертваха за мира, който и аз търсех...

И тогава той спря. Пое въздух. Усети нещо в гърдите си. Погледна надолу и видя едно тъмно петно, което растеше по

снежнобялата му риза. После се появи и второ петно и той усети, че коленете му започват да поддават. Но не още. Тялото му сякаш не искаше да се подчинява, но той се обърна към Мортима, видя изражението в очите ѝ, протегна се към нея, за да я прегърне, за да я предпази, когато нещо го удари в гърба и го прати в ръцете ѝ. Той се свлече на дървените дъски и чу две кратки експлозии много близо до него. Очите му се замъглиха, но той виждаше Кордър да стои, вдигнал ръка с пистолет, насочен към тълпата. Виждаше Мортима да се навежда над него, мъчейки се да бъде смела. И виждаше нещо много светло в очите си. Слънцето ли беше? Или горящо дърво? Светеше все по-силно.

— Мортима? Мортима! Къде си?

Тя беше много близо, но той не можеше да фокусира; тя стискаше ръката му, но той вече не усещаше. Нямаше болка. Може би изтощение. И въодушевление. Триумф. Беше ги измамил всичките, дори на самия край. Беше ги измамил за самия си край. Беше ги измамил всичките, освен Мортима.

Устните му се раздвижиха, тя ги целуна, взе главата му в скута си, без да обръща внимание на кръвта и виковете около нея.

Той се усмихна, очите му я намериха още веднъж и прошепна:

— Велика гибел.

Тя го целуна още веднъж, дълго, докато Кордър се наведе, за да я отдели от тялото му.

ЕПИЛОГ

Нацията беше затаила колективно дъх, докато гледаше отново и отново кадрите по телевизията с Франсис Ъркарт, тялото му, смъртно ранено, как се хвърля пред Мортима да я предпази. Благородна смърт. Дори велика смърт, казваха някои.

Не важеше същото за Евангелос Пасолидес. Той беше умрял още преди Ъркарт, покосен от куршумите на Кордър. Така и не се разбра защо беше избрал да убие министър-председателя — „британския Джей Еф Кей“, както го нарекоха таблоидите, — но народът знаеше кого да обвини. Томас Мейкпийс. Близък сподвижник и — както почти веднага бе разкрито — любовник на дъщерята на стареца. Повдигнаха се криминални обвинения за конспирация, но нищо не бе доказано в съда, въпреки че обстоятелствените доказателства срещу Мейкпийс се бяха настанили в съзнанието на гласоподавателите много преди деня на изборите.

От понеделник до изборния ден тялото на Ъркарт беше изложено за поклонение в голямата зала „Уестминстър“, където народът се редеше без прекъсване, за да отдаде последна почит. А в изборния ден се редеше, за да върне на власт вече обединената партия с безпрецедентно мнозинство в съвременната изборна история.

Той беше спечелил. Финалната победа.

Не всичко стана, както Ъркарт бе пожелал. Председателят на партията в избирателния район на Бууза-Пит, отваряйки писмото с оттеглянето на рицарското му звание, получи инфаркт и умря на пода в кухнята си. Така и не успя да изобличи Джефри, който настоя, че фотокопието от оставката, изпратено до Комисията по привилегиите и „Нюз ъф дъ Уърлд“, е фалшификат. Наистина ръката му беше треперила толкова много, когато я беше писал, че твърдението му се оказа убедително, а и редакторът реши, че няма кой знае каква изгода от това да почерня още повече една толкова млада и очевидно опечалена вдовица. И така Джефри оцеля за момента и намери място в новата администрация.

А тя бе водена от Максвел Стенбрук, чиито еврейски и неясни корени се оказаха по-скоро разсейващ фактор, отколкото преки попадения по време на кампанията му за премиерското място. Партията реши, че няма нищо лошо в неговите способности. А той направи Клер министър.

Отне няколко години на Мортима, графиня Ъркарт, да основе библиотеката в един парцел близо до Темза, дарен от правителството, много повече години отне да се възобновят сериозните мирни преговори в Кипър. А още повече време мина, преди историци ревизионисти да се опитат да избият спомена за Франсис Ъркарт от сърцата на благодарната нация.

Не успяха.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.